

SLUŽBENE NOVINE BOSANSKO-PODRINJSKOG KANTONA GORAŽDE GORAŽDE

Godina XVII–Broj 7

30.april/travanj 2014.
GORAŽDE

Akontacija za II kvartal 2014.godine
uključujući i pretplatu za "Službene
novine BPK-a Goražde" – 40 KM

313

Na temelju članka 33.a Ustava Bosansko-podrinjskog kantona Goražde („Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“, broj: 8/98, 10/00 i 5/03), **d o n o s i m:**

U K A Z O PROGLAŠENJU ZAKONA O DOPUNI ZAKONA O PRAVOBANILAŠTVU BOSANSKO-PODRINJSKOG KANTONA GORAŽDE

Proglašava se Zakon o dopuni Zakona o pravobranilaštvu Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, koji je donijela Skupština Bosansko-podrinjskog kantona Goražde na 31. redovitoj sjednici, održanoj 29. travnja 2014. godine.

Broj:02-02-136/14
29. travnja 2014.godine
G o r a ž d e

P R E M I J E R
Emir Frašto,v.r.

314

Na temelju poglavlja IV. odjeljak A, članka 23. stavak 1. točka b) Ustava Bosansko- podrinjskog kantona Goražde („Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“ broj:8/98, 10/00 i 5/03) i članka 106. Poslovnika Skupštine Bosansko- podrinjskog kantona Goražde („Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“, broj: 10/08), Skupština Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, na 31. redovitoj sjednici, održanoj 29. travnja 2014. godine, **d o n o s i :**

Z A K O N O DOPUNI ZAKONA O PRAVOBANILAŠTVU BOSANSKO - PODRINJSKOG KANTONA GORAŽDE

Članak. 1

U Zakonu o pravobranilaštvu Bosansko-podrinjskog kantona Goražde („Službene novine Bosansko-podrinjskog ka-

ntona Goražde“, broj: 1/06 i 14/08), u članku 24. u četvrtom i petom redu iza riječi: „diplomirani pravnik“ dodaju se riječi:“ ili osoba sa završenim visokim obrazovanjem prvog, drugog ili trećeg ciklusa bolonjskog sistema studiranja, vrednovanog sa najmanje 240 ECTS bodova – pravne struke”.

Članak 2.

Ovaj Zakon stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u „Službenim novinama Bosansko-podrinjskog kantona Goražde.“

**Broj:01-02-340/14 PREDSJEDATELJ
29.04.2014.godine SKUPŠTINE
G o r a ž d e Suad Došlo,v.r.**

315

Na temelju članka 33.a Ustava Bosansko-podrinjskog kantona Goražde („Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“, broj: 8/98, 10/00 i 5/03), **d o n o s i m:**

U K A Z O PROGLAŠENJU ZAKONA O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O PREDŠKOLSKOM ODGOJU I OBRAZOVANJU BOSANSKO-PODRINJSKOG KANTONA GORAŽDE

Proglašava se Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o predškolskom odgoju i obrazovanju Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, koji je donijela Skupština Bosansko-podrinjskog kantona Goražde na 31. redovitoj sjednici, od-

ržanoj 29. travnja 2014. godine.

**Broj:02-02-137/14 P R E M I J E R
29. travnja 2014.godine Emir Frašto,v.r.
G o r a ž d e**

316

Na temelju poglavlja IV. odjeljak A, članka 23. stavak 1. točka b) Ustava Bosansko-podrinjskog kantona Goražde („Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“ broj: 8/98, 10/00 i 5/03) i članka 106. Poslovnika Skupštine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde („Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“, broj: 10/08), Skupština Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, na 31. redovitoj sjednici, održanoj 29. travnja 2014.godine, **d o n o s i :**

Z A K O N o izmjenama i dopunama Zakona o predškolskom odgoju i obrazovanju Bosansko-podrinjskog kantona Goražde

Članak 1.

U Zakonu o predškolskom odgoju i obrazovanju Bosansko-podrinjskog kantona Goražde („Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“ broj:15/09) u članku 19. stavak 1. alineja 1. riječi „ najmanje dvije“ zamjenjuje se rijećima „minimalno jedne“.

Članak 2.

U članku 33. stavak 1. iza točke f) dodaje se točka g) koja glasi:

„ g) kraći program“

Stavak 2. se mijenja i glasi:

„2. Programe iz stavka 1. točke a), c), d), e) i f) donosi ministar, a programe iz točke b) i g) donosi predškolska ustanova uz suglasnost ministra.“

Članak 3.

U članku 47. stavci 1, 2. i 3. se mijenjaju i glase:

Odgajatelj u predškolskoj ustanovi je osoba koja provodi cjeloviti program i druge programe iz oblasti predškolskog odgoja i obrazovanja i kojoj je prvenstveni zadatak odgoj i obrazovanje djece. Provedbu programa u predškolskim ustanovama izvode osobe sa završenim VII stepenom stručne spreme, kao i osobe sa završenim I ili II, odnosno III ciklusom bolonjskog visokoobrazovnog procesa predškolskog smjera.

Stručni saradnici u predškolskim ustanovama (pedagozi, psiholozi, specijalni pedagozi, socijalni radnici, defektolozi, liječnici) su osobe sa završenim VII stupnjem stručne spreme, kao i osobe sa završenim I ili II, odnosno III ciklusom bolonjskog visokoobrazovnog procesa odgovarajućeg smjera.

Njegu i brigu o zaštiti i unapređenju zdravlja djece u dobi od šest mjeseci do polaska u školu provode medicinski radnici sa završenim VI stupnjem stručne spreme, odnosno završenim I ciklusom bolonjskog visokoobrazovnog procesa odgovarajućeg smjera.

Članak 4.

U članku 49. stavak 1. se mijenja i glasi:

Odgajatelji, stručni saradnici i sa-

radnici koji prvi put zasnivaju radni odnos u predškolskoj ustanovi, obvezni su nakon devet mjeseci, a prije isteka druge godine neposrednog odgojno-obrazovnog rada, položiti stručni ispit.

Članak 5.

Članak 57. mijenja se i glasi:

Direktor

Predškolskom ustanovom rukovodi direktor, koji se imenuje na period od četiri godine i može biti ponovo imenovan na još jedan uzastopni mandat.

Za direktora predškolske ustanove može biti imenovana osoba koja osim općih uvjeta, ima najmanje VII stupanj stručne spreme, odnosno II ili III ciklus bolonjskog visokoobrazovnog procesa i ispunjava uvjete iz oblasti predškolskog odgoja i obrazovanja, fakultet humanističkog smjera ili fakultet društvenog smjera.

Osoba koja se imenuje za direktora predškolske ustanove mora imati najmanje 5 godina radnog iskustva nakon sticanja odgovarajuće stručne spreme, a naročito se ističe svojim radom u organizaciji odgojno-obrazovne djelatnosti, pedagoškoj teoriji i praksi i ima položen stručni ispit za obavljanje odgojno-obrazovnog rada.

Direktora privatne predškolske ustanove bira i imenuje utemeljitelj.

Članak 6.

U članku 78. točka 3. riječi „20 godina“ zamjenjuju se riječima „15 godina“.

Članak 7.

Ovaj Zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljanja u „Službenim novinama Bosansko-podrinjskog kantona Goražde.“

**Broj:01-02-341/14
29.04.2014.godine
G o r a ž d e** **PREDsjEDATELJ
SKUPŠTINE
Suad Došlo,v.r.
.....
317**

Na temelju poglavlja IV. odjeljak A, članka 23, a u svezi sa člankom 17. stavak 1. točka b) Ustava Bosansko-podrinjskog kantona Goražde (“Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde” broj: 8/98, 10/00 i 5/03) i članka 106 i 108. Poslovnika Skupštine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde (“Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde” broj: 10/08), Skupština Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, na 31. redovitoj sjednici, održanoj 29. travnja 2014. godine, **d o n o s i:**

O D L U K U o utvrđivanju prava na zdravstveno osiguranje radnika koji to pravo ne ostvaruju po drugom temelju za 2014. godinu

Članak 1.

Ovom se Odlukom utvrđuje pravo na zdravstveno osiguranje radnika sa područja Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, koji nisu zdravstveno osigurani ili to pravo ne mogu ostvariti po drugom temelju.

Prava iz stavka 1.ovog članka mogu ostvariti radnici koji su bili uposleni u gospodarskim društvima na području Bosansko-podrinjskog kantona Go-

ražde i čiji radnoravni status nije riješen.

Članak 2.

Visina naknade za obvezno zdravstveno osiguranje po jednom osiguraniku utvrdit će se posebnim ugovorom sa Zavodom zdravstvenog osiguranja Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, na temelju usaglašenih spiskova radnika, dostavljenih od strane Ministarstva za socijalnu politiku, zdravstvo, raseljene osobe i izbjeglice, Saveza samostalnih sindikata Bosansko-podrinjskog kantona Goražde i Zavoda zdravstvenog osiguranja Bosansko-podrinjskog kantona Goražde.

Članak 3.

Sredstva za provedbu ove Odluke obezbjedit će se iz Proračuna Vlade Bosansko-podrinjskog kantona Goražde iz sredstava podračuna (ESCROW), ekonomski kod 614200 (BAL 005) – Tekući transferi pojedincima (doprinosi za zdravstveno osiguranje neuposlenih osoba).

Članak 4.

Obim prava iz obveznog zdravstvenog osiguranja, kao i način njihovog ostvarivanja, za osiguranike i članove njihove uže obitelji, koji nisu osigurani po drugom temelju, Vlada Bosansko-podrinjskog kantona Goražde će regulirati posebnim uputstvom.

Članak 5.

Bosansko-podrinjski kanton Goražde – Vlada Bosansko-podrinjskog kantona Goražde zadržava pravo da, po rješavanju radnopravnog statusa radnika

iz članka 1. ove Odluke, regresno traži naplatu do tada uplaćenih sredstava od strane poslodavca koji je bio dužan da izmiruje obvezu iz zdravstvenog osiguranja ovih radnika.

Članak 6.

Za provedbu ove Odluke zadužuje se Vlada Bosansko-podrinjskog kantona Goražde.

Članak 7.

Prava utvrđena ovom Odlukom koristit će se u periodu od 01.01.2014. godine do 31.12.2014. godine.

Članak 8.

Ova Odluka objavit će se u „Službenim novinama Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“.

Broj:01-37-347/14 **PREDSJEDATELJ**
29.04.2014.godine **SKUPŠTINE**
G o r a ž d e Suad Došlo,v.r.
.....

318

Na temelju poglavlja IV. odjeljak A, članka 23. točka b) Ustava Bosansko-podrinjskog kantona Goražde („Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“, broj: 8/98, 10/00 i 5/03) i akta Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva broj: 03-3-24-880-1/12 od 10.05.2012.godine i članka 106. i 108. Poslovnika Skupštine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde („Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“, broj: 10/08), Skupština Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, na 31. redovitoj sjednici, održanoj 29. travnja 2014. godine, **d o n o s i:**

O D L U K U **o davanju suglasnosti Ministarstvu** **za gospodarstvo Bosansko-podrinjskog** **kantona Goražde za izdavanje** **poljoprivrednih suglasnosti**

Članak 1.

Ovom se Odlukom daje suglasnost Ministarstvu za gospodarstvo Bosansko-podrinjskog kantona Goražde da, zbog nepostojanja prostorno-planske dokumentacije, rješava u postupcima za izdavanje poljoprivrednih suglasnosti kojima se vrši pretvaranje poljoprivrednog zemljišta u nepoljoprivredne svrhe i to za V, VI, VII i VIII bonitetnu kategoriju zemljišta.

Članak 2.

Ovlašćuje se ministar za gospodarstvo Bosansko-podrinjskog kantona Goražde da imenuje stručno povjerenstvo koje će u svakom konkretnom slučaju utvrditi pretvaranje poljoprivrednog zemljišta iz članka 1. ove Odluke u nepoljoprivredne svrhe i o istom podnosi izviješće resornom ministarstvu.

Članak 3.

Po jedan primjerak rješenja o izdavanju poljoprivrednih suglasnosti dostaviti Ministarstvu za urbanizam i prostorno uređenje Bosansko-podrinjskog kantona Goražde u svrhu evidentiranja promjena namjene poljoprivrednog zemljišta, kao nosiocu izrade prostorno-planske dokumentacije.

Članak 4.

Ova odluka važi sve do donošenja prostorno-planske dokumentacije za

prostor Bosansko-podrinjskog kantona Goražde.

Članak 5.

Odluka stupa na snagu danom objavljivanja u „Službenim novinama Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“.

Broj:01-24-348/14 **PREDSJEDATELJ**
29.04.2014.godine **SKUPŠTINE**
G o r a ž d e **Suad Došlo,v.r.**

319

Na temelju poglavlja IV. odjeljak A, članka 23. točka b) Ustava Bosansko-podrinjskog kantona Goražde („Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“, broj: 8/98,10/00 i 5/03) i članka 106. Poslovnika o radu Skupštine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde („Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“ broj: 10/08), Skupština Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, na 31. redovitoj sjednici, održanoj 29. travnja 2014. godine, **d o n o s i:**

O D L U K U
o stavljanju van snage Odluke
o utvrđivanju javnog interesa
i odobravanju projekta
Javno-privatnog partnerstva

Članak 1.

Ovom se Odlukom stavlja van snage Odluka o utvrđivanju javnog interesa i odobravanju projekta Javno-privatnog partnerstva („Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“, broj:16/13).

Članak 2.

Ova Odluka stupa na snagu danom objavljivanja u „Službenim novina-

ma Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“.

Broj:01-23-349/14 **PREDSJEDATELJ**
29.04.2014.godine **SKUPŠTINE**
G o r a ž d e **Suad Došlo,v.r.**

320

Na temelju poglavlja IV. odjeljak A, članka 23. i članka 33.a točka b) Ustava Bosansko-podrinjskog kantona Goražde („Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“ broj: 8/98, 10/00 i 5/03) i članaka 106 i 108. Poslovnika Skupštine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde („Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“ broj: 10/08), Skupština Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, na 31. Redovitoj sjednici, održanoj 29. travnja 2014. godine, **d o n o s i:**

O D L U K U
o davanju suglasnosti premijeru
Bosansko-podrinjskog kantona
Goražde za potpisivanje ugovora
o izvođenju grubih građevinskih
radova na izgradnji stambeno-
poslovног objekta "Lamela-H2
- zgrada za mlade" u Goraždu

Članak 1.

Ovom se Odlukom premijeru Bosansko-podrinjskog kantona Goražde daje suglasnost da sa firmom GPD "Drina" d.d. Goražde potpiše ugovor o izvođenju grubih građevinskih radova na izgradnji stambeno-poslovног objekta "Lamela-H2 - zgrada za mlade" u Goraždu, ukupne vrijednosti 826.454,64 KM.

Članak 2.

Ova Odluka stupa na snagu dan-

om objavlјivanja na službenoj oglasnoj ploči Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, a naknadno će se objaviti u „Službenim novinama Bosansko-podrinjskog kantona Goražde”.

**Broj:01-23-350/14 PREDSJEDATELJ
29.04.2014.godine SKUPŠTINE
G o r a ž d e Suad Došlo,v.r.**

ma Bosansko-podrinjskog kantona Goražde”.

**Broj:01-23-346/14 PREDSJEDATELJ
29.04.2014.godine SKUPŠTINE
G o r a ž d e Suad Došlo,v.r.**

321

Na temelju poglavlja IV. odjeljak A, članka 23, a u svezi sa člankom 17. točka c) Ustava Bosansko-podrinjskog kantona Goražde (“Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde” broj: 8/98, 10/00 i 5/03), te na temelju članka 9. stavak 3. Zakona o upravljanju otpadom (“Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine”, broj: 33/03 i 72/09) i članka 106. i 108. Poslovnika Skupštine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde (“Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde” broj: 10/08), Skupština Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, na 31. redovitoj sjednici, održanoj 29. travnja 2014. godine, **d o n o s i:**

**O D L U K U
o usvajanju Plana upravljanja otpadom
Bosansko-podrinjskog kantona
Goražde za period 2013- 2018. godina**

Članak 1.

Usvaja se Plan upravljanja otpadom Bosansko-podrinjskog kantona Goražde za period 2013-2018. godina.

Članak 2.

Ova Odluka stupa na snagu danom objavlјivanja u „Službenim novina-

321a)

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 - 2018**OPĆI PODACI O PROJEKTU**

Naručitelj dokumenta	Ministarstvo za urbanizam prostorno uređenje i zaštitu okoline BPK 1.Slavne višegradske brigade 2a, 73000 Goražde, BiH
Konsultant na izradi Studije	ENOVA Consultants & Engineers Ul. Podgaj 14 71 000 Sarajevo, BiH Tel.: + 387 33 279 100 fax: + 387 33 279 108 web: www.enova.ba
Naslov Projekta	PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA PODRUČJE BOSANSKO-PODRINJSKOG KANTONA GORAŽDE 2013-2018
Šifra projekta	023/13
Vrijeme izrade	August 2013. godine
Obrađivači - Enova	Mr.sc. Mahir Hadžiabdić, dipl.biolog Mr.sc. Dženan Ismić, dipl.ing.maš. Mersiha Sušić, dipl.IUR Dr.sc. Marin Petrović, dipl. ing.maš. M.Sc.Mirsad Madeško,dipl.ing.el. Mahir Kalčo,dipl.ecc.
Tehnička obrada	Mersiha Sušić, dipl.IUR Mr.sc. Dženan Ismić, dipl.ing.maš.

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 - 2018

PODACI O KLIJENTU

Naziv preduzeća	Ministarstvo za urbanizam prostorno uređenje i zaštitu okoline BPK
Adresa	1.Slavne višegradske brigade 2b, 73 000 Goražde
Telefon	+387 38 224 257
Fax	+387 38 224 257
E-mail	minurbanizam@bih.net.ba
Službeni kontakt	Mubera Ušanović
Web adresa	www.bpkgo.ba
ID Broj	4245022950000

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 - 2018**SADRŽAJ**

1 UVOD I POLAZNE OSNOVE	16
1.1 UVOD	16
1.1.1 Evropski trendovi u upravljanju otpadom	16
1.1.2 Svrha i načela Federalne strategije upravljanja otpadom.....	16
1.2 CILJEVI PLANA UPRAVLJANJA OTPADOM	18
1.2.1 Plansko razdoblje	19
1.3 METODOLOGIJA IZRADE PLANA.....	19
1.3.1 Struktura Plana upravljanja otpadom	20
1.3.2 Proces planiranja	21
1.3.3 Učešće javnosti	22
1.3.4 Veza sa prostornim planiranjem	24
2 OPĆE KARAKTERISTIKE PODRUČJA	25
2.1 OPĆI OPIS PODRUČJA U OBUVATU PLANA	25
2.2 STANOVNIŠTVO	27
2.3 PRIVREDNE DJELATNOSTI.....	28
3 PRAVNI I INSTITUCIONALNI OKVIR	29
3.1 INSTITUCIONALNI OKVIR.....	29
3.1.1 Obveze i nadležnosti Federacije i kantona	32
3.1.2 Provjeda i primjena Plana upravljanja otpadom	32
3.2 ZAKONODAVSTVO EU.....	33
3.2.1 Načela planiranja i upravljanja otpadom u EU	33
3.2.2 Smjernice (direktive) EU o upravljanju otpadom	33
3.3 ZAKONSKI OKVIR UPRAVLJANJA OTPADOM U FBiH	35
3.3.1 Domaće zakonodavstvo	35
3.3.1.1 Federacija BiH	35
3.3.1.2 Bosansko-podrinjski kanton	37
3.3.2 Pravni okvir upravljanja otpadom u FBiH	39
4 POSTOJEĆE STANJE UPRAVLJANJA OTPADOM	41
4.1. METODOLOGIJA ANALIZE POSTOJEĆEG STANJA	41
4.1 KOMUNALNI OTPAD.....	45
4.1.1 Producija komunalnog otpada i pokrivenost uslugom odvoza otpada	45
4.1.2 Tehnički aspekt sistema upravljanja otpadom	46
4.1.2.1 Organizacija	47
4.1.2.2 Sakupljanje komunalnog otpada	48
4.1.2.3 Odvajanje komunalnog otpada za recikliranje	50
4.1.2.4 Prijevoz komunalnog otpada	50
4.1.3 Finansijski aspekt upravljanja komunalnim otpadom	51
4.2 OPASNI PROIZVODNI OTPAD	52
4.2.1 Postojeći kapaciteti za zbrinjavanje opasnog otpada na području BPK	52
4.3 NEOPASNİ PROIZVODNI OTPAD	53
4.4 POSEBNE KATEGORIJE OTPADA	53
4.4.1 Otpad iz zdravstvenih i veterinarskih ustanova	53
4.4.2 Ambalaža i ambalažni otpad	54
4.4.3 Otpadne baterije i akumulatori	54
4.4.4 Stara vozila	54

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 - 2018

<u>4.4.5</u>	<u>Stare gume</u>	55
<u>4.4.6</u>	<u>Otpadna ulja i drugi zauljeni otpad</u>	55
<u>4.4.7</u>	<u>Elektronski i elektronički otpad (EEO)</u>	55
<u>4.4.8</u>	<u>Građevinski i inertni otpad</u>	55
<u>4.4.9</u>	<u>Otpadni mulj iz uređaja za pročišćavanje otpadnih voda</u>	55
<u>4.4.10</u>	<u>Otpad iz rудarstva i ekstraktivne industrije</u>	56
<u>4.4.11</u>	<u>Otpad životinjskog porijekla</u>	56
<u>4.5</u>	<u>ODLAGALIŠTA OTPADA</u>	56
<u>4.5.1</u>	<u>Postojeća registrirana odlagališta otpada</u>	56
<u>4.5.2</u>	<u>Ilegalna odlagališta otpada (divlje deponije)</u>	57
<u>4.6</u>	<u>UTVRĐENI VEĆI PROBLEMI U SISTEMU UPRAVLJANJA OTPADOM</u>	60
5	<u>PLAN ORGANIZACIJE SISTEMA UPRAVLJANJA OTPADOM ZA RAZDOBLJE 2013-2018</u>	62
<u>5.1</u>	<u>KATEGORIZACIJA OTPADA</u>	62
<u>5.2</u>	<u>OPĆI POSTUPCI UPRAVLJANJA OTPADOM</u>	62
<u>5.2.1</u>	<u>Prevencija nastajanja otpada</u>	63
<u>5.2.2</u>	<u>Smanjenje količina proizvedenog otpada</u>	63
<u>5.2.2.1</u>	<u>Javna svijest</u>	64
<u>5.2.2.2</u>	<u>Čistija proizvodnja</u>	66
<u>5.2.3</u>	<u>Recikliranje</u>	66
<u>5.2.3.1</u>	<u>Odvojeno sakupljanje otpada</u>	66
<u>5.2.3.2</u>	<u>Sortiranje iz miješanog komunalnog otpada</u>	68
<u>5.2.4</u>	<u>Obrada</u>	69
<u>5.2.4.1</u>	<u>Termička obrada otpada</u>	69
<u>5.2.4.2</u>	<u>Mehaničko-bioološka obrada otpada (MBO)</u>	69
<u>5.2.5</u>	<u>Finalno odlaganje</u>	70
<u>5.2.6</u>	<u>ORGANIZACIJA BUDUĆEG SISTEMA UPRAVLJANJA OTPADOM</u>	71
<u>5.3</u>	<u>KOMUNALNI I NEOPASNII PROIZVODNI OTPAD</u>	71
<u>5.3.1</u>	<u>Projekcija količina za razdoblje 2013-2018</u>	71
<u>5.3.1.1</u>	<u>Opće pretpostavke</u>	71
<u>5.3.1.2</u>	<u>Projekcija</u>	73
<u>5.3.2</u>	<u>Prijedlog infrastrukturnih komponenti</u>	74
<u>5.3.3</u>	<u>Objekti sistema upravljanja otpadom</u>	77
<u>5.3.3.1</u>	<u>Objekti odvojenog sakupljanja otpada u gradovima i općinama</u>	77
<u>5.3.3.2</u>	<u>Pretovarna stanica (PS) / Centar za upravljanje otpadom (CUO)</u>	79
<u>5.3.3.3</u>	<u>Lokacije objekata planiranog sistema upravljanja otpadom</u>	82
<u>5.3.3.4</u>	<u>Regionalni centar za upravljanje otpadom (RCUO)</u>	84
<u>5.4</u>	<u>OPASNI OTPAD</u>	89
<u>5.5</u>	<u>POSEBNE KATEGORIJE OTPADA</u>	90
<u>5.5.1</u>	<u>Medicinski otpad</u>	90
<u>5.5.1.1</u>	<u>Obaveze zdravstvenih ustanova</u>	91
<u>5.5.2</u>	<u>Otpad životinjskog porijekla</u>	92
<u>5.5.3</u>	<u>Otpadna ulja i drugi zauljeni otpad</u>	93
<u>5.5.4</u>	<u>Otpadne gume vozila</u>	94
<u>5.5.5</u>	<u>Otpadne baterije i akumulatori</u>	94
<u>5.5.6</u>	<u>Stara vozila</u>	94
<u>5.5.7</u>	<u>Elektronski i elektronički otpad</u>	94
<u>5.5.8</u>	<u>Građevinski i inertni otpad</u>	94
<u>5.5.9</u>	<u>Ambalaža i ambalažni otpad</u>	95
<u>5.6</u>	<u>ODLAGALIŠTA</u>	95
<u>5.6.1</u>	<u>EU zahtjevi za odlagališta</u>	95

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 - 2018

<u>5.6.2</u>	Odlagališta otpada i dozvola za upravljanje otpadom	96
<u>5.6.3</u>	Zatvaranje i sanacija postojećih odlagališta, sanacija divljih odlagališta	97
<u>5.7</u>	DINAMIKA USPOSTAVE I IZGRADNJE OBJEKATA SISTEMA UPRAVLJANJA OTPADOM	98
<u>5.8</u>	INFORMACIJSKI SISTEM UPRAVLJANJA OTPADOM	99
<u>5.8.1</u>	Organizacijska shema informacijskog sistema	99
<u>5.9</u>	ADMINISTRATIVNE I OPERATIVNE AKTIVNOSTI - RASPODJELA ODGOVORNOSTI.....	100
<u>6</u>	FINANSIJSKI ASPEKT PLANA UPRAVLJANJA OTPADOM ZA PODRUČJE BOSANSKO-PODRINJSKOG KANTONA	105
<u>6.2</u>	VARIJANTA 1	107
<u>6.2.1</u>	Uspostava regionalnog centra za upravljanje otpadom (RCUO)	107
<u>6.2.1.1</u>	Troškovi izgradnje RCUO	107
<u>6.2.1.2</u>	Troškovi izgradnje pratećih sadržaja	108
<u>6.2.1.3</u>	Operativni troškovi RCUO	110
<u>6.2.2</u>	Izgradnja reciklažnog dvorišta (RD) Foča-Ustikolina i Pale-Prača	110
<u>6.2.2.1</u>	Operativni troškovi RD	111
<u>6.3</u>	VARIJANTA 2	112
<u>6.3.1</u>	Pretovarna stanica (PS) Goražde	112
<u>6.3.1.1</u>	Troškovi izgradnje PS	112
<u>6.3.1.2</u>	Operativni troškovi PS/CUO	112
<u>6.4</u>	TROŠKOVI SANACIJE I ZATVARANJA ODLAGALIŠTA	113
<u>6.5</u>	TROŠKOVI UPRAVLJANJA OTPADOM	114
<u>7</u>	AKCIIONI PLAN	116
<u>8</u>	KORIŠTENA LITERATURA I DOKUMENTI	120
<u>9</u>	PRILOZI	122
<u>9.1</u>	Spisak priloga	122
<u>Prilog 1.</u>	Bosansko-podrinjski kanton Goražde (kanton broj 5.)- geografski prikaz	Error! Bookmark not defined.
<u>Prilog 2 .</u>	Primjer sistema odvojenog sakupljanja otpada	Error! Bookmark not defined.
<u>Prilog 3.</u>	Šema MBO sistema	Error! Bookmark not defined.
<u>Prilog 4.</u>	Organizacija sistema sakupljanja otpada	Error! Bookmark not defined.
<u>Prilog 5.</u>	Šema koncepta integralnog sistema upravljanja otpadom na području BPK	Error! Bookmark not defined.
<u>Prilog 6.</u>	Organizacija upravljanja komunalnim i neopasnim proizvodnim otpadom	Error! Bookmark not defined.
<u>Prilog 7.</u>	Lokacija objekata planiranog sistema upravljanja otpadom – Varijanta 1	Error! Bookmark not defined.
<u>Prilog 8.</u>	Lokacija objekata planiranog sistema upravljanja otpadom – Varijanta 2	Error! Bookmark not defined.
<u>Prilog 9.</u>	Planirani sadržaj RCUO	Error! Bookmark not defined.
<u>Prilog 10.</u>	"M" komponenta MBO sistema – sortirnica otpada (I faza)	Error! Bookmark not defined.
<u>Prilog 11.</u>	"B" komponenta MBO sistema – biološka obrada otpada (II faza)	Error! Bookmark not defined.
<u>Prilog 12.</u>	Otvirni sistem upravljanja opasnim otpadom	Error! Bookmark not defined.

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 - 2018**POPIS SLIKA**

<i>Slika 1: Prioriteti upravljanja otpadom</i>	<i>18</i>
<i>Slika 2: Glavni elementi Plana upravljanja otpadom na području BPK</i>	<i>Error! Bookmark not defined.</i>
<i>Slika 3: Proces planiranja Plana</i>	<i>21</i>
<i>Slika 4: Proces uključivanja javnosti po fazama Plana</i>	<i>23</i>
<i>Slika 5: Tipovi učešća primjenjeni u pripremi i implementaciji Plana</i>	<i>24</i>
<i>Slika 6: Bosansko-podrinjski kanton – položaj u okviru BiH i administrativna podjela</i>	<i>26</i>
<i>Slika 7: Ustrojstvo državne uprave u oblasti upravljanja otpadom</i>	<i>30</i>
<i>Slika 8: Tijela nadležna za upravljanje otpadom u Federaciji BiH</i>	<i>31</i>
<i>Slika 9: Koncept određivanja ciljeva i mjera</i>	<i>39</i>
<i>Slika 10: Šematski prikaz tehničkog aspekta postojećih sistema upravljanja otpadom sa glavnim nedostacima</i>	<i>47</i>
<i>Slika 11: Odlagalište otpada „Šišeta“</i>	<i>57</i>
<i>Slika 12: Divlja deponija „Halidište“, Goražde</i>	<i>60</i>
<i>Slika 13: Okvirna kategorizacija otpada</i>	<i>62</i>
<i>Slika 14: Osnovni principi upravljanja otpadom</i>	<i>62</i>
<i>Slika 15: Primjer sistema odvojenog sakupljanja otpada (Prilog 2.)</i>	<i>67</i>
<i>Slika 16: Šema MBO sistema (Prilog 3.)</i>	<i>70</i>
<i>Slika 17: Organizacija sistema sakupljanja otpada (Prilog 4.)</i>	<i>71</i>
<i>Slika 18: Projekcija količina otpada na području BPK za period 2013-2018</i>	<i>74</i>
<i>Slika 19: Šema koncepta integralnog sistema upravljanja otpadom na području BPK (Prilog 5.)</i>	<i>75</i>
<i>Slika 20: Organizacija upravljanja komunalnim i neopasnim proizvodnim otpadom (Prilog 6)</i>	<i>76</i>
<i>Slika 21: Šema zelenog otoka</i>	<i>77</i>
<i>Slika 22: Šema RD-a</i>	<i>78</i>
<i>Slika 23: Tok otpada u PS</i>	<i>80</i>
<i>Slika 24: Sadržaj CUO</i>	<i>82</i>
<i>Slika 25: Lokacije objekata planiranog sistema upravljanja otpadom - Varijanta 1(Prilog 7.)</i>	<i>83</i>
<i>Slika 26: Lokacije objekata planiranog sistema upravljanja otpadom - Varijanta 2(Prilog 8.)</i>	<i>84</i>
<i>Slika 27: Planirani sadržaj RCUO(Prilog 9.)</i>	<i>85</i>
<i>Slika 28: „M“ komponenta MBO sistema – sortirnica otpada (I faza), (Prilog 10.)</i>	<i>86</i>
<i>Slika 29: „B“ komponenta MBO sistema – biološka obrada otpada (II faza), (Prilog 11.)</i>	<i>87</i>
<i>Slika 30: Okvirni sistem upravljanja opasnim otpadom (Prilog 12.)</i>	<i>90</i>
<i>Slika 31: Načini zbrinjavanja medicinskog otpada</i>	<i>91</i>
<i>Slika 32: Načini zbrinjavanja otpada životinjskog porijekla</i>	<i>92</i>
<i>Slika 33: Način zbrinjavanja građevinskog otpada</i>	<i>95</i>
<i>Slika 34: Okvirna organizacijska shema informativnog sistema</i>	<i>100</i>
<i>Slika 35: Raspoljeda nadležnosti u sferi upravljanja otpadom i donošenja propisa o upravljanju otpadom</i>	<i>101</i>
<i>Slika 36: Potencijalni izvori finansiranja komponenti sistema upravljanja otpadom i vlasništvo nad istim</i>	<i>106</i>

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 - 2018**POPIS TABELA**

<i>Tabela 1: Općine u sastavu BPK i njihova površina.....</i>	27
<i>Tabela 2: Broj stanovnika i gustoća naseljenosti u BPK</i>	28
<i>Tabela 3: Struktura poslovnih subjekata u BPK (stanje 31.12.2011).....</i>	29
<i>Tabela 4: Odziv komunalnih preduzeća na anketiranje.....</i>	42
<i>Tabela 5: Broj poslanih i odgovorenih upitnika subjektima.....</i>	44
<i>Tabela 6: Proizvodnja komunalnog otpada i pokrivenost uslugom odvoza otpada.....</i>	46
<i>Tabela 7: Komunalna preduzeća u BPK</i>	47
<i>Tabela 8: Broj posuda za sakupljanje otpada</i>	48
<i>Tabela 9: Dinamika odvoza otpada</i>	49
<i>Tabela 10: Sakupljanje glomaznog otpada po općinama BPK.....</i>	49
<i>Tabela 11: Postojeći vozni park za odvoz komunalnog otpada po općinama BPK</i>	50
<i>Tabela 12: Korisnici usluga zbrinjavanja otpada po općinama BPK 2012.g.</i>	51
<i>Tabela 13: Cijene usluga zbrinjavanja otpada po općinama BPK.....</i>	51
<i>Tabela 14: Stopa naplate usluga odvoza otpada u zadnje tri godine</i>	52
<i>Tabela 15: Postojeća općinska odlagališta komunalnog otpada</i>	56
<i>Tabela 16: Operativni ciljevi za ostvarenje drugog strateškog cilja</i>	64
<i>Tabela 17: Predviđeni način odvojenog sakupljanja otpada iz domaćinstava</i>	67
<i>Tabela 18: Broj stanovnika na području BPK za period 2009-2011 (Federalni zavod za statistiku, Sarajevo, 2012).....</i>	72
<i>Tabela 19: Projekcija broja stanovnika na području BPK za period 2013-2018</i>	72
<i>Tabela 20: Porast količine otpada u planskom periodu, po općinama</i>	73
<i>Tabela 21: Planirano povećanje udjela stanovništva obuhvaćenog sistemom organiziranog sakupljanja komunalnog otpada</i>	75
<i>Tabela 22: Operativni ciljevi za ostvarenje prvog strateškog cilja</i>	97
<i>Tabela 23: Dinamika uspostave objekata sistema upravljanja otpadom.....</i>	99
<i>Tabela 24: Rasподjela odgovornosti u sistemu upravljanja otpadom</i>	Error! Bookmark not defined.
<i>Tabela 25: Varijante lokacija izgradnje objekata sistema upravljanja otpadom</i>	105
<i>Tabela 26: Porast količine otpada u planskom periodu, po općinama</i>	107
<i>Tabela 27: Troškovi uspostave RCUO</i>	107
<i>Tabela 28: Troškovi izgradnje pratećih sadržaja.....</i>	109
<i>Tabela 29: Operativni troškovi RCUO</i>	110
<i>Tabela 30: Troškovi izgradnje reciklažnog dvorišta za Foču-Ustikolinu i Pale-Praču</i>	111
<i>Tabela 31:Operativni troškovi rada RD</i>	111
<i>Tabela 32: Procjena troškova uspostave PS.....</i>	112
<i>Tabela 33:Operativni troškovi rada PS</i>	113
<i>Tabela 34: Pregled općinskih deponija i posjedovanja okolišnih dozvola.....</i>	114
<i>Tabela 35: Okvirni troškovi sanacije i zatvaranja deponije</i>	114
<i>Tabela 36:Troškovi odvoza otpada do RCUO</i>	115
<i>Tabela 37:Godišnji troškovi odvoza otpada do PS</i>	115
<i>Tabela 38: Akcioni plan.....</i>	120

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 - 2018

1 UVOD I POLAZNE OSNOVE

1.1. UVOD

Vlada Federacije BiH je 2003. godine usvojila set okolišnih zakona, među kojima je i *Zakon o upravljanju otpadom* („Službene novine FBiH“, broj: 33/03, 72/09) koji je izmijenjen i dopunjeno 2009. godine, a sve to u cilju podrške razvoju integralnog sistema upravljanja otpadom,

Zakon je djelimično uskladen sa *Direktivom o upravljanju opasnim otpadom* (91/689/EC, dopunjeno Direktivom 94/91/EC), te *Odlukom EU 94/904/EEC o uspostavi liste opasnog otpada* te pokriva upravljanje svim vrstama otpada osim radioaktivnog otpada.

Prema članu 9. *Zakona o upravljanju otpadom* („Službene novine FBiH“, broj: 33/03, 72/09), Plan upravljanja otpadom je zakonska obaveza kantona, ali istovremeno odražava složenost aktivnosti upravljanja otpadom, te predstavlja instrument oko kojeg se trebaju složiti svi relevantni nadležni organi u općinama i na osnovu kojeg će se planirati aktivnosti i ulaganja u sektor upravljanja otpadom. *Federalna strategija upravljanja otpadom* (2008), izrađena kao komponenta Federalne strategije zaštite okoliša, je postavila strateške ciljeve razvoja sektora upravljanja otpadom na području FBiH i propisala mјere za njihovo dostizanje. Glavna svrha Strategije je uspostava realnog okvira za smanjenje količina otpada koji nastaje, te održivo upravljanje novonastalim otpadom. Plan upravljanja otpadom, kao provedbeni dokument Strategije, mora biti u potpunosti uskladen sa spomenutim strateškim ciljevima, te odredbama *Federalnog plana upravljanja otpadom*, kojeg prema *Zakonu o upravljanju otpadom* („Službene novine FBiH“, broj: 33/03, 72/09), donosi Vlada Federacije BiH za razdoblje od pet godina.

Plan upravljanja otpadom na području Bosansko-podrinjskog kantona (PUO BPK) definiše za period od 10 godina preduslove za održivi integralni sistem upravljanja, uz mogućnost da se u toku njegove realizacije mogu vršiti prilagodbe u skladu sa izmijenjenim uslovima, te uz uvažavanje vremenskih i ekonomskih ograničenja.

1.1.1. Evropski trendovi u upravljanju otpadom

Legislativa Europske unije (EU) zahtijeva od zemalja članica, te zemalja u tranziciji, razvoj Planova upravljanja otpadom (PUO) u skladu sa relevantnim direktivama, čija je ključna uloga uspostava održivog upravljanja otpadom. Okvir za europsku politiku upravljanja otpadom sadržan je u rezoluciji EU Vijeća o Strategiji upravljanja otpadom (97/C76/01) koja se temelji na tada važećoj okvirnoj Direktivi o otpadu (75/442/EEC) i drugim europskim propisima na području upravljanja otpadom.

Ključna europska načela u oblasti upravljanja otpadom:

- **Prevencija nastajanja otpada** - u cilju očuvanja prirode i resursa, generiranje otpada mora biti minimizirano i izbjegnuto gdje god je to moguće,
- **Reciklaža i ponovno korištenje** - ukoliko se generiranje otpada ne može prevenirati, potrebno ga je ponovno upotrijebiti ili reciklirati ili iskoristiti u procesu povrata energije,
- **Poboljšanje konačnog zbrinjavanja i nadzora** - u slučajevima gdje se otpad ne može ponovo koristiti, potrebno ga je tretirati i adekvatno odložiti ili spaliti. Obje ove metode zahtijevaju monitoring i obzirom na njihov potencijal za uzrokovanje opasnih okolišnih šteta.

1.1.2. Svrha i načela Federalne strategije upravljanja otpadom

Federalna strategija upravljanja otpadom (2008) definirala je politiku i strateške smjernice zasnovane na općim načelima Europske Unije transponiranim kroz *Zakon o upravljanju otpadom FBiH* („Službene novine FBiH“, broj: 33/03, 72/09).

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 - 2018

Krovni cilj definisan *Strategijom* je „zaštita okoliša, promocija i poticanje održivog korištenja resursa kroz uspostavu integrisanog sistema upravljanja otpadom“. Ostvarenje krovnog cilja planirano je kroz realizaciju mjera predviđenih u sklopu postavljenih strateških ciljeva, a to su:

- Smanjenje rizika po okoliš i zdravlje ljudi i uspostava prioritetne infrastrukture za integrirano upravljanje otpadom,
- Smanjenje količina otpada za finalno odlaganje/zbrinjavanje uz efikasnije korištenje resursa,
- Osiguranje provedbe sistema kroz pravni, institucionalni i ekonomski okvir,
- Osiguranje sistemskog praćenja parametara za ocjenu stanja okoliša.

Donošenje *Strategije* i Planova upravljanja otpadom posebno je značajno za Bosnu i Hercegovinu, budući da se na temelju tih dokumenata ostvaruju pretpostavke za pokretanje promjena, kojima će se postupno riješiti postojeći problemi, unaprijediti sistem i usmjeriti buduća praksa u BiH prema ostvarivanju željenog cilja, a to je održivo upravljanje otpadom i usaglašavanje s postojećom praksom u zemljama EU.

Strategija vodi računa o uklanjanju nedostataka dosadašnje politike i prakse u oblasti upravljanja otpadom, unaprjeđenju pravnog okvira i usaglašavanju domaćeg zakonodavstva o okolišu sa zakonodavstvom EU, potrebi uvođenja jedinstvenog informacijskog sistema na području FBiH pa i čitave BiH, osiguranju sistemskog praćenja parametara za ocjenu stanja okoliša, sudjelovanju javnosti u procesu odlučivanja, te etapnom pristupu za implementaciju postavljenih ciljeva.

Oblikovanje Strategije temeljeno je na nastojanju postizanja što većeg stepena usklađenosti s općim načelima EU, kao i temeljnim načelima sadržanim u *Zakonu o upravljanju otpadom*:

- **Prevencija** - izbjegavanje nastajanja otpada ili smanjivanje količine i štetnosti nastalog otpada kako bi se smanjio rizik po zdravlje ljudi i okoliš i izbjegla okolišna degradacija,
- **Mjere opreznosti** - sprečavanje opasnost ili štete po okoliš koju prouzrokuje otpad, poduzimanje mjera, čak iako nije na raspolaganju potpuna naučna podloga,
- **Odgovornost proizvođača otpada** - proizvođač je odgovoran za odabir najprihvativijeg okolišnog rješenja prema karakteristikama proizvoda i tehnologiji proizvodnje, uključujući životni ciklus proizvoda i korištenje najadekvatnije raspoložive tehnologije,
- **Princip zagađivač plaća** - proizvođač ili vlasnik otpada snosi sve troškove prevencije, tretmana i odlaganja otpada, uključujući brigu nakon upotrebe i monitoring. On je i finansijski odgovoran za preventivne i sanacijske mjere uslijed šteta po okoliš koji je prouzrokovao ili će ih najvjerovaljnije prouzrokovati,
- **Blizina** - tretman ili odlaganje otpada treba se obavljati u najbližem odgovarajućem postrojenju ili lokaciji, uzimajući u obzir okolišnu i ekonomsku profitabilnost,
- **Regionalnost** - razvitak tretmana otpada i izgradnja objekata za njegovo odlaganje treba se obavljati na način pokrića potrebe regije i omogućavanja samoodrživosti izgrađenih objekata.

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 - 2018**1.2. CILJEVI PLANA UPRAVLJANJA OTPADOM**

Federalna strategija upravljanja otpadom (2008), kao dio Federalne strategije zaštite okoliša, dala je ocjenu postojećeg stanja u upravljanju otpadom, postavila strateške i operativne ciljeve razvoja sektora upravljanja otpadom, te mjeru za njihovo dostizanje.

Temeljni zadatak Plana upravljanja otpadom na području Bosansko-podrinjskog kantona za razdoblje 2013-2018, kao provedbenog dokumenta *Strategije*, je organiziranje provođenja njenih glavnih ciljeva.

Stvaranje tehničkih preduslova za početak uvođenja adekvatnog sistema upravljanja otpadom na tom području, zasnovanog na principima **integralnog upravljanja otpadom** je glavni cilj izrade Plana upravljanja otpadom na području Bosansko-podrinjskog kantona.

Plan upravljanja otpadom za područje Bosansko-podrinjskog kantona treba biti temeljen na načelima održivog razvoja i to na principima:

- Preventivnog djelovanja na nastajanje otpada,
- Sakupljanja i razvrstavanja nastalog otpada,
- Vrednovanja otpada (ponovno korištenje i reciklaža),
- Sigurnog odlaganja otpada.

Ovi principi daju najveći prioritet infrastrukturnom aspektu, uključujući aspekte ljudskog zdravlja i okoliša, te konačno integrirajući pitanja održanja prirode i resursa. Ujedno principi značavaju historijsku evoluciju u sistemu upravljanja otpadom.

Jedan takav integralni sistem upravljanja otpadom moguće je uspostaviti na način da se zadovolje *Strategijom* postavljeni prioriteti (Slika 1) preko uspostave mehanizama za:

- Minimalno nastajanje otpada, posebno suočenje opasnih karakteristika takvog otpada na minimum,
- Smanjenje nastalog otpada po količini, posebno uzimajući u obzir tokove otpada,
- Tretiranje otpada na način kojim se osigurava povrat sekundarnih sirovina iz otpada,
- Odlaganje na odlagališta, na okolišno prihvatljiv način, onih vrsta otpada koje ne podliježu povratu sastavnica, ponovnoj uporabi ili proizvodnji energije.

Slika 1: Prioriteti upravljanja otpadom

Granice između osnovnih postupaka upravljanja otpadom ovise o sociološkim, ekonomskim, tehnološkim, okolišnim te ostalim utjecajima svakog područja i nisu čvrsto određene. Postupci

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 - 2018

upravljanja otpadom su međusobno povezani i ne mogu se pojedinačno razmatrati izvan jedinstvene strategije. Ključnu ulogu u dostizanju održivosti integralnog sistema upravljanja otpadom ima upravo Plan upravljanja otpadom. Osnovna svrha Plana upravljanja otpadom je analiza tokova otpada i mogućnosti za njegov tretman. Drugim riječima, Plan treba definirati okvir za sljedeće aspekte sistema upravljanja otpadom:

- Usklađivanje sa zahtjevima politike upravljanja otpadom definirane prvenstveno domaćim zakonodavstvom i strateškim planiranjem, sa osvrtom na ciljeve definirane od strane Europske unije,
- Prikaz ekonomsko-finansijskih zahtjeva uspostave i rada integralnog sistema upravljanja otpadom,
- Pregled svih tokova otpada na području od interesa Plana, kao i prikaz količina otpada nastalog na tom području, a sve sa ciljem uspostavljanja kompatibilnosti vrsta otpada sa mehanizmima namijenjenim za njihov tretman,

Uspostava integralnog sistema upravljanja otpadom, sa svojim komponentama odvojenog sakupljanja i iskorištanja korisnog dijela otpada, javlja se kao nužnost u funkciji smanjenja ukupnih troškova, ali i obaveza koje će proizći iz budućih zakonskih obaveza.

Ciljevi Plana upravljanja otpadom na području Bosansko-podrinjskog kantona su u potpunosti usklađeni sa ciljevima definiranim domaćom i EU legislativom i *Strategijom upravljanja otpadom Federacije BiH*.

1.2.1. Plansko razdoblje

Plan upravljanja otpadom na području BPK definiše aktivnosti na uspostavi i radu integralnog sistema upravljanja otpadom u razdoblju od narednih 5 godina.

Proces planiranja je kontinuiran proces, ciklično se ponavlja sa svrhom revizije postignutog i poboljšanja trenutnog stanja pojedinih komponenti sistema, dok se planirane aktivnosti realiziraju prema redoslijedu utvrđenom na način da sistemski prati implementaciju unaprijed zacrtanih ciljeva.

Period od 5 godina je fazno podijeljen prema prioritetima aktivnosti koje implementiraju kratkoročne i dugoročne ciljeve. Analiza postojećeg stanja sistema upravljanja otpadom na području BPK će utvrditi prioritete za rješavanje, a na osnovu toga i pomoći u definisanju ciljeva.

Fazno posmatranje problematike uspostave i rada integralnog sistema upravljanja otpadom omogućava prvenstveno baznu uspostavu osnovnih preduslova za razvoj jednog takvog sistema, a potom uvođenje najefikasnijih mehanizama za tretman otpada.

1.3. METODOLOGIJA IZRADE PLANA

Koristeći metodološke smjernice date od strane Ministarstva za okoliš Europske unije¹, izrađen je Plan upravljanja otpadom na području BPK. Prema tim smjernicama, tematski elementi koje Plan upravljanja otpadom treba sadržavati su sljedeći:

A. Opće postavke:

1. Opća problematika upravljanja otpadom,
2. Pregled zakonodavstva EU,
3. Pregled nacionalnog zakonodavstva,
4. Opis državne politike i glavna načela u vezi upravljanja otpadom,
5. Opis ciljeva za specifične sredine (područja),
6. Podaci dobiveni kroz proces konsultacija.

¹ *Preparing a Waste Management Plan – A methodological guidance note, European Topic Centre on Waste and Material Flows, European Commission, Environment DG, May 2003.*

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018**B. Analiza postojećeg stanja:**

1. Količina otpada:
 - a) izvori otpada,
 - b) tokovi otpada,
 - c) mogućnosti upravljanja otpadom.
2. Sakupljanje i obrada otpada,
3. Privredni i finansijski aspekti,
4. Procjena prethodno postavljenih ciljeva.

C. Planiranje:

- Pretpostavke za planiranje,
- Odabir ciljeva:
 - a) izvori otpada,
 - b) tokovi otpada,
 - c) mogućnosti upravljanja otpadom,
- Akcijski plan s mjerama za postizanje postavljenih ciljeva:
 - a) sistemi sakupljanja otpada,
 - b) objekti u sistemu upravljanja otpadom,
 - c) odgovornosti,
 - d) privredni i finansijski aspekti.

Struktura Plana upravljanja otpadom

Okvirna direktiva o otpadu (2008/98/EC)² EU uspostavlja brojne zahtjeve po pitanju uspostave Plana upravljanja otpadom. Također, i u nekim ostalim EU direktivama postoje određeni zahtjevi koje treba zadovoljiti jedan takav plan. Za razliku od planova upravljanja otpadom na državnom/entitetskom nivou koji imaju strateški karakter, kantonalni planovi su više orijentisani na planiranje konkretnih aktivnosti na predmetnom području sa ciljem dostizanja strateških ciljeva.

Slika 2: Glavni elementi Plana upravljanja otpadom na području BPK

² Directive 2008/98/EC of the European Parliament and of the Council of 19 November 2008 on waste and repealing certain Directives

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

Struktura Plana upravljanja otpadom nije strogo definisana, ali svaki plan mora posjedovati komponente kojima se implementatorima pruža potpuna informacija. Plan upravljanja otpadom na području BPK koncipiran je na način da zadovolji domaće i EU zahtjeve, specifične zahtjeve Ministarstva za urbanizam, prostorno uređenje i zaštitu okoline Bosansko-podrinjskog kantona, definisane samim Projektnim zadatkom za izradu Plana, te predloži rješenja problema upravljanja otpadom specifična za BPK (**Error! Reference source not found.**).

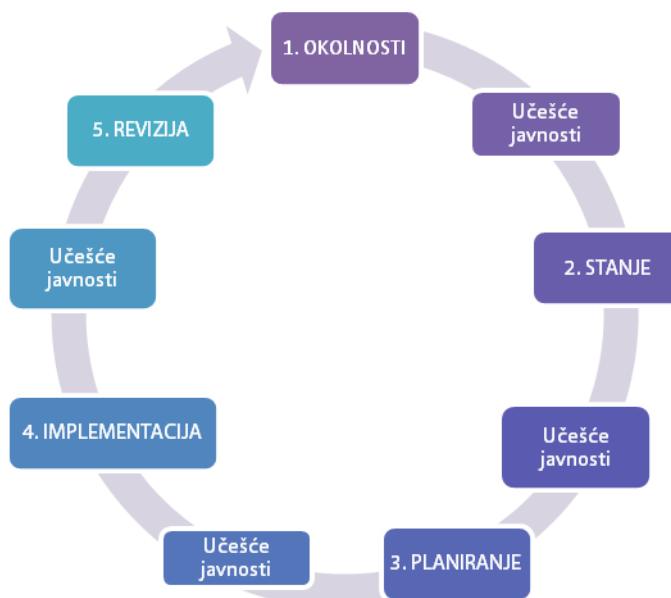
Opći dio Plana je zapravo uvodni dio koji daje pregled osnovnih zahtjeva za izradu Plana upravljanja otpadom, odnosno za uspostavu integralnog sistema upravljanja otpadom na području BPK. S obzirom da brojni domaći i međunarodni zahtjevi već unaprijed definiraju koncept jednog takvog sistema, Plan mora biti usaglašen sa domaćim zakonodavstvom i osnovnim smjernicama koje postavljaju nove EU direktive. Ovo se posebno odnosi na ciljeve Plana i metodologiju njegove izrade.

Postojeće stanje sistema upravljanja otpadom analizira se na temelju raspoloživih, odnosno prikupljenih podataka i informacija o trenutnom stanju na predmetnom području. Ova faza podrazumijeva i seriju informativnih sastanaka odnosno anketiranja predstavnika svih većih operatora, bilo da su to komunalna preduzeća, privredni subjekti ili zdravstvene ustanove. Zatim se ocjenjuje trenutni sistem upravljanja otpadom na području na koje se Plan odnosi, revidiraju podaci o količinama i tokovima otpada, te identificiraju glavni problemi u vezi trenutno djelujućeg sistema postupanja s otpadom.

Planiranje tematski obuhvaća utvrđivanje ključnih ciljeva i akcijskog plana upravljanja otpadom, a obično se priprema u skladu sa zahtjevima EU i nacionalnog zakonodavstva. Središnji element u ovoj fazi predstavlja utvrđivanje operativnih ciljeva kojima će se realizirati strateški ciljevi postavljeni u dokumentima višeg reda. Plan definira Akcijski plan za tretiranje otpada prema kojem će se vršiti dalja implementacija ciljeva.

1.3.2. Proces planiranja

Proces planiranja integralnog sistema upravljanja otpadom je neprekidan proces u kojemu se plan iterativno koriguje u pravilnim vremenskim razmacima (Slika 3).

Slika 3: Proces planiranja Plana

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

Proces planiranja prikazan na gornjoj slici uslovno se može podijeliti u šest faza, i to:

1. Opća razmatranja, odnosno analiza okolnosti,
2. Postojeće stanje,
3. Postavljanje ciljeva i planiranje budućih aktivnosti,
4. Konsultativni proces,
5. Implementacija Plana i
6. Revizija Plana.

Okolnosti. Na samom početku procesa planiranja potrebno je precizno definirati okolnosti u kojima se nalazi sistem upravljanja otpadom na području Plana. U ovoj fazi procesa planiranja važno je definirati sva ograničenja u koja se moraju uklopiti planirane aktivnosti. Također, potrebno je utvrditi mehanizme javnog učešća u procesu za kompletno plansko razdoblje.

Status. Postojeće stanje sektora upravljanja otpadom se detaljno analizira u ovoj fazi. Na osnovu podataka dobivenih mjerjenjem ili podataka dobivenih od strane operatora sistema dolazi se do vrijednosti indikatora stanja. Cilj uspostave indikatora je praćenje stanja sektora kroz sve revizijske cikluse. U svakom ciklusu indikatori se ponovo računaju, dobivajući trend promjene vrijednosti indikatora. Na ovaj način se jednostavno prati efikasnost mjera propisanih u ranijem revizijskom ciklusu, a pomaže i u donošenju novih mjera za sljedeći ciklus sa ciljem sveukupnog poboljšanja stanja sektora. Trend poboljšanja indikatora iz ciklusa u ciklus svjedoči o uspješnosti mjera propisanih i implementiranih kroz proces planiranja.

Planiranje. Na osnovu utvrđenog stanja sektora za pojedine revizijske cikluse vrši se planiranje aktivnosti koje imaju za cilj poboljšanje stanja sektora implementirajući ranije definisane ciljeve. Aktivnosti su bazirane na novom konceptu upravljanja otpadom na području Plana. Akcijski plan koji je sastavni dio Plana upravljanja otpadom će precizno definirati tehničke aspekte aktivnosti, vremenski rok za njihovo izvršenje kao i odgovornosti za njihovu implementaciju.

Implementacija se provodi vodeći se rokovima i dodijeljenim odgovornostima iz Akcijskog plana. Kako bi se planirane aktivnosti implementirale u cijelosti potrebno je prethodno konstantno razvijati neophodne finansijske mehanizme.

Revizija. Svaki revizijski ciklus se završava revizijom učinjenog. Revizije se provode periodično, a uslovljene su promjenama u samom sistemu upravljanja otpadom, promjenama u legislativnim zahtjevima, nezadovoljavajućim nivoom implementiranosti aktivnosti. Revizijama je moguće izmijeniti osnovna načela Plana, njegove ciljeve pa i sam Akcijski plan. S druge strane, svaka revizija podrazumijeva ponovno računanje indikatora stanja sektora kako bi se utvrdile promjene nastale u pojedinim revizijskim ciklusima.

1.3.3. Učešće javnosti

Vrlo bitan aspekt planiranja i implementacije Plana upravljanja otpadom je uključivanje javnosti u proces planiranja. Uključenost različitih sudionika i šire javnosti u proces planiranja trebalo bi rezultirati donošenjem uravnoteženijeg koncepta i politike upravljanja otpadom te dati značajan doprinos prema dostizanju utvrđenih ciljeva. Pri tome treba uzeti u obzir osjetljivost samog procesa donošenja odluka s obzirom na različite razine relevantnih institucionalnih i političkih tijela, kulturno-tradicione vrijednosti i ustrojstvo političkih i nevladinih institucija i organizacija.

Priroda problematike upravljanja otpadom ima karakteristike vrlo osjetljive po pitanju prihvatanja od strane svih zainteresiranih strana. U svezi s tim, planiranje njihovog učešća u procesu je jedan od najvažnijih preduslova za uspješno provođenje Plana.

Učešće javnosti se može operativno podijeliti na dva dijela:

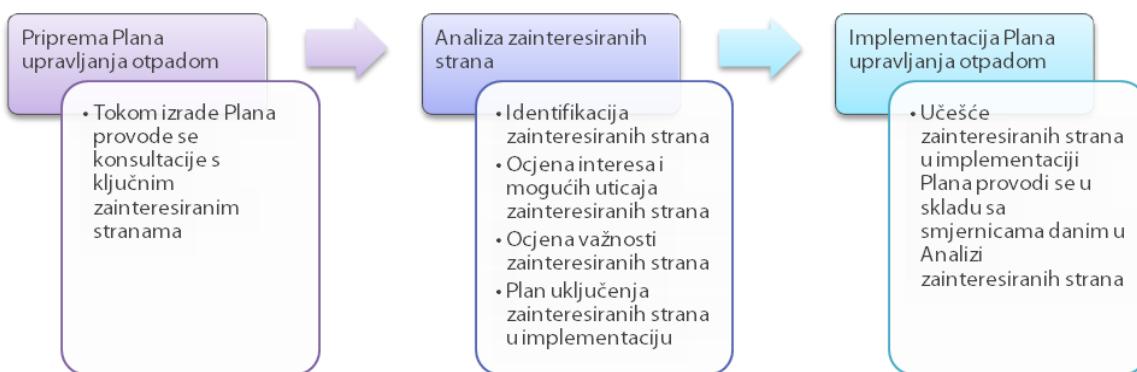
PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

- 1.U pripremi Plana upravljanja otpadom,
- 2.U implementaciji Plana.

U prvom dijelu tim zadužen za izradu uključuje ključne zainteresirane strane. Nakon završetka izrade Plana provodi se *Analiza zainteresiranih strana* koja predstavlja inicijalni alat za uključivanje svih zainteresiranih strana u implementaciju Plana.

Analiza zainteresiranih strana treba obuhvatiti sljedeće elemente:

- Identifikacija zainteresiranih strana,
- Ocjena interesa i mogućih utjecaja pojedinačnih zainteresiranih strana vezanih za projekt,
- Ocjena važnosti i uticaja pojedinačnih zainteresiranih strana,
- Plan uključenja zainteresiranih strana u implementaciju Plana.

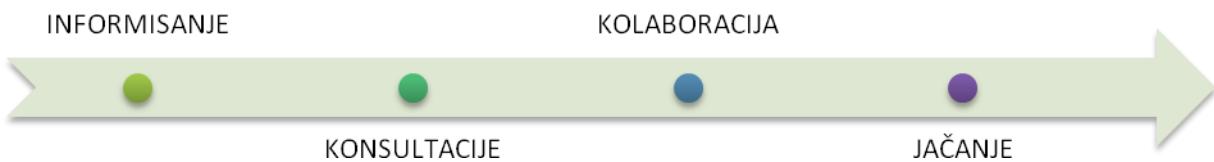
Slika 4: Proces uključivanja javnosti po fazama Plana

Osnovna četiri mehanizma učešća propisana *Planom uključivanja zainteresiranih strana* su:

- **Informiranje.** Ovaj vid participacije predstavlja jednosmerni protok informacija od strane timova odgovornih za planiranje i implementaciju Plana i svih zainteresiranih strana. Mehanizmi za provođenje ove vrste participacije mogu biti radionice, web stranica Plana, sredstva javnog informiranja, brošure, letci i sl. Mehanizmi informiranja su sastavni dio integralnog sistema upravljanja otpadom i kao takvi će biti tretirani Planom.
- **Konsultacije.** Ključne aspekte Plana je potrebno diskutirati sa ključnim zainteresiranim stranama. Jedan od mehanizama konsultativnog participatornog pristupa su i okrugli stolovi sa prisutnošću relevantnih stručnjaka iz različitih grupa zainteresiranih strana. Ovaj mehanizam treba osigurati ravnopravno učešće svih relevantnih zainteresiranih strana u pripremi i implementaciji Plana, istovremeno osiguravajući najbolju kvalitetu stručnog doprinosa njegovoj izradi.
- **Kolaboracija.** Kolaboracija podrazumijeva učešće najvažnijih zainteresiranih strana u donošenju odluka vezanih za planiranje i implementaciju Plana. Timovi za planiranje i implementaciju Plana imaju zadatak planiranje aktivnog učešća ovih zainteresiranih strana kako bi se najvažnije odluke mogle donijeti uz punu podršku najbitnijih kantonalnih institucija.
- **Jačanje.** Postoje dvije podvrste jačanja kao vida participacije: trening i jačanje kroz akciju. Trening će biti proveden isključivo u svrhu efikasnog upoznavanja svih uključenih u provedbu Plana sa novim konceptom upravljanja otpadom na području BPK. U tu svrhu potrebno je pripremiti plan obuke i provesti treninge. S druge strane, jačanje kroz akciju posebno podrazumijeva aktivno uključivanje zainteresiranih strana koje su važne za provedbu Plana ali imaju vrlo malo utjecaj. Efikasnim uključenjem ovih zainteresiranih strana u

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

- implementaciju Plana osigurava se zadovoljenje ključnih interesa manje utjecajnih zainteresiranih strana. Uglavnom se njihovo uključenje svodi na učešće u radionicama sa aktivnim programom, gdje mogu izraziti svoje mišljenje i predlagati rješenja.

Slika 5: Tipovi učešća primjenjeni u pripremi i implementaciji Plana

1.3.4. Veza sa prostornim planiranjem

Čitav proces planiranja i provedbe integralnog sistema upravljanja otpadom mora biti u koordinaciji sa izradom *Prostornog plana BPK*. Razlog zbog čega je ta veza izrazito važna leži u činjenici da implementacija sistema zahtijeva, u određenoj mjeri, prostor. Kompletna infrastruktura, npr. sanitарne deponije, zeleni otoci, reciklažna dvorišta, centri za upravljanje otpadom i sl., moraju naći svoje mjesto u prostoru, što nekad predstavlja veliki problem, ne samo s prostornog aspekta, već i s aspekta utjecaja na lokalno stanovništvo.

Integralni sistem upravljanja otpadom na području BPK će se uvoditi fazno. Izgradnji pojedinih infrastrukturnih komponenti prethodi studija na kantonalmom nivou, koja treba sagledati sve tehničke, finansijske i prostorne segmente, te ponuditi najbolje rješenje. U fazi projektiranja mora se ostvariti čvrsta veza s prostornim planiranjem kako bi se definisale lokacije za pojedine infrastrukturne komponente.

Plan upravljanja otpadom na području BPK služi kao osnova za ostvarivanje veze između uspostave integralnog sistema upravljanja otpadom i prostornog planiranja. Plan navodi pojedine komponente sistema za koje je potrebno izvršiti prostorno planiranje.

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

2. OPĆE KARAKTERISTIKE PODRUČJA

2.1. OPĆI OPIS PODRUČJA U OBUHVATU PLANA

Bosansko-podrinjski kanton Goražde (kanton broj 5. Prilog br. 1) je federalna jedinica u sastavu entiteta Federacije Bosne i Hercegovine (poslije Posavskog kantona najmanji kanton po površini u FBiH). Ukupna površina kantona iznosi 502,28 km². U površini FBiH Bosansko-podrinjski kanton učestvuje sa oko 1,93 %, a u površini BiH sa oko 0,98 %. Kanton se nalazi između 43° 34' 6,2" i 43° 46' 24,8" sjeverne geografske širine i 18° 31' 30,5" i 19° 01' 01,4" istočne geografske dužine. U sastavu Bosansko-podrinjskog kantona nalaze se općine Goražde, Foča-Ustikolina i Pale-Prača. Najjužnija tačka obuhvata nalazi se u dolini Drine u općini Foča-Ustikolina (područje naseljenog mjesta Filipovići), dok je najsjevernija locirana u kanjonu Prače u općini Pale-Prača (područje naseljenog mjesta Vražalice). Najzapadnija tačka je na području naseljenog mjesta Unukovići u općini Foča-Ustikolina, a najistočnija tačka se nalazi na području naseljenog mjesta Milanovići u općini Goražde. Ovaj kanton se nalazi u jugoistočnom dijelu Bosne i Hercegovine i Federacije Bosne i Hercegovine. Administrativno, političko, prosvjetno i kulturno središte kantona je u gradu Goraždu.

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

Slika 6: Bosansko-podrinjski kanton – položaj u okviru BiH i administrativna podjela

Ovaj prostor većina regionalnih geografa sa aspekta fizičko-geografske regionalizacije svrstava u Dinarsku Bosnu i Hercegovinu (Istočna Bosna ili Pobrđe i sredogorje srednje Bosne). Bosansko-podrinjski kanton Goražde graniči samo sa jednim kantomom u Federaciji BiH - Kantom Sarajevo (općina Trnovo FBiH) i sa 5 općina u Republici Srpskoj (Foča, Kalinovik, Novo Goražde, Pale i Rogatica). Na jugoistoku Bosansko-podrinjski kanton Goražde je zračnom linijom oko 6,4 km udaljen od državne granice sa Crnom Gorom (predio Bukovica u crnogorskoj općini Pljevlja). Najbliži granični prelaz kantonu je granični prelaz Metaljka u općini Čajniče. Od državne granice prema Srbiji kanton je udaljen 57,8 km (granični prelaz Vardište). Najbliži regionalni centar u Crnoj Gori su Pljevlja, a u Srbiji Užice. Preko teritorije Bosansko-podrinjskog kantona Goražde prelaze dvije značajne saobraćajnice: Trebinje - Gacko - Foča – Goražde - Ustipača - Višegrad i Sarajevo - Pale - Prača - Goražde - Čajniče.

Teritorijalno najveća općina u kantonu je općina Goražde (50,44 % površine kantona), dok je prostorno najmanja lokalna jedinica općina Pale- Prača sa 87,68 km². U odnosu na teritoriju ovih općina iz 1992. godine može se konstatovati da je općina Goražde većim dijelom svoje teritorije (67,2 %) iz 1992. godine u sastavu kantona (zajedno sa općinskim centrom). Od dijela prijeratne općine Goražde (66 cjelovitih naseljenih mjesta i dijelova naseljenih mjesta) koji je ostao u Republici Srpskoj je formirana općina Novo Goražde sa sjedištem u naseljenom mjestu Kopači. Općina Foča-Ustikolina obuhvata najvećim dijelom sjeverni dio prijeratne općine Foča, kao i dijelovi naseljenih mjesta Dragomilići, Unukovići i Vujinovići. Sjedište općine je naseljeno mjesto Ustikolina. U njenom sastavu se nalaze sljedeća naseljena mjesta: Bavčići (dio), Bešlići, Borovinići (dio), Brajići (dio), Bujakovina (dio), Bunčići, Civilin (dio), Donje Žešće, Dragomilići (dio), Filipovići (dio), Glušča (dio), Gostičaj (dio), Jabuka, Kolakovići, Kolum (dio), Lokve (dio), Marevo (dio), Mazlina (dio), Mravljača, Njuhe, Petrojevići, Podgrađe (dio), Previla, Prisoje (dio), Račići, Rodijelj (dio), Slavičići, Sorlaci (dio), Stojkovići (dio), Unukovići (dio), Ustikolina, Vujinovići (dio), Zabor (dio) i Zebina Šuma. Općina Pale-Prača obuhvata najvećim dijelom jugoistočni dio prijeratne općine Pale, kao i naseljena mjesta iz prijeratne općine Rogatica - Bulozi, Jarovići i Vražalice. Sjedište općine je u naseljenom mjestu Prača. U njenom sastavu se nalaze sljedeća naseljena mjesta: Brdarići (dio), Brojnići, Bulozi, Čeljadinići, Čemernica, Datelji, Donja Vinča (dio), Jarovići (dio), Kamenica (dio), Komrani, Prača (dio), Petovići (dio), Renovica (dio), Srednje (dio), Strane (dio), Šainovići (dio), Turkovići i Vražalice (dio).

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

Općina	Površina (km ²)
Foča-Ustikolina	161,26
Goražde	253,34
Pale-Prača	110

Tabela 1: Općine u sastavu BPK i njihova površina

Bosansko-podrinjski kanton Goražde ima veoma povoljan konfigurativni geografski položaj koji se proteže po istočnim padinama Jahorine, Borovca i Kleka, na nadmorskoj visini od 345 metara, što uslovljava blagu, kontinentalnu klimu, kratke zime i topla duga ljeta. Rijeka Drina protiče kroz općine Foča-Ustikolina i Goražde. Teritorija Bosansko-podrinjskog kantona je uglavnom prekrivena šumom.

Centralni dio Bosansko-podrinjskog kantona predstavlja dolina Drine koja je okružena planinskim masivima Jahorine i Vučevice. Kotlinsko proširenje na Drini na oko 350 m nadmorske visine, u kome je smješteno Goražde, izuzev otvorenosti duž laktastog korita Drine i Prače, okruženo je sa svih strana visokim planinama. Iz navedenih razloga se, uprkos blizini Jadranskog mora, područje Goražda odlikuje umjereno-kontinentalnom klimom, dok se viši planinski dijelovi analiziranog područja iznad 1000 m nadmorske visine, odlikuju subalpskom i alpskom klimom. Prosječna godišnja temperatura zraka u Goraždu kreće se oko 10°C, dok u planinskoj oblasti na oko 1000 m nadmorske visine iznosi oko 6°C. Zime su na razmatranom području hladne sa prosječnim temperaturama koje se kreću oko 0,6°C. Srednje ljetne temperature u Goraždu kreću se oko 18°C, pa su ovdje ljeta prijatna, čak i prohladna. Prostorni raspored godišnjih količina padavina u Bosansko-podrinjskom kantonu ukazuje da ovo područje u toku godine prima znatnu i prilično ujednačenu količinu vodenog taloga, i to u prosjeku od 786 mm (Goražde) do preko 1375 mm (južne padine Jahorine u općini Foča-Ustikolina). Prema rezultatima višegodišnjih meteoroloških posmatranja, jasno se uočava da se Goražde nalazi na granici uticaja Sredozemlja na pluviometrijski režim, odakle se prema unutrašnjosti pojačavaju kontinentalne karakteristike raspodjele padavina.

Područje Bosansko-podrinjskog kantona Goražde karakterišu vrlo složene inženjersko-geološke karakteristike terena. To proističe iz vrlo složene litofacialne i strukturno tektonске građe terena geomorfoloških, hidrogeoloških, hidroloških i klimatskih karakteristika terena. Litološka građa terena je vrlo heterogenog sastava kojeg karakterišu česte litološke promjene u vertikalnom i horizontalnom pravcu izrazita anizotropija fizičko-mehaničkih svojstava i otpornosti na procese površinskog raspadanja pa su formirani pokrivači različite debljine geomehaničkih svojstava i stepena stabilnosti. Strukturno-tektonski odnosi u terenu su također vrlo složeni. U građi terena učestvuje više strukturno-facialnih jedinica sa izraženim oblicima rupturne i naborne tektonike. Reljef karakteriše složena geomorfološka građa stvorena uticajem endogenih i egzogenih faktora na litološku građu. Osnovne karakteristike reljefa su složeni morfološki oblici, razuđenost, diseciranost i nagibi padina.

Ovo područje se nalazi na strukturno-facialnim geotektonskim jedinicama: "Romanija-Prača-Jahorina" i "Derventa-Podromanja". Prema hidrogeološkim karakteristikama to je teren koji izgrađuju vodopropusne, slabo vodopropusne i vodonepropusne stijene.

Osnovne geomorfološke konture stvorene su endogenim (ogenom) procesima. Tektonskim pokretima nakon geosinklinalne etape formirani su planinski masivi. Tako stvoren oblici terena kasnijim egzogenim agensima su preoblikovani.³

2.2. STANOVNIŠTVO

Stanovništvo sa svojim obilježjima predstavlja osnovni planski parametar prema kome se usklađuju ostala planska rješenja. Kao i sa svim planovima i strategijama koji se rade ili su urađeni u posljednjih

³ Prostorni plan za područje Bosansko-podrinjskog kantona Goražde za period 2008-2028. godina, Urbis Centar d.o.o. Banja Luka, 2013.

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

dvadeset godina, ključni problem predstavlja nedostatak popisa stanovništva. Dodatni problem predstavlja i odsustvo nezvaničnih popisa po općinama, kada već nije obavljen zvanični državni popis stanovništva, domaćinstava, stanova i poljoprivrednih gazdinstava. Kao polazište u procjeni broja stanovnika na području kantona uzeta je zvanična procjena Federalnog zavoda za statistiku o broju stanovnika po općinama u 2011. godini. Ukoliko se analiziraju drugi izvori indirektni izvori podataka (birački spiskovi, broj učenika u osnovnim školama) dolazi se do manjeg procijenjenog broja stanovnika.

Prije rata, na ovom području je živjelo 37.505 stanovnika različitih vjeroispovijesti, dok trenutni broj stanovnika ovog kantona iznosi 32.818. Prosječna gustoća stanovništva je 65,34 st/km². Gustoća i broj stanovnika nisu jednakomjerno zastupljeni u svim općinama BPK i najveća koncentracija stanovništva je upravo u Goraždu. Donja tabela daje prikaz broja stanovnika i gustoće naseljenosti po općinama BPK.⁴

Općina	Broj stanovnika	Površina (km ²)	Gustoća naseljenosti (st/km ²)
Foča-Ustikolina	1.734	161,26	10,75
Goražde	30.017	253,34	118,49
Pale –Prača	1.067	110	12,17

Tabela 2: Broj stanovnika i gustoća naseljenosti u BPK

Podaci za broj stanovnika Općine Pale-Prača prema podacima Općine Pale, iznosi 1570 stanovnika. Iz toga razloga podatke date od strane Federalnog zavoda za statistiku treba uzeti sa rezervom.

Inače, procjene broja stanovnika FZS u periodu 2005 – 2011. godina pokazuju da broj stanovnika Bosansko-podrinjskog kantona Goražde opada, što je posljedica uzimanja u obzir činjenice da je prirodni priraštaj u kantonu i u svim njegovim općinama negativan. Po ovoj procjeni oko 91% stanovništva Bosansko-podrinjskog kantona 2011. godine živi u općini Goražde.

Najveći pad stanovništva u kantonu u periodu 1991 – 2011. karakteriše općine Foča-Ustikolina (34,9% stanovništva iz 1991. godine) i Pale-Prača (51,72% stanovništva iz 1991. godine). Općina Goražde 2011. godine je imala 90,76 % stanovništva iz 1991. godine.

2.3. PRIVREDNE DJELATNOSTI

Za analizu privrednih i drugih kretanja u BPK korišteni su zvanični podaci Federalnog zavoda za statistiku. Prije odbrambeno-oslobodilačkog rata 1992. godine, ovaj dio jugoistočne Bosne i grad Goražde bio je centar Gornje-drinske regije, sa razvijenom metalском, hemijskom i tekstilnom industrijom, sa dobrim komunikacijama i velikim brojem uposlenih radnika. S obzirom na današnju privrednu situaciju u kojoj se nalazi istočna Bosna i Hercegovina, očigledno je da postoje potrebe za novim poslovnim aktivnostima i proširenjem potojećeg obima poslovanja. Anketirana preduzeća sa područja Bosansko-podrinjskog kantona Goražde svoje planove za nove poslovne aktivnosti u najvećem broju slučajeva temelje na realnom odnosu ponude i potražnje i zakonima koji u tom kontekstu postoje.

Struktura privrede BPK po sektorima sa stanovišta registrovanih poslovnih subjekata jasno se vidi iz naredne tabele.

⁴ Procjena Federalnog zavoda za statistiku za 2011. godinu

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

Vrsta djelatnosti	Pravne osobe	Obrt
Poljoprivreda, lov i šumarstvo	8	91
Ribarstvo	-	-
Vađenje rude i kamena	-	-
Prerađivačka industrija	67	55
Snabdijevanje el. energijom, plinom i vodom	4	-
Građevinarstvo	20	13
Trgovina	95	183
Ugostiteljstvo	20	102
Prijevoz, skladištenje i veze	17	83
Finansijsko posredovanje	1	-
Poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne djelatnosti	23	43
Državna uprava i odbrana; obavezno socijalno osiguranje	32	-
Obrazovanje	19	3
Zdravstveni i socijalni rad	23	5
Ostale javne komunalne i vlastite uslužne djelatnosti	182	35
Privatna domaćinstva sa zaposlenim osobljem	-	-
Eksteritorijalne organizacije i tijela	-	-

*Tabela 3: Struktura poslovnih subjekata u BPK (stanje 31.12.2011.)***3. PRAVNI I INSTITUCIONALNI OKVIR****3.1. INSTITUCIONALNI OKVIR**

Prema Ustavu, Bosna i Hercegovina je uređena kao država sastavljena od dva entiteta: Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske. U Federaciji BiH, pored federalne razine vlasti, postoji deset kantona, te općine i gradovi kao jedinice lokalne samouprave.

Prema članu III 2.c) Aneksa 4 Dejtonskog sporazuma (Ustava Bosne i Hercegovine) entiteti će osigurati sigurnu i zaštićenu sredinu za sve osobe u svojim jurisdikcijama, održavanjem agencije za provođenje građanskog prava koje će funkcionirati u skladu sa međunarodno priznatim standardima, uz poštivanje ljudskih prava i temeljnih sloboda na koje je ukazano u članu II i poduzimajući i druge mјere u skladu s potrebama.

Trenutna institucionalna struktura u BiH ne podrazumijeva postojanje državnih institucija koje se bave zaštitom okoliša. Ova oblast je u nadležnosti konstitutivnih entitetskih vlada, tj. entitetskih ministarstava nadležnih za zaštitu okoliša. To su Federalno ministarstvo okoliša i turizma (FMOiT) i Ministarstvo prostornog uređenja, građevinarstva i ekologije Republike Srpske (MPUGiERS). Okolišna pitanja na teritoriju Brčko Distrikta (BD), treće administrativne jedinice u BiH, su u nadležnosti odgovarajućeg odjela u Vladi Brčko Distrikta. Međunarodni sporazumi i konvencije u oblasti zaštite okoliša su u nadležnosti državnog Vijeća ministara odnosno Ministarstva vanjske

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

trgovine i ekonomskih odnosa BiH i njegovog Sektora za prirodne resurse, energetiku i zaštitu okoline.

Saradnja i koordinacija između Federacije BiH i Republike Srpske, vezana za problematiku okoliša u BiH, ostvarena je uspostavljanjem Međuentitetskog tijela za okoliš. Ovo tijelo sastoji se od osam članova, od kojih su četiri člana imenovana od strane Vlade FBiH, te četiri člana od strane Vlade RS. Međuentitetsko tijelo se bavi svim pitanjima iz oblasti okoliša koja zahtijevaju usaglašen pristup entiteta.

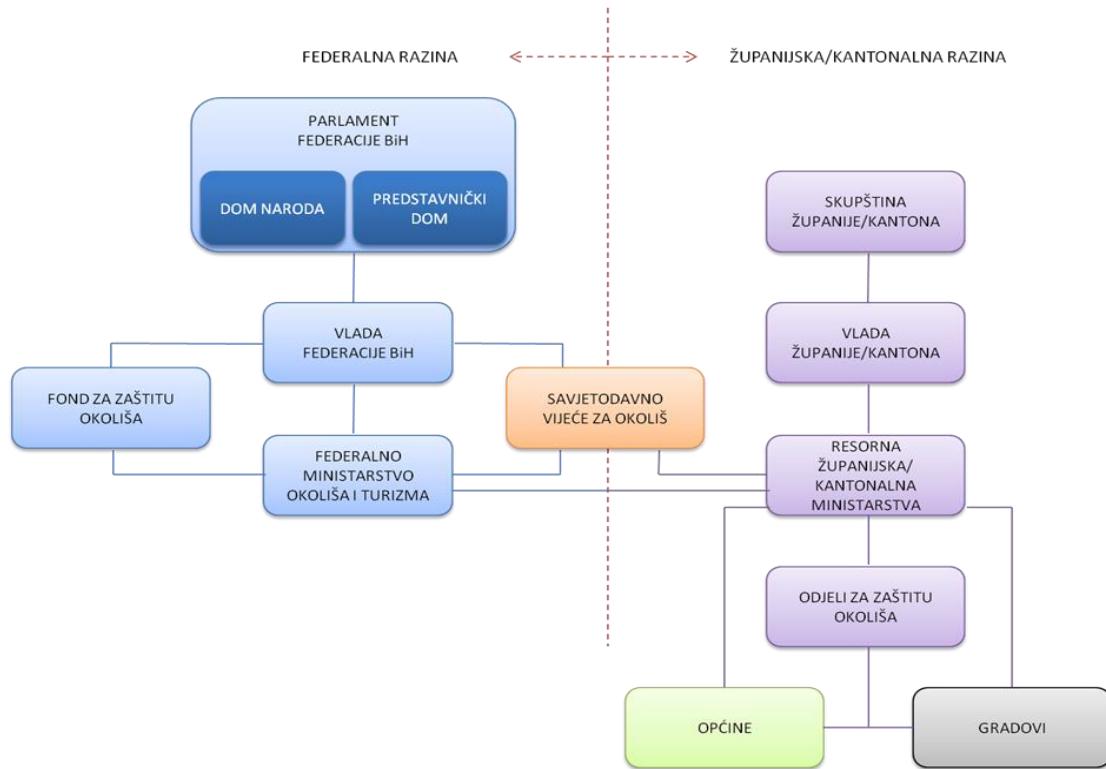

Slika 7: Ustrojstvo državne uprave u oblasti upravljanja otpadom

Općenito, u FBiH okolišna administracija ima izrazito kompleksnu institucionalnu strukturu, s obzirom da postoje tri administrativna nivoa (federalni, kantonalni i općinski). Okolišne administracije na svim nivoima imaju zakonima definirane mandate kojima se uređuju njihove nadležnosti i funkcije.

Djelatnosti koje regulišu otpad su u nadležnosti Federalnog ministarstva okoliša i turizma (FMOIT), resornih ministarstava kantona, a dio poslova je u nadležnosti jedinica lokalne samouprave (općina i gradova).

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

Slika 8: Tijela nadležna za upravljanje otpadom u Federaciji BiH

Institucionalni okvir sistema upravljanja otpadom obuhvata, u skladu s važećim zakonodavstvom i Federalnom strategijom upravljanja otpadom (2008), sljedeće subjekte:

- Parlament Federacije BiH – donosi zakone na federalnom nivou i *Federalnu strategiju upravljanja otpadom*,
- Vlada Federacije BiH – donosi *Federalni plan upravljanja otpadom* i *Uredbe* te preko Federalnog ministarstva okoliša i turizma koordinira sve djelatnosti upravljanja otpadom;
- Fond za zaštitu okoliša - sufinsansira planove, programe, projekte i slične aktivnosti relevantne za djelovanje sistema upravljanja otpadom,
- Savjetodavno vijeće za okoliš – ima konsultativnu i savjetodavnu ulogu, te predlaže nadležna kantonalna ministarstva za zaštitu okoliša. Članove Savjetodavnog vijeća imenuje Vlada FbiH,
- Skupština kantona – donosi *Plan upravljanja otpadom*, te zakone na kantonalnom nivou;
- Vlada kantona – preko resornog ministarstva koordinira sve djelatnosti upravljanja otpadom na području kantona,
- Gradove i općine – vode brigu o upravljanju komunalnim otpadom,
- Druge sudionike (proizvođače otpada, uvoznike proizvoda i otpada, preduzeća nadležna za upravljanje otpadom, konsultantska preduzeća, stručne institucije i organizacije, te relevantna udruženja).

Odgovornost u procesu unapređenja cijelovitog sistema upravljanja otpadom podijeljena je na sve sudionike u sistemu. *Federalna strategija upravljanja otpadom* (2008) kao glavni razlog postojanja

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

praznina, preklapanja i duplicitiranja nadležnosti i funkcija među svim nivoima okolišne administracije leži u nepostojanju institucionaliziranih kanala vertikalne konsultacije i mehanizama koordinacije.

3.1.1. Obveze i nadležnosti Federacije i kantona

Prema obvezama i odgovornostima u upravljanju otpadom koje proizlaze iz *Zakona o upravljanju otpadom* („Sl. novine FBiH“, br. 33/03, 72/09), Federacija je odgovorna za poslove prekograničnog prometa otpada i postrojenja za tretman otpada koji obuhvaćaju područje dva ili više kantona. Kantoni su nadležni za upravljanje svim vrstama otpada, određivanje lokacija u poslovima upravljanja otpadom i postrojenjima.

Proizvođač ili vlasnik otpada snosi sve troškove prevencije, tretmana i odlaganja otpada, uključujući brigu nakon upotrebe i monitoring. On je finansijski odgovoran za preventivne i sanacijske mјere zbog šteta po okoliš koje je prouzrokovao ili postoji vjerovatnoća da ih prouzrokuje.

Sakupljanje i tretiranje komunalnog otpada vrši se u skladu s posebnim propisima o komunalnom otpadu. Za komunalni otpad iz domaćinstava mogu se primijeniti i drugi obračunski kriteriji u skladu s propisom kojim se uređuju komunalne usluge. Lokacije za obradu, skladištenje i zbrinjavanje otpada se mogu odrediti i u zonama privredne namjene (proizvodnim zonama) u skladu s Planom, ako je to u skladu s odredbama dokumenata prostornog uređenja.

Federacija je dužna osigurati sanaciju okoliša na zatečenim lokacijama koje su visoko opterećene opasnim otpadom ukoliko nije poznat pravni sljedbenik za lokaciju.

U skladu sa EU *Okvirnom direktivom o otpadu* dozvola je potrebna za određene aktivnosti upravljanja otpadom tj. za prevoz, skupljanje i tretman otpada. Ovom dozvolom omogućava se upravljanje otpadom od strane stručnog osoblja i preduzeća koja posjeduju adekvatnu opremu. Prema *Pravilniku o izdavanju dozvole za aktivnosti male privrede u upravljanju otpadom* („Sl. novine FBiH“, br. 09/05), potrebno je pribaviti dozvolu kod nadležnog kantonalnog ministarstva za zaštitu okoliša u zavisnosti od kapaciteta operatera.

Svaka deponija treba biti registrovana u katastru zagađivača ili katastru nekretnina. Svi operatori koji posjeduju dozvolu za upravljanje otpadom dužni su izvještavati nadležno kantonalno ministarstvo za okoliš o ispunjavanju uslova iz dozvole. Na osnovu redovnih izvještaja od strane operatera prema *Uredbi koja regulira izvještavanja operatora i proizvođača otpada o provođenju programa nadzora, monitoringa i vođenja evidencije* prema uslovima iz dozvole („Sl. novine FBiH“, br. 31/06), nadležno kantonalno ministarstvo vodi evidencijske baze podataka.

3.1.2. Provjeda i primjena Plana upravljanja otpadom

Prema *Zakonu o upravljanju otpadom* FBiH, nalaže se da svaki kanton donosi svoj pojedinačni Plan upravljanja otpadom koji pokriva područje kantona. Plan donosi zakonodavno tijelo kantona i dalje uređuje uslove planiranja upravljanja otpadom po općinama. Ovaj plan se izrađuje u saradnji sa općinskim organima, ekonomskim udruženjima i udruženjima za zaštitu okoliša. Zakon također navodi da se poslovi upravljanja svim vrstama otpada, određivanje lokacija i zemljista u poslovima upravljanja otpadom i postrojenjima vrši od strane nadležnog kantonalnog ministarstva, što precizno daje ovlasti kantonu za donošenje bitnih odluka i konačnih rješenja koja se nalaze u Planu upravljanja otpadom.

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018**3.2. ZAKONODAVSTVO EU****3.2.1. Načela planiranja i upravljanja otpadom u EU**

Okvir za europsku politiku upravljanja otpadom sadržan je u rezoluciji EU Vijeća o Strategiji gospodarenja otpadom (97/C76/01) koja se temelji na tada važećoj okvirnoj Direktivi o otpadu (75/442/EEC) i drugim europskim propisima na području upravljanja otpadom.

Postoje tri ključna europska načela:

- **Prevencija nastajanja otpada** - u cilju očuvanja prirode i resursa, generiranje otpada mora biti minimizirano i izbjegnuto gdje je to moguće,
- **Reciklaža i ponovno korištenje** - ukoliko se generiranje otpada ne može prevenirati, potrebno ga je ponovno upotrijebiti ili reciklirati ili iskoristiti u procesu povrata energije,
- **Poboljšanje konačnog zbrinjavanja i nadzora** - u slučajevima gdje se otpad ne može ponovo koristiti, potrebno ga je tretirati i adekvatno odložiti ili spaliti. Obje ove metode zahtijevaju monitoring i obzirom na njihov potencijal za uzrokovanje opasnih okolišnih šteta.

3.2.2. Smjernice (direktive) EU o upravljanju otpadom

Obavezu planiranja upravljanja otpadom direktno propisuju tri direktive: *Okvirna direktiva o otpadu* (2008/98/EC), *Direktiva o upravljanju opasnim otpadom* (91/689/EEC) i *Direktiva o ambalaži i ambalažnom otpadu* (94/62/EC). Međutim, i druge europske direktive koje se odnose na posebne tokove otpada, te na objekte za obradu i odlaganje otpada moraju se uzeti u obzir tokom izrade planova upravljanja otpadom. Najvažnije europske direktive u sektoru upravljanja otpadom su:

- *Okvirna direktiva o otpadu* (2008/98/EC) - Direktiva naglašava i potiče prevenciju otpada. Direktiva zahtijeva da države članice poduzmu odgovarajuće mјere za poticanje sprečavanje ili smanjenje proizvodnje otpada i njegove štetnosti. Ovo se čini kombinacijom većeg broja različitih strategija.
- *Direktiva o odlagalištima otpada* (1999/31/EC, dopunjena Pravilnikom (EC) 1882/2003 i Direktiva 2011/97/EU (COUNCIL DECISION 2003/33/EC of 19 December 2002 – Landfill Directive)). Cilj ove Direktive je da putem utvrđenih operativnih i tehničkih zahtjeva koji se tiču otpada i odlagališta, osigura mјere, postupke i smjernice za sprečavanje ili smanjenje, koliko god je to moguće, negativnih posljedica po okoliš. Ona se naročito odnosi na onečišćenje površinskih i podzemnih voda, tla i zraka, te globalno, efekt staklenika ili bilo koji drugi efekt tokom cijelog životnog ciklusa deponije.
- *Direktiva o mulju s uređaja za pročišćavanje otpadnih voda* (86/278/EEC, dopunjena Direktivom 91/692/EEC) - Svrha ove Direktive je regulacija korištenja mulja iz pogona za preradu otpadnih voda u poljoprivredi na takav način da sprečava štetan utjecaj po tlu, vegetaciju, životinje i čovjeka, a time potiče i ispravnu upotrebu takvog mulja.
- *Direktiva o upravljanju opasnim otpadom* (91/689/EEC) s dodacima 94/31/EC, 166/2006- Direktiva je sastavljena u saglasnosti s članom 2 Direktive 75/442/EEC, a predstavlja približavanje zakona država članica o kontroliranom upravljanju opasnim otpadom. Definicija 'otpada' i drugi uslovi koji se koriste u ovoj Direktivi su isti kao i termini koji se koriste u direktivi 75/442/EEC.
- *Direktiva o spaljivanju otpada* (2000/76/EC) - Cilj Direktive je da sprječe ili ograniči, ukoliko je to moguće, negativne posljedice zagađenja okoliša emisijama štetnih materija u zrak, tlo, površinske i podzemne vode, što bi moglo štetno djelovati na zdravlje ljudi. Ovaj cilj se postiže putem strogih radnih uslova i tehničkih zahtjeva, kroz postavljanje graničnih vrijednosti za emisije u postrojenjima za spaljivanje otpada, unutar država članica EU.
- *Direktiva o ambalaži i ambalažnom otpadu* (94/62/EC) s dodacima 2005/20/EC, 2004/12/EC, 1882/2003 - Ova Direktiva ima za cilj usklađivanje nacionalnih mјera koje se odnose na upravljanje ambalažom

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

i ambalažnim otpadom, kako bi se spriječio ili smanjio bilo kakav negativan utjecaj po okolini od strane država članica, kao i trećih zemalja. Na ovaj način se osigurava visok nivo zaštite okoliša, a s druge strane, funkcionisanje unutrašnjeg tržišta, kao i izbjegavanje prepreka trgovini, distorziji i ograničavanju tržišne konkurenčije unutar EU. Potrebno je napomenuti da će od 7 January 2014 stupiti ova Direktiva biti pod Industrial Emissions Directive (2010/75/EC).

- *Direktiva o baterijama i akumulatorima (2006/66/EC)* - Cilj ove Direktive je približavanje zakona država članica EU, sa ciljem oporavka i kontroliranog zbrinjavanja potrošenih baterija i akumulatora koji sadrže opasne supstance.
- *Direktiva 2000/53/EC o starim/otpadnim vozilima* - Ova Direktiva propisuje mјere čiji je cilj prevencija otpada iz vozila, kao i ponovna upotreba, reciklaža i drugi oblici tretmana vozila, i njihovih dijelova, koja su na kraju životnog ciklusa. Krajnji cilj Direktive je smanjenje odlaganja otpada, te na taj način poboljšanje performansi zaštite okoliša svih privrednih subjekata koji su uključeni u životni ciklus vozila, a posebno operatora direktno uključenih u tretmane zbrinjavanja vozila koja su na kraju životnog ciklusa.
- *Direktiva o odlaganju PCB i PCT (96/59/EC)* je dopunjena Regulativom (EC) 596/2009-Svrha ove Direktive je izjednačavanje zakona država članica o kontrolisanom uklanjanju PCB, dekontaminaciji ili zbrinjavanju opreme koja sadrži PCB i/ili odlaganje PCB-a kako bi se u potpunosti uklonio, a na temelju odredbi ove Direktive.
- *Direktiva o električnom i elektroničkom otpadu (2002/96/EC)* - Svrha ove Direktive je prevencija otpada električne i elektronske opreme (WEEE), i pored toga, ponovna upotreba, recikliranje i drugi oblici popravke ovakvog otpada, s ciljem smanjenja količine otpada koja se odlaže. Direktiva također nastoji poboljšati efikasnost zaštite okoliša svih operatora uključenih u životni ciklus električne i elektronske opreme, npr. distributera, potrošača, a naročito onih operatora koji su direktno uključeni u obradu otpada električne i elektronske opreme.
- *Uredba o transportu otpada (EC) 1013/2006* - Ovom Uredbom se utvrđuju procedure i kontrole režima za pošiljku otpada, ovisno o porijeklu, odredištu i trasi pošiljke, vrste otpada, dostavljanje i vrsta tretmana koji se primjenjuje na otpad nakon dolaska na svoje odredište.

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018**3.3. ZAKONSKI OKVIR UPRAVLJANJA OTPADOM U FBiH**

S obzirom na približavanja Bosne i Hercegovine članstvu u EU, Plan upravljanja otpadom na području BPK će posebno skrenuti pažnju na osnovne EU direktive kojom je ova oblast definirana. Bez obzira što ovi zahtjevi EU još nisu obavezujući, Plan će biti kompatibilan s njima i pružit će dobru osnovu da poslije procesa pregovaranja sa EU i usvajanja specifičnih ciljeva razvoja sektora, sistema integralnog upravljanja otpadom na području FBiH bude održiv i efikasno operativan.

Prema Ustavu Bosne i Hercegovine, entiteti su zaduženi za zaštitu okoliša, te su svi relevantni okolišni zakoni doneseni na nivou entiteta, tj. Federacije Bosne i Hercegovine.

3.3.1. Domaće zakonodavstvo

Zakonski propisi koji se odnose na upravljanje otpadom predstavljaju jednu od najsloženijih oblasti zakonskih propisa za zaštitu okoliša uslijed širokog niza utjecaja koje otpad može imati na čovjeka i okoliš. Važećim zakonodavstvom iz oblasti upravljanja otpadom uveden je i osiguran okvir za suvremeni sistem zakonskih propisa o upravljanju otpadom.

3.3.1.1. Federacija BiH

Pregled propisa koji uređuju upravljanje otpadom u Federaciji BiH:

- Zakon o upravljanju otpadom („Sl. novine FBiH“, br. 33/03 i 72/09),
- Odluka o ratifikaciji Konvencije o kontroli prekograničnog prometa opasnog otpada i njegovom odlaganju („Sl. Glasnik BiH“, br. 31/00),
- Pravilnik o kategorijama otpada sa listama („Sl. novine FBiH“, br. 9/05),
- Pravilnik o izdavanju dozvole za aktivnosti male privrede u upravljanju otpadom („Sl. novine FBiH“, br. 9/05),
- Pravilnik o potrebnim uslovima za prijenos obaveza sa proizvođača i prodavača na operatera sistema za prikupljanje otpada („Sl. novine FBiH“, br. 9/05),
- Pravilnik koji određuje postupanje sa opasnim otpadom koji se ne nalazi na listi otpada ili čiji je sadržaj nepoznat („Sl. novine FBiH“, br. 33/03),
- Pravilnik o sadržaju plana prilagođavanja upravljanja otpadom za postojeća postrojenja za tretman ili odlaganje otpada i aktivnostima koje poduzima nadležni organ („Sl. novine FBiH“, br. 9/05),
- Uredba o finansijskim i drugim garancijama za pokrivanje troškova rizika od mogućih šteta, čišćenje i postupke nakon zatvaranja odlagališta („Sl. novine FBiH“, br. 39/06),
- Uredba o selektivnom prikupljanju, pakovanju i označavanju otpada („Sl. novine FBiH“, br. 38/06),
- Uredba o finansijskim garancijama kojima se može osigurati prekogranični promet otpada („Sl. novine FBiH“, br. 41/05),
- Uredba koja regulira obavezu izvještavanja operatora i proizvođača otpada o provođenju programa nadzora, monitoringa i vođenja evidencije prema uslovima iz dozvole („Sl. novine FBiH“, br. 31/06),
- Pravilnik o životinjskom otpadu i drugim neopasnim materijalima prirodnog porijekla koji se mogu koristiti u poljoprivredne svrhe („Sl. novine FBiH“, br. 8/08),
- Pravilnik o obrascu, sadržaju i postupku obavještavanja o važnim karakteristikama proizvoda i ambalaže od strane proizvođača („Sl. novine FBiH“, br. 8/08),
- Pravilnik o upravljanju medicinskim otpadom („Sl. novine FBiH“, br. 77/08),
- Pravilnik o ambalaži i ambalažnom otpadu („Sl. novine FBiH“, br. 83/10),
- Strategija zaštite okoliša FBiH (2008-2018),
- Federalni plan upravljanja otpadom 2012-2017.

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

Postoji još niz propisa koji na neki način tj. indirektno, utiču ili regulišu način upravljanja otpadom kao što su:

- Zakon o prikupljanju, proizvodnji i prometu sekundarnih sirovina i otpadnih materijala („Sl. novine FBiH“, br. 35/98),
- Pravilnik o načinu prijevoza opasnih tvari u cestovnom prometu („Sl. list RBiH“, br. 13/94 i 2/92),
- Roterdamska konvencija o postupku davanja saglasnosti na osnovu prethodnog obaveštenja za određene opasne hemikalije i pesticide u međunarodnoj trgovini,
- Štokholmska konvencija o dugotrajnim organskim zagađujućim supstancama.

U sklopu *Zakona o zaštiti zraka* („Sl. novine FBiH“, br. 33/03, 04/10) donesen je *Pravilnik o uslovima za rad postrojenja za spaljivanje otpada* („Sl. novine FBiH“, br. 12/05) koji se implementira kroz postupak izdavanja okolišne dozvole. Pravilnik se, prije svega, odnosi na postrojenja za spaljivanje i suspaljivanje otpada, kapaciteta većeg od 50 t.

Propisi koji su u fazi donošenja i usvajanja su uglavnom podzakonski akti koji detaljno definiraju određene aktivnosti. Iz oblasti upravljanja otpadom konkretnе aktivnosti su pokrenute na izradi sljedećih propisa:

- Pravilnik o prekograničnom prometu otpada
- Pravilnik o elektronskom i električnom otpadu

Novi *Pravilnik o ambalaži i ambalažnom otpadu* („Sl. novine FBiH“, br. 88/11 i 28/13) uređuje način postupanja s ambalažom i ambalažnim otpadom, a osobito:

- Obveze proizvođača, uvoznika, ambalažera i prodavača u proizvodnji, na tržištu i upotrebi ambalaže i ambalažnog otpada,
- Informiranje proizvođača i potrošača o bitnim svojstvima proizvoda i ambalaže,
- Način naplate naknade za ambalažu i ambalažni otpad,
- Prikupljanje i upravljanje ambalažom i ambalažnim otpadom,
- Povrat korištene ambalaže za ponovnu upotrebu,
- Isplata naknade na reciklabilni otpad nakon iskorištenja proizvoda,
- Namjena i korištenje sredstava naknada koje se plaćaju na ambalažu i ambalažni otpad.

Zakonom su propisane osnovne odredbe koje obavezuju na selektivno prikupljanje i razdvajanje otpada prema vrsti i osobinama, ali u praksi sistem selektivnog prikupljanja i razdvajanja otpada još nije zaživio zbog nedostatka provedbenih propisa koji se trebaju donijeti za: ambalažni otpad, opremu koja sadrži poliklorirane bifenile-PCB i poliklorirane terfenile-PCT, otpadne gume, stara vozila, baterije i akumulatore, otpadna ulja, električni i elektronski otpad, otpadni azbest, titan dioksid i građevinski otpad.

Na nivou Federacije BiH, 2003. godine doneseno je šest okvirnih zakona za zaštitu okoliša, koji su rađeni prema zahtjevima legislative Europske unije. U nastavku je dat kratki pregled zakona koji se dotiču upravljanja otpadom.

Zakon o zaštiti okoliša („Službene novine FBiH“, 33/03, 38/09)

Zakon o zaštiti okoliša nalaže generalne odredbe prevencije zagađenja, načelo gdje zagađivač plaća, održivi razvoj, balans ekonomskog razvoja i zaštite okoliša, učešće javnosti u svim okolišnim odlukama, dostupnost informacija, sistem informisanja o okolišu, edukaciju, odgovornosti, i definiše proceduru dobivanja okolišne dozvole.

Podzakonski akt *Zakona o zaštiti okoliša*, tj. *Pravilnik o pogonima i postrojenjima za koje je obavezna procjena utjecaja na okoliš i pogonima i postrojenjima koji mogu biti izgrađeni i pušteni u rad samo ako imaju okolišnu dozvolu* („Sl. novine FBiH“, br. 19/04) definiše proceduru za dobivanje okolišne dozvole i sadržaj studije utjecaja

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

na okoliš, što uključuje i pojedina postrojenja za tretman otpada kao i deponije određenih veličina.

Zakon o upravljanju otpadom („Službene novine FBiH“, 33/03, 72/09)

Zakon o upravljanju otpadom je krovni zakon koji obuhvaća sve sfere i oblasti upravljanja otpadom. To uključuje dozvole i načine za upravljanje svim vrstama otpada, koji se prema zakonu dijeli na: opasni i neopasni, načela prevencije i reciklaže, ali i kaznene odredbe. Jedna od najvažnijih stavki ovog zakona je planiranje upravljanja otpadom, koja delegira odgovornost na različite razine upravljanja od entitetske preko lokalne do razine samog operatera. Ovaj okvirni zakon se oslanja na konkretne i specifične podzakonske akte i plansko-strateške dokumente čiju izradu nalaže sam Zakon.

Regionalnost je jedno od temeljnih načela upravljanja otpadom koja je definirana Člankom 5. ovog Zakona. Prema ovom načelu izgradnja objekata za tretman i odlaganje otpada treba se obavljati na način pokrića potreba regije i omogućavanja samoodrživosti izgrađenih objekata.

Prema Zakonu o upravljanju otpadom kantonalni planovi upravljanja otpadom su provedbeni dokumenti Strategije iz članka 6.ovog Zakona, a donosi ih svaki kanton/županija na svom području.

Zakon o Fondu za zaštitu okoliša („Službene novine FBiH“, 33/03)

Ovim se Zakonom utemeljuje Fond za zaštitu okoliša FBiH, utvrđuje ustrojstvo, organizacija, gospodarenje i upravljanje Fondom, imovina i djelatnost Fonda, izvori, namjena i način korištenja sredstava Fonda, te uređuju druga pitanja u svezi s pribavljanjem i gospodarenjem sredstvima Fonda. Osnovna djelatnost Fonda je prikupljanje i distribuiranje finansijskih sredstava za zaštitu okoliša na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine.

Sredstvima Fonda prvenstveno se finansiraju planovi, programi, projekti i slične aktivnosti, utvrđeni u skladu sa Strategijom zaštite okoliša, te drugim dokumentima u području zaštite okoliša. Sredstva prikupljena u Fond raspoređuju se između Federacije i kantona u odnosu 30% Federacija i 70% kantoni.

Zakon o prikupljanju, proizvodnji i prometu sekundarnih sirovina i otpadnih materijala („Službene novine FBiH“, 35/98)

Ovaj Zakon uređuje prava, obaveze i odgovornosti svih pravnih i fizičkih lica koja se bave aktivnostima navedenim u naslovu. U Članu 3. ovaj Zakon nalaže da je „zabranjeno spaljivanje, zakopavanje i na drugi način uništavanje otpadnih materijala koji se mogu preraditi u sekundarne sirovine, kao i otpadaka prije izdvajanja otpadnih materijala koji se mogu preraditi u sekundarne sirovine“. Zakon dalje definije način poslovanja pravnih i fizičkih lica, nalaže poštivanje svih propisa o zaštiti okoliša i upravljanja otpadom, te određuje stimulativne i kaznene odredbe.

Propisi koji su u fazi donošenja i usvajanja su uglavnom podzakonski akti koji detaljno definiraju određene aktivnosti. Iz oblasti upravljanja otpadom konkretnе aktivnosti su pokrenute na izradi Pravilnika o električnom i elektroničkom otpadu koji će urediti način i postupak prijave stavljanja električnih i elektroničkih proizvoda na tržiste, osnivanja sistema preuzimanja, sakupljanja i obrade otpada od električnih i elektroničkih proizvoda i rad tog sistema.

3.3.1.2. Bosansko-podrinjski kanton

Propisi koji su donijeti na nivou Bosansko-podrinjskog kantona, a koji se dotiču upravljanja otpadom su sljedeći:

- Zakon o zaštiti okoline („Službene novine BPK“, br. 5/05, 11/10, 8/11),
- Zakon o vodama („Službene novine BPK“, br. 6/10),
- Zakon o šumama („Službene novine BPK“, br. 4/13),
- Zakon o zaštiti od buke („Službene novine BPK“, br. 5/05, 4/13),

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

- Zakon o prostornom uređenju i građenju („Službene novine BPK“, br. 15/09, 4/13),
- Zakon o koncesijama („Službene novine BPK“, br. 5/03),
- Pravilnik o pogonima i postrojenjima koji mogu biti izgrađeni i pušteni u rad samo ako imaju okolinsku dozvolu („Službene novine BPK“, br. 1/05, 11/06),
- Pravilnik o uslovima za podnošenje zahtjeva za izdavanje okolinske dozvole za pogone i postrojenja koji imaju izdate dozvole prije stupanja na snagu Zakona o zaštiti okoline („Službene novine BPK“, br. 9/11),
- Pravilnik o rokovima za podnošenje zahtjeva za izdavanje okolinske dozvole za pogone i postrojenja koji imaju izdate dozvole prije stupanja na snagu Zakona o zaštiti okoline („Službene novine BPK“, br. 9/11).

Zakon o zaštiti okoline („Službene novine BPK“, br. 5/05, 11/10, 8/11)

Ovim zakonom uređuje se upravljanje, zaštita i unapređenje okoline, određuju mjere i upravljanja prirodnim resursima, mjere i postupci zaštite od štetnih uticaja djelatnosti po okolinu, učešće javnosti u aktivnostima zaštite okoline, finansiranje zaštite i njeno unapređenje i organizacija vršenja poslova zaštite i unapređenja okoline za Bosansko-podrinjski kanton. Mjere i uslovi upravljanja prirodnim resursima i radom stvorenim vrijednostima sprovode se u skladu sa ovim zakonom, ako za pojedine resurse drugim zakonom nisu propisane posebne mjere zaštite.

Zakon o vodama („Službene novine BPK“, br. 6/10)

Ovim Zakonom se uređuje način upravljanja vodama na području Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, organizacija i način obavljanja poslova u vezi sa upravljanjem vodama iz nadležnosti Kantona. Upravljanje vodama obuhvata zaštitu voda, korištenje voda, zaštitu od štetnog djelovanja voda i uređenje vodotoka i drugih voda. Ovim Zakonom se također uređuje vodno dobro i javno vodno dobro, vodni objekti, ovlaštenja i dužnosti kantonalnih i općinskih organa uprave, pravnih i fizičkih lica nadležnih za upravljanje vodama i druga pitanja u vezi sa vodama na području Kantona.

Zakon o šumama („Službene novine BPK“, br. 4/13)

Ovim Zakonom uređuje se uzgoj, zaštita, korištenje i raspolažanje šumom i šumskim zemljištem kao prirodnim bogatstvom, s ciljem očuvanja biološke raznolikosti te osiguranja gospodarenja na principima gospodarske održivosti, socijalne odgovornosti i ekološke prihvatljivosti, finansiranje, nadzor nad primjenom ovog Zakona, kaznene odredbe, kao i druga pitanja od značaja za šumu i šumsko zemljište na teritoriji Bosansko-podrinjskog kantona Goražde.

Zakon o zaštiti od buke („Službene novine BPK“, br. 5/05, 4/13)

Ovim Zakonom se utvrđuju temeljni pojmovi o buci, mjerjenje i zaštita od buke, način mjerjenja, granične dozvoljene vrijednosti i nivo buke, usklađivanje prostora i vremena u vezi sa izvorom buke, nadzor nad provođenjem ovog Zakona, kao i druga pitanja od značaja za zaštitu od buke.

Zakon o prostornom uređenju i građenju („Službene novine BPK“, br. 15/09, 4/13)

Zakonom o prostornom uređenju i građenju Bosansko-podrinjskog kantona Goražde uređuju se:

- a) Načela za plansko uređenje prostora, organizacija sistema prostornog uređenja, vrste i sadržaj, način izrade i postupak usvajanja dokumenata prostornog uređenja, planove i pravila provođenja dokumenata prostornog uređenja uključujući lokacijsku informaciju o uslovima korištenja zemljišta-prostora odnosno urbanističku saglasnost, vršenje inspekcijskog nadzora nad provođenjem ovog zakona

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

- b) Uslovi projektovanja, građenja, upotrebe i održavanja građevine, tehnička svojstva i drugi uslovi koje moraju zadovoljavati građevine, građevinski materijali, proizvodi i oprema koji se grade ili ugrađuju za izgradnju objekata na području Kantona, te sadržaj investiciono tehničke dokumentacije, uslovi za obavljanje poslova izgradnje, nadzora, te postupci izdavanja odobrenja za građenje i za upotrebu, kao i obaveze i nadležnosti urbanističko-građevinske inspekcije, te kaznene odredbe.

Zakon o koncesijama („Službene novine BPK“, br. 5/03)

Ovim zakonom uređuje se predmet koncesije, način i uslovi pod kojima se mogu dodjeljivati i koristiti koncesije, organi Bosansko-podrinjskog kantona nadležni za sprovođenje postupka za dodjelu koncesije, postupak za dodjelu koncesije, ugovor o koncesiji, nadzor nad sprovođenjem ovog zakona i druga pitanja od značaja za dodjelu, korištenje i prestanak koncesije.

STRATEGIJA UPRAVLJANJA OTPADOM FBiH

Parlament Federacije BiH je na svojoj sjednici održanoj 28.05.2009. godine jednoglasno usvojio Prijedlog Federalne strategije zaštite okoliša, a na temelju Člana 48. *Zakona o zaštiti okoliša* („Sl. novine FBiH“, br. 33/03 i 38/09). Sastavni dijelovi *Federalne strategije zaštite okoliša*, koja se donosi na period od 10 godina su:

- Federalna strategija zaštite prirode,
- Federalna strategija zaštite zraka,
- Federalna strategija upravljanja otpadom,
- Federalna strategija zaštite voda, odnosno, upravljanja vodama, koja se radi posebno.

Federalna strategija upravljanja otpadom je donesena u skladu s Članom 8. *Zakona o upravljanju otpadom* („Sl. novine FBiH“, br. 33/03, 72/09), a njena osnovna svrha je da se na temelju EU načela u oblasti upravljanja otpadom uspostavi realan okvir za smanjenje produkcije otpada i održivo upravljanje već nastalim otpadom, te da postavi smjernice za razvoj integralnog sistema upravljanja otpadom.

S obzirom da je BiH potpisnica većine međunarodnih ugovora vezanih za okoliš, te da je strateško opredjeljenje BiH integracija u Europsku uniju, za potrebe izrade Federalne strategije upravljanja otpadom napravljena je analiza svih načela i smjernica koje proizlaze iz ovih obaveza, te priložena ocjena njihove integriranosti u set postojećih okolišnih zakona koji su doneseni 2003. godine. Na temelju ove analize, *Izvještaja o stanju okoliša*, te utvrđenih načela i smjernica, određeni su ciljevi i mjere, te je urađen Akcijski plan.

Slika 9: Koncept određivanja ciljeva i mjera

Koncept određivanja ciljeva i mjera prikazan je na gornjoj slici. Krovni cilj je općeg karaktera i upućuje na usmjerenost svih odredbi Strategije prema jednom zajedničkom cilju. Ostvarenje krovnog cilja planirano je kroz realizaciju mjera predviđenih u sklopu postavljenih strateških ciljeva. Iz strateških ciljeva proizlaze operativni ciljevi kojima se definisu mjere za uspostavu i operacionalizaciju integralnog sistema upravljanja otpadom. Dostizanje svih postavljenih ciljeva osigurava provedba Akcijskog plana, koji kroz pravni i institucionalni okvir, uz ekonomski instrumente upravljanja otpadom, u formi tabelarnog prikaza daje

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

sistemski prikaz mjera, uz planirani rok izvršenja, sa odgovornim institucijama za izvršenje, kao i procijenjeni potrebni iznos sredstava i izvor iz kojeg projekt treba i može biti finansiran.

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018**4. POSTOJEĆE STANJE UPRAVLJANJA OTPADOM**

Plan upravljanja otpadom pokazuje trenutnu situaciju upravljanja otpadom na području Bosansko-podrinjskog kantona s ciljem efikasnijeg planiranja i implementacije novog integralnog koncepta upravljanja otpadom. Revizijski ciklusi Plana ocjenjuje progres u njegovoj implementaciji u odnosu na trenutno stanje i daje smjernice za njegovu dalju implementaciju.

4.1. METODOLOGIJA ANALIZE POSTOJEĆEG STANJA

Da bi se utvrdilo trenutnog stanja u upravljanju otpadom na području BPK pristupilo se analizi otpada prema vrstama otpada definiranih *Zakonom o upravljanju otpadom*, prema kojem se otpad dijeli na neopasni, opasni i inertni.

Podaci o postojećim količinama otpada prikupljeni su prema tokovima otpada: komunalni otpad, proizvodni otpad (opasni i neopasni) i posebne kategorije otpada.

Podaci su prikupljeni anketiranjem kompanija i institucija koji su zadužene za upravljanje pojedinim vrstama otpada, te anketiranjem većih generatora otpada u BPK.

Za upravljanje komunalnim otpadom zadužena su komunalna preduzeća, proizvodni otpad tretiraju sami generatori te vrste otpada (industrija), dok su za medicinski otpad odgovorne zdravstvene i veterinarske ustanove. Kako bi se prikupili podaci o otpadu, navedene kompanije i ustanove su individualno kontaktirane i intervjuisane.

Na osnovu prikupljenih podataka identificirali su se opći i specifični problemi po svim aspektima trenutnog načina upravljanja otpadom i sistematizirani su u preglednom prikazu.

U Bosansko-podrinjskom kantonu ne postoji operativan informativni sistem koji bi sistemski pratio generiranje pojedinih vrsta otpada, tako da je većina podataka dobivena na osnovu procjena.

1) Utvrđivanje postojećeg stanja u upravljanju komunalnim otpadom

Postojeće stanje u upravljanju komunalnim otpadom je utvrđeno na osnovu podataka dobivenih anketiranjem općinskih komunalnih preduzeća.

Podaci iz upitnika su svrstani u nekoliko kategorija:

- Opći podaci,
- Finansijsko upravljanje,
- Tehnički aspekt (sakupljanje otpada, odvajanje otpada, transport otpada i odlaganje otpada),
- Korisnici usluge,
- Komentar.

Opći podaci. Ova skupina podataka daje sliku o operatoru komunalnog otpada, a to su uglavnom općinska komunalna preduzeća. Na temelju prikupljenih pojedinačnih podataka dobiva se slika trenutne organizacije upravljanja otpadom na području Kantona, kao i njenim kapacitetima za obavljanje poslova. Većina komunalnih preduzeća pored zbrinjavanja otpada vrši i neke druge komunalne djelatnosti.

Finansijsko upravljanje. Na osnovi prikupljenih podataka izvršena je analiza trenutnog finansijskog aspekta upravljanja komunalnim otpadom. Prikupljeni su podaci o postotcima naplate za različite tipove korisnika usluga. Podaci daju informaciju i o politici formiranja cijena usluga zbrinjavanja otpada na području Kantona, te metodama naplate dugovanja.

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

Tehnički aspekt. Tehnički podaci daju osnovu za dalje planiranje sistema upravljanja otpadom. Na temelju ovih podataka procijenjena je količina komunalnog otpada koja se generira na području Kantona, što predstavlja osnovu za dalje projekcije važne u procesu planiranja. Posebno su obrađeni podaci vezani za:

- Sakupljanje otpada,
- Odvajanje otpada za reciklažu,
- Transport otpada i
- Odlaganje otpada.

Na temelju ove grupe podataka došlo se do procjene trenutnih tehničkih kapaciteta za upravljanje otpadom, te su identificirani glavni problemi u postojećem sistemu.

Korisnici usluge. Ovi podaci daju informaciju o korisnicima usluga zbrinjavanja komunalnog otpada, načinu na koji se vodi njihova evidencija, te postotku pojedinih kategorija korisnika u odnosu na ukupan broj korisnika.

Općina	Komunalno preduzeće	Odgovor na upitnik
Goražde	JKP 6. Mart	Da
Foča - Ustikolina	JKP Ušće	Da
Pale - Prača	JKP Prača	Da

Tabela 4: Odziv komunalnih preduzeća na anketiranje

Kako je vidljivo iz gornje tabele, sva tri komunalna preduzeća, su se odazvala anketiranju. Nepotpuni odgovori komunalnih preduzeća imali su veliki utjecaj na sticanje prave slike o postojećem sistemu upravljanja otpadom na području BPK, ali su dali određene pokazatelje načina upravljanja.

2) Utvrđivanje postojećeg stanja u upravljanju proizvodnim otpadom (opasni i neopasni)

Jedan od identificiranih problema u oblasti proizvodnog otpada u BPK je nedostatak baze podataka o otpadu iz privrednih subjekata, generatorima i tokovima otpada. Zbog toga, metodologija rada u cilju snimanja stanja je provedena kombinirajući sljedeće tri metode:

- Analiza dostupnih podataka,
- Anketiranje putem upitnika,
- Procjena na temelju više pokazatelja.

Analiza dostupnih podataka podrazumijeva analizu podataka iz objavljenih radova, postojećih studija, statističkih biltena, okolišnih dozvola, članaka i direktnih kontakata sa određenim preduzećima

Druga metoda je anketiranje korištenjem upitnika (ankete), koji su direktno poslati svim značajnijim privrednim subjektima putem telefaksa i e-maila. Značajni privredni subjekti su ocijenjeni prema grani industrije kojoj pripadaju i prema broju zaposlenika. Korišteni upitnici imali su za cilj *predstavljanje sveobuhvatne slike* – prikupljanje podataka o samom preduzeću, o strukturi vlasništva i sistema upravljanja, glavnim djelatnostima, korištenim sirovinama, te količinama i vrstama otpada koji se generira, a sve u cilju identificiranja glavnih okolišnih aspekata.

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

Glavne stavke upitnika bile su sljedeće:

- Opći podaci o privrednom subjektu,
- Vlasnička struktura i struktura zaposlenih,
- Podaci o količinama i vrstama sirovine i energenata koji se upotrebljavaju,
- Glavne tehnološke cjeline pogona/postrojenja,
- Podaci o dozvolama (okolišna dozvola, dozvola za upravljanje otpadom),
- Procesi (jedinice) iz kojih se generira otpad,
- Vrste i količine otpada,
- Postojeći načini zbrinjavanja otpada,
- Poteškoće sa kojima se susreću privredni subjekti vezano za upravljanje otpadom i zaštitu okoliša.

Upitnici su formulirani na takav način da odgovori na postavljena pitanja daju što više informacija o generiranom otpadu (količine, stanje, način pakiranja) kao i o samom vođenju evidencije o nastalom otpadu. Ukoliko tačni podaci nisu bili dostupni, količine otpada su procijenjene od strane privrednih subjekata, tako da postoji rezerva s obzirom na mjerodavnosti dostavljenih podataka.

Upitnici su rađeni u sažetoj formi, vrlo jasno i precizno, sa pojašnjnjima koja su omogućila svakom od zaposlenika da adekvatno odgovori na upitnik.

Kao finalna faza rada korištena je stručna procjena na temelju više pokazatelja, a sve to u cilju određivanja količina proizvodnog otpada na području BPK. Naime, (obzirom na nepostojanje evidencije o količinama i tokovima otpada) pokazalo se da kontakti, upitnici i postojeće informacije nisu bili dostatni za formiranje stvarne slike stanja, stoga je formulisan niz prepostavki koji je omogućio procjenjivanje količina generiranog proizvodnog otpada u BPK.

Neke od prepostavki uključuju:

- Korištenje relevantnih statističkih podataka,
- Korištenje podataka iz postojećih studija i dokumenata,
- Procjene od strane lokalnih i međunarodnih institucija,
- Broj stanovnika, registriranih vozila, privrednih subjekata kao faktor u količinama industrijskog otpada koji se generira i sl.

Podaci koji su korišteni u ovoj analizi su prikupljeni putem analize već dostupnih podataka za Bosansko-podrinjski kanton i za Federaciju BiH po pitanju statistike, proizvodnje, količina otpada, okolišnih izvještaja i studija, te putem direktnog kontakta sa određenim, značajnim predstavnicima privrede, i upitnicima koji su poslati većim generatorima otpada u Kantonu.

Preduzeća kojima su poslati upitnici su u većini slučajeva veći privredni subjekti koji su navedeni u postojećim dokumentima koji obrađuju tematiku privrede u BPK ili na koje je projektni tim bio upućen od strane stanovništva, komunalnih preduzeća i slično.

Bitno je naglasiti da je poslano 55 dopisa sa upitnicima zdravstvenim, veterinarskim ustanovama, općinama, komunalnim preduzećima, privrednim subjektima, klaonicama. Broj odgovorenih upitnika iznosi 33.

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

Subjekti	Broj poslanih upitnika	Broj primljenih upitnika
Općine (službe)	4	4
Privredne komore	2	2
MUP Kantona BPK	1	1
Vanjskotrgovinska komora	1	1
Ured za statistiku BPK	1	1
Zdravstvene ustanove	7	7
Komunalna prduzeća	3	3
Trgovina	15	3
Proizvodnja	14	7
Reciklaža	3	3
Klaonice	4	1
UKUPNO	55	33

*Tabela 5: Broj poslanih i odgovorenih upitnika subjektima***3) Utvrđivanje postojećeg stanja u upravljanju posebnim kategorijama otpada*****Otpad iz zdravstvenih i veterinarskih ustanova***

Kako bi se izvršile procjene količina opasnog i neopasnog otpada iz zdravstvenih i veterinarskih ustanova, izvršeno je anketiranje svih bolnica, domova zdravlja i veterinarskih stanica na području BPK. Upitnici su sastavljeni na način da odgovori na postavljena pitanja daju kvalitativne i kvantitativne podatke o generisanju opasnog i neopasnog otpada.

Glavne stavke upitnika bile su sljedeće:

- Opći podaci o ustanovi,
- Glavne cjeline unutar ustanove,
- Podaci o dozvolama (okolišna dozvola, dozvola za upravljanje otpadom),
- Jedinice iz kojih se generira otpad,
- Vrste i količine otpada,
- Postojeći načini zbrinjavanja otpada,
- Poteškoće sa kojima se susreću zdravstvene i veterinarske ustanove vezano za upravljanje otpadom i zaštitu okoliš.

Od ukupno 5 bolnica i domova zdravlja na području BPK kojima su poslati upitnici, dobiveni su odgovori od svih ustanova.

Kada govorimo o veterinarskoj stanici, na području BPK, egzistira samo jedna, koja se nalazi u Goraždu i pokriva cijelo područje BPK.

Ostale posebne kategorije otpada

Analiza postojećeg stanja posebne kategorije otpada (izuzev otpada iz zdravstva i veterine), izvršena je na temelju:

- Analiza dostupnih podataka,
- Anketiranje putem upitnika,
- Procjene na temelju više pokazatelja.

Analiza dostupnih podataka u ovom smislu podrazumijeva analizu podataka iz postojećih relevantnih studija, strateških dokumenata, izveštaja o stanju okoliša, statističkih biltena, članaka i sl.

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

Podaci dobiveni anketiranjem dobiveni su iz upitnika koji su poslani:

- Privrednim subjektima,
- Registriranim klaonicama,
- Proizvođačima ambalaže.

Za neke vrste otpada podatke nije bilo moguće dobiti direktnim anketiranjem, pa su za te vrste otpada vršene procjene na temelju korištenja podataka iz postojećih studija i dokumenata, relevantnih statističkih podataka, procjena od strane lokalnih i međunarodnih institucija i podataka o broju stanovnika, registriranih vozila i sl. na temelju kojih se mogu dati određene procjene količina.

4.1. KOMUNALNI OTPAD

Prema definiciji, „komunalan otpad - je otpad iz domaćinstva, kao i drugi otpad koji po svojoj prirodi ili sastavu je sličan otpadu iz domaćinstva“⁵. Prema Zakonu o upravljanju otpadom prikupljanje i tretiranje komunalnog otpada obavlja se u skladu sa posebnim propisom o komunalnim djelatnostima. Kantonalnim propisima uređuje se osnivanje i rad komunalnih preduzeća i obveze općina u pružanju komunalnih usluga. Dakle, općine su zadužene za organiziranje upravljanja komunalnim otpadom.

Uobičajeno je da se otpad urbanih sredina i komercijalni otpad jednim imenom naziva komunalni općinski čvrsti otpad. Masa i sastav otpada zavisi od mnogih faktora, kao što su klima, ekomska razvijenost promatrane regije, veličina grada, način stanovanja i socijalne specifičnosti, način sakupljanja i transporta čvrstog otpada. Dnevna, a time i godišnja masa čvrstog komunalnog otpada, po stanovniku, razlikuje se od jedne do druge zemlje.

U razvijenim zemljama masa čvrstog komunalnog otpada je viša (1,4 kg/stan/danu), u odnosu na srednje razvijene ili nerazvijene zemlje (0,2-0,7 kg/st./danu). U zemljama OECD⁶ godišnji porast nastalog otpada iznosi 1,7%, a u zemljama EU 1%.

Prema najnovijim podacima Europske Agencije za okoliš (*European Environment Agency-EEA*)⁷ zemlje EU15+EFTA imaju prosjek proizvodnje otpada od 564 kg/stan/god za 2008. godinu, zemlje EU12 prosjek od 369 kg/stan/god, a zemlje EU27 prosjek od 522/kg/stan/god. Ukupna godišnja proizvodnja otpada za zemlje EU 27+EFTA iznosi 525 kg/stan/god.

4.1.1. Producija komunalnog otpada i pokrivenost uslugom odvoza otpada

Područje Bosansko-podrinjskog kantona u čiji sastav ulazi tri općine, prema procjenama zasnovanim na podacima⁸ dobivenim za 2012. godinu, ima prosječnu produkciju komunalnog otpada od 0,55 kg/st./dan. Godišnja proizvodnja komunalnog otpada po stanovniku BPK iznosi 201 kg/st./god.

Komunalni otpad za koji je prikazana godišnja proizvodnja po stanovniku podrazumijeva otpad iz domaćinstava ili njemu sličan otpad iz administrativnih objekata, objekata trgovine i uslužnih djelatnosti kojeg sakupe komunalna preduzeća.

Godišnja količina proizvedenog otpada po stanovniku u BiH, za 2012. godinu iznosi 340 kg, prema podacima Agencije za statistiku BiH⁹.

⁵ Prema Zakonu o upravljanju otpadom (Sl. novine FBiH, br. 33/03, 72/09)

⁶ Organisation for Economic Co-operation and Development

⁷ http://www.eea.europa.eu/data-and-maps/figures#c15=all&c5=&c9=&co=15&b_start=0

⁸ Anketiranje komunalnih preduzeća na području BPK provedeno u junu 2013. god. u sklopu aktivnosti na izradi Plana upravljanja otpadom BPK

⁹ Saopćenje – Statistika okoliša „Javni odvoz i odlaganje komunalnog otpada“ od 28.10.2010.g.

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

Podaci iz Tabele 6, koji su dobiveni anketiranjem komunalnih preduzeća na području BPK, prikazuju proizvodnju komunalnog otpada i pokrivenost uslugom odvoza otpada po općinama BPK. Projekat ukupne godišnje proizvodnje komunalnog otpada za BPK od 201 kg/stan/god je u korespondenciji sa podacima dobivenim iz Agencije za statistiku BiH.

Ipak, iz donje tabele (Tabela 6) je vidljiva velika razlika u proizvodnji otpada među pojedinim općinama BPK. Razlog tome je neujednačena razvijenost pojedinih općina.

U nekim općinama prevladava ruralno stanovništvo koje po pravilu konzumira manje proizvoda iz kojih nastaje otpad. S druge strane, u većim sredinama je veća jedinična produkcija otpada s obzirom na potrošački karakter života u urbanim centrima.

Općina	Količina komunalnog otpada (t/god)*	Pokrivenost uslugom zbrinjavanja otpada	Ukupna količina proizvedenog otpada (t/god)	Proizvodnja otpada	
				Godišnja (kg/stan/god)	Dnevna (kg/stan/dan)
Goražde	7700	74%	-	255,8	0,70
Foča - Ustikolina	420	80%	-	234,6	0,66
Pale - Prača	103	67%	-	112,8	0,30
UKUPNO BPK	8223	74%	-	201	0,55

* Prema podacima komunalnih preduzeća i Općina (priključena količina otpada)

Tabela 6: Proizvodnja komunalnog otpada i pokrivenost uslugom odvoza otpada

U usporedbi sa projektom proizvodnje otpada u razvijenim zemljama EU, općine Goražde, Foča-Ustikolina i Prača, imaju vrlo visok projekat proizvodnje otpada.

Pokrivenost područja sakupljanjem otpada direktno ukazuje na produkciju komunalnog otpada na tom području. Komunalna preduzeća ne pokrivaju sva domaćinstva odvozom otpada, tako da jedan dio otpada završi na divljim (ilegalnim) odlagalištima. Jedan od zadataka integralnog pristupa upravljanja otpadom je eliminirati ili smanjiti na najmanju moguću mjeru broj divljih odlagališta.

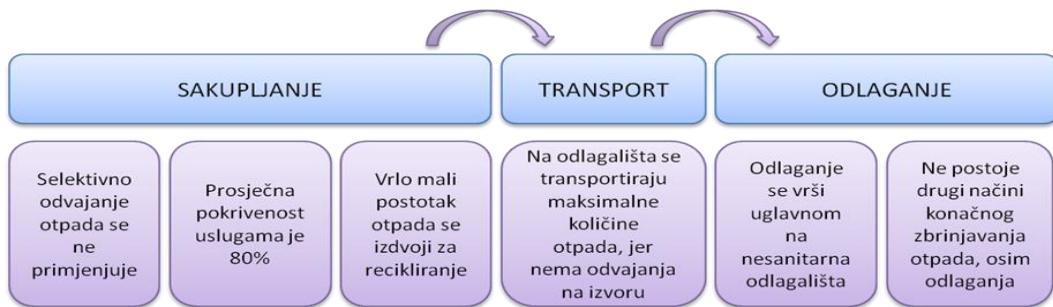
Prema podacima iz komunalnih preduzeća, oko 74% domaćinstava na području BPK je pokriveno uslugama odvoza otpada. To su uglavnom domaćinstva iz urbanih i jednog dijela pristupačnih ruralnih područja. Kako je proizvodnja otpada u urbanim područjima veća od one u ruralnim, može se reći da se većina komunalnog otpada prikupi, ali da ostaje određena količina koja završava na divljim odlagalištima. Kako bi se indirektno smanjio divljih odlagališta, potrebno je da se u narednom periodu postotak domaćinstava obuhvaćenih uslugom odvoza otpada poveća.

Kao i u većini općina u BiH, komunalna preduzeća još uvijek ne primjenjuju jedinstvenu metodologiju određivanja količina otpada, a nedostatak preciznosti u ovom segmentu može uzrokovati poteškoće prilikom planiranja sistema upravljanja otpadom.

Tehnički aspekt sistema upravljanja otpadom

Postojeći sistemi upravljanja otpadom na području općina BPK su uglavnom zasnovani na istim principima. Komunalna preduzeća u čijoj je nadležnosti zbrinjavanje otpada koriste iste metode u zbrinjavanju zasnovane na neselektivnom sakupljanju otpada, njegovom transportu i odlaganju na općinska odlagališta koja su većinom nesanitarnog karaktera.

Iz donje slike (Slika 10) je vidljivo da tehnički aspekt postojećih sistema upravljanja otpadom na području BPK ima dosta nedostataka, pa je za postizanje ciljeva upravljanja otpadom potrebno unapređenje postojećih sistema komponentama kojima će se postići principi integralnog upravljanja otpadom.

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

Slika 10: Šematski prikaz tehničkog aspekta postojećih sistema upravljanja otpadom sa glavnim nedostacima

4.1.2.1. Organizacija

U tri općine na području Bosansko-podrinjskog kantona jedno komunalno preduzeće je zaduženo za pitanja upravljanja komunalnim otpadom. Postojeća organizacija upravljanja komunalnim otpadom je bazirana na principu jedna općina – jedan operator.

Općina	Komunalno preduzeće	Vlasnička struktura	Zaposleno osoblje			Djelatnost
			VŠS i VSS	SSS	VK, KV, NKV	
Goražde	6. Mart	Državni kapital	7	42	56	▪ Sakupljanje, prečišćavanje i distribucija vode, ▪ Uklanjanje otpadnih voda ▪ Zbrinjavanje otpada ▪ Održavanje javnih površina
Foča-Ustikolina	JKP Ušće	Državni kapital	2	5	3	▪ Komunalna djelatnost: • Vodoopskrba • Gradska čistoća • Zbrinjavanje otpada
Pale – Prača	JKP Prača	Državni kapital	-	4	9	▪ Skupljanje, pročišćavanje ▪ Distribucija vode

Tabela 7: Komunalna preduzeća u BPK

Aktivnosti većine komunalnih preduzeća u oblasti upravljanja otpadom su svedene na tri osnovne aktivnosti: prikupljanje otpada, njegov transport i odlaganje na odlagališta.

Zbrinjavanje otpada, skoro kod svih komunalnih preduzeća na području BPK, nije jedina djelatnost u opisu njihovih dužnosti, kako se može vidjeti u gornjoj tabeli u kojoj su prikazane osnovne organizacijske karakteristike pojedinih komunalnih preduzeća.

Pored komunalnog otpada, komunalna preduzeća prikupljaju neke ostale vrste neopasnog otpada sličnog komunalnom iz privrednih subjekata i zdravstvenih ustanova, te određene količine proizvodnog i građevinskog otpada.

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018**4.1.2.2. Sakupljanje komunalnog otpada**

Glavni indikatori uspješnosti funkcioniranja sakupljanja otpada u sklopu sistema upravljanja otpadom predstavljeni na osnovu podataka dobivenih od komunalnih preduzeća su sljedeći:

- Pokrivenost područja uslugama odvoza otpada,
- Broj posuda za sakupljanje otpada,
- Dinamika odvoza otpada,
- Odvojeno sakupljanje otpada,
- Sakupljanje glomaznog (kabastog) otpada.
-

Pokrivenost područja uslugama odvoza otpada

Pokrivenost područja sakupljanjem otpada direktno ukazuje na produkciju komunalnog otpada na tom području. Prema podacima iz komunalnih preduzeća, oko 74% domaćinstava na području BPK je pokriveno uslugama odvoza otpada. Ovaj indikator je detaljnije opisan u poglavljiju 4.2.1.

Broj posuda za sakupljanje otpada

Broj posuda za sakupljanje komunalnog otpada govori o kapacitetu komunalnih preduzeća da zbrinu svu količinu proizvedenog otpada. Mali broj posuda direktno utječe na povećanje transportnih troškova jer se pojačava dinamika odvoza. Usklađivanje kapaciteta za sakupljanje otpada i efikasnosti transporta je jedan od prioriteta efikasnog integralnog sistema upravljanja otpadom. Prikupljanje otpada u BPK vrši se raznim vrstama vreća, kanti i kontejnera.

Općina	Komunalno preduzeće	Vrsta posude	Broj posuda
Goražde	JKP 6.Mart	Kontejneri 1 100 Kontejneri 5 m ³	430 4
Foča-Ustikolina	JKP Ušće	Kontejneri 1m ³	50
Pale - Prača	JKP Prača	Kontejneri 1 100 Kontejneri 3 m ³ Kanta 80 l	20 1 70

Tabela 8: Broj posuda za sakupljanje otpada

Komunalni i tehnološki otpad iz privrede preuzima se po pozivu i po potrebi velikim kontejnerima, a ostavljena je i mogućnost da privredni subjekti mogu samo dovesti otpad na odlagalište i ostalim vozilima.

U općinama je primjetan nedostatak posuda za sakupljanje otpada što rezultira sakupljanje otpada u plastične vreće rasute po i oko mjesta sakupljanja, ili u najgorem slučaju dolazi do pojave rasutog otpada na mjestima sakupljanja.

Dinamika odvoza otpada

Osnovni zadatak sistema upravljanja otpadom je što kraće zadržavanje komunalnog otpada u i oko mjesta njegovog sakupljanja. S tim u vezi se utvrđuju dinamike odvoza. Dinamiku odvoza otpada individualno utvrđuju

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

komunalna preduzeća na temelju produkcija komunalnog otpada u pojedinim općinama.

Otpad iz užih gradskih područja se odvozi češće, dok se šire gradsko područje obilazi sa smanjenom dinamikom. Dinamike se određuju na način da najekonomičnije usaglase troškove transporta otpada sa kapacitetima posuda za sakupljanje otpada.

Općina	Uže gradsko područje	Šire gradsko područje
Goražde	20 x mjesečno	4 x mjesečno
Foča-Ustikolina	10 x mjesečno	5 x mjesečno
Pale - Prača	4 x mjesečno	-

Tabela 9: Dinamika odvoza otpada

Odvojeno sakupljanje otpada

Odvojeno sakupljanje otpada podrazumijeva odvajanje otpada na mjestu nastanka, npr. u domaćinstvima, školama, institucijama, preduzećima, itd. Na ovaj način omogućava se kružni tok materije i energije, čime se postiže očuvanje resursa, štednja energije, smanjenje prostora za odlaganje i opći cilj zaštite okoliša.

Zeleni otoci predstavljaju posebna mjesta za odvojeno prikupljanje otpada. Otpad razdvojen u domaćinstvima se odvojeno odlaže u posebne posude. Posude u okviru zelenih otoka su odvojeno označene za prihvatanje različitih vrsta otpada, kao npr. papir, PET ambalaža i staklo. Selekiranje i odvajanje otpada od strane korisnika na području BPK se uglavnom ne primjenjuje.

Sakupljanje glomaznog (kabastog) otpada

Pojava glomaznog otpada upućuje na potrebu posebnog sakupljanja za razliku od sakupljanja običnog komunalnog otpada s obzirom da su za to potrebni različiti tehnički uslovi. Glomazni otpad opterećuje okoliš svojim gabaritima i njegovo uklanjanje je jedan od važnih zadataka sistema upravljanja otpadom.

Općina	Dinamika sakupljanja
Goražde	Nije organizovano
Foča-Ustikolina	Po potrebi
Pale - Prača	Po potrebi

Tabela 10: Sakupljanje glomaznog otpada po općinama BPK

Na području BPK je primjetno da se sakupljanje glomaznog otpada ne vrši po nekoj utvrđenoj dinamici, nego po potrebi. Kako bi se prikupila što veća količina ove vrste otpada, a u cilju što efikasnijeg rada sistema upravljanja otpadom potrebno je planski pristupiti odvozu kabastog otpada. Ujedno, naslijedjeni kabasti otpad koji završava po okolišu bi trebao biti tretiran.

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018**4.1.2.3. Odvajanje komunalnog otpada za recikliranje**

Kako je prethodno navedeno, u općinama BPK se ne vrši organizirano selektivno prikupljanje otpada.

Pojedine kompanije na području BPK imaju ugovor sa prikupljačima sekundarnih sirovina kojima predaju svoje otpadne sirovine (Natron Hayat, Plamex, Tesla d.d, Kemis Lukavac, Goraždanska trgosirovina, Metalimex Češka, Janjina d.o.o, Ušće Ustikolina).

4.1.2.4. Prijevoz komunalnog otpada

Prevoz otpada kao finansijska komponenta sistema upravljanja otpadom predstavlja jednu od najvažnijih stavki u troškovima rada sistema. Broj vozila uskladen sa potrebama odvoza sakupljene količine otpada do odlagališta, njihovo stanje i održavanje, udaljenost od odlagališta, dinamika odvoza, neki su od glavnih parametara za optimizaciju komponente transporta u okviru integralnog sistema upravljanja otpadom.

Na području BPK prikupljanje komunalnog otpada se vrši kamionima sa i bez potisne ploče. Mehanizacija za prikupljanje i zbrinjavanje otpada je uglavnom zastarjela i ima limitirane performanse.

Komunalna preduzeća odlažu otpad uglavnom u granicama svojih općina. Vozni park komunalnih preduzeća je prikazan u donjoj tabeli (Tabela 11).

Iz tabele je moguće utvrditi prosječno loše stanje kada je riječ o efikasnosti prijevoza komunalnog otpada. Jedan od najvećih problema komunalnih preduzeća predstavlja nedovoljan broj vozila za odvoz komunalnog otpada, što utiče na slabiju efikasnost, te najčešće dovodi do zagušenja mjesta za prikupljanje ili do slabe pokrivenosti područja uslugama odvoza.

Također, veliki problem predstavlja znatna starost postojeće opreme i vozila. Kod većine komunalnih preduzeća prosjek starosti vozila u upotrebi je između 15-20 godina, što sa stanovišta potrošnje goriva i održavanja ima vrlo negativan utjecaj na okoliš, kao i finansijski aspekt. Česti kvarovi na zastarjelim vozilima mogu predstavljati uzrok nefunkcioniranja ili smanjenog obima rada sistema na određeno vrijeme.

S obzirom na nedostatak finansijskih sredstava, komunalna preduzeća na području BPK ne planiraju dopunjavati postojeći vozni park nabavom novih vozila i opreme u 2013. godini.

Općina	Mehanizacija i oprema (vozni park) / Kapacitet	Starost (prosječna) mehanizacije i opreme	Je li trenutni broj vozila dovoljan za efikasno obavljanje odvoza otpada	Planirana nabava novih kapaciteta u 2013
Goražde	7	23 godina	Ne	Ne
Foča- Ustikolina	1	31 godina	-	-
Pale - Prača	4	21 godina	Da	Ne

Tabela 11: Postojeći vozni park za odvoz komunalnog otpada po općinama BPK

Integralni koncept upravljanja otpadom povećava efikasnost transporta otpada, s obzirom da principi ovakvog koncepta daju prioritet smanjenju količina otpada koja se prevoze na udaljena odlagališta, što dovodi do smanjenja troškova prijevoza, te buduće potrebe za nabavom novih

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

vozila. Također, dobivena ekonomska vrijednost otpadne sirovine kao robe će povećati prihode i omogućiti dalja ulaganja u razvoj sistema.

4.1.2. Finansijski aspekt upravljanja komunalnim otpadom

Prikupljanje komunalnog otpada je u nadležnosti općinskih komunalnih preduzeća koja imaju obvezu prikupljati i odlagati otpad na okolišno prihvatljiv način na registrirane deponije. S obzirom da su komunalna preduzeća osnovne jedinice u organizaciji upravljanja otpadom na području BPK, ona su odgovorna za i finansijski aspekt upravljanja. Komunalna preduzeća vrše naplatu usluga, surađuju u formiranju cijena usluga, te planiraju investicije. Korisnici usluga zbrinjavanja otpada od strane komunalnih preduzeća su različiti, a uglavnom obuhvaćaju domaćinstva i pojedine privredne subjekte (industrijski subjekti, komercijalne i uslužne djelatnosti, administracija i slično).

Trenutno, jedini ekonomski instrument koji je široko prisutan je naplata usluga od korisnika. Ova korisnička naknada ima za cilj osigurati da troškovi prikupljanja i odlaganja budu u potpunosti pokriveni od strane korisnika usluga. Korisničku naknadu za prikupljanje i odlaganje otpada bi trebali plaćati svi korisnici usluga prikupljanja i odlaganja otpada.

Općina	Broj domaćinstava	Privredni i komercijalni subjekti	Ostalo
Goražde	6010	433	43
Foča-Ustikolina	560	12	-
Pale - Prača	130	-	5

Tabela 12: Korisnici usluga zbrinjavanja otpada po općinama BPK 2012.g.

Prema podacima Općine Pale-Prača, broj domaćinstava na predmetnoj općini iznosi 353.

Visina korisničke naknade za otpad varira od općine do općine. Troškovi koji bi trebali biti pokriveni cijenom usluge vezani su za prikupljanje i odlaganje otpada na registrirane deponije kao i troškove administracije i kontrole.

Odluku o formiranju cijena usluga zbrinjavanja otpada na području općina donose Općinska vijeća na temelju kalkulacije i prijedloga cijena koju rade stručne službe komunalnih preduzeća. Važeći cjenik usluga prikazan je u donjoj tabeli (Tabela 13).

Općina	Domaćinstva	Privreda	Komercijalni sektor	Ostali korisnici
Goražde	0,07 KM/1m ²	0,10 KM/1m ²	0,40 KM/1m ²	Administrativni prostori 0,20 KM/1m ² Zanatska djelatnost 0,30 KM/1m ² Kiosk po komadu 8,00 KM
Foča-Ustikolina	0,05 KM/1m ²	0,04 KM/1m ²	0,04 KM/1m ²	-
Pale - Prača	3,50 KM mjesечно	-	-	0,433KM/1m ²

Tabela 13: Cijene usluga zbrinjavanja otpada po općinama BPK

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

Iz tabele je vidljivo da na području BPK ne postoji jedinstvena politika formiranja cijena usluga zbrinjavanja komunalnog otpada. Domaćinstva plaćaju naknadu neovisno o količini proizvedenog otpada, većinom po kvadru stambenog prostora ili po domaćinstvu. S druge strane, ne postoji tačno izdiferencirana razlika cijena usluga za pojedine kategorije pravnih lica. Privredni i komercijalni subjekti korisničku naknadu plaćaju uglavnom po kvadru poslovnog prostora, dok samo neka komunalna preduzeća ovu naknadu obračunavaju paušalno. U rijetkim slučajevima cijena se naplaćuje prema kapacitetu, odnosno po volumenu kontejnera ili slično.

Općenito, cijena usluga se utvrđuje na način koji neravnomjerno optereće proizvođače otpada. Ovakav formiranja cijena i naplate usluga zbrinjavanja otpada loše motivira nastojanja na prevenciji nastajanja otpada, s obzirom da cijena nije proporcionalna proizvedenoj količini.

Jedan od većih problema u finansijskom aspektu upravljanja otpadom predstavlja postotak naplate usluga. U općini Foča-Ustikolina postotak naplate je zadovoljavajući i on iznosi 80%, dok je u ostalim općinama (Goražde, Prača) taj postotak nešto manji (65-74%). S obzirom na manjak odgovora od strane nekih komunalnih preduzeća i činjenice da su neki odgovori bili nepotpuni, nije moguće precizno odrediti prosjek stope naplate. Okvirna prosječna stopa naplate kreće se oko 74%. Ipak, primjećuje se trend povećanja postotka naplate u općini Prača.

Općina	2010	2011	2012
Goražde	73,14%	79,38%	74,22%
Foča-Ustikolina	80%	80%	80%
Pale - Prača	65%	64%	67%

Tabela 14: Stopa naplate usluga ovoza otpada u zadnje tri godine

Cijene komunalnih usluga se, općenito, obračunavaju na mjesecnoj razini. U prosjeku su sadašnje cijene na snazi zadnjih 11 godina. Općina Prača cijenu nije mijenjala zadnjih 17 godina. Metode naplate dugovanja su uglavnom iste u svim općinama, a to su opomene i tužbe.

4.2. OPASNI PROIZVODNI OTPAD

Opasni otpad je svaki otpad koji je utvrđen posebnim propisom i koji ima jednu ili više karakteristika koje uzrokuju opasnost po zdravlje ljudi i okoliš po svom porijeklu, sastavu ili koncentraciji, kao i onaj otpad koji je naveden u listi otpada kao opasni i reguliran provedbenim propisom. Prema *Zakonu o upravljanju otpadom FBiH* zabranjen je uvoz opasnog otpada.

Prema trenutno dostupnim podacima (odgovori iz upitnika), godišnje generirane količine opasnog proizvodnog otpada iznose cca 6 762,47 t. S obzirom na odziv privrednih subjekata na upitnike o generiranim količinama opasnog otpada, pretpostavka je da su ove količine veće.

Trenutno se ove količine opasnog otpada zbrinjavaju na nekoliko načina:

- Oko 341,69 t otpada preuzimaju kompanije KEMIS Lukavac, Tesla d.d., Metalimex Češka, Goraždanskatrgosirovina, Janjina d.o.o, Reciklon d.o.o. Sarajevo, CIBOS d.o.o Ilijaš, GRIOS d.o.o Grude,
- Ostatak opasnog otpada se odlaze na deponije.

4.2.1. Postojeći kapaciteti za zbrinjavanje opasnog otpada na području BPK

Općenito, u FBiH je praksa zbrinjavanja opasnog otpada do sada uglavnom bila usmjerena ka izvozu, no prema načelima tržišta, polako se počinju razvijati tehničko-tehnološki kapaciteti za prikupljanje, skladištenje i obradu opasnog otpada. Na području BPK ne postoji ni jedna kompanija koja se bavi zbrinjavanjem i izvozom opasnog otpada.

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018**4.3. NEOPASNI PROIZVODNI OTPAD**

Neopasni proizvodni otpad predstavlja otpad nastao u procesu proizvodnje, koji se ne koristi kao sekundarna sirovina u industriji u kojoj je nastao. Taj otpad, po svojim osobinama, nije sličan komunalnom otpadu.

Bez obzira na zakonsku obvezu koja proizlazi iz odredbi *Zakona o zaštiti okoliša* i *Zakona o upravljanju otpadom*, a odnosi se na dostavljanje podataka o količinama otpada, tipu i načinu zbrinjavanja jednom godišnje nadležnom ministarstvu od strane proizvođača, sakupljača, obrađivača otpada i subjekata odgovornih za njegovo krajnje zbrinjavanje, izvještavanje nije dostiglo željenu razinu, a većina dobivenih podataka nije pouzdana niti potpuna.

Najznačajniji generatori neopasnog proizvodnog otpada u FBiH (bilo po količinama ili po svojstvu i uticaju generiranog otpada) su: livnice, termoelektrane, rudnici, tvornice cementa, proizvodnja papira i kartona, kožarska industrija, te klaonice. Unutar BPK nisu sve ove industrijske grane zastupljene u velikom broju. Najznačajnije industrijske grane su, prerađivačka industrija proizvodnja energije.

Ukupna količina neopasnog proizvodnog otpada u BPK, prema prikupljenim podacima iz upitnika i procjenama (s obzirom na intenzitet proizvodnih djelatnosti i karakterističnog otpada), je cca 8 233 t/god.

Prema trenutnoj praksi zbrinjavanja, dio neopasnog proizvodnog otpada se predaje komunalnim preduzećima, a dio ovlaštenim preduzećima na dalje zbrinjavanje reciklažom ili odlaganjem.

4.4. POSEBNE KATEGORIJE OTPADA

Posebne kategorije otpada predstavljene Planom podrazumijevaju:

- Medicinski otpad (otpad iz zdravstvenih i veterinarskih ustanova),
- Ambalaža i ambalažni otpad,
- Otpadne baterije i akumulatori,
- Stara vozila,
- Stare gume,
- Otpadna ulja i drugi zauljeni otpad,
- Elektronski i električni otpad,
- Građevinski i inertni otpad,
- Otpadni mulj iz uređaja za pročišćavanje otpadnih voda,
- Otpad iz rудarstva i ekstraktivne industrije,
- Otpad životinskog porijekla.

4.4.1. Otpad iz zdravstvenih i veterinarskih ustanova***Zdravstvene ustanove***

Prema definiciji iz *Pravilnika o upravljanju medicinskim otpadom* ("Sl. novine FBiH", broj:77/08), „medicinski otpad“ je otpad koji se proizvodi u zdravstvenim ustanovama i koji je obuhvaćen *Pravilnikom o kategorijama otpada sa listama* („Službene novine Federacije BiH“, broj:9/05).

Prosječna proizvodnja otpada iz zdravstvenih ustanova kreće se u rasponu od 2,41 do 3,26 kg/krevet/dan, od čega se infektivnog otpada proizvede od 0,19 do 0,88 kg/ krevet/dan. Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, broj bolesničkih dana ispisanih bolesnika na području BPK u 2012.g. je iznosio 12.414 dana. Uzimajući u obzir prethodno navedenu prosječnu proizvodnju otpada, dolazi se do broja od cca 31,68 t/god proizvedenog neopasnog otpada iz zdravstvenih ustanova (ovo uključuje otpad iz zdravstvenih ustanova koji je komunalnog tipa i neopasni medicinski otpad), te 2,81 t/god proizvedenog infektivnog (opasnog) medicinskog otpada.

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

Prema podacima iz upitnika na kojeg su odgovorile zdravstvene ustanove na području BPK, godišnje se generira:

- 31,68 t otpada sličnog komunalnom (miješani otpad, otpad iz kuhinja i sl.)
- 0,24 t neopasnog medicinskog otpada
- 2,57 t opasnog medicinskog otpada (infektivni otpad, hemikalije, igle)

Prema Svjetskoj zdravstvenoj organizaciji 80% otpada iz zdravstvenih ustanova je neopasan otpad (otpad sličan komunalnom i neopasni medicinski otpad), dok je 20% otpada opasan i to: 15% infektivni, 1% igle, 3% hemikalije i 1% genotoksični i radioaktivni otpad, što je u skladu sa dobivenim podacima za BPK.

Otpad iz zdravstvenih ustanova koji je sličan komunalnom uglavnom (31,68 t/god) zbrinjava se od strane komunalnih preduzeća i odlaže na općinska odlagališta otpada zajedno sa ostalim komunalnim otpadom iz domaćinstava. Jedan dio neopasnog medicinskog otpada zbrinjavaju komunalna preduzeća, zajedno sa komunalnim otpadom iz domaćinstava, dio se predaje firmama koje su zaduzene za zbrinjavanje medicinskog otpada: Reciklon Sarajevo i Kemis Lukavac.

Prema navedenom o % opasnog otpada iz zdravstvenih ustanova se zbrinjava na adekvatan način, odnosno nepropisno se odlaže.

Veterinarske ustanove

Samо jedna veterinarska ustanova registrirana je na području BPK, kojoj je poslan upitnik o upravljanju otpadom. Procijenjene godišnje količine na osnovi dobivenih podataka su 10,8 t neopasnog otpada i 1,2 t opasnog otpada iz veterinarskih ustanova. Neopasan otpad preuzimaju komunalna preduzeća, dok se opasni neadekvatno zbrinjava (zakopavanje u krugu objekta ili predaja komunalnim preduzećima).

4.4.2. Ambalaža i ambalažni otpad

Ambalaža je svaki proizvod, neovisno o prirodi materijala od kojeg je napravljen, koji je namijenjen za sadržavanje, čuvanje, zaštitu, rukovanje, isporuku i predstavljanje robe, od sirovina do gotovih proizvoda, na putu od proizvođača do korisnika ili potrošača. Ambalaža također uključuje pomoćna sredstva za pakovanje, koja služe za omotavanje ili povezivanje robe, posebno za pakovanje, nepropusno zatvaranje, pripremanje za otpremu i označavanje robe.

Pravilnik o upravljanju ambalažom i ambalažnim otpadom na nivou Federacije BiH je donesen i objavljen u Službenim novinama FBiH 13.12.2010 godine. Ovaj Pravilnik propisuje pravila upravljanja ambalažom u proizvodnji, prometu i upotrebi ambalaže i pravila postupanja i druge uslove sakupljanja, ponovnog korištenja, obnove i odlaganja, u skladu sa prioritetima i osnovnim načelima *Zakona o upravljanju otpadom*.

4.4.3. Otpadne baterije i akumulatori

Na osnovu procjena količine starih akumulatora za cijelu BiH (CARDS Pilot projekta reciklaže u BiH, 2004-2006) od oko 6.500 t/god od čega na FBiH otpalo 60%, procjenjuje se da se na području BPK (prema udjelu u ukupnom broju registriranih vozila od 1%) godišnje generira oko 39 t otpadnih akumulatora.

4.4.4. Stara vozila

Prema podacima Agencije za identifikaciju dokumenata, evidenciju i razmjenu podataka na području BPK je registrovano 6.235 motornih vozila starijih od 15 godina i više.

S obzirom da je trenutno nemoguće predvidjeti prosječnu godišnju stopu nastajanja neupotrebljivih starih vozila, treba računati s time da će sva vozila ali i najveći dio ostalih vozila koja su trenutno u upotrebi trebati zbrinuti kao stara neupotrebljiva vozila u periodu od sljedećih 20 godina, s tim što će broj starih neupotrebljivih vozila koje će

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

trebati zbrinuti u toku sljedećih 10 godina biti između grubo procijenjenih 10.000 (6.235) povećano za dio vozila koja su trenutno stara 8-15 godina).

4.4.5. Stare gume

Na osnovu različitih procjena količine starih guma za cijelu BiH (procjene CARDS Pilot projekta reciklaže u BiH, 2004-2006. te KJKP Rad Sarajevo, na osnovu kojih je ukupna količina za BiH u rasponu od 5.000 do 12.000 t/god), pretpostavljena je prosječna ukupna količina od oko 7.500 t/god. Od toga na FBiH otpada 60%, a u okviru toga, prema udjelu u ukupnom broju registriranih vozila (1% za BPK) procjenjuje se da se na području BPK godišnje generira 45 t starih guma.

4.4.6. Otpadna ulja i drugi zauljeni otpad

Polazeći od procjene iz izvještaja projekta *Uvodna analiza za razvoj i uspostavljanje sistema upravljanja mazivim uljima (FMOIT, 2006.g.)*, ukupna količina prikupivih mazivih i drugih otpadnih ulja (ne uzimajući u obzir jestiva ulja) na području BiH je oko 11.000-11.500 t/god, od čega se može pretpostaviti da na FBiH otpada oko 60-65% količine. Nadalje, pretpostavljajući da BPK ima učešće oko 1,4% (zbrini postotak na osnovu činjenice da BPK u transportnom sektoru FBiH ima učešće oko 0,88% a u industrijskim aktivnostima oko 2,89%) dolazi do procjene se na području za BPK generira oko 280,31 t otpadnih ulja godišnje.

4.4.7. Elektronski i elektronički otpad (EEO)

U zemljama EU 27 godišnje nastaje 5 kg EEO/stan (Bugarska) do 30 kg EEO/stan (V. Britanija)¹⁰. Procjenjuje se da u zemljama Zapadne Europe godišnje nastaje 14-24 kg EEO/stan, a u novim zemljama članicama EU 6-12 kg EEO/stan.

Tačnu količinu generiranja EEO na godišnjoj razini za sada nije moguće tačno odrediti.

4.4.8. Građevinski i inertni otpad

Prema dostupnim podacima iz literature¹¹ količina građevinskog otpada po stanovniku varira od 0.04 do 5.9 t/god. S obzirom na razvijenost građevinskog sektora u BPK, pretpostavljena je godišnja generirana količina po stanovniku od 0,3 t. Dakle, procijenjena količina otpada koja se generira na području BPK na godišnjem nivou, iznosi oko 67.800 t. Ipak, tačni podaci o količinama građevinskog otpada trenutno nisu dostupni. Rukovanje ovim tipom otpada potrebno je definirati u okviru studije koja bi se pružila detalje o najekonomičnijim vidovima odlaganja ovog tipa otpada. Cjelovit način zbrinjavanja, odlaganja i postupaka reciklaže građevinskog otpada će se utvrditi nakon donošenja *Pravilnika o upravljanju građevinskim otpadom* od strane Federalnog ministarstva okoliša i turizma.

4.4.9. Otpadni mulj iz uređaja za pročišćavanje otpadnih voda

U procesima pročišćavanja otpadnih voda nastaju određene količine taloga ili mulja koji sadrži različite polutante biološkog, organskog i neorganskog porijekla kao i visoki postotak vode. Nepoželjni su u okolišu jer mogu sadržati patogene mikroorganizme i klice kao i toksične materije, te izazivaju neugodne mirise uslijed dalje razgradnje. Zato se kategoriziraju kao posebni otpad odnosno opasan otpad (19 oo oo prema Pravilniku) koji se u okoliš mora adekvatno odlagati uz prethodnu obradu u cilju neutralizacije i uklanjanja suvišne vode.

Trenutno, u BPK ne postoji postrojenje za pročišćavanje otpadnih voda stanovništva (prema *Strategiji upravljanja vodama FBiH, 2010*).

¹⁰ Initial Report WEEE Implementation, IFC, March 2008

¹¹ [1] J. Stenis, 2005, Industrial management models with emphasis on construction waste, Lund Institute of Tehcnology; [2] Management of construction and demolition waste int he EU, Stakeholders Workshop, Brussels, 2010

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018**4.4.10. Otpad iz rudarstva i ekstraktivne industrije**

Na području Bosansko-podrnijskog kantona nije registrirano ni jedno veće nalazište rude niti se vrši bilo kakva eksploracija rude.

4.4.11. Otpad životinjskog porijekla

Prema Izvještaju o stanju okoliša iz 2010. godine, količine otpada životinjskog porijekla koje se generiraju na godišnjem nivou u FBiH iznose 4.800 t. Procjenjuje se sav otpad animalnog porijekla preuzimaju komunalna preduzeća. Procjenjuje se da količina otpada životinjskog porijekla (prema udjelu u ukupnom nivou stočarske proizvodnje FBIH) iznosi 140 t/god. Na području BPK 0,14% registriranih subjekata (prema podacima Federalnog zavoda za statistiku) bave se poljoprivredom, lovom i šumarstvom, procjenjuje se da je godišnja količina otpada iz uzgoja i proizvodnje iznosi 10t.

4.5. ODLAGALIŠTA OTPADA**4.5.1. Postojeća registrirana odlagališta otpada**

Postojeća odlagališta otpada, čiji su vlasnici općine, većinom su otvorenog tipa i to najčešće prostori koji ne zadovoljavaju uslove sanitarnih odlagališta, niti su propisno pripremljeni za tu namjenu.

Općinska odlagališta na kojima se trenutno obavljaju aktivnosti odlaganja otpada prikazana su u donjoj tabeli (Tabela 15).

Općina	Odlagalište	Obuhvat	Površina (m ²)	Preostali procijenjeni kapacitet (god ili m ³)	Dozvole koje odlagalište posjeduje	Plan prilagođavanja za odlagalište
Goražde	Šišeta	Općina Goražde	1,50 ha	Istekao rok odlaganja	Nema dozvole	Nije urađen
Foča - Ustikolina	Gavrić	Općina Foča - Ustikolina	1000m ²	10 god	Okolišna dozvola (Ministarstvo za urbanizam, prostorno uređenje i zaštitu okoline BPK) Vodoprivredna dozvola	Nije urađen
Pale-Prača	Šainovići	Općina Pale-Prača	1980m ²	9 god	Vodoprivredna dozvola	Urađen

Tabela 15: Postojeća općinska odlagališta komunalnog otpada

Odlagalište otpada „Šišeta“ (Goražde)

Odlagalište „Šišeta“ smješteno je u udolini ispod brda Sjenokos. Površina na kojoj je smješteno odlagalište je 1,50 ha. Udaljenost odlagališta Šišeta od najbližeg naseljenog mjesta Površnica je 2 km. Odlagalište Šišeta je privremeno, neograđeno nesanitarno odlagalište otpada, koje nije pod nadzorom. Ovo odlagalište nema urađen Plan prilagođavanja, ne postoji dozvole za korištenje. Dozvola za odlaganje otpada istekla je u decembru 2012. godine. Na odlagalištu, na koje se otpad sa područja grada dovozi svakodnevno, a sa okolnih područja općine, odlaže se

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

komunalni otpad koji nastaje u kućanstvu, ugostiteljstvu i uslužnim djelatnostima, otpad sa javnih površina, te glomazni otpad.

Slika 11: Odlagalište otpada „Šišeta“

Odlagalište otpada „Gavrić“ (Foča - Ustikolina)

Odlagalište otpada „Gavrić“, udaljeno je 1 km od naseljenog mjesta Donje Žešće u općini Foča-Ustikolina. Površina odlagališta je 1000m². Udaljenost od najbližeg vodotoka je 2 km. Prema procjeni JKP Ušće, odlagalište ima kapacitet za još 10 godina odlaganja.

Odlagalište „Šainovići“ (Pale-Prača)

Lokacija „Šainovići“, površine 1980 m², je u upotrebi od 2002. godine. Nalazi se između naselja Prača i Hrenovica. Površina odlagališta Šainovići je 1980 m². Prema procjeni JKP „Prača“, odlagalište ima kapacitet za još 9 godina.

4.5.2. Ilegalna odlagališta otpada (divlje deponije)

S obzirom da veliki broj ilegalnih odlagališta (divljih deponija) otpada nije evidentiran, podaci o njihovom broju baziraju se na procjenama. Godišnje se pojavi više desetina divljih deponija koje se povremeno saniraju od strane komunalnih preduzeća. Veliki problem predstavlja evidentiranje divljih deponija, s obzirom da se nakon uklanjanja jedne deponije, druga divlja deponija već pojavi na nekoj drugoj lokaciji, itd. Na divljim deponijama se odlažu gotovo sve vrste otpada, a najčešće organski otpad (uginule životinje, klaonički otpad), građevinski otpad, kabasti otpad iz domaćinstava, staklo, itd.

Služba za prostorno uređenje i komunalne poslove, općine Goražde, 2010 godine evidentirala je divlje deponije po mjesnim zajednicama:

MZ-a Goražde II

Lokacija	Naselje	Vodotok	Procijenjena količina m ³
1.	Grabovik	Potok	60m ³

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018MZ-a Goražde III

Lokacija	Naselje	Vodotok	Procijenjena količina m ³
1.	UL. Agana Imamovića prema groblju	Potok	Veća masa dužine 80m ³
2.	Ul. Fazlagića kod kontejnera Jusufa Pilava		6-8 m ³
3.	Ispod Pargana, a ispod kontejnera	Iznad izvora vode	10m ³
4.	Ul. R.Jovanovića kod kontejnera		3 m ³
5.	Od repetitora Bisema do kuće Bajrića	Potoci i izvorišta na 4 mesta	Potrebno zatrpati zemljom
6.	Iznad tehničke škole smeće i šut		15 m ³
7.	Ul. Rada Jovanovića kod kuće Dostića	Da	Treba prekriti zemljom ne može se očistiti
8.	Kod Bajrice hotela	Da	Prekriti zemljom

MZ-a Goražde IV

Lokacija	Naselje	Vodotok	Procijenjena količina m ³
1.	Naselje Belvedere	Suhi potok	70 m ³
2.	Podložje	Rijeka Drina	60 m ³

MZ-a Vranići

Lokacija	Naselje	Vodotok	Procijenjena količina m ³
1.	Perjani	Perjanski potok	50 m ³
2.	Perjanska krivina	Drina	200 m ³
3.	Mravljače	Drina	100 m ³
4.	Stupi	Izvorište pitke vode	50 m ³
5.	Ponovići	Drina	150 m ³
6.	Meljen	Izvorište pitke vode	20 m ³

MZ-a Mravinjac

Lokacija	Naselje	Vodotok	Procijenjena količina m ³
1.	Ivan čuprija	Potok Kalac	4 m ³
2.	Lijeva obala Drine u dužini 1000 m		10 m ³
3.	Korito rijeke Ocke u dužini 700 m		5 m ³

MZ-a Bogušići

Lokacija	Naselje	Vodotok	Procijenjena količina m ³
1.	Ratkovići kod Orlovača	Potok Ocka	8m ³
2.	Lukarice		11 m ³
3.	Gočela		7m ³
4.	Bogušići	Bogušićki potok	12 m ³

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018MZ-a Posestra

Lokacija	Naselje	Vodotok	Procijenjena količina m ³
1.	Baklje	Potok	100 m ³
2.	Kutješi	Potok	70 m ³
3.	Posestra	Posestra	120 m ³
4.	Butkovići	Potok	60 m ³
5.	Gunjačići	Potok	50 m ³
6.	Paraun		80 m ³

MZ-a Ilavača

Lokacija	Naselje	Vodotok	Procijenjena količina m ³
1.	Plesi	Pleški potok	10 m ³
2.	Poratak	Suhodaj	20 m ³
3.	Hrustemovina	Osanica	100 m ³
4.	Ilavača rijeka	Osanica	30 m ³
5.	Čatovići	Osanica	10 m ³
6.	Jezero	Osanica	10 m ³
7.	Bratiš	Bratiški potok	20 m ³
8.	Zabus	Studenac	10 m ³
9.	Pjesak	Osanica	20 m ³

MZ-a Hubjeri

Lokacija	Naselje	Vodotok	Procijenjena količina m ³
1.	Kazagići	Rijeka Drina kod bivšeg motela Emina Bajrice	45m ³

Pored navedenih divljih deponija, treba spomenuti i staro odlagalište industrijskog otpadnog materijala nastalog sagorijevanjem mrkog uglja, u svrhu zaštite vodotoka rijeke Drine, te planirati sanaciju i zatvaranje ovog najvećeg starog odlagališta HI „Azot Vinkovići“.

Općinskim Planovima upravljanja otpadom, neophodno je detaljno locirati divlje deponije, odrediti tačnu količinu i vrstu otpada odloženog na njima.

Divlja deponija „Haldište“ (Goražde)

Na području Općine Goražde nalazi se veća divlja deponija „Haldište“, koja nije u upotrebi od 2010. godine, kada je Odlukom Općinskog vijeća Općine Goražde, prestala sa radom i kojom je određena nova privremena lokacija za odlaganje čvrstog komunalnog otpada na lokalitetu Šišeta.

Deponija Haldište nalazi se u naselju Dubište na parceli označenoj kao k.č. br.1872/2 KO Goražde II, na potezu magistralnog puta Goražde-Čajniče, na desnoj obali rijeke Drine, na udaljenosti od Goražda do 5 kilometara. Deponija Haldište ima površinu od 40.269 m².

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

Slika 12: Divlja deponija „Haldište“, Goražde

Na teritoriji općine Pale-Prača evidentirane su tri divlje deponije koje se nalaze u mjestima Donja Čemernica, Datelji i u Komrani, dok u općini Foča-Ustikolina nije evidentirana ni jedna divlja deponija.

UTVRĐENI VEĆI PROBLEMI U SISTEMU UPRAVLJANJA OTPADOM

Analizom podataka dobivenih sa terena anketiranjem komunalnih preduzeća, identificirali su se glavni problemi upravljanja komunalnim otpadom na području BPK. Glavni problemi, koji se mogu promatrati sa okolišnog, tehničkog, finansijskog ili organizacijskog (uključujući i pravno-institucionalni) aspekta navedeni su u nastavku.

Okolišni aspekt:

- Nedovoljna pokrivenost uslugama odvoza komunalnog otpada, što direktno utječe na nekontrolirano odlaganje jednog dijela proizvedenog komunalnog otpada
- Nesanitarni karakter postojećih općinskih odlagališta i nepostojanje preduslova za brzi prelazak na sanitarno odlaganje, kako trenutno nalažu zakonske regulative
- Postojanje velikog broja divljih odlagališta, čiji je tačan broj nije moguće precizno odrediti, te njihov utjecaj na okoliš i zdravlje ljudi
- Problem lokacije postojećih odlagališta otpada koja su većinom smještena uz vodotoke

Tehnički aspekt:

- Nepostojanje adekvatnih informacija o količinama i strukturi otpada potrebnih za kvalitetno planiranje (ovo se posebno odnosi na nepostojanje evidencije o količinama otpada koje se odlažu na odlagališta - nedostatak opreme za vaganje)
- Dotrajalost i neadekvatnost opreme i voznog parka kojim se obavljaju usluge sakupljanja i odvoza otpada
- Nedostatak kapaciteta za sakupljanje komunalnog otpada (kante, kontejneri i sl.)
- Nisu urađena tehnička rješenja za postojeća odlagališta otpada – općine nisu uradila Planove prilagođavanja u kojima je potrebno dati prijedlog sanacije postojećih općinskih odlagališta, te, ukoliko je tehnički izvodljivo, dati rješenje prilagođavanja dijela odlagališta uslovima sanitarnog odlaganja, do izgradnje sanitarne deponije
- Nepostojanje tehničkih osnova za izdvajanje većih količina reciklažnih sirovina iz otpada, te njihovo plasiranje na tržište, te smanjenje finalnih količina za odlaganje (zeleni otoci, reciklažna dvorišta; MBO).

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

Finansijski aspekt:

- Finansijska održivost sistema zbrinjavanja otpada pri komunalnim preduzećima u većini slučajeva je nedovoljna,
- Problem utvrđivanja politike određivanja cijena usluga (cijene nisu tržišno definirane)
- Nedovoljna stopa naplate.

Organizacijski aspekt (uključujući i pravno-institucionalni aspekt):

- Neodređenost prema budućem razvoju sistema upravljanja otpadom,
- Neriješeno pitanje odlaganja otpada u općinama,
- Nepostojanje podzakonskih akata na razini Federacije BiH potrebnih za efikasno uvođenje integralnog sistema upravljanja otpadom,
- Nedovoljan kapacitet osoblja u institucijama koje se bave upravljanjem otpadom,
- Nizak nivo informiranosti i javne svijesti kod stanovništva o održivom upravljanju otpadom.

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

5 PLAN ORGANIZACIJE SISTEMA UPRAVLJANJA OTPADOM ZA RAZDOBLJE 2013-2018

5.1. KATEGORIZACIJA OTPADA

Integralni sistem upravljanja otpadom podrazumijeva kategorije otpada definirane *Pravilnikom o kategorijama otpada sa listama* („Službene novine FBiH“, br. 09/05). Ovaj sistem sveobuhvatno promatra otpad koji se, bez obzira na način nastanka, generira na čitavom području obuhvata sistema.

U kategorizaciji otpada se oslikava čitava kompleksnost jednog takvog sistema i daju se prepoznati i same njegove komponente, koje će, svaka za sebe, podrazumijevati niz okvirnih mehanizama implementacije kao što su pravni, institucionalni i ekonomski mehanizmi.

Slika 13: Okvirna kategorizacija otpada

Integralni sistem upravljanja otpadom na području BPK obuhvata kategorije otpada definirane prema EU direktivama i Zakonu o upravljanju otpadom FBiH, kako je prikazano na gornjoj šemi. Detaljnja lista vrsta otpada koje spadaju pod prikazane osnovne tokove data je spomenutim Pravilnikom.

5.2. OPĆI POSTUPCI UPRAVLJANJA OTPADOM

Federalna strategija upravljanja otpadom definirala je osnovnu platformu koncepta upravljanja otpadom, koja se temelji na hijerarhiji postupaka tretmana otpada, koji su sastavni dio integralnog sistema upravljanja otpadom.

Slika 14: Osnovni principi upravljanja otpadom

Uspostavu integralnog sistema upravljanja otpadom na području BPK moguće je ostvariti kroz realizaciju mjera predviđenih u sklopu Strategije postavljenih općih (strateških) ciljeva, a to su:

1. Smanjenje rizika po okoliš i zdravlje ljudi i uspostava prioritetne infrastrukture za integrirano upravljanje otpadom;
2. Smanjenje količina otpada za finalno odlaganje/zbrinjavanje uz efikasnije korištenje resursa;
3. Osiguranje provedbe sistema kroz pravni, institucionalni i ekonomski okvir;
4. Osiguranje sistemskog praćenja parametara za ocjenu stanja okoliša.

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

Iz općih ciljeva proizlaze operativni ciljevi kojima se definiraju mjere za uspostavu i operacionalizaciju integralnog sistema upravljanja otpadom. U nastavku su detaljno prikazani osnovni principi upravljanja otpadom unutar kojih su inkorporirani strateški ciljevi postavljeni *Federalnom strategijom upravljanja otpadom*.

5.1.1. Prevencija nastajanja otpada

Izbjegavanje nastanka otpada je prioritetna aktivnost u djelovanju svakog cjelovitog održivog sistema upravljanja otpadom i jedan je od ciljeva koji proizlaze iz *Strategije*. To je operativni cilj koji se mora provoditi kontinuirano, kroz podizanje javne svijesti i edukacije o upravljanju otpadom. Kako bi se mjere prevencije nastajanja otpada mogle efikasno provesti potrebno je kreirati određene preduslove kojima će se:

- Smanjiti proizvodnja otpada, čime će se postići bolje iskorištenje i zaštita resursa,
- Smanjiti količine otpada za odlaganje,
- Umanjiti rizici od otpada na okoliš i zdravlje ljudi.

Prevencija nastajanja otpada, kao jedna od mjer za smanjenje nastajanja otpada, svakako je najpoželjnija metoda za rješavanje problema upravljanja otpadom. Prevencija nastajanja otpada podrazumijeva implementaciju mjer kojima se problem upravljanja otpadom ne rješava u kratkom roku, a zasnivaju se na:

- Edukaciji i radu s javnošću,
- Održivoj potrošnji,
- Promociji principa čistije proizvodnje u privredi i uslužnim djelatnostima.

5.1.2. Smanjenje količina proizvedenog otpada

Osim prevencijom nastajanja otpada, ispunjenje ovog cilja osigurat će i uspostava sljedećih operativnih ciljeva:

- Odvojeno prikupljanje otpada u svim općinama BPK
- Odvojeno prikupljanje količina za recikliranje.

Operativni ciljevi kojima će se postići ispunjenje drugog strateškog cilja definirani *Strategijom*, odnose se upravo na smanjenje količina otpada za finalno odlaganje, te su prihvaćeni i na kantonalnoj razini (Tabela 16).

Operativni cilj	Vremenski period		
	2013	2016	2020
KOMUNALNI OTPAD			
Uspostaviti sistem odvojenog prikupljanja otpada u svim općinama BPK	70%	85%	95%
Odvojeno prikupiti količine za recikliranje (% od ukupno proizvedene količine)	8%	20%	30%
Papir i karton	35%	45%	55%
Staklo	4%	10%	40%
Metal	55%	60%	65%
Plastika	3%	6%	15%
Biorazgradivi otpad iz vrtova i parkova	30%	50%	70%
PROIZVODNI OTPAD			
Preventivnim mjerama sprječiti/umanjiti porast ukupnih količina otpada iz industrije sa porastom obima industrijske proizvodnje	-	5%	10%

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

Operativni cilj	Vremenski period		
	2013	2016	2020
KOMUNALNI OTPAD			
Povećati udio otpada koji se reciklira odnosno podlježe povratu materijala i energije (R&R), uz istovremeno smanjenje količina preostalog otpada za odlaganje (% od ukupno adekvatno zbrinutog)	40%	60%	90%
Smanjenje količina nastalog biorazgradivog i drugog otpada u poljoprivredi i šumarstvu	60%	40%	10%
Smanjenje količina nastalog biorazgradivog i drugog otpada u poljoprivredi i šumarstvu	1%	7%	10%
POSEBNE KATEGORIJE OTPADA			
Sprečavanje nastajanja i smanjenje količina otpada za finalno odlaganje – otpad životinjskog porijekla	5%	10%	15%
Smanjiti količinu proizvedenog medicinskog opasnog otpada iz zdravstvenih ustanova	10%	30%	50%
Povećati ukupni postotak adekvatnog zbrinjavanja otpada reciklažom, odnosno povratom materijala ili energije (R&R):			
Stara vozila	40%	80%	90%
Stari akumulatori	85%	90%	95%
Stare gume	30%	60%	85%
Maksimalno prikupivog dijela			
Otpadna ulja	70%	80%	90%
Od izvorne količine svježeg ulja			
Električni i elektronski otpad	35%	40%	45%
	20%	30%	70%

Tabela 16: Operativni ciljevi za ostvarenje drugog strateškog cilja**5.1.2.1. Javna svijest**

Osnovna komponenta bilo kojeg plana upravljanja otpadom je planiranje podizanja javne svijesti i učešća javnosti. Otpad nastaje kao rezultat ljudskih aktivnosti i svako u lancu njegovog nastanka mora imati saznanja i razumjeti problematiku upravljanja otpadom. Bez navedenog, uspješnost svakog Plana je upitna.

Javnost je glavni korisnik postojećeg sistema upravljanja otpadom (bez obzira da li se radi o komunalnom otpadu, opasnom industrijskom ili nekom drugom), ali je obično veoma mali broj korisnika svjestan ili obaviješten o tome gdje i kako se otpad zbrinjava, niti ima saznanja o obimu usluga koje su u tom pogledu pružaju. Pored toga, javnost je jako bitna karika samog lanca donošenja odluka pri čemu javnost kao takva ima veoma jak utjecaj. Neinformiranost i neznanje obično dovode do NIMBY efekta ("Not in my backyard" – "Ne u mom dvorištu").

Pažljivo planirane i kontinuirane javne kampanje i obuka javnosti (kako interesnih grupa, tako i šire javnosti) najefektivniji su način izgradnje kapaciteta u modernom integralnom sistemu upravljanja otpadom. Osmišljavanje i realiziranje uspješne kampanje za javno informiranje u cilju promoviranja ideje, stjecanja podrške javnosti i promjene ponašanja/stava pojedinaca u vezi sa pitanjima od društvenog značaja jeste strateški poduhvat.

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

Javna kampanja podrazumijeva set komunikacijskih aktivnosti koje se usmjeravaju kako na donosioce odluka, tako i na širu javnost kroz intenzivno osmišljavanje i realizaciju zagovaračkih kampanja u sklopu komunikacijske strategije. Javno mnjenje i podrška javnosti su ključ za svaku aktivnost od društvenog značaja koja kompaniji/instituciji/organizaciji donosi pozitivan imidž.

Pored javnih kampanja, dio modernih komunikacijskih programa su često i kampanje zagovaranja ("advocacy"), tj. kampanje uvjeravanja donosioца odluka i javnosti uopće u potrebu tražene promjene. U svijetu, a sada i kod nas, tehnike lobiranja neophodne su za profesionalce u odnosima s javnošću.

Aktivnosti koje se sprovode u javnoj kampanji su:

- Strateško planiranje,
- Odnosi sa medijima i odnosi sa novinarima,
- Istraživanja stavova medija i novinara,
- Press konferencije, brifinzi,
- Informacije za medije,
- Javna edukativna kampanja,
- Dizajn, priprema za štampu i štampa,
- Izdavaštvo (letci, brošure, priručnici),
- Okrugli stolovi,
- Edukacija za novinare,
- Medijski i komunikacijski treninzi za ljudе koji nastupaju u javnosti i medijima,
- PR procedure, priručnici za komunikaciju,
- PR consulting,
- PR u kriznoj situaciji,
- Evaluacija: mjerenje efekata.

Osim gore navedenih aktivnosti koje su dio javne kampanje, provođenje programa podizanja javne svijesti podrazumijeva i:

- Promociju zaštite okoliša i održivog razvoja kroz odgojno-obrazovni sistem,
- Cjelovito, tačno i pravovremeno informiranje javnosti o svim aktivnostima u oblasti zaštite okoliša i upravljanja otpadom,
- Uvođenje „otvorenog telefona“ za komunikaciju s građanima,
- Osnivanje javne baze podataka o otpadu i okolišu u gradskim preduzećima i njihovo povezivanje (umrežavanje) sa budućom centralnom bazom podataka,
- Poticanje kontinuiranog promicanje zaštite okoliša preko javnih i privatnih preduzeća u kontekstu njihovih djelatnosti,
- Uspostavu partnerskih odnosa za svim zainteresiranim stranama (odgojno-obrazovne ustanove, organi državne uprave, privredni subjekti, zdravstvene ustanove, nevladine organizacije, stručne institucije i sl.) i poticanje zajedničkih edukativno-promotivnih programa,
- Osiguranje stručnog osposobljavanja dјelatnika svih administrativnih razina (državna, federalna, kantonalna, općinska),
- Kontinuirano, u okviru određenih vremenskih intervala, provođenje ispitivanja javnog mišljenja o aspektu upravljanja otpadom i zaštiti okoliša u gradovima i općinama.

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

5.1.2.2. Čistija proizvodnja

Čistija proizvodnja podrazumijeva kontinuiranu primjenu integralne preventivne strategije zaštite okoliša na procese, proizvode i usluge u cilju povećanja ukupne učinkovitosti i smanjenja rizika za ljude i okoliš.

Osnovni pristup čistije proizvodnje podrazumijeva:

- Zamjenu materijala (uporabu sirovina i materijala manje štetnih za okoliš),
- Modifikaciju proizvodnog procesa i sistemsku kontrolu svih proizvodnih procesa u kojima nastaje otpad,
- Ponovnu uporabu i reciklažu,
- Uvođenje novih tehnologija.

Pri uvođenju novih tehnoloških procesa prednost je potrebno davati onim tehnologijama koje generiraju najmanje otpada.

Za implementaciju prevencije i smanjivanja nastanka proizvodnog otpada, Planom je predviđeno:

- Poticanje uvođenje principa čistije proizvodnje kroz instrument izdavanja okolišnih dozvola na kantonalnoj razini,
- Identifikacija industrije koja proizvodi najviše otpada i koja, općenito, ima najlošiju praksu upravljanja otpadom,
- Identifikacija i promocija 10 najboljih firmi u pogledu okolišnog upravljanja.

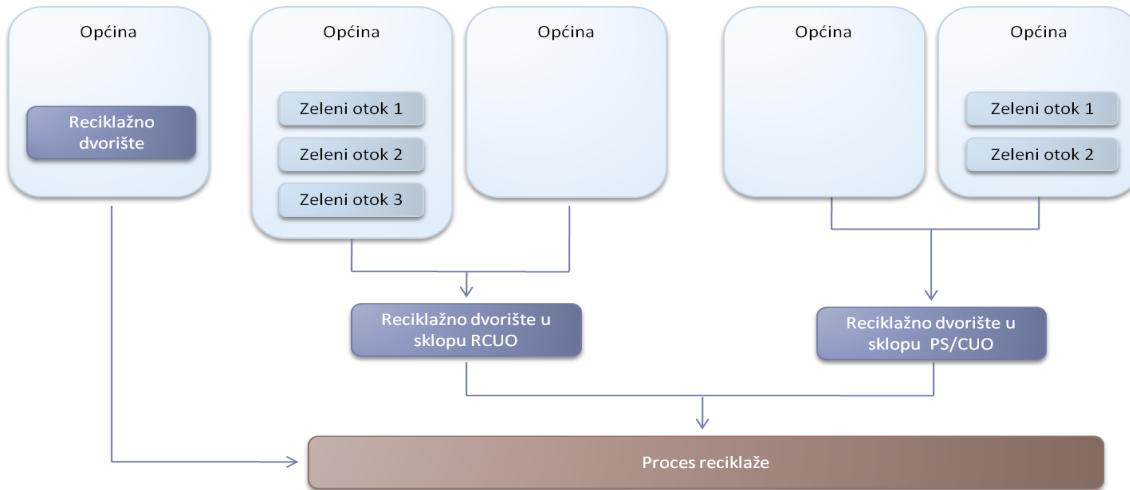
5.1.3. Recikliranje

5.1.3.1. Odvojeno sakupljanje otpada

Jedan od načina smanjenja količina otpada za finalno odlaganje je odvojeno sakupljanje na mjestu nastanka. Reciklabilne frakcije otpada iz domaćinstva sakupljaju se sistemom odvojenog sakupljanja koji može biti organiziran na više načina:

- Reciklažna dvorišta (RD) su građevine namijenjena razvrstavanju i privremenom skladištenju posebnih vrsta otpada. Opremljena su spremnicima od 1100 do 5000 litara u kojima se, ovisno o njihovoj veličini i vrsti, odvojeno prikupljaju različite vrste iskoristivog otpada. RD-i mogu biti uspostavljeni kao zasebni objekti ili u sklopu većih objekata sistema upravljanja otpadom (pretvarne stanice, centri za upravljanje otpadom);
- Zeleni otoci mogu biti postavljeni na više sabirnih mjesta u naselju sa spremnicima i posudama za pojedine vrste otpada;
- Posude za odvojeno prikupljanje otpada mogu se postaviti uz postojeće kapacitete za prikupljanje miješanog otpada.

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

Slika 15: Primjer sistema odvojenog sakupljanja otpada (Prilog 2.)

Općenito, otpad koji se odvojeno prikuplja u okviru komunalnog sistema obuhvaća:

- papir i karton,
- plastiku,
- staklo,
- metalnu ambalažu,
- glomazni otpad,
- opasni otpad.

Plan predviđa da se reciklabilne frakcije otpada iz domaćinstava sakupljaju putem „zelenih otoka“ i/ili reciklažnih dvorišta. S obzirom da u urbanim područjima generalno nastaje više otpada nego u ruralnim krajevima, napor usmjereni na odvajanje otpada na mjestu nastanka u prvom redu će se preuzimati u urbanim područjima. Tabela 166. daje prikaz postupnog povećanja odvojeno prikupljene količine za recikliranje (u % od ukupno proizveden količine) tokom planskog razdoblja, tako da ona 2013.g. iznosi 8%, 2015.g. 20%, te 2018.g. 30%.

Način sakupljanja	Vrsta otpada	Način obrade / zbrinjavanja
Zeleni otoci	▪ Papir/karton ▪ Plastika (PET ambalaža) ▪ Metalna ambalaža ▪ Staklena ambalaža	▪ Sekundarno sortiranje odvojeno sakupljenih reciklabilnih materijala (uređaj za sortiranje) u sklopu RCUO
Reciklažna dvorišta	▪ Papir/karton ▪ Plastika (PET ambalaža) ▪ Metalna ambalaža ▪ Staklena ambalaža	▪ Plasman reciklabilnog materijala – sekundarnih sirovina
	▪ Opasni otpad iz domaćinstava	▪ Privremeno skladištenje u sklopu RD ▪ Predaja ovlaštenom operatoru (reciklaža i izvoz)
	▪ Biorazgradivi otpad iz vrtova i parkova	▪ Postrojenje za kompostiranje u sklopu RCUO
	▪ EE otpad	▪ Predaja ovlaštenom operatoru

Tabela 17: Predviđeni način odvojenog sakupljanja otpada iz domaćinstava

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

Biorazgradivi otpad

Biorazgradivi otpad, po mjestu nastajanja, dijeli se u dvije skupine:

- Biorazgradivi otpad iz domaćinstava (nastaje prilikom svakodnevne pripreme hrane, te uređenjem zelenih površina okućnica, a obuhvaća kore od voća i povrća, listovi zelenog bilja, ostaci hljeba, ljske od jajeta, talog i vrećice kave i čaja, lišće, suho granje, trava, cvijeće, opalo voće i sl.),
- Biorazgradivi zeleni otpad sa javnih površina koji se skuplja sa tržnica, groblja, parkova i drugih javnih zelenih površina (otpalo lišće, pokošena trava, te drvenasti otpad - ogranci, stabljike i korijenje).

Planom je predviđeno odvojeno sakupljanje biorazgradivog otpada iz domaćinstava putem RD-a koja su opremljena spremnicima za prihvat ove vrste otpada. Odvojeno sakupljanje može biti organizirano i na način da svako domaćinstvo ima malu posudu u koju ubacuje biorazgradivi otpad. Nakon što se posude napune, iste se prazne u veće spremnike koje se nalaze na zajedničkim/javnim površinama (prostorima).

Glomazni otpad

Pod glomaznim otpadom podrazumijeva se pretežno stari namještaj i bijela tehnika sa pretežno metalnim sastavom (hladnjaci, ledenice, perilice, sušilice rublja, grijalice, bojleri, televizori, monitori i dr.).

Sakupljanje glomaznog otpada može biti organizirano na više načina:

- sakupljanje u RD-ima,
- sakupljanje u otkupnim stanicama preduzeća za skupljanje, promet i obradu sekundarnih sirovina,
- sakupljanje kontejnerima većih volumena ($5-30m^3$) postavljenim na javnim površinama u utvrđene dane u godini.

Stupanjem na snagu *Pravilnika o električnom i elektroničnom otpadu* određen je način upravljanja EE otpadom.

5.1.3.2. Sortiranje iz miješanog komunalnog otpada

Izdvajanje reciklažnih sirovina miješanog komunalnog otpada moguće je uspostavom sortirnice za miješani komunalni otpad. Kod ovakvog načina izdvajanja reciklažnih sirovina iz miješanog komunalnog otpada nije potrebna primjena primarnog izdvajanja. Na taj način moguće je produžiti i vijek trajanja sanitarnog odlagališta otpada smanjenjem količina za finalno odlaganje.

Sortirnica za miješani komunalni otpad (koja ujedno predstavlja „M“fazu sistema mehaničko-biološke obrade otpada), često se primjenjuje u sistemima upravljanja otpadom u sredinama koje nemaju razvijen program primarnog izdvajanja reciklažnih sirovina iz otpada. Ovakav sistem sortiranja može izdvojiti i do 45% reciklažnog materijala koji posjeduje vlastitu tržišnu vrijednost. Ostatak materijala koji ne posjeduje tržišnu vrijednost ili ne može biti tretiran na neki drugi način, finalno se odlaže na odlagalište.

Osim, primarnog izdvajanja sekundarnih sirovina iz miješanog komunalnog otpada, sortirnica može vršiti i tzv. „fino“ separiranje, tj. sekundarno sortiranje otpadnog materijala sakupljenog sistemom odvojenog sakupljanja.

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018**5.1.4. Obrada**

Obrada otpada je postupak kojim se u mehaničkom, fizikalnom, termičkom, hemijskom ili biološkom procesu, uključujući razvrstavanje, mijenjaju svojstva otpada u svrhu smanjivanja količine i/ili opasnih svojstava, te olakšava rukovanje i poboljšava iskoristivost otpada.

5.1.4.1. Termička obrada otpada

Termičke metode upravljanja otpadom imaju za cilj smanjenje obima otpada, konverziju otpada u neopasni, te iskorištenje energije iz otpada. Najčešće korištene metode termičke obrade su spaljivanje, piroliza, gasifikacija i plazma tehnologija.

U okviru ovog plana predviđena je termička obrada medicinskog otpada i otpada životinjskog porijekla, i to tehnologijom spaljivanja, što je detaljnije opisano u narednim poglavljima Plana.

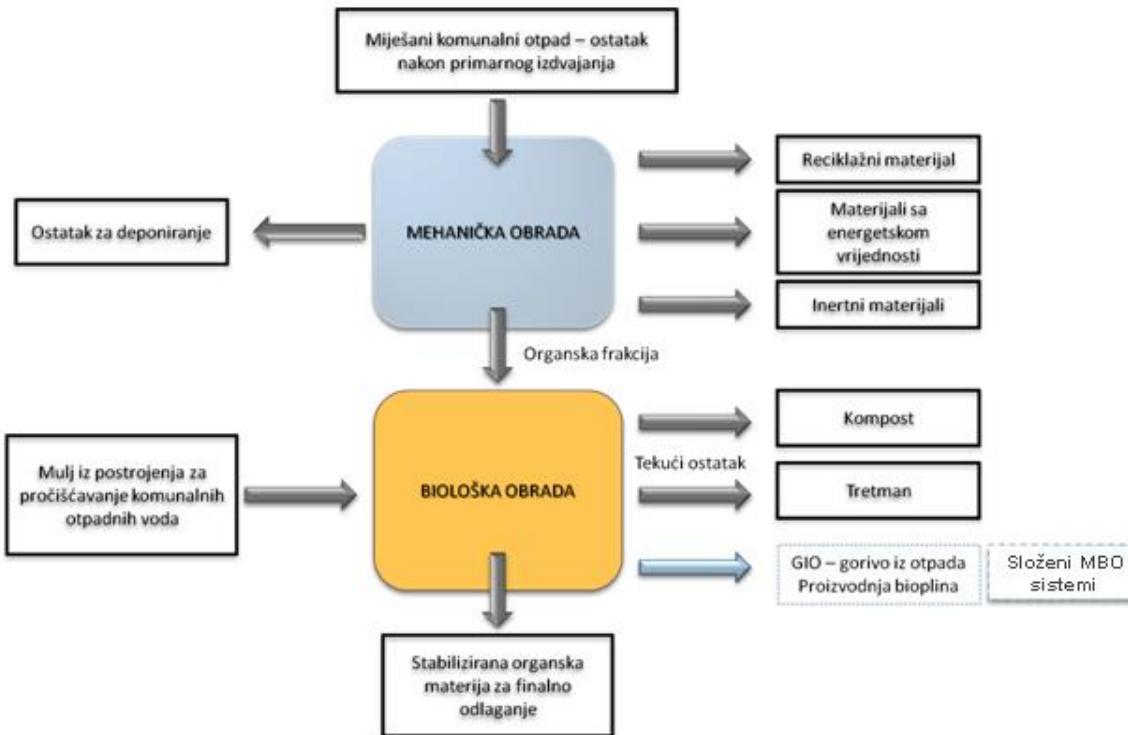
5.1.4.2. Mehaničko-biološka obrada otpada (MBO)

MBO tehnologija obrade otpada sastavljena je iz dva odvojena tretmana, mehaničkog i biološkog, te odgovara zahtjevima za količinskim smanjenjem udjela biorazgradive komponente otpada koji se odlaže na odlagališta.

U praksi se susreću različite kombinacije tehničkih komponenti integriranih u sisteme MBO. Većina MBO postrojenja u sebi sadrži mehaničko sortiranje različitih komponenti otpada, njihovu klasifikaciju prema veličini ili neku vrstu predtretmana (sitnjenje, miješanje) prije biološkog tretmana. Za svaku od faza MBO sistema moguće je primijeniti različite vrste procesa:

- Mehanička obrada:
 - Rotacijsko sito - separacija otpada,
 - Usitnjavanje otpada,
 - Drobљenje i mljevenje,
 - Magnetno razdvajanje otpada,
 - Zračno sortiranje,
 - Prešanje – baliranje.
- Biološka obrada:
 - Kompostiranje,
 - Biostabilizacija,
 - Biosušenje,
 - Anaerobna digestija.

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

Slika 16: Šema MBO sistema (Prilog 3.)

Planom je predviđeno fazno uvođenje MBO sistema u sklopu budućeg RCUO-a, što je detaljnije opisano u narednim poglavljima.

5.1.5. Finalno odlaganje

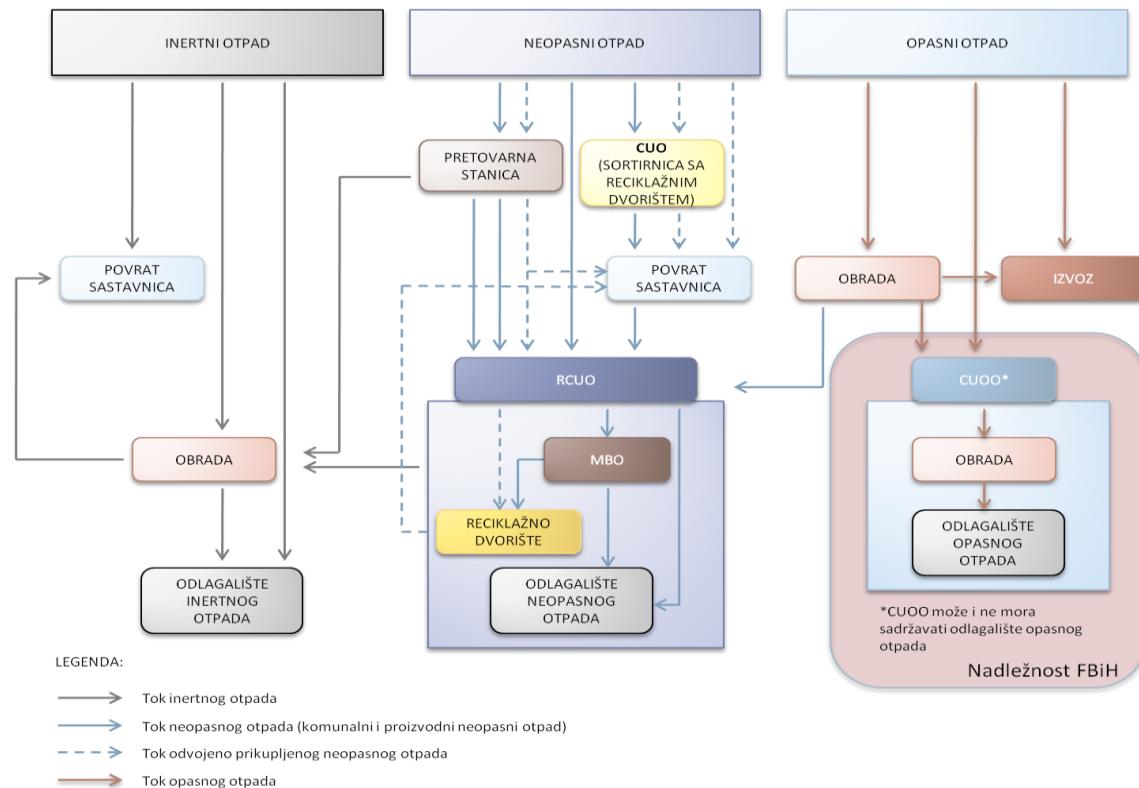
Otpad koji se više ne može iskoristiti (reciklirati, kompostirati, koristiti kao gorivo i sl.) finalno se odlaže na odlagalište otpada. Bez obzira na postojanje različitih načina obrade otpada, odlaganje otpada na deponije je nužno, budući da svaki od načina predtretmana daje dio konačnog produkta koji se mora odložiti.

Odlagališta otpada su objekti pod 24-satnim nadzorom, na kojima se otpad na poseban način odlaže u čelijama - svakodnevno se nakon odlaganja razgrće, kompaktira i zatrپava slojem zemlje. Izgradnja odlagališta podrazumijeva pravilan odabir lokacije za izgradnju (nepropusna i stabilna podloga), polaganje zaštitne geomembrane) u cilju zaštite tla od procjednih voda, uspostavu sistema za sakupljanje i tretman procjednih i oborinskih voda, prikupljanje i zbrinjavanje deponijskog plina preko sistema za otplinjavanje, te konstantni monitoring odlaganja otpada, te redovitog rada i održavanja.

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

5.2. ORGANIZACIJA BUDUĆEG SISTEMA UPRAVLJANJA OTPADOM

Na temelju analize postojećeg stanja u upravljanju otpadom na području BPK i ključnih identificiranih problema, buduća organizacija sistema upravljanja otpadom predložena je Planom za razdoblje 2013-2018.

Slika 17: Organizacija sistema sakupljanja otpada (Prilog 4).

Plan upravljanja otpadom na području BPK mora biti usklađen sa smjernicama koje je postavila Strategija upravljanja otpadom FBiH za različite vrste otpada. Osnovni cilj Strategije je uspostava sistema upravljanja otpadom koji će biti organiziran kao integralna cjelina svih subjekata na regionalnoj i lokalnoj razini.

5.3. KOMUNALNI I NEOPASNI PROIZVODNI OTPAD

5.3.1. Projekcija količina za razdoblje 2013-2018

5.3.1.1. Opće pretpostavke

U svrhu planiranja upravljanja otpadom potrebno je napraviti projekcije količina otpada za koje se očekuje da će nastajati u budućnosti. Treba napomenuti da kod predviđanja budućih količina otpada postoji određena doza nesigurnosti. Parametri koji ulaze u proračun projekcija količina otpada su dobiveni na osnovu povijesnih podataka i utvrđeni su na osnovu procjena, tako da u samoj osnovi predviđanja dolazi do nesigurnosti. Također, projekcije se baziraju na podacima koji opisuju postojeće referentno stanje, a koji su dobiveni iz procjene količina po pojedinim segmentima sistema. I ovdje se radi o nepreciznim procjenama, s obzirom da se

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

količine, u određenoj mjeri, utvrđuju na osnovu podataka u volumenskim jedinicama.

Na promatranom području ne postoji praksa mjerjenja količina otpada, gdje bi se precizno dobiveni podaci prikazivali u masenim jedinicama. Kod pretvaranja iz volumenskih u masene jedinice dolazi do određene greške koja ulazi u proračun projekcija, a nastala je uslijed različitih specifičnih masa komunalnog otpada.

U svrhu proračuna korišten je koeficijent specifične mase komunalnog otpada u iznosu od 0,4 t/m³, što znači da se u 1 m³ nalazi 400 kg otpada. Ova vrijednost, s obzirom na način procjene, prikupljanja i odlaganja otpada na području BPK je najrealnija i najpreciznije pretvara zapremske u masene jedinice količina otpada.

Kako bi se izvršio proračun projekcije količine komunalnog otpada na području BPK za period 2013-2018, potrebno je u proračun ugraditi utjecaj najbitnijih faktora za produkciju otpada, i to preko sljedećih parametara i vrijednosti:

- Godišnji rast broja stanovnika,
- Procijenjena trenutna godišnja količina otpada (za 2012. godinu),
- Godišnji rast produkcije otpada.

Godišnji rast broja stanovnika

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, varijacija u broju stanovnika BPK za period 2009-2011 je prikazana u donjoj tabeli:

Općina	2009	2010	2011
Goražde	30.264	30.123	30.017
Foča-Ustikolina	1.760	1.740	1.734
Pale -Prača	1.069	1.068	1.067
BPK ukupno:	33.093	32.931	32.818

Tabela 18: Broj stanovnika na području BPK za period 2009-2011 (Federalni zavod za statistiku, Sarajevo, 2012)

Broj stanovnika na području općine neće se bitno mijenjati, te će rasti u prosječnoj godišnjoj stopi od oko 0,28 % (podatak Federalnog zavoda za statistiku za godišnji rast broja stanovnika).

Projekcija broja stanovnika na području BPK za period 2013-2018 predstavljena je u sljedećoj tabeli (Tabela 19).

Općina	2013	2015	2018
Goražde	30.185	30.353	30.607
Foča-Ustikolina	1.831	1.934	2.100
Pale -Prača	1.096	1.189	1.291
Ukupno BPK	32.998	33.263	33.539

Tabela 19: Projekcija broja stanovnika na području BPK za period 2013-2018

Zbog nepostojanja zvaničnih podataka o broju stanovnika općina Bosansko-podrinjskog kantona, Goražde, korišteni su podaci Federalnog zavoda za statistiku.

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

Cilj procjene porasta broja stanovnika je određivanje količina proizvedenog otpada koje je potrebno zbrinuti u narednih 5 godina, kao osnove za daljnje proračune. Za pouzdanu projekciju broja stanovnika potrebna je prije svega potpuna i pouzdana statistička građa, a zatim metodologija kojom bi se projekcija uradila.

Procijenjena trenutna godišnja količina otpada

Prema podacima navedenim u poglavlju 4.1.1, prosjek ukupne godišnje proizvodnje komunalnog otpada za BPK iznosi 201 kg/stan. Ukupna proizvedena količina otpada na području BPK iznosi 8 233 t/god, dok je 74% stanovništva BPK obuhvaćeno uslugom zbrinjavanja otpada.

Godišnji rast produkcije otpada

U zemljama OECD¹² godišnji porast nastalog otpada iznosi 1,7%, a u zemljama EU 1%. S obzirom da Bosnu i Hercegovinu u narednom periodu očekuje razvoj u smjeru pridruživanja EU, realno je pretpostaviti da će u narednom periodu godišnji porast produkcije otpada biti nešto veći nego u EU. U cilju planiranja upravljanja otpadom na području BPK pretpostavljen je scenarij porasta produkcije otpada u planskom periodu, i to kako slijedi:

- 2011 – 2014 porast produkcije komunalnog otpada od 1% godišnje
- 2015 – 2020 porast produkcije komunalnog otpada od 2% godišnje

5.3.1.2. Projekcija

Na osnovu gore definiranih parametara izvršena je projekcija količina komunalnog otpada na području BPK za period 2013-2018.

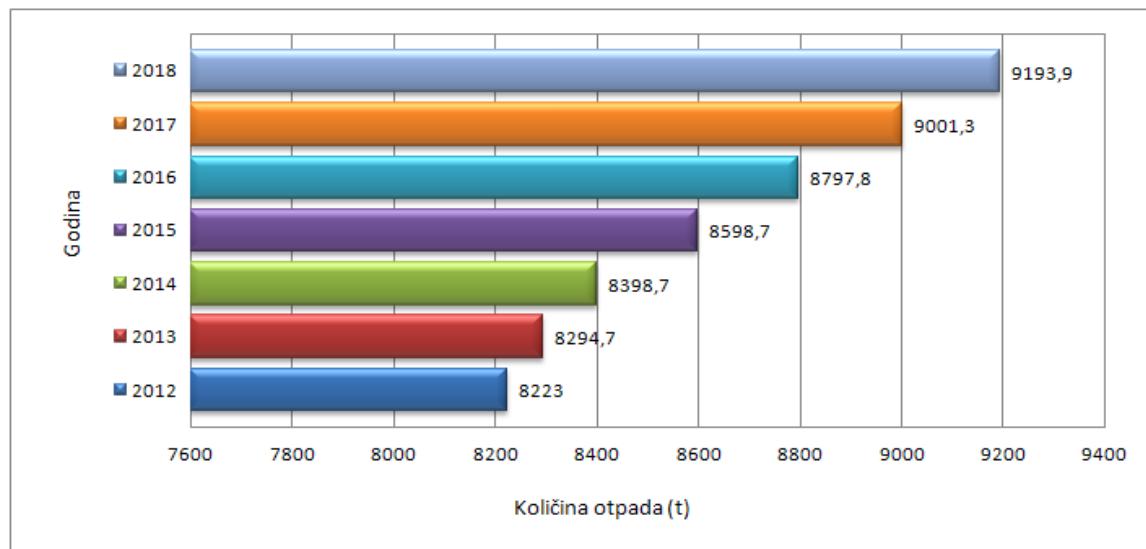
Općina	2013	2015	2018
Goražde	7757 t	8018 t	8539 t
Foča-Ustikolina	433 t	469 t	531 t
Pale - Prača	104,7 t	110,7 t	123,9 t

Tabela 20: Porast količine otpada u planskom periodu, po općinama

Na osnovu pretpostavljenog uticaja na ukupne količine komunalnog otpada i primjenom proračuna došlo se do podatka da će godišnja produkcija komunalnog otpada na području BPK na kraju planskog perioda (2018. godine) godini biti proizvedeno više za 960,9 t otpada, što je za oko 11,67% veća količina nego 2012. godine.

¹² Organisation for Economic Co-operation and Development

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

Slika 18: Projekcija količina otpada na području BPK za period 2013-2018

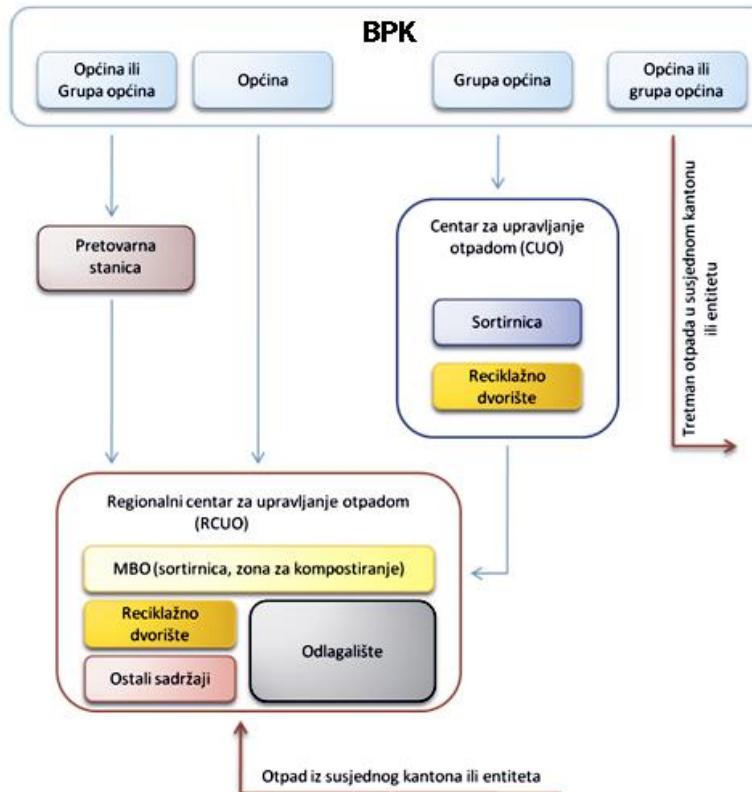
5.3.2. Prijedlog infrastrukturnih komponenti

U skladu sa *Strategijom upravljanja otpadom FBiH*, Planom je predviđeno da integralni sistem upravljanja otpadom prati regionalni koncept. Šema ovakvog sistema prikazana je na donjoj slici (Slika 19).

Osnovne tehničke komponente integralnog sistema upravljanja otpadom su:

- Mreža lokalnih punktova za prikupljanje miješanog komunalnog otpada (kontejneri), punktova za odvojeno prikupljanje otpada (zeleni otoci) opremljenih posudama u koje se odvojeno odlaze papir i karton, plastična, aluminijска i staklena ambalaža, te reciklažnih dvorišta (opremljenih za prihvat selektivno prikupljanog otpada, glomaznog otpada iz domaćinstava, električnog i elektroničnog otpada i guma, ulja, baterija i akumulatora i biootpada iz vrtova i parkova),
- Mreža većih punktova:
 - Pretovarnih stanica (PS) - građevina za privremeno skladištenje, pripremu i pretovar otpada namijenjenog transportu prema regionalnom centru za upravljanje otpadom (RCUO),
 - Centara za upravljanja otpadom (CUO) - za regije za koje se procijeni isplativost ovakve investicije. CUO se sastoje od RD-a, te sortirnice otpada koja može imati dvostruki režim rada: u jednom režimu rada vrši se primarno sortiranje miješanog komunalnog otpada i izdvajanje korisnih sekundarnih, dok se u drugom vrši sekundarno sortiranje odvojeno prikupljenog otpada. Ostatak otpada koji se ne može izdvojiti za recikliranje ili ponovnu uporabu, vozi se do odlagališta na regionalnom centru za upravljanje otpadom.
- Regionalni centar za upravljanje otpadom.

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

Slika 19: Šema koncepta integralnog sistema upravljanja otpadom na području BPK (Prilog 5.)

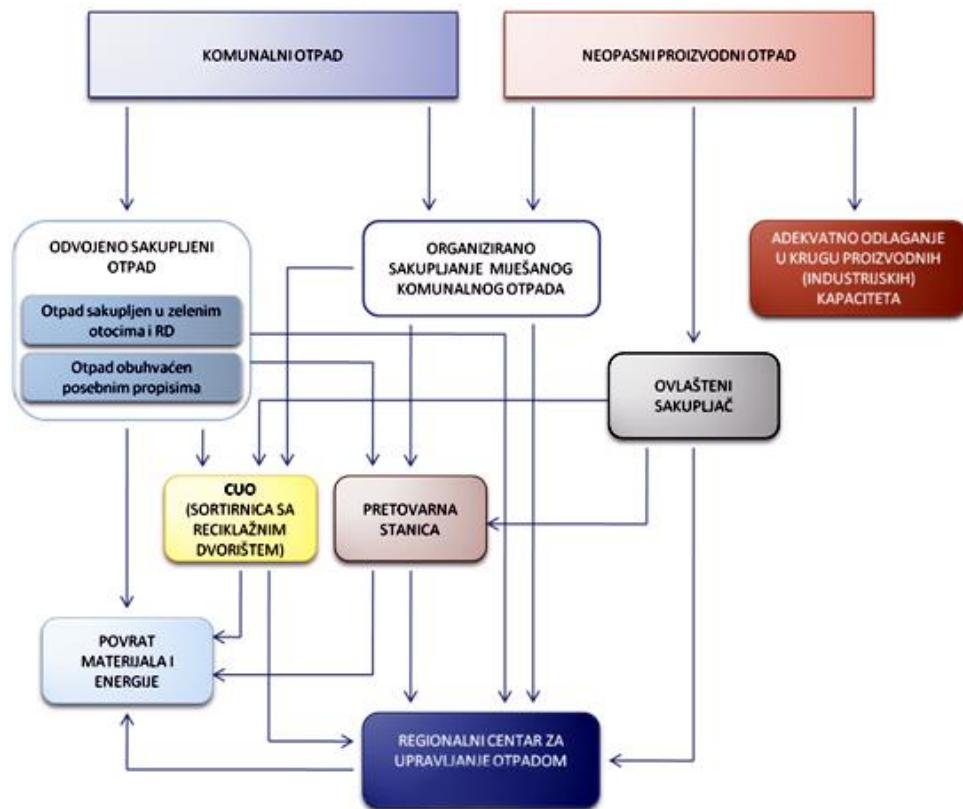
U skladu sa ciljevima postavljenim u Strategiji, Planom je predviđeno povećanje udjela stanovništva obuhvaćenog organiziranim sakupljanjem komunalnog otpada u svim općinama BPK, kako je prikazano u donjoj tabeli.

Plansko razdoblje	Udio stanovništva obuhvaćen organiziranim sakupljanjem komunalnog otpada
2013-2015	80%
2015-2018	85%

Tabela 21: Planirano povećanje udjela stanovništva obuhvaćenog sistemom organiziranog sakupljanja komunalnog otpada

Sistem organiziranog sakupljanja komunalnog i neopasnog proizvodnog otpada na području BPK predviđen Planom prikazan je na donjoj slici (Slika 2020, Prilog 6).

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

Slika 20: Organizacija upravljanja komunalnim i neopasnim proizvodnim otpadom (Prilog 6)

Mješani komunalni otpad sakuplja se preko mreže organiziranog sakupljanja kojeg obavljaju javna komunalna preduzeća ili kompanije ovlaštene za sakupljanje komunalnog otpada. Sakupljeni otpad se transportira do PS/CUO ili RCUO. Jedan dio komunalnog otpada sakuplja se sistemom odvojenog sakupljanja otpada (zeleni otoci, RD-i), te se može odmah odvoziti na povrat materijala, ili do PS/CUO ili čak RCUO, te odатle na povrat materijala (proces reciklaže). Za određene kategorije otpada (ambalažni otpad, otpadne gume, otpadna elektronska i elektronička oprema i sl.), sistem sakupljanja bit će definiran posebnim propisima. Propisi za neke kategorije otpada su u fazi donošenja.

Neopasan proizvodni otpad može se sakupljati organiziranim sistemoim sakupljanja mješanog komunalnog otpada, transportirati do PS/CUO odnosno direktno do RCUO, ili ga mogu sakupljati ovlašteni sakupljači takve vrste otpada direktno od tvrtki koje otpad proizvode, te ga također transportirati do PS/CUO ili direktno do RCUO. Planom je predviđeno da se određene vrste neopasnog proizvodnog otpada mogu se odlagati i u krugu proizvodnih (industrijskih) kapaciteta, u skladu sa principima adekvatnog sanitarnog odlaganja. Za vršenje ovih aktivnosti, privredni (industrijski) subjekti moraju imati dozvolu za upravljanje otpadom.

U RCUO se vrši sekundarno odvajanje korisnih sirovina već prethodno selektiranog otpada, ili primarno selektiranje onog dijela mješanog komunalnog otpada koji stigne direktno do RCUO, nakon čega se preostali dio otpada može ići na daljnju obradu ili deponovati na odlagalište. Otpad iz kojeg su na neki način izdvojene korisne sirovine prije njegovog dolaska u RCUO, direktno se odlaže na odlagalište.

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

5.3.3. Objekti sistema upravljanja otpadom

5.3.3.1. Objekti odvojenog sakupljanja otpada u gradovima i općinama

Zeleni otoci

Zeleni otoci predstavljaju specifične lokacije na području sa kojeg se sakuplja komunalni otpad, a na kojima su smješteni kontejneri za prihvat različitih, na izvoru izdvojenih, vrsta otpada. Osnovni zeleni otok je opremljen za odvojeno prikupljanje:

- Papira i kartona,
- PET ambalaže,
- Al – limenki,
- Staklene ambalaže.

Broj i raspored zelenih otoka treba se utvrditi na osnovu očekivanih količina proizvedenih otpadnih reciklažnih sirovina n a osnovu što kraće udaljenosti od mjesta nastanka do mjesta odlaganja. Otpad prikupljen u okviru zelenih otoka transportira se u sortirnice i reciklažna dvorišta u sklopu regionalnih centara za upravljanje otpadom (RCUO).

Slika 21: Šema zelenog otoka

Minimalni okvirni uslovi za pozicioniranje zelenih otoka navedeni ispod predstavljaju univerzalni princip za pozicioniranje kontejnera odnosno platoa na kojima se predviđa smještaj kontejnera, a koji će biti maksimalno u funkciji zadovoljavanja sanitarno-higijenskih uslova:

- Plato za smještaj kontejnera za prikupljanje otpadnih materija mora biti monolitan i nagnut (1%-2%) prema rešetki za prikupljanje vode,
- Plato treba izgraditi kao asfaltnu plohu u nivou pješačke površine, odnosno ulice (ovisno o tome se veže li se za jednu ili drugu površinu), i oivičiti je zidićem ili ivičnjakom,
- Ukoliko se plato nalazi uz trotoar, potrebno je vezu prometnice i trotoara izvesti preko skošenog ivičnjaka koji bi omogućio pražnjenje kontejnera sa ulice,
- Podna konstrukcija na koju se postavlja mora statički odgovarati opterećenju koje se predviđa.
- Završna obrada platoa mora biti lako periva,
- Završna obrada platoa ne smije biti klizava,
- Plato mora biti estetski usklađen uređenju okolnog naselja, objekta ili objekata uz koje se planira,
- Vode od ispiranja platoa vode se u rigolu koji mora imati dva nivoa pražnjenja:
 - ispod rešetke (čelične, kamene, betonske...) koja je u nivou ulice,
 - pod rigola je u padu prema slivniku koji ima separator čvrstog otpada koji se mora čistiti.

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

- Rigol je smješten uz prednju stranu platoa i otpadne vode se reguliraju odvođenjem otpadnih voda kontejnera u kanalizacijski sistem ulice.

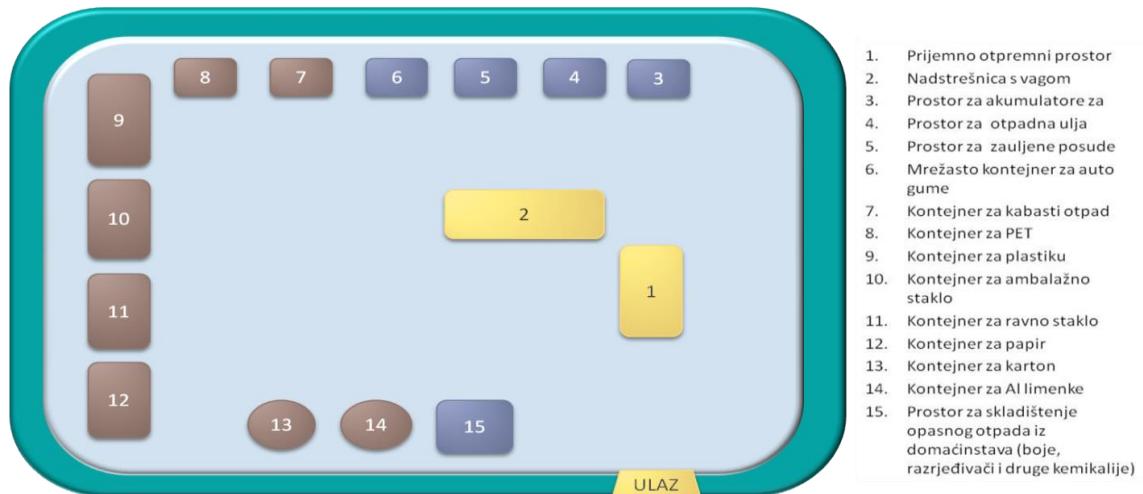
Gradovi/općine trebaju u svojim planovima odrediti maksimalnu udaljenost od mjesta stanovanja do mjesta za smještaj spremnika za odvojeno sakupljanje ili zelenih otoka (praksa je oko 350 m). Jednoj posudi treba gravitirati minimalno 750 stanovnika. Ukoliko je gustoća pojedinih naseljenih mjesta manja spomenute, primijeniti će se i drugi važeći kriteriji (uz uvažavanje slobodnih površina, prometnica i zelenih površina u naseljima):

- >750 stanovnika - 1 zeleni otok,
- >500 stanovnika - 1 zeleni otok.

Iznimka za postavljanje kontejnera moguća je ukoliko na određenom prostoru postoji neki veći proizvođač određene vrste otpada (restorani, kafići, uredske prostorije s većim brojem zaposlenih i sl.).

Reciklažno dvorište

Reciklažno dvorište (RD) je objekt namijenjen razvrstavanju i privremenom skladištenju posebnih vrsta otpada. Reciklažno dvorište ima određeno radno vrijeme pod nadzorom zaposlenog i prvenstveno služi odvojenom sakupljanju otpada kojeg građani sami donose. RD može biti dio RCUO ili može biti samostalna građevina, a opremljeno je potrebnim spremnicima za odlaganje dovezenih, odnosno izdvojenih otpadnih tvari. Okvirna šema RD-a je prikazana na donjoj slici.

Slika 22: Šema RD-a

Odvojeno sakupljeni otpad iz domaćinstava koji se privremeno skladišti na lokaciji RD može se direktno predavati ovlaštenim sakupljačima ili obrađivačima otpada, a može se prevoziti i do RCUO gdje se skladišti do predaje ovlaštenim tvrtkama. Prilikom odabira lokacije RD-a osobito je važno da RD bude smješteno na mjestu do kojeg građani mogu lako doći.

Izgradnja reciklažnog dvorišta osigurava se na cca 500 do 1.200 m² tlocrne površine. Okvirne dimenzije većeg reciklažnog dvorišta su približno 50 x 25 m. Na samoj lokaciji, ili neposredno uz nju, treba biti dovoljno slobodnog prostora za parkiranje osobnih vozila s teretnim prikolicama, kao i osiguran prostor za manipulaciju vozila koja odvoze otpad. Uslovi za izgradnju su vodonepropusna

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

podloga, kanalizacija sa separatorom - taložnikom, ograda, objekt za zaposlenika, te mjere zaštite po važećim zakonima.

Reciklažno dvorište mora udovoljavati osnovnim tehničko-tehnološkim uslovima:

- RD mora biti ograđeno,
- Otvoreni spremnici moraju biti u posebno ograđenom natkrivenom prostoru u koji je onemogućen dotok oborinskih voda,
- Otpad se mora skladištitи odvojeno po svojstvu, vrsti, i agregatnom stanju,
- Podna površina mora biti nepropusna i otporna na djelovanje uskladištenog otpada,
- RD mora biti opremljeno tako da se sprijeći rasipanje ili prolijevanje otpada, širenje prašine, buke, mirisa i drugih emisija,
- RD mora biti opremljeno uređajima, opremom i sredstvima za dojavu, gašenje i sprečavanje širenja požara te drugom sigurnosnom opremom sukladno posebnim propisima,
- Na uočljivom mjestu u okviru RD-a mora biti istaknut „plan djelovanja u slučaju vandrednoga događaja“ koji sadrži sljedeće podatke:
 - o vrstama otpada koji se skladišti,
 - o mogućim izvanrednim događajima,
 - ime, prezime i telefonske brojeve odgovornih osoba i njihova ovlaštenja,
 - telefonski broj policije, vatrogasaca i hitne pomoći.
- RD mora biti označeno natpisom „Reciklažno dvorište“ s podacima o vrsti otpada koji se skladišti, ključnom broju iz kataloga otpada sukladno posebnom propisu te nazivu pravne ili fizičke osobe i o radnom vremenu.

Kriteriji za izgradnju RD mogu biti sljedeći:

- Gravitacijsko područje u radijusu od 2 do 4 km,
- Obuhvat od 5.000 do 50.000 stanovnika,
- Jedno RD po naselju.

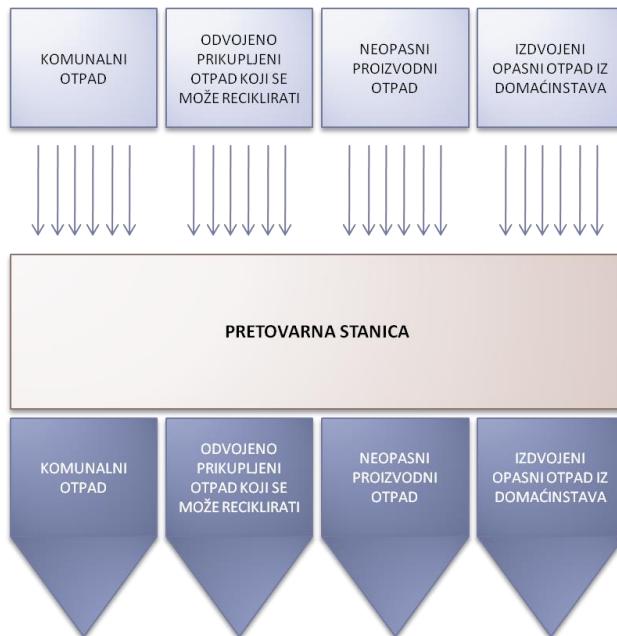
Planom je predviđena etapna izgradnja RD-a prema dinamici navedenoj u poglavlju o. *Odvojeno sakupljanje otpada*. Reciklažna dvorišta potrebno je izgraditi u svakom gradu/općini, a mikrolokacije RD-a će biti određene u Planu upravljanja otpadom grada/općine.

5.3.3.2. Pretovarna stanica (PS) / Centar za upravljanje otpadom (CUO)

Pretovarne stanice su građevine namijenjene privremenom skladištenju, pripremi i pretovaru otpada namijenjenog ransport prema RCUO. To su objekti gdje relativno mala vozila dovoze otpad, gdje se on pretovara u veće kontejnere ili na veća vozila i odvozi do RCUO. Glavni razlog za izgradnju PS je ekonomski prirode – ukoliko je RCUO udaljen više od 30 km od mjesta sakupljanja ekonomičnije je prevoziti otpad do PS i pretovariti ga na veća vozila, nego voziti otpad direktno pomoću vozila koja sama skupljanju otpad na terenu. Transport otpada vozilom većeg kapaciteta jedinicama lokalne samouprave (gradovima, općinama) znatno smanjuje troškove transporta na veću udaljenost.

Da bi troškovi sakupljanja bili što manji, idealno je locirati PS u sredini područja s kojeg se u nju dovozi otpad ili na prometnici od mjesta sakupljanja do odlagališta.

Otpad koji se može prihvati u PS je komunalni otpad iz domaćinstava, otpad iz industrije sličan komunalnom, opasni otpad iz domaćinstava, se odvojeno sakupljeni otpad koji se može reciklirati ili ponovno koristiti.

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018***Slika 23: Tok otpada u PS***

U osnovi, PS se sastoji od sljedećih komponenti:

- Adekvatne unutarnje i vanjske infrastrukture,
- Ulazno-izlazne zone,
- Zatvorene zgrade u kojoj se otpad prihvata,
- Prihvatne zone u kojoj se otpad koji pristiže pregledava te zadržava otpad koji se ne prihvata u PS,
- Parkirališta,
- Zone za privremeno skladištenje posebnih vrsta otpada,
- Uređaja sa prešanje (balirka),
- Ostalih sadržaja.

Urbane pretovarne stanice organizirane su na jedan od sljedećih načina:

- Vozila koja sakupljaju otpad i dovoze ga u PS izbacuju svoj teret direktno u veliku prikolicu za transport šleperom postavljenim na nižem nivou,
- Vozila koja sakupljaju otpad i dovoze ga u PS izbace izbacuju otpad na za to predviđenu površinu s koje se onda obično utovarivačem otpad gura u pretovarnu prikolicu od cca 90 m³,
- Vozila koja sakupljaju otpad i dovoze ga u PS izbace izbacuju otpad na za to predviđenu površinu za istresanje s koje se otpad pomoću krana digne u pretovarnu prikolicu, čime je izbjegnuta potreba za nižim nivoom za pretovarnu prikolicu.

Površina za istresanje otpada i pretovarna prikolica se obično postavljaju unutar natkrivene površine, odnosno zgrade. Na većim PS se, uz gore naveden komponente može, nalaziti vaga, reciklažno dvorište, skladišni prostor za "bijelu" tehniku, ured, sanitarni čvor i prostor za zaposlene. U pretovarnim stanicama moguće je uvođenje prethodnog sortiranja i prešanja otpada s ciljem smanjivanja njegovog obima, a radi lakšeg transporta do RCUO.

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

Varijante uspostave pretovarnih stanica:

Opcije organizacije i upravljanje pretovarnim stanicama

Vlasništvo nad pretovarnim stanicama također će biti od značaja na način i uslove rada tih stаница. U organizacijskom smislu, PS mogu biti uspostavljene na jedan od sljedećih načina:

1. **PS djeluju kao dio RCUO** – U ovoj opciji RCUO finansira izgradnju i upravlja PS. Ovaj model ne uslovljuje potrebu odvajanja komunalnog otpada, pa je svako uvođenje lokalnog recikliranja i/ili korištenja otpada predviđeno izravno od strane općina i gradova, neovisno od RCUO. U ovoj opciji općine same vrše sakupljanje i transport otpada do PS i tu plaćaju naknadu za zbrinjavanje otpada. Daljinski prijevoz osigurava RCUO. U PS koje su pod izravnim nadzorom RCUO dovoz otpada evidentirat će se na isti način kao da je otpad dovezen u sam Centar. Zbog toga, u ovoj varijanti RCUO na pretovarnim stanicama osigurava prisutnost svojih djelatnika, koji će nadzirati i sistem monitoringa, uključujući i rad mosne vase, nadzornih kamera i sl.
2. **PS su uspostavljene od strane općina** – Ova opcija prepostavlja da općine uspostave zajedničko preduzeće (JV) koje je vlasnik pretovarne stanice. U ovom slučaju općine se mogu odlučiti na uvođenje dodatnih sadržaja na PS (sortirnica za izdvajanje korisnih komponenti iz miješanog komunalnog otpada i sl.). Općine su odgovorne za sakupljanje i prijevoz otpada do PS, tijek otpada u PS, te daljinski prijevoz do RCUO. S obzirom da su općine same vlasnici PS, prihode od plasmana izdvojenih sekundarnih sirovina, općine dijele prema vlasničkom udjelu. S obzirom da su troškovi prijevoza jedna od najznačajnijih stavki u cijelokupnom sistemu upravljanju otpadom, izgradnjom PS dolazi do njihovog smanjenja, a uvođenjem sortiranja otpada i plasmana korisnih sirovina na tržište, ostvaruju se dodatni prihodi.

Svaka pretovarna stanica mora posjedovati dozvolu za upravljanje otpadom izdanu od Ministarstva trgovine, turizma i zaštite okoliša BPK.

Centri za upravljanje otpadom (CUO)

U pojedinim slučajevima, osobito u gradovima i većim naseljima, na lokaciji pretovarne stanice mogu biti smješteni i posebni objekti s pripadajućom opremom za prethodnu obradu otpada (sortirnica), te reciklažno dvorište za privremeno skladištenje izdvojenih reciklažnih materijala do njihovog plasmana na tržište. Sortirnica otpada u ovakvoj koncepciji ima dvostruki režim rada. U jednom režimu rada vrši se primarno sortiranje miješanog komunalnog otpada, dok se u drugom vrši sekundarno sortiranje odvojeno prikupljenog otpada. Ostatak otpada nakon sortiranja odvozi se na lokaciju regionalnog centra za upravljanje otpadom (RCUO) gdje se vrši njegovo konačno odlaganje.

Također, u sklopu PS mogu biti uspostavljena privremena skladišta za prihvata posebnih vrsta otpada sakupljenih u zelenim otocima ili RD u gradovima, a moguće je i postavljanje mobilnog postrojenja za obradu građevinskog otpada prije njegove ponovne upotrebe ili odlaganja neiskoristivog dijela otpada. Osim toga, u sklopu PS moguće je uspostaviti manje (mobilne) spalionice za otpad životinjskog porijekla. Ovako organizirana PS poprima oblik malog centra za upravljanje otpadom (CUO).

Uz osnovne komponente prikazane na donjoj slici (Slika 24.), CUO mora imati izvedenu unutrašnju i vanjsku infrastrukturu, prilazni put, parkiralište, manevarski prostor za kamione i viljuškare i sl.

Centar za upravljanje otpadom (CUO) može biti uspostavljen na razini nekoliko općina ukoliko se procijeni isplativost ovakve investicije. Kao i za PS, lokacije za uspostavu CUO trebaju osigurati općine. Usputavom CUO moguće je ostvariti višestruku korist:

- Smanjuju se troškovi prijevoza otpada do RCUO, s obzirom da se jedan dio otpada izdvaja u sklopu samog CUO;

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

- Reciklažne sirovine se mogu direktno plasirati na tržiste i na taj način ostvariti određena dobit;
- Smanjenjem količina otpada za finalno odlaganje, produžava se životni vijek sanitarnog odlagališta.

Slika 24: Sadržaj CUO

Kao i PS, CUO mora imati dozvolu za upravljanje neopasnim otpadom izdanu od Ministarstva trgovine, turizma i zaštite okoliša BPK, kao i dozvolu za obavljanje djelatnosti upravljanja opasnim otpadom koju izdaje Federalno ministarstvo okoliša i turizma.

U svrhu procjene isplativosti ovakve investicije, također je potrebno izraditi *Studiju izvodljivosti*, koja će uključivati analizu troškova i koristi („cost-benefit“ analiza).

5.3.3.3. Lokacije objekata planiranog unaa upravljanja otpadom

Prema regionalnom konceptu primjenjenom u Federalnoj strategiji upravljanja otpadom, predviđena je izgradnja regionalnog centra za upravljanje otpadom.

U skladu predmetnog Plana, predstavljane su dvije varijante lokacija izgradnje objekata unaa upravljanja otpadom.

Varijanta 1

Prva varijanta podrazumijeva izgradnju RCUO na lokaciji koja je predviđena Prostornim planom kantona (RCUO je u Prostornom planu nazvan kao „Međuentitetska deponija“) sa pratećim sadržajima.

Za lokaciju objekata planom je data okvirna lokacija, a za izbor tačne lokacije potrebno je izraditi Studiju vrednovanja lokacije i Studiju izvodljivosti. Navedene lokacije su predložene u skladu sa principom blizine prometnice na potezu od mjesta sakupljanja do mjesta odlaganja.

Lokacija RCUO kao i potencijalne lokacije ostalih sadržaja, prikazane unaa narednoj slici (Slika 25, Prilog 7).

Slika 25: Lokacije objekata planiranog sistema upravljanja otpadom - Varijanta 1(Prilog 7.)

U slučaju da se RCUO izgradi na lokaciji koja je predviđena Prostornim planom BPK Goražde (Varijanta 1), neće biti potrebna izgradnja PS-a.

Što se tiče općina Pale - Prača i Foča - Ustikolina, na područima ovih opština će biti potrebno izgraditi reciklažna dvorišta unutar kojih će se vršiti odvojeno odlaganje nekih vrsta otpada. Komunalni otpad prikupljen u ovim općinama će se direktno voziti na RCUO.

Varijanta 2

Druga varijanta podrazumjeva da je RCUO na nekoj lokaciji koja se nalazi van područja BPK Goražde. Za lokaciju objekata planom je data okvirna lokacija, a za izbor tačne lokacije potrebno je izraditi Studiju vrednovanja lokacije i Studiju izvodljivosti. Navedene lokacije su predložene u skladu sa principom blizine prometnice na potezu od mjesta sakupljanja do mjesta odlaganja.

Ova varijanta uzima u obzir mogućnost da se RCUO neće nalaziti na lokaciji koja je predviđena Prostornim planom BPK Goražde. U tom slučaju, predlaže se sanacija postojeće deponije općine Goražde i nastavak odlaganja na njoj do izgradnje RCUO.

Ova Varijanta predviđa uređenje postojeće općinske deponije Goražde uz uvođenje svih elemenata i objekata neophodnih za sanitarni način odlaganja otpada.

Slika 26: Lokacije objekata planiranog sistema upravljanja otpadom - Varijanta 2(Prilog 8.)

Kao u prethodnoj, i u ovoj varijanti se u općinama Pale - Prača i Foča - Ustikolina planira izgradnja reciklažnih dvorišta za selektivno prikupljanje pojedinih vrsta otpada, prikupljeni komunalni otpad će se direktno voziti na lokaciju općinske deponije u Goraždu.

Općinska deponija u Goraždu će se urediti na način da zadovoljava sve uslove sanitarnog načina upravljanja otpadom. Otpad dovezen na deponiju će se u pogonu sortirnice sortirati, pri čemu će se iz njega izdvajati korisne sirovine koje imaju tržišnu vrijednost. Ostatak otpada će se odlagati na sanitaran način.

Nakon izgradnje i puštanja u pogon RCUO, prestati će odlaganja otpada na predmetnoj deponiji, ali će ona i dalje služiti kao lokacija prikupljanja otpada iz općina BPK Goražde. Na općinskoj deponiji će se i dalje vršiti sortiranje otpada, izgraditi će se PS-a iz koje će se ostatak otpada odvoziti u RCUO.

5.3.3.4. Regionalni centar za upravljanje otpadom (RCUO)

U okviru prvog strateškog cilja postavljenog u Strategiji upravljanja otpadom FBiH koji se odnosi na smanjenje rizika po okoliš i zdravlje ljudi i uspostavu prioritetne infrastrukture za integrirano upravljanje otpadom, kao operativni cilj postavljena je izgradnja regionalnih centara za upravljanje otpadom na području čitave FBiH. Ciljem je određeno da do 2018. godine treba biti izgrađeno 100% regionalnih centara za upravljanje otpadom.

U RCUO vršit će se prihvatanje komunalnog i manjih količina neopasnog proizvodnog otpada preko mreže organiziranog sakupljanja na obližnjim područjima. U RCUO se odvijaju različite aktivnosti vezane za obradu otpada prije njegovog konačnog odlaganja na odlagalištu neopasnog otpada, koje uključuju:

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

- Prihvati i obradu sortiranog ili nesortiranog otpada,
- Prihvati i skladištenje otpada koji se može ponovo upotrijebiti ili reciklirati,
- Prihvati, privremeno skladištenje i daljnja predaja opasnog otpada iz domaćinstava,
- Prihvati, privremeno skladištenje i distribucija otpada koji se može koristiti u druge svrhe,
- Odlaganje obrađenog otpada.

RCUO ima obavezu zbrinjavati neopasni otpad iz kategorije zo *Pravilnika o kategorijama otpada sa listama* (Sl. novine FBiH, br. 19/05), dok će se ostali neopasni otpad (prvenstveno neopasni proizvodni otpad), zbrinjavati u sklopu RCUO ukoliko za to ne postoji nikakvo drugo okolišno prihvatljivo rješenje (odlagalište inertnog otpada, adekvatno odlaganje u krugu proizvodnih kapaciteta i sl.)

Slika 27: Planirani sadržaj RCUO(Prilog 9.)

RCUO čine sljedeće tehničke komponente:

- Ulagno-izlagna zona,
- Postrojenje za sortiranje otpada („M“ komponenta MBO sistema),
- Reciklažno dvorište,
- Zona za kompostiranje („B“ komponenta MBO sistema),
- Zona za privremeno skladištenje opasnog otpada,
- Zona za odlaganje otpada,
- Zona za prikupljanje i obradu deponijskih procjednih voda,
- Zona za prikupljanje i obradu deponijskog bioplina.

Planom je predviđeno da u sklopu RCUO bude uspostavljena i spalionica medicinskog otpada, ali ovaj segment je detaljnije obrađen u jednom od narednih poglavlja.

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018**Ulazno-izlazna zona**

Čitavo područje RCUO mora biti ograđeno i pod 24-satnim nadzorom. Ulazno-izlazna zona sastoji se od prijemnog prostora sa mosnom vagom na kojoj se otpad koji ulazi u RCUO važe, portirnice, upravne zgrade, parkirališta za osoblje i posjetitelje, objekta za održavanje opreme i vozila, te platoa za pranje točkova vozila na izlazu.

Mehaničko-biološka obrada otpada (MBO)

Planom se predviđa „fazno“ uvođenje MBO sistema:

- I faza – izgradnja sortirnice sa reciklažnim dvorištem ("M" faza)
- II faza – izgradnja zone za kompostiranje ("B" faza)

Postrojenje za sortiranje otpada („M“ komponenta MBO sistema – I faza)

Osnovna funkcija uspostave sortirnice za miješani komunalni otpad je da izdvajanje reciklažnih sirovina iz novopristiglog miješanog komunalnog otpada, te produžavanje vijeka trajanja odlagališta otpada smanjenjem količina za finalno odlaganje. Miješani komunalni otpad prvo se odlaze na ulazu u sortirnicu za miješani komunalni otpad, gdje se vrši odvajanje različitih frakcija, te ručno selektiranje reciklažnih komponenti. Selektirane reciklažne komponente se skladište u sklopu recklažnog dvorišta, dok se ostatak otpada transportira do odlagališta.

Prednost ovakvog načina tretmana novopristiglih količina je mogućnost tretmana mješanog komunalnog otpada bez prethodno primjenjenog primarnog izdvajanja.

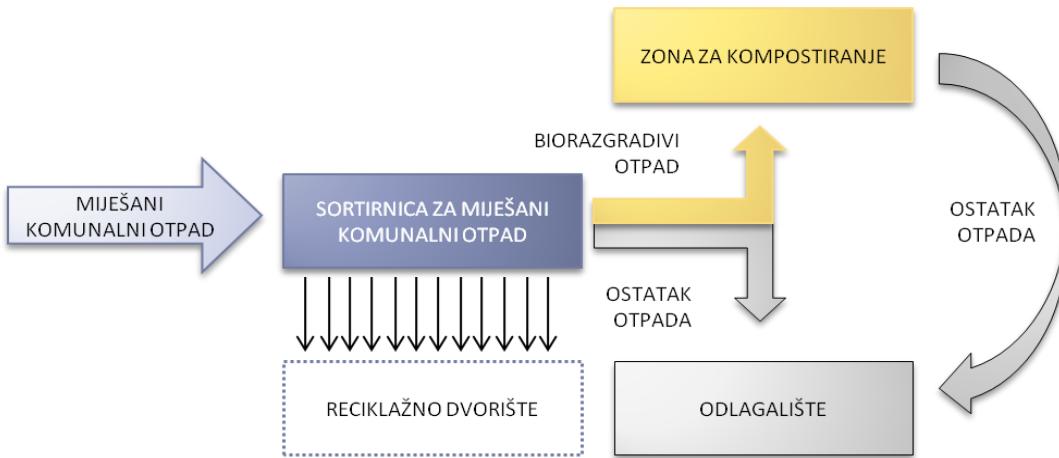

Slika 28: „M“ komponenta MBO sistema – sortirnica otpada (I faza), (Prilog 10.)

Zona za kompostiranje („B“ komponenta MBO – II faza)

Kompostiranje je biološki način obrade otpada, a podrazumijeva aktivno kontroliran proces razgradnje biorazgradivog dijela komunalnog otpada. Prikupljeni organski otpad, kao što su ostaci hrane i otpad iz vrtova, odnosno biorazgradiva komponenta komunalnog otpada koja ostane nakon sotiranja, odnosno mehaničke obrade, odlaže se na zonu za kompostiranje pod uslovima koji omogućavaju prirodnu razgradnju otpada. Nastali kompost se potom može, ovisno o njegovoj kvaliteti, upotrebljavati u određene poljoprivredne svrhe ili, ukoliko je potpuno stabiliziran i inertiziran, odlagati na odlagalištu.

Kompostirati se mogu gotovo svi biljni ostaci (trava, lišće, granje, ostaci povrća i voća, ostaci iz prehrambene industrije i sl.) i neki ostaci životinjskog porijekla. Općenito, životinjski ostaci, kao i ostaci hrane, mogu se kompostirati samo u postrojenjima pod stručnim nadzorom u potpuno kontroliranim uslovima.

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

Slika 29: „B“ komponenta MBO sistema – biološka obrada otpada (II faza), (Prilog 11.)

Reciklažno dvorište

Reciklažno dvorište u sklopu RCUO služi za privremeno skladištenje otpada sakupljen sistemom odvojenog sakupljanja otpada ili selektiranih reciklažnih komponenti sa sortirnice otpada.

RD mora biti pod nadzorom i opremljeno potrebnom opremom za odlaganje dovezenih, odnosno izdvojenih otpadnih materijala sa sortirnice. Osim toga, unutar ove zone nalazi se prostor za sakupljanje glomaznog otpada koji se, nakon razdvajanja i privremenog skladištenja, predaje ovlaštenom sakupljaču.

RD treba biti organizirano da osigura dovoljno slobodnog prostora za parkiranje privatnih vozila sa teretnim prikolicama, kao i prostor za manipulaciju vozila koja odvoze otpad (viljuškari). Površina RD-a mora biti ravna i asfaltirana.

Zona za privremeno skladištenje opasnog otpada

RCUO, među ostalim, mora sadržavati i prostor za privremeno skladištenje opasnog otpada koji se izdvaja tokom prethodnog pregleda otpada ili opasnog otpada iz domaćinstava kojeg građani sami dostave. Nakon izdvajanja i privremenog skladištenja, opasni otpad se predaje ovlaštenom sakupljaču ove vrste otpada. Ovaj prostor može biti organiziran i u sklop RD-a.

Zona za odlaganje neopasnog otpada

Zona za odlaganje otpada sadrži odlagalište za neopasan otpad izvedeno poštujući princip sanitarnog odlaganja otpada kojeg nalažu EU direktive. S obzirom na dinamiku uvođenja tehnologija obrade otpada, na odlagalištu će se odlagati:

- Neopasni komunalni otpad,
- Ostali neopasni otpad koji ispunjava kriterija za prihvatu otpada na odlagalište za neopasan otpad,
- Ostatak neopasnog miješanog komunalnog otpada nakon sortiranja (nakon uvođenja I faze MBO),
- Prethodno obrađeni biostabilizirani i nereaktivni otpad (nakon uvođenja II faze MBO).

Sam modalitet odlaganja otpada ovisiti o situaciji u trenutku puštanja u rad RCUO.

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

Tehnologija rada na odlagalištu sastoji se od sljedećih operacija:

- Istresanje otpada na radnu površinu (ćelije),
- Rasprostiranje otpada u slojevima dozerom i kompaktorom,
- Zbijanje otpada,
- Prekrivanje slojem inertnog materijala na kraju rada ili po dostizanju predviđene visine,
- Zatvaranje etaže odlagališta inertnim materijalom, debljine veće od sloja dnevne prekrivke,
- Završno zatvaranje kasete i ozelenjivanje.

Konstrukcija kasete, odnosno polja za odlaganje otpada izvodi se na sljedeći način:

- Nakon iskopa do predviđenog nivoa vrši se ravnanje i nabijanje površine kazete, zatim se nanosi sloj do 10cm pijeska veličine zrna od 0-2mm i nabija,
- Na ovako pripremljenu podlogu postavlja se brveni sistem (multi-barijerna zaštita), koja se sastoji od tri sloja razlicitih materijala i to:
 - GCL (bentonit tepih),
 - HDPE – geomembrana, min debljine 2,5mm,
 - Geotekstil 500g/m², kao zaštita geomembrane.
- Na završni sloj sa geotekstilom se postavljaju drenažne cijevi (PEHD) min DN250mm, te se kompletna ploha prekriva prirodnim šljunkom granulacije 8-32mm, koji ima ulogu drenaže i zaštite multi-barijerne zaštite.

Zona za prikupljanje i obradu deponijskih, oborinskih i sanitarnih otpadnih voda

Procjedne vode iz tijela odlagališta i otpadne vode nastale u procesu obrade otpada prikupljaju se u posebne bazene i nakon tretmana otpadnih voda do određene kvalitete, ispuštaju u recipijent.

Oborinske vode sa ulazne zone, platoa za pranje vozila, bazena za dezinfekciju se prikupljaju i dovode do separatora ulja i masti, a potom upuštaju u najbliži recipijent.

Općenito, sanitarne otpadne vode odvode se sistemom kanalizacije ukoliko postoji takva infrastruktura u sklopu RCUO ili se sakupljaju u septičkim jamama koje se prazne po potrebi. S obzirom da ne postoji javni kanalizacijski sistem, za RCUO, predviđeno je da se otpadne vode od upravne zgrade i drugih sadržaja odvode do tipskog uređaja za pročišćavanje otpadnih voda.

Zona za prikupljanje i obradu deponijskog bioplina

Odlagalište neopasnog otpada izvodi se na način da se omogući sakupljanje plinova nastalih u metanogenoj fazi razgradnje otpada kroz sistem otplnjavanja, s obzirom da će se u početnoj fazi rada RCUO na odlagalište odlagati otpad s visokim udjelom biorazgradive tvari.

Nakon uvođenja kompostiranja, a prema EU zahtjevima, sve će manje biorazgradive tvari ići na finalno odlaganje. Tada se u izradi završnog pokrovnog sloja kasete u kojima će se odlagati biostabilizirani i inertni otpad može izostaviti je plinodrenažni sloj s odzračnicima.

Mobilno postrojenje za obradu građevinskog otpada

Građevinski otpad obično sadrži zemlju, kamenje, beton, cigle, lomljeni asfalt, malter, drvnu građu, cijevi, elektroinstalacije i dr. Građevinski otpad je posebna kategorija otpada, ali velikim dijelom nije opasan otpad. S obzirom na svoja svojstva i količinu u kojoj se generira, problem ove vrste otpada se ne rješava zajedno s komunalnim otpadom, već zahtjeva posebnu obradu kako bi se u što većoj mjeri reciklirao i ponovo koristio.

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

Organiziranim i kontroliranim recikliranjem građevinskog otpada u posebnim postrojenjima moguće je ponovno iskoristiti gotovo 70% sakupljene količine. Osnovne tehnološke komponente reciklaže građevinskog otpada obuhvaćaju:

- Drobљenje (primarno, sekundarno itd.),
- Prosijavanje (primarno, sekundarno itd.),
- Magnetna separacija,
- Praonica (akvamatorska stanica) - ispiranje materijala (voda je u kružnom toku),
- Prijenos tračnim transporterima.

Kao produkt reciklaže građevinskog otpada dobiva se humus, pjesak i drobljenac različitih granulacija. Planom je predviđeno je mobilno postrojenje za reciklažu građevinskog otpada, koje je stacionirano u RCUO, a povremeno će se dovoziti na lokacije pretovarnih stanica i reciklažnih dvorišta.

5.4. OPASNI OTPAD

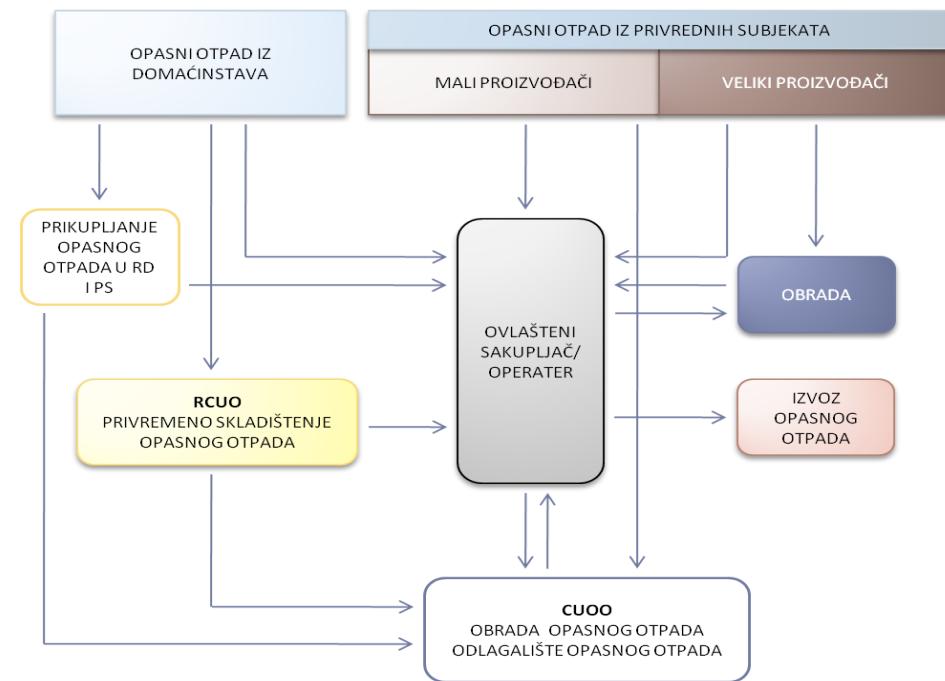
Sistem upravljanja opasnim otpadom bit će u potpunosti definiran izradom Federalnog plana upravljanja opasnim otpadom. Izgradnju sabirališta, skladišta i sl. treba realizirati po ostvarivanju preduslova za zbrinjavanje opasnog otpada. Okvir sistema upravljanja opasnim otpadom prikazan je na donjoj slici (Slika 3030).

Otpad prikupljen i razdvojen u RD-ima, RCUO ili skladištima ovlaštenih operatora, predaje se ovlaštenim sakupljačima/operatorima za prijevoz opasnog otpada koji otpad trebaju: (i) izvoziti u skladu sa odredbama *Pravilnika za prekogranični promet otpada* (u fazi donošenja) i Bazelske konvencije ili (ii) odvoziti u CUOO na obradu i/ili odlaganje. Veliki proizvođači opasnog otpada mogu obrađivati opasni otpad u krugu svojih industrijskih postrojenja ukoliko imaju dozvolu za tretman opasnog otpada.

Osnovne smjernice za unaprjeđenje sistema upravljanja opasnim otpadom su:

- Uspostava i organizacija mreže sabirališta opasnog otpada,
- Uspostava sistema sakupljanja i prijevoza opasnog otpada,
- Planiranje gradnje regionalnog skladišta za razvrstavanje i skladištenje opasnog otpada,
- Poticanje gradnje građevina za predobradu, obradu i recikliranje određenih vrsta opasnog otpada.

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

Slika 30: Okvirni sistem upravljanja opasnim otpadom (Prilog 12.)

5-5 POSEBNE KATEGORIJE OTPADA

5.5.1. Medicinski otpad

Pravilnikom o upravljanju medicinskim otpadom (Sl. novine FBiH, br. 77/08) uređuju se opći principi za upravljanje otpadom, planiranje upravljanja medicinskim otpadom, uspostavljanje odbora za upravljanje otpadom, prijenos medicinskog otpada na treće lice. Navedenim Pravilnikom također se uspostavlja i sistem planiranja tretmana medicinskog otpada i upravljanja medicinskim otpadom u cilju smanjenja rizika po zdravstvene radnike, radnike na upravljanju otpadom, širu javnost i okoliš.

U smislu ovog Pravilnika izraz "zdravstvena ustanova" predstavlja svaku javnu ili privatnu bolnicu, ambulantu, dom zdravlja, stomatološku ordinaciju, dispanzer, akušersku i porodiljsku kliniku, domove za stara i iznemogla lica, ambulante u preduzećima, školama i ostalim nemedicinskim ustanovama, centre za farmaceutsko istraživanje, centre za transfuziologiju, medicinske ili patološke laboratorije, apoteke, pogrebne službe, mrtvačnice, veterinarske stanice i centre za biološko istraživanje koje su odobrenе od strane ministra javnog zdravstva. Izraz "medicinski otpad" predstavlja otpad koji se proizvodi u zdravstvenim ustanovama i koji je obuhvaćen Pravilnikom o kategorijama otpada sa listama ("Službene novine Federacije BiH", broj 9/05).

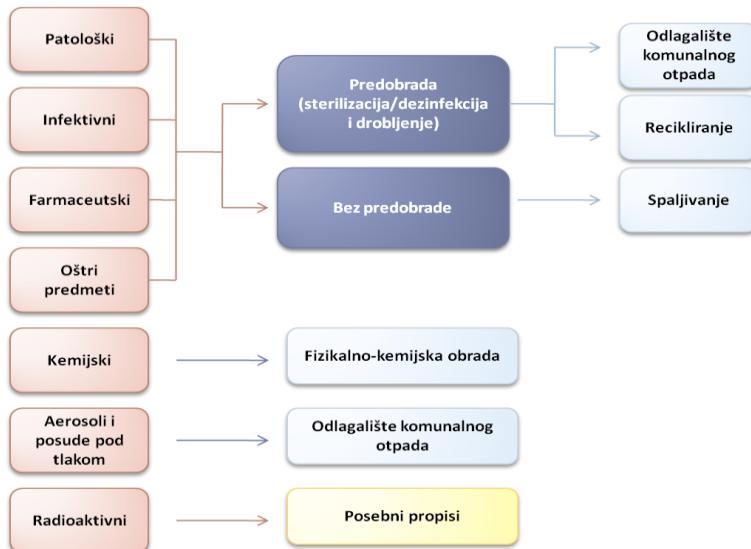
Sistem zbrinjavanja medicinskog otpada je složen proces i zasniva na sljedećim prioritetima:

- Nadzor toka otpada,
- Izbjegavanje nastanka otpada,
- Izdvjajeno sakupljanje raznih vrsta otpada,
- Vrednovanje otpada (tj. energetsko iskorištavanje),
- Kontrolirana obrada otpada,

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

- Deponiranje obrađenih i iskorištenih ostataka.

Mogućnosti zbrinjavanja medicinskog otpada prikazane su na slici ispod (Slika 31).

Slika 31: Načini zbrinjavanja medicinskog otpada

Prema Federalnom planu upravljanja otpadom potrebno je farmaceutski otpad sakupljati u odgovarajuću ambalažu i skladištiti u bolničkim apotekama ili drugom skladištu. Ovaj otpad se zbrinjava poput hemijskog otpada putem spalionica, a može se i inkapsulirati. Posude pod tlakom ne treba spaljivati, te bi se trebalo vratiti proizvođaču za ponovnu upotrebu dok oštećene kontejnere treba odložiti. Genotoksički otpad se ne bi smio odlagati na deponiju ili u kanalizaciju, trebalo bi se vratiti proizvođaču, spaliti na visokoj temperaturi i kemijski razgraditi ili inkapsulirati.

Otpad s visokom koncentracijom teških metala se ne treba spaljivati te se preporučuje da se izvozi u zemlje koje imaju postrojenja za obradu takvog otpada, odložiti na deponiju ili uraditi inkapsuliranje. Medicinski polimerni otpad (prirodni i sintetski materijali) potrebno je spaljivati ili sterilizacijom i drobljenjem prevoditi u komunalni otpad.

Prema podacima anketiranja na području Bosansko-podrinjskog kantona nema spalionica medicinskog otpada. Smjernica za rješavanje pitanja zbrinjavanja medicinskog otpada na području Bosansko-podrinjskog kantona odnosi se na uspostavu spalionice medicinskog otpada za koju također treba ishoditi okolišnu dozvolu i dozvolu za upravljanje otpadom.

5.5.1.1. Obaveze zdravstvenih ustanova

Prema *Pravilniku o upravljanju medicinskim otpadom* ("Sl. Novine FbiH", broj: 77/08), Rukovodilac zdravstvene ustanove je dužan osigurati da se otpad tretira na okolinski prihvatljiv način. Upravljanje medicinskim otpadom vrši se na osnovu *Plana upravljanja medicinskim otpadom*, kojeg je dužna donijeti svaka zdravstvena ustanova.

Plan upravljanja medicinskim otpadom svake zdravstvene ustanove mora biti usklađen sa Planom upravljanja otpadom kantona, te odobren od strane Ministarstva za urbanizam, prostorno uređenje i zaštitu okoline Bosansko-podrinjskog kantona.

Zdravstvena ustanova dužna je imenovati referenta za upravljanje otpadom u ustanovi, a ime referenta za upravljanje otpadom dostavlja se ministru zdravstva kantona na čijem se teritoriju zdravstvena ustanova nalazi.

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

Rukovodilac zdravstvene ustanove koja zapošljava više od 50 radnika je dužan uspostaviti odbor za upravljanje otpadom u kojeg se obavezno imenuju rukovodilac zdravstvene ustanove, referent za upravljanje otpadom i referent za sprječavanje nastanka infekcija. Odbor za upravljanje otpadom odgovoran je za upravljanje medicinskim otpadom u zdravstvenoj ustanovi u skladu sa Pravilnikom.

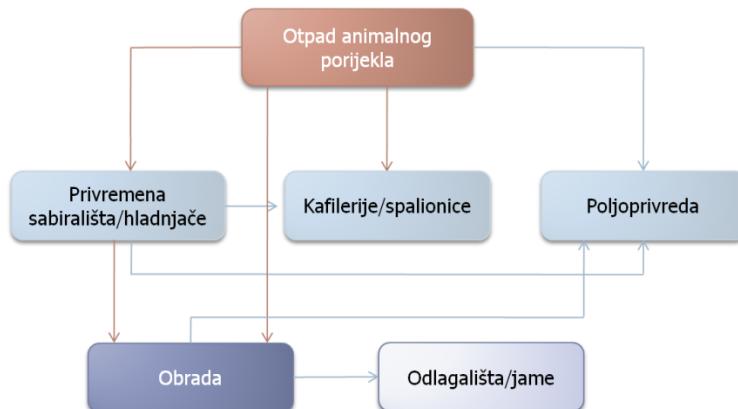
Osim toga, Pravilnik jasno definira način upravljanja medicinskim otpadom u sklopu samih ustanova. Infektivni otpad se odlaže u crvene kontejnere, a ostali medicinski otpad pakira se u žute. Crveni kontejneri sa infektivnim i eventualno biološkim otpadom moraju biti u minusnom režimu. Na kontejnerima mora biti jasno istaknut znak opasnosti i imaju natpis "INFJEKTIVNI OTPAD". Proizvođač ili vlasnik medicinskog otpada (zdravstvena ustanova) predaje otpad licu koje ima pribavljenu dozvolu za upravljanje otpadom.

5.5.2. Otpad životinjskog porijekla

Pravilnikom o životinjskom otpadu i drugim neopasnim materijalnim prirodnog porijekla koji se mogu koristiti u poljoprivredne svrhe (Sl. novine FBiH, br. 8/08) utvrđuju se vrste životinjskog otpada i drugih neopasnih materijala koji se mogu koristiti u poljoprivredne svrhe, uvjeti pod kojima se mogu koristiti, metode zbrinjavanja i vrste životinjskog otpada i drugih materijala čija je upotreba u poljoprivredi zabranjena.

Prema Pravilniku, životinjski otpad i drugi neopasni materijali koji nisu visoko-rizični materijal mogu se koristiti u svrhu poboljšanja poljoprivrednih djelatnosti, ako se koristi na način koji ne šodi ljudskom zdravlju ili izaziva štetu po okoliš. Korištenje visoko-rizičnog otpada u poljoprivredne svrhe je zabranjeno. Zabranjeno je otvoreno odlaganje na poljoprivredno zemljište većih komada mesa i drugog životinjskog otpada, koje će vidno narušavati prirodno okruženje te privlačiti lešinare.

Okvirni način zbrinjavanja otpada životinjskog porijekla je prikazan na donjoj shemi (Slika 32).

Slika 32. Načini zbrinjavanja otpada životinjskog porijekla

Opće smjernice za upravljanje otpadom životinjskog porijekla:

- Neophodno je postaviti nadzor nad uginulim životnjama, a svi objekti za uzgoj stoke moraju biti registrirani od strane Ministarstva za privredu Bosansko-podrinjskog kantona, kao i Ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Federacije BiH,
- Sav neopasan otpad animalnog porijekla koji je moguće koristiti u poljoprivredne svrhe treba planski iskoristiti i, ukoliko je potrebno, izvršiti prethodno kompostiranje,

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

- Poticati uspostavu neophodne infrastrukture za neškodljivo zbrinjavanje visokorizičnog otpada životinskog porijekla, te pratećih objekata-sabirališta u kojima se otpad samo prikuplja, te nadalje odvozi na zbrinjavanje.

Varijanta 1

Zbrinjavanje otpada animalnog porijekla vršit će se kroz privremena sabirališta opremljena hladnjacama odakle se otpad nadalje odvozi na preradu do centralnog objekta za zbrinjavanje. Jedinice lokalne samouprave u svojim u planovima upravljanja otpadom trebaju predvidjeti lokacije sabirnih mesta (rashladni kontejneri) za otpad životinskog porijekla.

Prema podacima Ministarstva za urbanizam, prostorno uređenje i zaštitu okoline Bosansko-podrinjskog kantona na području kantona nalaze se četiri kompanije koje generiraju otpad životinskog porijekla. Nakon slanja Upitnika za prikupljanje podataka o otpadu životinskog porijekla svim kompanijama koje generiraju otpad životinskog porijekla na području Bosansko-podrinjskog kantona, odgovor se dobio od samo jedne kompanije. Trenutno ova kompanija generira oko 1,5 t otpada životinskog porijekla, koje odlaže JKP 6 Mart na lokalnu deponiju i od 3 do 5 tona fekalija godišnje, koje se koriste u svrhu poboljšanja poljoprivrednih djelatnosti.

Za neškodljivo zbrinjavanje ove vrste otpada potrebno je nabaviti peć za spaljivanje otpada životinskog porijekla. Nakon tretmana ostaci se trebaju voziti do RCUO na konačno odlaganje.

Varijanta 2

Federalni plan upravljanja otpadom 2012-2017 dao je prijedlog cjelovitog rješenja za zbrinjavanje otpada životinskog porijekla, prema kojem bi se trebalo uspostaviti centralni objekt (kafilerija) koji bi preuzeo otpad životinskog porijekla sa prostora čitave BiH. Osim centralnog objekta, potrebno je uspostaviti najmanje 3 sabirališta ove vrste otpada u FBiH, sa temperaturnim režimom, odnosno hlađenim kontejnerima. Izbor najpogodnijih lokacija sabirališta trebala bi predložiti Studija izvodljivosti najprihvatljivijeg koncepta upravljanja otpadom životinskog porijekla, a konačnu saglasnost i odluku donijeti jedinice lokalne samouprave. Federalnim planom upravljanja otpadom 2012-2017 godine, a na temelju podataka o proizvodnji otpada životinskog porijekla, predloženo je sabirališta budu locirana u Unsko-sanskom kantonu, Tuzlanskom kantonu i Hercegovačko-neretvanskom kantonu, a centralni objekt, negdje na području između Sarajeva do Zenice.

5.5.3. Otpadna ulja i drugi zauljeni otpad

Otpadna ulja i maziva će se prikupljati u RD, PS ili preko manjih sabirnih punktova, te se potom predavati ovlaštenim kompanijama na zbrinjavanje (tretman ili izvoz). Neke od mjer za unaprjeđenje upravljanja otpadnim uljima uključuju:

- Poticanje zbrinjavanja otpadnih mineralnih ulja termičkom obradom u postojećim i novim termoelektranama, tvornicama cementa, te u industrijskim toplanama i kotlovcima,
- Poticanje rada na unaprjeđivanju sistema odvojenog sakupljanja otpadnih ulja, te pojačana kontrola sakupljača otpadnih ulja.

Uredbom o selektivnom prikupljanju, pakovanju i označavanju otpada (Sl. novine FBiH, br. 38/06) se određuju i obaveze proizvođača u organiziranju povrata ili reciklaže rabljenih ulja u skladu sa postojećim odredbama *Zakona o upravljanju otpadom FBiH*. Uvoznici i proizvođači svježih maziva plaćaju naknadu zbrinjavanja otpadnih mazivih ulja.

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

5.5.4. Otpadne gume vozila

Otpadne gume potrebno je prikupljati u okviru sistema odvojenog prikupljanja. U planskom periodu potrebno je poticati organiziranje sabirnih mesta za prihvatanje otpadnih guma (RD-i, RCUO, trgovine gumama i sl.).

Upravljanje otpadnim gumama bit će regulirano posebnim *Pravilnikom o otpadnim gumama* kojeg u narednom periodu treba donijeti Federalno ministarstvo okoliša i turizma u suradnji s Ministarstvom prometa i komunikacija.

5.5.5. Otpadne baterije i akumulatori

Otpadne baterije i akumulatore potrebno je prikupljati u okviru sistema odvojenog prikupljanja. Potrebno je omogućiti i poticati odlaganje otpadnih baterija i akumulatora na mjestima određenima za prihvatanje ove vrste otpada (RD-i, kompanije za skupljanje, obradu i promet opasnim otpadom, specijalizirane trgovine baterijama i akumulatorima i dr.).

5.5.6. Stara vozila

Otpadna vozila će se prikupljati u okviru sistema odvojenog prikupljanja i uz princip "proizvođač plaća". Upravljanje otpadnim vozilima bit će regulirano posebnim Pravilnikom kojeg u narednom periodu treba donijeti Federalno ministarstvo okoliša i turizma u suradnji s Ministarstvom prometa i komunikacija.

Po donošenju Pravilnika potrebno je poticati građane, vlasnike i posjednike otpadnih vozila da ista dovoze u predviđena sabirališta (reciklažni centri, pogoni tvrtka za skupljanje, obradu i promet sekundarnim sirovinama i sl.), kao i poticati organiziranje sistema sakupljanja i prijevoza otpadnih vozila u postrojenja za zbrinjavanje.

5.5.7. Elektronski i elektronički otpad

Upravljanje električnim i elektronskim otpadom regulirano je *Pravilnikom o upravljanju električnim i elektronskim otpadom* (Sl. novine FBiH, br. 87/12). Pravilnik o upravljanju otpadom od električnih i elektronskih proizvoda uređuje način i postupak prijave stavljanja električnih i elektronskih proizvoda na tržiste, osnivanja sistema preuzimanja, sakupljanja i obrade otpada od električnih i elektronskih proizvoda i rad tog sistema.

Ovim pravilnikom definiše se Operater sistema upravljanja otpadom opremom. Operator sistema je pravno lice, na koje su proizvođači ili uvoznici prenijeli obavezu upravljanja i zbrinjavanja otpadom opremom odnosno sa kojim su proizvođači ili uvoznici sklopili ugovor o prenosu obaveze upravljanja sa otpadom opremom na operatera sistema. Društvo ZEOS eko-sistem d.o.o. jedini je operater sistema upravljanja otpadom električnom i elektronskom opremom u Bosni i Hercegovini.

5.5.8. Građevinski i inertni otpad

U cilju smanjenja količina za zbrinjavanje i krajnje odlaganje, neophodno je prvenstveno napore uložiti u prevenciju nastajanja građevinskog otpada, što je moguće postići kroz identifikaciju potencijalnog otpada u ranim fazama izgradnje, te pažljivo projektiranje građevina i samog prostora na kojem se građevina planira. Osim toga, građevinski otpad je neophodno reciklirati u što većoj mjeri, prije njegovog konačnog odlaganja. Nije dozvoljeno odlaganje građevinskog otpada u okoliš.

Planom je predviđeno da se građevinski otpad zbrinjava na nekoliko načina:

- Reciklažom i povratom komponenti (u sklopu RCUO i/ili PS – mobilno postrojenje, te postrojenja za povrat sastavnica),
- Privremenim skladištenjem (u okviru PS),

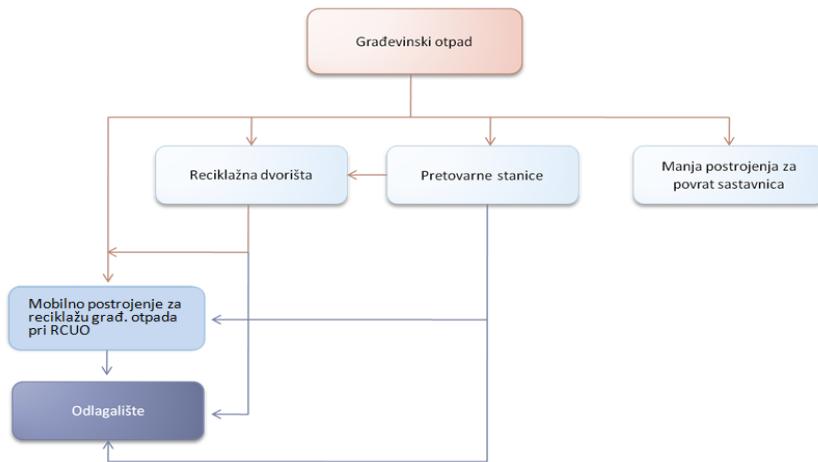
PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

- Trajnim skladištenjem (na odlagalištu pri RCUO).

U cilju unaprjeđenja sistema upravljanja građevinskim otpadom, potrebno je poduzeti sljedeće mjere:

- Sprječavati nekontrolirano odlaganje građevinskog otpada na postojećim komunalnim odlagalištima i ilegalnim odlagalištima,
- Potpuno kontrolirati tokove građevinskog otpada od mesta nastanka do konačnog rješavanja, uz unapređivanje informacijskog sistema,
- Educirati i informirati sve sudionike u procesu upravljanja građevinskim otpadom,
- Postupno uvoditi sisteme reciklaže građevinskog otpada.

Način zbrinjavanja građevinskog otpada shematski je prikazan na donjoj slici.

Slika 33: Način zbrinjavanja građevinskog otpada

Pravilnik o upravljanju građevinskim otpadom koji se treba donijeti na razini Federacije, detaljno će urediti način postupanja i upravljanja ovom vrstom otpada, te sistem odgovornosti.

5.5.9. Ambalaža i ambalažni otpad

Ambalaža i ambalažni otpad će se prikupljati u okviru sistema odvojenog sakupljanja. Ambalažni otpad iz domaćinstava sakupljat će se preko zelenih otoka i RD-a. U cilju unaprjeđenja upravljanja ambalažnim otpadom potrebno je poticati smanjenje nastajanja ove vrste otpada, te reciklažu i ponovno korištenje.

Upravljanje ambalažom i ambalažnim otpadom regulirano je *Pravilnikom o ambalaži i ambalažnom otpadom* (Sl. novine FBiH, br. 83/10), a kojeg je donijelo Federalno ministarstvo okoliša i turizma.

5.6. ODLAGALIŠTA

5.6.1. EU zahtjevi za odlagališta

Krovni propis EU koji se odnosi na odlaganje otpada je Direktiva o odlagalištima otpada (1999/31/EC) dopunjena Pravilnikom (EC) 1882/2003 i Direktiva 2011/97/EU (COUNCIL DECISION 2003/33/EC of 19 December 2002 – Landfill

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

Directive). Cilj ove Direktive je da putem strožih operativnih i tehničkih zahtjeva koji se odnose na odlagališta otpada, osigura mјere, postupke i smjernice za sprečavanje ili smanjenje, koliko god je to moguće, negativnih posljedica po okoliš.

Direktiva zahtjeva odvojene lokacije za opasni, neopasni i inertni otpad, specificira standarde za lokacije odlagališta otpada, te specificira određene vrste otpada koje ne mogu biti primljene na odlagališta.

Direktiva o odlagalištima postavlja ciljeve za smanjenje količine biorazgradivog komunalnog otpada koji se odlaže na odlagališta. Za zemlje članice, ti ciljevi su sljedeći:

- Do 2010. smanjiti količinu biorazgradivog komunalnog otpada koja ide na odlagališta na 75% od onog proizvedenog u 1995. godini,
- Do 2013. smanjiti količinu biorazgradivog komunalnog otpada koja ide na odlagališta na 50% od onog proizvedenog u 1995. godini,
- Do 2020. smanjiti količinu biorazgradivog komunalnog otpada koja ide na odlagališta na 35% od onog proizvedenog u 1995. godini.

Direktiva je 19.12.2002. godine dopunjena Odlukom Vijeća (2003/33/EC) kojom se utvrđuju kriteriji i postupci za prihvatanje otpada na odlagališta.

5.6.2. Odlagališta otpada i dozvola za upravljanje otpadom

U skladu sa Člankom 34. *Zakona o upravljanju otpadom* (Sl. Novine FBiH, br. 33/03, 72/09), odlagališta se dijele na odlagališta za opasni, odlagališta za bezopasni i odlagališta za inertni otpad. Za upravljanje odlagalištem neophodno je pribaviti dozvolu za upravljanje otpadom.

Na odlagališta je moguće odlagati samo otpad koji je definiran u okviru dozvole za upravljanje otpadom. U dozvoli će se utvrditi:

- Klasa odlagališta,
- Spisak definiranih vrsta i ukupna količina otpada koja je dozvoljena za odlaganje na odlagalištu,
- Zahtjevi za pripremu odlagališta, djelatnosti odlaganja, monitoring i nadzor, uključujući plan za nepredviđene situacije, kao i privremene zahtjeve za zatvaranje odlagališta i postupci nakon zatvaranja,
- Zahtjevi za postupke prijama otpada,
- Obveza podnositelja zahtijeva da izvijesti, bar jednom godišnje, nadležni organ o vrstama i količinama odloženog otpada i o rezultatima programa monitoringa.

Dozvolu za upravljanje otpadom izdaje Ministarstvo trgovine, turizma i zaštite okoliša. Općenito, poslove upravljanja svim vrstama otpada, određivanje lokacija i zemljišta u poslovima upravljanja otpadom, te postrojenja za obradu otpada, obavlja nadležno kantonalno ministarstvo. Poslove prekograničnog prometa otpada, poslove upravljanja otpadom i postrojenjima za tretman otpada, koji obuhvaćaju područje dva ili više kantona, obavlja Federalno ministarstvo.

Prioritet u izdavanju potrebnih dozvola za nova odlagališta imaju regionalna odlagališta otpada. Osim dozvole za upravljanje otpadom, odlagališta otpada moraju imati i okolišnu dozvolu. Prema *Pravilniku o pogonima i postrojenjima koji mogu biti izgrađeni i pušteni u rad samo ako imaju okolinsku dozvolu* (Sl. Novine BPK Goražde, br. 1/05, 11/06), Ministarstvo trgovine, turizma i zaštite okoliša izdaje okolišno dopuštenje za:

- Pogone za biološku i fizičko-kemijsku obradu neopasnog otpada u cilju daljeg odlaganja sa kapacitetom od 2 do 10 t/dan,

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

- Odlagališta koja primaju ispod 5 t otpada dnevno ili sa ukupnim kapacitetom od 2.000 do 10.000 t, izuzev odlagališta inertnog otpada,
- Odlagališta inertnog otpada sa kapacitetom od 10.000 do 100.000 m³ ukupnog volumena ili površinom od 0,5 do 2 ha,
- Lokacije za odlaganje šljake sa ukupnim kapacitetom od 2.000 do 10.000 t,
- Skladištenje otpada od željeza, uključujući automobilske olupine, sa kapacitetom od 2.000 do 10.000 t/god.

Za pogone i postrojenja koja prelaze navedene kapacitete, okolišnu dozvolu izdaje Federalno ministarstvo okoliša i turizma.

5.6.3. Zatvaranje i sanacija postojećih odlagališta, sanacija divljih odlagališta

Smanjenje rizika po okoliš i zdravlje ljudi i uspostava prioritetne infrastrukture za integrirano upravljanje otpadom je prvi strateški cilj postavljen u *Strategiji upravljanja otpadom FBiH*. Ostvarenje prvog strateškog cilja moguće je kroz provedbu sljedećih operativnih ciljeva:

- Povećati pokrivenost uslugama prikupljanja otpada,
- Izgraditi regionalne centre za upravljanje otpadom,
- Ukloniti nelegalna odlagališta i sanirati područje na kojem su se nalazila,
- Sanirati i zatvoriti postojeća općinska odlagališta.

U nastavku se daje osvrt na sanaciju i zatvaranje postojećih odlagališta i uklanjanje nelegalnih odlagališta otpada.

Operativni cilj	Vremenski period		
	2013	2016	2018
Ukloniti nelegalna odlagališta i sanirati područje na kojem su se nalazila	50%	80%	95%
Sanirati i zatvoriti postojeća općinska odlagališta	50%	100%	

Tabela 22: Operativni ciljevi za ostvarenje prvog strateškog cilja

S obzirom na postojeće stanje u oblasti upravljanja otpadom nije realno očekivati da neki od ciljeva budu ostvareni u zadatom roku, pa je u okviru ovog Plana vremenski rok u određenoj mjeri modificiran.

U okviru uspostave novog sistema upravljanja otpadom, na području Bosansko-podrinjskog kantona sanirat će se postojeća službena odlagališta otpada. Prema *Zakonu o upravljanju otpadom* (Sl. novine FBiH, br. 33/03, 72/09), a u okviru procesa dobivanja okolišne dozvole, sve općinska i međuočinska odlagališta otpada, uglavnom neuređena, dužna su izraditi *Planove prilagođavanja upravljanja otpadom* i ishoditi okolišnu dozvolu. Okolišna dozvola za postojeća odlagališta otpada izdaje se na temelju podnesenog *Plana prilagođavanja*.

Cilj *Plana prilagođavanja* je prijedlog aktivnosti sanacije tijela odlagališta na kojem se otpad odlaže na neadekvatan način, te aktivnosti prilagođavanja ostalog tijela odlagališta za sanitarno odlaganje otpada. *Plan prilagođavanja* sastoji se iz korektivnih mjera za koje vlasnik odlagališta smatra da su potrebne da se u određenom vremenskom periodu prilagode specificiranim uvjetima u cilju smanjenja utjecaja odlagališta na zdravlje ljudi i okoliš, a sadržaj *Plana* definiran je *Pravilnikom* o sadržaju plana prilagođavanja upravljanja otpadom za postojeća postrojenja za tretman ili odlaganje otpada i aktivnostima koje poduzima nadležni organ („Službene novine FBiH“, broj: 09/05).

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

Nakon zadatog roka za izradu Planova prilagođavanja, zabranjeno je odlaganje otpada na nesanitarni način i sva odlagališta koja nisu dobila okolišne dozvole trebaju biti zatvorena.

5.7. DINAMIKA USPOSTAVE I IZGRADNJE OBJEKATA SISTEMA UPRAVLJANJA OTPADOM

U skladu sa *Federalnom strategijom upravljanja otpadom*, u nastavku se daje plan gradnje objekata namijenjenih skladištenju, obradi i odlaganju otpada koji trebaju biti realizirani od strane jedinica lokalne samouprave uz pomoć Bosansko-podrinjskog kantona.

Gradovi/općine u svojim Planovima upravljanja otpadom trebaju odrediti lokacije i načine sakupljanja, predobrade ili obrade pojedinih vrsta otpada, gledje iskorištavanja reciklažnih sirovina. Opći kriteriji i uvjeti za lokacije za sakupljanje iskoristivog otpada koje treba uzeti u obzir su:

- Osnovne karakteristike područja,
- Vrste otpada koje se generiraju na predmetnom području,
- Tehnički uvjeti za provođenje,
- Ekonomski uslovi realizacije projekta i finansiranje njegovog provođenja,
- Ostali uvjeti koji utječu na efikasnost provođenja.

Plan aktivnosti gradnje objekata i opreme za prihvrat iskoristivog dijela otpada i otpada kojeg je potrebo zbrinuti u planskom razdoblju naveden je u donjoj tabeli (Tabela 233).

Aktivnost	Godina					
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
RCUO						
Finalni radovi i puštanje u pogon odlagališta neopasnog otpada u sklopu RCUO				■	■	
Sortirnica sa reciklažnim dvorištem						
Izrada projektne dokumentacije		■	■			
Izrada studije utjecaja na okoliš			■			
Ishođenje svih potrebnih dozvola				■		
Izgradnja i instalacija opreme				■	■	
Ishođenje uporabne dozvole					■	
Puštanje u pogon						■
Zona za kompostiranje						
Izrada projektne dokumentacije			■	■		
Izrada studije utjecaja na okoliš				■		
Ishođenje svih potrebnih dozvola				■	■	
Izgradnja i instalacija opreme					■	■
Ishođenje uporabne dozvole						■
Puštanje u pogon						■
Ishođenje svih potrebnih dozvola i uspostava mobilnog postrojenja za obradu građevinskog otpada		■	■			
Ishođenje svih potrebnih dozvola i uspostava spalionice medicinskog otpada			■	■		

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

Aktivnost	Godina					
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Pretovarna stanica						
Izrada studija vrjednovanja lokacije i studija izvodljivosti		■				
Priprema projektne dokumentacije		■	■			
Izrada studije utjecaja na okoliš			■			
Ishođenje svih potrebnih dozvola			■	■		
Izgradnja i instalacija opreme				■	■	
Ishođenje uporabne dozvole						■
Početak rada						
Uspostava RD na području	■	■	■	■	■	
Uspostava zelenih otoka na području	■	■	■	■	■	
Uspostava sabirnih mesta za sakupljanje otpada životinjskog porijekla (rashladni kontejneri)			■			
Uspostava mobilnih spalionica otpada životinjskog porijekla u sklopu CUO					■	
Izrada Planova prilagođavanja za sva općinska odlagališta	■					
Zatvaranje i sanacija postojećih općinskih odlagališta	■	■	■	■		
Sanacija ilegalnih odlagališta	■	■	■	■	■	

*Tabela 23: Dinamika uspostave objekata sistema upravljanja otpadom***5.8. INFORMACIJSKI SISTEM UPRAVLJANJA OTPADOM**

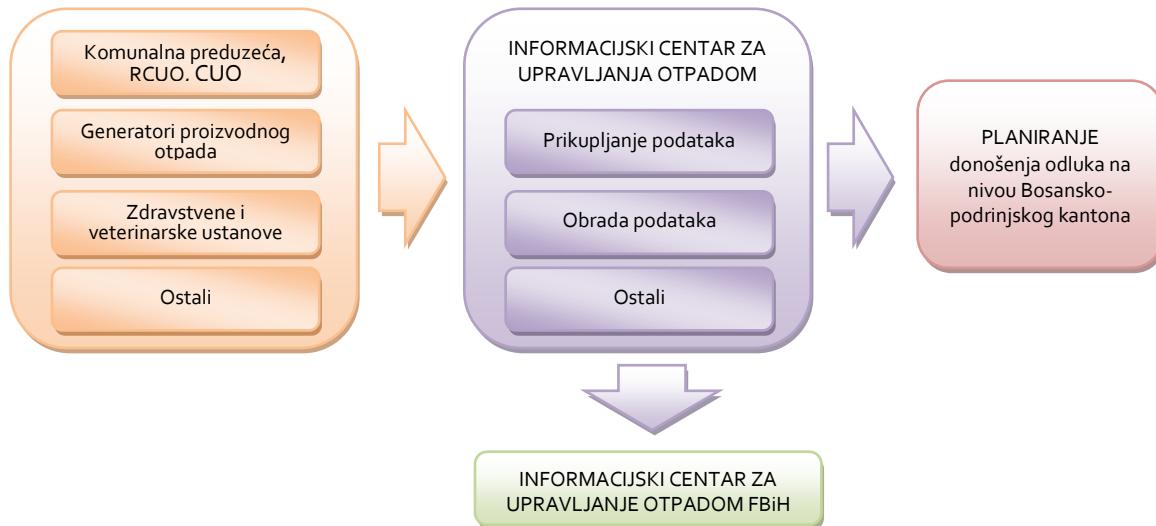
Prema strateškim odredbama, na području čitave FBiH će se uvesti jedinstveni informacijski sistem upravljanja otpadom koji će omogućiti brz protok informacija o svim vrstama otpada, te informacijama tehničkog, pravnog, institucionalnog i finansijskog karaktera. Informacijski sistem bit će zasnovan na GIS platformi koja omogućava prostorno definiranje podataka, dajući potpunu informaciju o svim aspektima integralnog sistema upravljanja otpadom.

Struktura podataka u sklopu informacijskog sistema upravljanja otpadom je sljedeća:

- Kategorije otpada prema *Pravilniku o kategorijama otpada sa listama* (Sl. novine FBiH, br. 9/05),
- Količine otpada,
- Generatori otpada,
- Infrastruktura sistema upravljanja otpadom (podaci o legalnim i ilegalnim odlagalištima, objektima za tretman otpada, sistemu sakupljanja otpada i sl.),
- Kontrola i monitoring.

5.8.1. Organizacijska shema informacijskog sistema

Centar za prikupljanje informacija uspostavljen na razini kantona sastavljen je od strukturnih jedinica za prikupljanje podataka, njihovu obradu i izvještavanja prema višim subjektima informativnog sistema upravljanja otpadom, na domaćoj pa čak i na europskoj razini. Okvirna organizacijska shema informativnog sistema upravljanje otpadom prikazana je na donjoj slici (Slika 34).

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

Slika 34. Okvirna organizacijska shema informativnog sistema

Jedinica za prikupljanje podataka ima zadatak prikupiti podatke svim tokovima otpada, uključujući i specifične tokovima otpada koji nisu drugačije pokriveni sistemom prikupljanja, tj. ne postoji tijelo/institucija koja je odgovorna za spomenuto. Osim toga, u sistem će biti umrežene i organizacije koje se bave zbrinjavanjem otpada i koje imaju zadatak da kontinuirano dostavljaju podatke centralnom tijelu na daljnju obradu.

Na nivou FBiH potrebno je izraditi koncept informacijskog sistema i utvrditi procedure za protok informacija. Središnje tijelo informacijskog sistema je informacijski centar za upravljanje otpadom FBiH, kod čije uspostave je potrebno definirati nadležnosti i zaduženja, uspostaviti kadrovsku strukturu i načine njegovog finansiranja. Nakon toga slijedi uspostava informacijskog centra za upravljanje otpadom na nivou Bosansko-podrinjskog kantona.

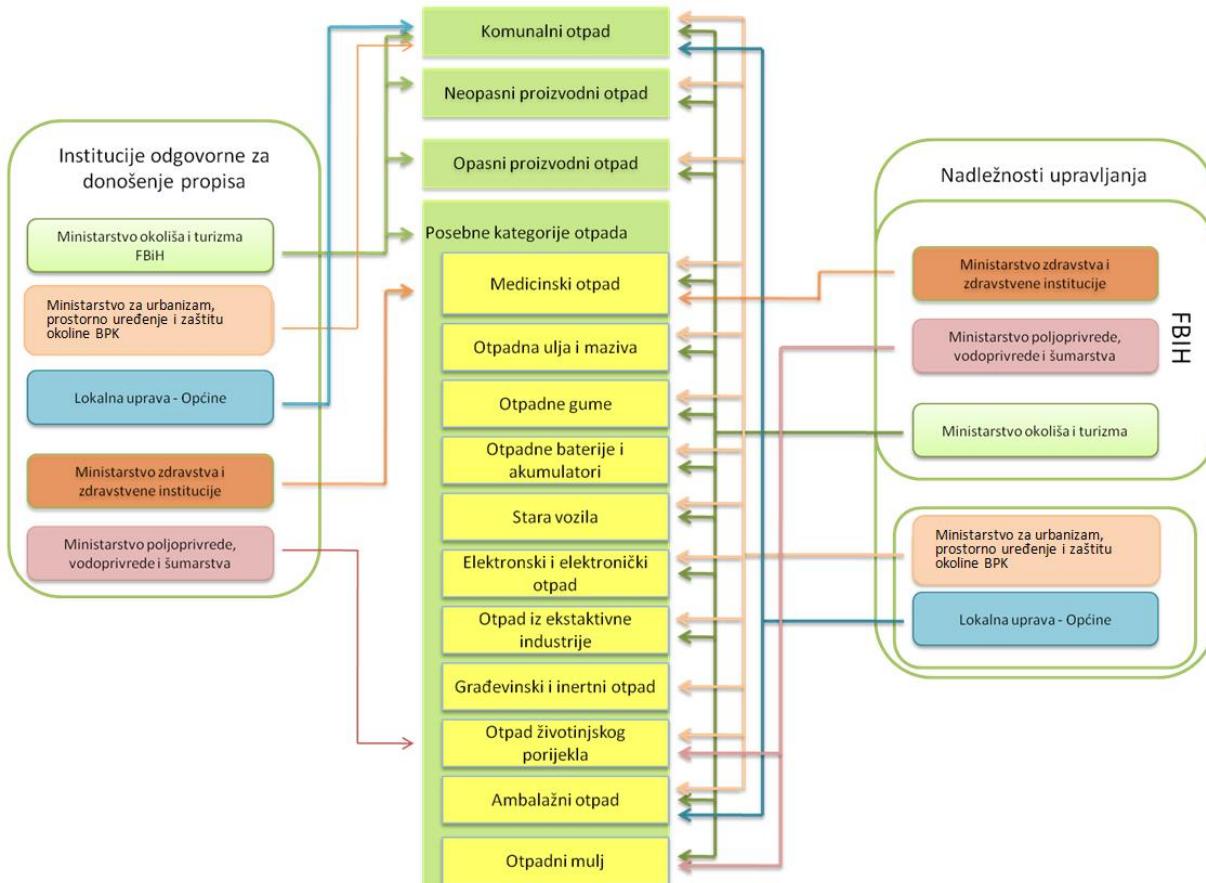
U informacijskim centrima potrebno je razviti tehničke i kadrovske kapacitete kako bi sistem postao funkcionalan. Razvoj tehničkih kapaciteta podrazumijeva nabavku i instalaciju GIS aplikacije, umrežavanje komponenti sistema, te nabavku i instalaciju opreme za prikupljanje podataka. Korištenje softverske aplikacije i opreme za prikupljanje podatka koja će biti instalirana u info-centrima zahtijeva stručnost, stoga je Planom predviđeno organiziranje programa obuke i edukacije timova koji će biti uključeni u rad info-sistema.

5.9. ADMINISTRATIVNE I OPERATIVNE AKTIVNOSTI - RASPODJELA ODGOVORNOSTI

Definiranje koncepta upravljanja otpadom na nivou kantona zavisi od pravnih i regulatornih pitanja rješenih na nivou Federacije, te pitanja upravljanja otpadom na nivou Federacije, kao i pravnih pitanja kojima se mora baviti sam Kanton.

Pored Ministarstva okoliša i turizma FBiH, niz drugih ministarstava na nivou Federacije nadležan je za rješavanje problema upravljanja pojedinim tipovima otpada, kao i donošenje pravnih akata kojima se regulira upravljanje otpadom (Slika 35).

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

Slika 35: Raspodjela nadležnosti u sferi upravljanja otpadom i donošenja propisa o upravljanju otpadom

Prema Zakonu o upravljanju otpadom FBiH, kantoni trebaju donijeti Propise kojima će se urediti uvjeti za planiranje upravljanja otpadom u općinama, te utvrditi zadaci općina u izradi općinskih planova. Kako bi se postigli postavljeni ciljevi neophodno je uključiti niz institucija i službi i sam proces implementacije plana.

U cilju praćenja implementacije plana i uspostave sistema, neophodno je raspodijeliti odgovornosti u sistemu upravljanja otpadom. Institucije nadležne za reguliranje pravnih pitanja tj. donošenje legislative i podzakonskih akata su Ministarstva u FBiH.

Glavne administrativne i operativne aktivnosti u sistemu upravljanja otpadom navedene su u tabeli ispod (Tabela 24). U istoj tabeli su navedeni subjekti koji su u već uključeni u sistem, ali su dane i napomene o institucijama koje bi dodatno trebalo uključiti i određene faze upravljanja sistemom.

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

Aktivnost	Odgovorna tijela			
	Ministarstvo okoliša i turizma FBiH	Ministarstvo za urbanizam, prostorno uređenje i zaštitu okoline Bosansko- podrinjskog kantona	Općine	RCUO
Legislativa				
Legislativa i podzakonski akti	Izrada Pravilnika o specifičnim tokovima otpada; Izrada zakona o odlagalištima	Izrada propisa kojima će se urediti uvjeti za planiranje upravljanja otpadom u općinama	Izrada propisa o upravljanju otpadom na lokalnom nivou (reciklaža i sl.)	
Provodenje legalnih akata	Kontrola provođenja odredaba Zakonske regulative na nivou FBiH	Kontrola provođenja odredaba Zakonske regulative na nivou kantona	Izrada Planova prilagođavanja za postojeća odlagališta	
Planiranje upravljanja otpadom				
Planiranje upravljanja otpadom		Izrada kantonalnog plana upravljanja otpadom i studije izvodljivosti upravljanja komunalnim otpadom	Izrada operativnih lokalnih planova upravljanja komunalnim otpadom	
Planiranje usluga zbrinjavanja komunalnog otpada		Planiranje infrastrukture za tretman i zbrinjavanje otpada; Odabir lokacija centara za upravljanje otpadom	Planiranje prijevoza, načina prikupljanja otpada, nabavke mehanizacije, uvođenja reciklaže i sl.	
Planiranje sredstava za uspostavu i izgradnju sistema upravljanja otpadom	Izrada smjernica	Planiranje sakupljanja otpada i reciklaža; Odabir institucija za upravljanje centrima za upravljanje otpadom	Ugovaranje za privatnim preduzećima, davanje koncesija, osnivanje javnih komunalnih preduzeća i sl.	
Upravljanje otpadom				
Sakupljanje otpada (domaćinstva i komercijalna djelatnost)			Komunalna preduzeća javna i privatna	Ukoliko se ukaže potreba

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

Aktivnost	Odgovorna tijela			
	Ministarstvo okoliša i turizma FBiH	Ministarstvo za urbanizam, prostorno uređenje i zaštitu okoline Bosansko-podrinjskog kantona	Općine	RCUO
Uvođenje reciklaže			Komunalna preduzeća javna i privatna	
Odvojeno sakupljanje posebnih tokova otpada	Osiguranje infrastrukture		Ovlašteni operateri (mogu biti komunalna preduzeća ili neki drugi privatni subjekti)	Sortiranje na deponiji
Uspostava reciklažnih dvorišta i otoka			U okviru općina kao pilot projekti	Izgradnja reciklažnog dvorišta pri RCUO
Određivanje broja i lokacija pretovarnih stanica		Izrada studije izvodljivosti za broj pretovarnih stanica ili CUO	Odabir lokacije za pretovarne stanice	
Uspostava i upravljanje pretovarnim stanicama			Dogovor između općina, vlasništvo općina ili privatnih organizacija	
Prijevoz otpada od pretovarnih stanica do RCUO			Komunalna preduzeća, privatna preduzeća	RCUO (ukoliko bude posjedovao infrastrukturu za to)
Mehaničko biološka obrada				Izgradnja kompostirnice i sortirnice pri RCUO
Praćenje količina i protoka komunalnog otpada	Praćenje i usuglašavanje sa ciljevima iz strategije; Uspostava registra	Praćenje i usuglašavanje sa ciljevima iz Plana; Uspostava registra	Prijava podataka o količini otpada, načinu sakupljanja, reciklaži, mehanizaciji	Prijava podataka o količini otpada, načinu sakupljanja, reciklaži, mehanizaciji
Izdavanje dozvola za upravljanje otpadom	Izrada smjernica za izdavanje dozvola; Izdavanje dozvola za upravljanje opasnim otpadom i posebnim tokovima otpada	Izdavanje dozvola za upravljanje otpadom	Osnivanje Komunalnih preduzeća	

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

Aktivnost	Odgovorna tijela			
	Ministarstvo okoliša i turizma FBiH	Ministarstvo za urbanizam, prostorno uređenje i zaštitu okoline Bosansko-podrinjskog kantona	Općine	RCUO
Promocija sistema				
Promocija adekvatnog zbrinjavanja i minimizacija odlaganja otpada	Izrada smjernica i izvođenje kampanja	Izvođenje kampanja, odabir kompanija za najboljom praksom	Komunikacija s javnošću	Komunikacija i promocija sistema

Tabela 24: Raspodjela odgovornosti u sistemu upravljanja otpadom

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018**6. FINANSIJSKI ASPEKT PLANA UPRAVLJANJA OTPADOM ZA PODRUČJE BOSANSKO-PODRINJSKOG KANTONA**

U nastavku se daje analiza finansijskih aspekata Plana, odnosno izvora finansiranja, procjena potrebnih investicijskih ulaganja i operativnih troškova za dvije varijante lokacija izgradnje objekata sistema upravljanja otpadom predviđenih Planom upravljanja, koja su obrađena u poglavlju 5.4.3.3. Plana, kao i troškovi sanacije postojećih odlagališta.

Varijanta 1	Varijanta 2
Planiranje RCOU (regionalni centar za upravljanje otpadom)-Regionalna deponija međuentiteskog karaktera i pratećih objekata (neophodnog sadržaja): • Sortirnica čvrstog otpada • Kompostana • Spalionica animalnog otpada i sl.	Općinska deponija Goražde i izgradnja pratećih sadržaja: • Goražde • Sortirnica komunalnog otpada • Spalionica animalnog otpada i sl.
Izgradnja reciklažnog dvorišta Pale-Prača za selektivno prikupljanje određenih vrsta otpada	Izgradnja reciklažnog dvorišta Pale-Prača za selektivno prikupljanje određenih vrsta otpada
Izgradnja reciklažnog dvorišta „Foča-Ustikolina“ za selektivno prikupljanje određenih vrsta otpada	Izgradnja reciklažnog dvorišta „Ustikolina“ za selektivno prikupljanje određenih vrsta otpada
Sanacija postojećih deponija	

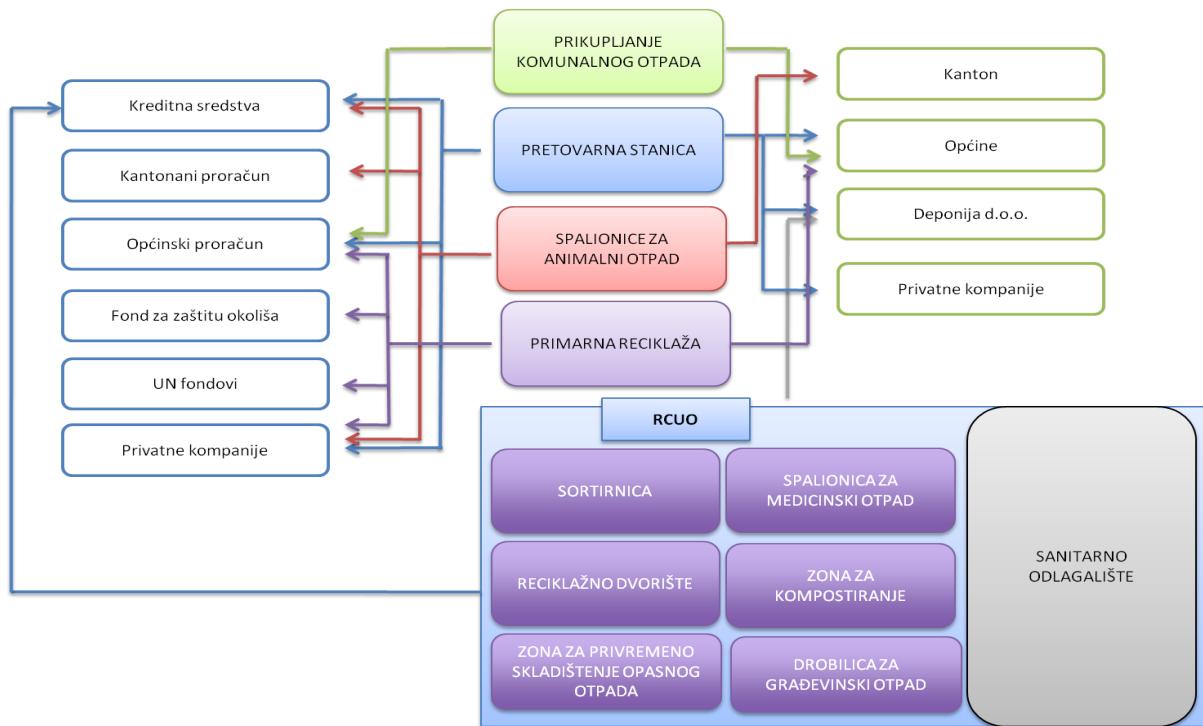
Tabela 24: Varijante lokacija izgradnje objekata sistema upravljanja otpadom

Potrebna ulaganja procijenjena su na temelju trenutno važećih tržišnih cijena radova i usluga.

6.1. IZVORI FINANSIRANJA

Uspostava integralnog sistema za upravljanje otpadom zahtjeva, pored detaljnog planiranja, izdvajanje značajnih finansijskih sredstava, kako na nivou Federacije, tako i kantona i općina. Regionalni koncept izgradnje RCUO definiran je *Strategijom upravljanja otpadom i Zakonom o upravljanju otpadom* i njegova uspostava u BPK Goražde je planirana Prostornim planom kantona.

Postoji više različitih izvora finansiranja, kao što su sredstava ostvarena iz osnova međunarodne bilateralne i multilateralne saradnje, te saradnje u zemlji na zajedničkim programima, projektima i sličnim aktivnostima u području zaštite okoliša, kantonalnih i općinskih budžeta, kreditnih sredstava, sredstava iz zajmova i pozajmica drugih pravnih lica i finansijskih institucija, donatorskih sredstava i drugih vidova podrške, i sl. (Slika 3636).

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

Slika 36: Potencijalni izvori finansiranja komponenti sistema upravljanja otpadom i vlasništvo nad istim

Mnogobrojne aktivnosti upravljanja otpadom moguće je finansirati iz godišnjih sredstava grant programa Ministarstva okoliša i turizma FBiH. Svi troškovi, određeni unaprijed, mogu biti planirani u godišnjim budžetima kantona i općina, kako bi se bilo sigurno da će novac za potrebe sistema biti osiguran.

Potencijalni izvor finansiranja predstavlja i Fond za zaštitu okoliša. U skladu sa članom 26. Zakona o Fondsu, sredstva Fonda se koriste za finansiranje zaštite okoliša, a posebno, između ostalog, za saniranje, poticanje izbjegavanja i smanjivanja nastajanja otpada, te iskorištanje vrijednih svojstava, i obrade otpada. U slučaju finansiranja pojedinih aktivnosti u cilju uspostave sistema, finansije mogu biti osigurane putem zajmova i pozajmica, subvencija, podrške, garancija, darovanja (donacija), na osnovu javnog konkursa kojeg objavljuje Fond ili na drugi način propisan Statutom Fonda. Sredstva Fonda će biti dostupna za projekte upravljanja otpadom po početku uplate naknada za upravljanje otpadom od strane proizvođača otpada.

Pored navedenih, raspoloživi izvori finansiranja su i programi Ujedinjenih nacija usmjereni zaštiti okoliša i okolišnim pitanjima. GEF donacije su usmjerene na podršku projekata vezanih za biodiverzitet, klimatske promjene, međunarodne vode, degradaciju zemljišta i ozonskog omotača, kao i dugotrajne organske zagađujuće supstance.

Svjetska banka (WB) je trenutno najveći osiguravatelj finansija u sferi upravljanja otpadom. Najvećim dijelom krediti se daju općinama za rehabilitaciju deponija i poboljšanje sistema upravljanja otpadom.

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

6.2. VARIJANTA 1

Prva varijanta podrazumijeva izgradnju RCUO na lokaciji koja je predviđena Prostornim planom kantona (RCUO je u Prostornom planu nazvan kao „Međuentitetska deponija“) sa pratećim sadržajima.

6.2.1. Uspostava regionalnog centra za upravljanje otpadom (RCUO)

U slučaju da se RCUO izgradi na lokaciji koja je predviđena Prostornim planom BPK Goražde (Varijanta 1), neće biti potrebna izgradnja PS - a. Što se tiče općina Pale - Prača i Foča - Ustikolina, na područima ovih opština će biti potrebno izgraditi reciklažna dvorišta unutar kojih će se vršiti odvojeno odlaganje nekih vrsta otpada. Komunalni otpad prikupljen u ovim općinama će se direktno voziti na RCUO.

6.2.1.1. Troškovi izgradnje RCUO

Troškovi uspostave RCUO uključuju:

- troškove procjene podobnosti lokacija (uključujući pregled terena i prikupljanje podataka, preliminarna ispitivanja tla – bušenja, geološko i hidrogeološko ispitivanje, izrada potrebnih dozvola),
- troškove projektiranja,
- troškove izgradnje (reguliranje pravno-imovinskih odnosa, čišćenje terena, izgradnja prihvavnog kanala površinske vode, izolacijskog sistema, skupljanje, odvodnje i tretmana filtrata, otplinjavanja, izgradnja ograda, pristupnog puta) i
- troškovi nabavke građevinskih uređaja i mašina (damper za prevoz otpada unutar lokacije, građevinska mašina za zbijanje otpada prilikom odlaganja).

Troškovi predstavljeni u Planu procijenjeni su za odlagalište sa godišnjim ulaznim količinama otpada od odnosno godišnjim projekcija količina komunalnog otpada na području BPK Goražde za period 2013-2018:

Općina	2013	2015	2018
Goražde	7.757 t	8018 t	8539 t
Foča-Ustikolina	433 t	469 t	531 t
Pale-Prača	104,7 t	110,7 t	123,9 t
Ukupno BPK Goražde	8.294,7 t	8.597,7 t	9.193,9 t

Tabela 25: Porast količine otpada u planskom periodu, po općinama

Troškovi uspostave RCUO prikazani su u narednoj tabeli:

Stavka	Troškovi (KM)
Procjena podobnosti lokacije	150.000,00
Projektiranje	125.000,00
Izgradnja RCUO	2.500.000,00
Građevinski uređaji i mašine	150.000,00
Ukupno troškovi uspostave RCUO	2.925.000,00

Tabela 26: Troškovi uspostave RCUO

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018**6.2.1.2. Troškovi izgradnje pratećih sadržaja**

Troškovi izgradnje pratećih sadržaja obuhvačaju izgradnju svih pratećih objekata koji su neophodni za rad predmetnog regionalnog centra za upravljanje otpadom prilagođen sanitarnom načinu prikupljanja i odlaganja otpada. Okvirni troškovi izgradnje pratećih objekata u prikazani u narednoj tabeli:

		Opis radova	Troškovi (KM)
A	Sortirница za miješani komunalni otpad (P=864,00 m²)		
1	Objekat sortirnice sa svom pratećom opremom je tipskog karaktera. Obuhvata sve potrebne uređaje kao i prateće objekte za neometano odvijanje procesa izdvajanja korisnog materijala iz komunalnog otpada. Kapacitet postrojenja je 3 tone/sat. U cijenu je uračunata hala za smještaj pogona, pogon i sva prateća oprema i objekti.		1.521.000,00
	Ukupno		1.521.000,00
B	Kompostana za zeleni otpad (P=1.000 m³)		
1	Zemljani radovi		40.000,00
2	Betonski radovi		80.000,00
3	Uredski kontejner		7.000,00
4	Okretač kompostnih redova		100.000,00
5	Uređaj za usitnjavanje (Screeener)		100.000,00
6	Utovarivač finaliziranog komposta		90.000,00
	Ukupno		417.000,00
C	Spalionica za otpad animalnog porijekla (P= 30 m²)		
1	Pogon spalionice kapaciteta spaljivanja 100 kg/h animalnog otpada		30.000,00
2	Hladnjača		20.000,00
3	Viljuškar sa pratećom opremom		15.000,00
4	Asfaltiranje i betonski radovi		5.000,00
	Ukupno		70.000,00
D	Kolska vaga sa portir kabinetom (P=80,00 m²)		
1	Zemljani radovi		3.500,00
2	Betonski i AB radovi		12.000,00
3	Hidroizolacija		300
4	Kontejner Portir		7.200,00
5	Nadstrešnica		2.000,00
6	Kolska Vaga 9,0X3,65 m		80.000,00
7	Saobraćajnice		5.400,00
8	Kapija+Instalacije+Signalizacija		3.000,00
	Ukupno		113.400,00

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

		Opis radova	Troškovi (KM)
E	Nadstrešnica za kontejnere - reciklažno dvorište (P=500 m²)		
1	Zemljani radovi	10.000,00	
2	Betonski i AB radovi	30.000,00	
3	Čelična konstrukcija	50.000,00	
4	Pokrivanje limom	10.000,00	
5	Hidroinstalacije za pranje	2.500,00	
6	Jednostavni kontejner zatvorenog tipa kapaciteta 7 m ³ (5 kom.)	13.000,00	
7	Rolokontejner otvorenog tipa RK 20 kapaciteta 20 m ³ (5 kom.)	20.000,00	
		Ukupno	135.500,00
F	Garaža i radionica (P=60 m²)		
1	Zemljani radovi	1.300,00	
2	Betonski i AB radovi	7.000,00	
3	Čelična konstrukcija	16.000,00	
4	Pokrivanje krova i zida	5.500,00	
		Ukupno	29.800,00
G	Praonica točkova vozila (P=36 m²)		
1	Zemljani radovi	770,00	
2	Betonski i AB radovi	10.000,00	
3	Karcher 300 Ba	5.000,00	
4	Instalacija vodovoda i odvoda	1.500,00	
		Ukupno	17.270,00
H	Objekat uprave (P=100 m²)		
1	Zemljani radovi	3.000,00	
2	Betonski i AB radovi	2.000,00	
3	2X Uredski kontejner	20.000,00	
4	2X Kuhinjski/trpezarijski kontejner	17.000,00	
5	2X Sanitarni kontejner	22.000,00	
6	Izrada krova	15.000,00	
7	Izrada parkinga	2.000,00	
8	Instalacije	8.000,00	
		Ukupno	89.000,00
		Ukupni troškovi izgradnje pratećih objekata	2.392.970,00

Tabela 27: Troškovi izgradnje pratećih sadržaja

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018**6.2.1.3 Operativni troškovi RCUO**

Operativni troškovi upravljanja RCUO-om i zbrinjavanjem otpada podrazumijevaju primarno troškove plata osoblja, pa potom održavanja mehanizacije i cjelokupnog RCUO-a uz monitoring upravljanja otpadom i monitoring upravljanja odlagalištem. Presjek godišnjih troškova upravljanja RCUO dat je u donjoj tabeli, pri čemu nisu uračunati troškovi godišnjih obuka uposlenika niti treninga sigurnosti.

Br.	Stavka	Jedinica	Količina	Jedinični troškovi	Troškovi
1	Plaće	KM/god			
	Direktor		1	27000	27.000,00
	Tehničko osoblje		5	15000	75.000,00
	Administrativno osoblje		5	15000	75.000,00
	Operativno osoblje na deponiji		10	13000	130.000,00
2	Osiguranje i porezi	KM/god	-	-	50.000,00
3	Održavanje mehanizacije	KM/god		-	30.000,00
4	Gorivo, ulje i maziva	KM/god	-	-	30.000,00
5	Otplinjavanje	KM/god		-	25.000,00
6	Kontrola kvaliteta procjednih voda	KM/god	-	-	4.000,00
7	Kontrola količine deponijskog gasa	KM/god	-	-	2.000,00
8	Kontrola kvaliteta deponijskog gasa	KM/god	-	-	3.000,00
9	Monitoring otpadnih i procjednih voda	KM/god	-	-	1.500,00
10	Monitoring deponijskih plinova	KM/god	-	-	2.000,00
11	Održavanje deponije (putevi, košenje trave, i sl.)	KM/god	-	-	10.000,00
12	Ostali troškovi (struja, voda, telefon)	KM/god	12	2000	24.000,00
Ukupni godišnji operativni troškovi:					488.500,00

Tabela 28: Operativni troškovi RCUO

Prema navedenim podacima operativni troškovi RCUO iznose cca 490.000 KM/god, što su uz troškove izgradnje RCUO veoma značajna sredstva i zahtijevaju detaljno planiranje cijena usluga zbrinjavanja otpada kako bi cjelokupni sistem bio funkcionalan. Također, potrebno je predviđjeti da vraćanje eventualnih kredita za uspostavu RCUO i operativni troškovi rada budu finansirani iz ostvarenih prihoda zbrinjavanja otpada, koji će ulaziti u ukupnu cijenu zbrinjavanja otpada.

6.2.2. Izgradnja reciklažnog dvorišta (RD) Foča-Ustikolina i Pale-Prača

RD je fiksno nadzirano mjesto za prihvat i skladištenje različitih otpadnih materija. Uvjeti izgradnje RD su nepropusna podloga, kanalizacija sa separatom-taložnikom, ograda, objekt za zaposlenog i mjere zaštite na radu. RD treba biti dimenzionirano prema ukupnim očekivanim količinama otpada koji će pristizati na odlagalište u vremenskom periodu za koji je odlagalište projektirano. Predviđeni troškovi izgradnje reciklažnog dvorištu za Foču-Ustikolinu i Pale-Praču su dati u slijedećoj tabeli:

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

Opis radova		Troškovi (KM) Foča-Ustikolina	Troškovi (KM) Pale-Prača
1	Reciklažno dvorište (P=500 m²)		
1	Zemljani radovi	10.000,00	10.000,00
2	Betonski i AB radovi	30.000,00	30.000,00
3	Čelična konstrukcija	50.000,00	50.000,00
4	Pokrivanje limom	10.000,00	10.000,00
5	Hidroinstalacije za pranje	2.500,00	2.500,00
6	Jednostavni kontejner zatvorenog tipa kapaciteta 7 m ³ (5 kom.)	13.000,00	13.000,00
7	Rolokontejner otvorenog tipa RK 20 kapaciteta 20 m ³ (5 kom.)	20.000,00	20.000,00
8	Vozilo za prijevoz otpada od RD do RCUO	400.000,00	400.000,00
9	Dobivanje potrebnih dozvola (urbanistička, građevinska, upotrebna, okolišna, dozvola za upravljanje (opasnim) otpadom)	50.000,00	50.000,00
Ukupni troškovi izgradnje reciklažnog dvorišta		585.500,00	585.500,00

Tabela 29: Troškovi izgradnje reciklažnog dvorišta za Foču-Ustikolinu i Pale-Praču**6.2.2.1. Operativni troškovi RD**

S obzirom na geografiju, položaj i prostiranje BPK Goražde, RD će imati posebnu ulogu u ukupnom sistemu upravljanja otpadom, jer će služiti kao veza između općina i RCUO-a. U RD će se odlagati komunalni otpad, sakupljen u sakupljačkoj mreži, te će se isti istovarivati iz vozila za sakupljanje otpada, pregledati uz eventualno izdvajanje glomaznog i korisnog otpada, te utovarivati u veća vozila radi daljeg transporta u RCUO. Operativni troškovi rada RD dati su u narednoj tabeli.

Br.	Stavka	Jedinica	Količina	Jedinični troškovi	Troškovi (KM) Foča-Ustikolina	Troškovi (KM) Pale-Prača
1.	Plaće*	KM/god	4	13.000	52.000,00	52.000,00
2.	Održavanje	KM/god	-	-	15.000,00	15.000,00
3.	Ostali troškovi (el. energija, voda)	KM/god	-	-	3.000,00	3.000,00
Ukupni troškovi (RD):					70.000,00	70.000,00
* U slučaju da je PS u vlasništvu RCUO nije potrebno angažirati dodatnu osobu koja će obnašati ulogu direktora						

Tabela 30: Operativni troškovi rada RD

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018**6.3. VARIJANTA 2**

Druga varijanta podrazumjeva RCUO na lokaciji koja se nalazi van područja BPK Goražde. Ova varijanta uzima u obzir mogućnost da se RCUO neće nalaziti na lokaciji koja je predviđena Prostornim planom BPK Goražde. U tom slučaju, predlaže se sanacija postojeće deponije općine Goražde i nastavak odlaganja na njoj do izgradnje RCUO.

Kao u prethodnoj i u ovooj varijanti se u općinama Pale - Prača i Foča - Ustikolina planira izgradnja reciklažnih dvorišta za selektivno prikupljanje pojedinih vrsta otpada, prikupljeni komunalni otpad će se direktno voziti na lokaciju općinske deponije u Goraždu. Troškovi izgradnje reciklažnih dvorišta je ista kao i u Varijanti 1.

6.3.1. Pretovarna stanica (PS) Goražde

Ova Varijanta predviđa uređenje postojeće općinske deponije Goražde uz uvođenje svih elemenata i objekata neophodnih za sanitarni način odlaganja otpada.

Na općinskoj deponiji će se i dalje vršiti sortiranje otpada, izgraditi će se PS-a iz koje će se ostatak otpada odvoziti u RCUO. Troškovi izgradnje ostalih pratećih sadržaja (sortirnica za miješani komunalni otpad, kompostana, spalionica i ostalo) koji su planirani na deponiji općine Goražde su isti kao i u Varijanti 1.

6.3.1.1. Troškovi izgradnje PS

Trenutna praksa upravljanja otpadom, isplativost prikupljanja otpada u naseljenim mjestima isplativa je do udaljenosti do 30 km. Za udaljenija naselja ili regije može se predvidjeti izgradnja pretovarnih stanica na kojima bi se obavljao pretovar otpada iz malih vozila u velike pres-kontejnere za transport tegljačima. Procjena troškova uspostave pretovarne stanice data je u donjoj tabeli.

Stavka	Cijena (KM)
Pretovarna stanica	
Troškovi izgradnje pretovarne stanice	270.000,00
Pres-kontejneri V=80 m ³ (2 pres kontejnera)	350.000,00
Vozilo za prijevoz otpada od PS do RCUO	400.000,00
Dobivanje potrebnih dozvola (urbanistička, građevinska, upotrebna, okolišna, dozvola za upravljanje (opasnim) otpadom)	100.000,00
Ukupno PS:	1.120.000,00

Tabela 31: Procjena troškova uspostave PS

U pretovarnoj stanici će se odlagati komunalni otpad, sakupljen u sakupljačkoj mreži, te će se isti istovarivati iz vozila za sakupljanje otpada, pregledati uz eventualno izdvajanje glomaznog otpada, te utovarivati u veća vozila radi daljeg transporta u RCUO.

6.3.1.2. Operativni troškovi PS/ CUO

S obzirom na geografiju, položaj i prostiranje BPK Goražde, pretovarna stanica će imati posebnu ulogu u ukupnom sistemu upravljanja otpadom, jer će služiti kao veza između općina i RCUO-a. U pretovarnoj stanici će se odlagati komunalni otpad, sakupljen u sakupljačkoj mreži, te će se isti istovarivati iz vozila za sakupljanje otpada, pregledati uz eventualno izdvajanje glomaznog otpada, te utovarivati u veća vozila radi daljeg transporta u RCUO. Operativni troškovi rada PS dati su u tabeli.

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

Br.	Stavka	Jedinica	Količina	Jedinični troškovi	Troškovi
PS					
1	Plaće	KM/god			
	Direktor*		1	20000	20.000
	Tehničko osoblje		2	15000	30.000
	Administrativno osoblje		1	15000	15.000
	Operativno osoblje		3	10000	30.000
2	Osiguranje i porezi	KM/god	-	-	10.000
3	Održavanje mehanizacije	KM/god	1	10.000	10.000
4	Gorivo, ulje i maziva	KM/god	-	-	5.000
5	Održavanje PS (putevi, košenje trave, i sl.)	KM/god			5.000
6	Ostali troškovi (struja, voda, telefon)	KM/god	12	500	6.000
Ukupni godišnji troškovi PS:					131.000
Sortirnica					
	Plaće**	KM/god	5	10.000	50.000
	Održavanje	KM/god			5.000
	Ostali troškovi (el. energija, voda)	KM/god			2.000
Ukupni troškovi (Sortirnica):					57.000
Ostalo					
	Plaće**	KM/god	5	10.000	50.000
	Održavanje	KM/god			15.000
	Ostali troškovi (el. energija, voda)	KM/god			3.000
Ukupni troškovi Ostalo:					68.000
	* U slučaju da je PS u vlasništvu RCUO nije potrebno angažirati dodatnu osobu koja će obnašati ulogu direktora				
	** Plaće za dodatno osoblje pri PS				

*Tabela 32:Operativni troškovi rada PS***6.4. TROŠKOVI SANACIJE I ZATVARANJA ODLAGALIŠTA**

U BPK Goražde ima ukupno 3 općinske deponije, od kojih deponija Foča-Ustikolina posjeduje vodoprivrednu i okolišnu dozvolu, Pale-Prača vodoprivrednu dozvolu i Plan upravljanja otpadom i ne zadovoljavaju uslove odlagališta prema *Pravilniku o sadržaju plana prilagođavanja upravljanja otpadom za postojeća postrojenja za tretman ili odlaganje otpada i aktivnostima koje poduzima nadležni organ* (Sl. novine FBiH, br. 9/05).

U skladu sa *Izmjenama i dopunama Zakona o upravljanju otpadom* (Sl. novine FBiH, br. 33/03, 72/09), sve deponije trebaju izraditi Planove prilagođavanja do kraja 2011 godine. Na osnovu Planova prilagođavanja, bit će potrebno sanirati lokacije na kojima je do sada neadekvatno odlagan otpad, te izvršiti prilagođavanje preostale površine odlagališta za odlaganje novopristiglog otpada do izgradnje RCUO i PS.

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

Br.	Općina	Odlagalište	Obuhvat	Plan prilagođavanja za odlagalište
1	Goražde	Šišeta (1,5 ha)	Općina Goražde	Nije urađen
2	Foča-Ustikolina	Gavrić (1.000 m ²)	Općina Foča-Ustikolina	Nije urađen
3	Pale-Prača	Šainovići (1.980 m ²)	Općina Pale-Prača	Urađen

Tabela 33: Pregled općinskih deponija i posjedovanja okolišnih dozvola

Sanacija općinskih deponija može biti finansirana iz kredita Svjetske banke, općinskih budžeta ili donatorskih sredstava. Okvirni troškovi prema pojedinim aktivnostima sanacije i zatvaranja deponije, te vrsti upotrijebljenih materijala, dati su u donjoj tabeli.

Aktivnost	Jedinica mjere	Jedinična cijena (KM)	Procijenjeni troškovi sanacije jedne deponije prosječne površine 1 ha (KM)
Iskopavanje i premještanje otpada na lokaciji	m ³	7	
Zemljani radovi (iskopavanje, prekrivka, kanal za vodu, strukturno formiranje jame)	m ³	6-10	
Glina ili inertni materijal 20 cm za 2 ha	m ³	5	
Nepropusni sloj, bentonit $\kappa=3 \times 10^{-11}$ m/s(ASTMD 5887-04)	m ²	10	
Geotekstil	m ²	2	
Šljunak i drenažni sloj	m ³	10	
Deplinofikacija, visina 10-14m	Pcs	1000	
Biorekultivacija	m ²	8	
Ograda deponije	m	20	
Projektna dokumentacija	-	-	
			1.000.000,00

Tabela 34: Okvirni troškovi sanacije i zatvaranja deponije

Prema procjenama, za sanaciju svih neuređenih općinskih deponija i njihovo zatvaranje bit će potrebno oko 1.800.000,00 miliona KM. S obzirom da je sanacija općinskih odlagališta obaveza općina, potrebno je na nivou općina razviti plan finansiranja i razmotriti mogućnosti subvencioniranja ili korištenja dijela sredstava Svjetske banke namijenjenih izgradnji RCUO-a.

6.5. TROŠKOVI UPRAVLJANJA OTPADOM

Troškovi upravljanja otpadom, što podrazumijeva odvoz i odlaganje otpada, bivaju pokriveni naknadama za zbrinjavanje otpada utvrđenim posebnim cjenovnicima od strane općina i vlasnika deponija. Obzirom da je trend naplatne stope nizak, javna komunalna preduzeća, potpuno u vlasništvu općina, nalaze se u poteškoćama, jer svoje troškove ne mogu pokriti. Trenutno je situacija takva, da troškovi upravljanja otpadom nisu pokriveni sadašnjim naknadama od korisnika usluga.

Operativni troškovi upravljanja otpadom su visoki zbog visokih troškova održavanja, uglavnom stare, opreme i mehanizacije kojom se otpad prikuplja i odvozi na deponije. Oprema na općinskim odlagalištima je u lošem stanju.

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018***Varijanta 1***

Troškovi prikupljanja otpada uključuju prikupljanje komunalnog otpada sa lokacija u općini i odvoz otpada do RCUO. Procjena troškova transporta otpada dana je u tabeli ispod (Tabela 36).

Općina	Udaljenost do RCUO	Količina otpada (t/god)	Ukupni troškovi (KM/god)
Goražde	7	7.757 t	13.600,00
Foča-Ustikolina	28	433 t	3.031,00
Pale-Prača	25,5	104,7 t	670,00

Tabela 35:Troškovi odvoza otpada do RCUO

Varijanta 2

Troškovi prikupljanja otpada uključuju prikupljanje komunalnog otpada sa lokacija u općini i odvoz otpada do pretovarnih stanica Goražde, pa potom na RCUO (lokacija nije poznata). Procjena troškova transporta otpada dana je u tabeli ispod.

Općina	Udaljenost do PS	Količina otpada (t/god) ¹³	Ukupni troškovi (KM/god)
Goražde	8 km	7.757 t	15.730,00
Foča-Ustikolina	31 km	433 t	3.355,00
Pale-Prača	26 km	104,7 t	680,00
+troškovi odvoza otpada od PS do RCUO i troškovi odlaganja na RCUO			

Tabela 36:Godišnji troškovi odvoza otpada do PS

Uspostava regionalne deponije, pretovarne stanice i reciklažnih dvorišta dovest će do smanjenja troškova upravljanja otpadom na području BPK Goražde, kao i do mnogih prednosti koje proizlaze iz akcionog plana i ujednačavanja troškova prijevoza u svjetlu uspostave RCUO.

¹³ Uzete količine za 2013.godinu

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018**7. AKCIIONI PLAN**

Mjera	Vrijeme izvršenja	Odgovornost	Iznos sredstava (KM)	Izvor sredstava	Međunarodni fondovi
Smanjenje rizika po okoliš i zdravlje ljudi i uspostava prioritetne infrastrukture za integrirano upravljanje otpadom					
Usvojiti Plan upravljanja otpadom BPK	2013	Ministarstvo za urbanizam prostorno uređenje i zaštitu okoline BPK	-	-	-
Priprema programa povećanja broja stanovnika organiziranim prikupljanjem za svaku općinu BPK sa procjenom sredstava	2013-2014	Općine	10.000/ općina	Općinski proračun	-
Sklopiti ugovore o zajedničkom osnivanju i korištenju budućih PS/CUO (međuopćinske ili JPP)	2014	Općine	-	-	-
Izraditi plan upoznavanja javnosti s planiranim aktivnostima gradnje RCUO i PS/CUO – ciljano informiranje	2013-	Ministarstvo za urbanizam prostorno uređenje i zaštitu okoline BPK	50.000	Kantonalni proračun	-
Provesti kampanje podizanja javne svijesti o upravljanju otpadom	kontinuirano	Ministarstvo za urbanizam prostorno uređenje i zaštitu okoline BPK u saradnji sa Ministarstvom za socijalnu politiku, zdravstvo, raseljena lica i izbjeglice BPK	50.000/god.	Kantonalni proračun	-
Pripremiti studije lokalizacije i izvodivosti PS/CUO za pojedine regije. Upisati lokacije u prostorno plansku dokumentaciju. Izraditi studije izvodivosti za uvođenje pojedinih komponenti u sklopu PS i uspostavu CUO.	2014	Općine, Ministarstvo za urbanizam prostorno uređenje i zaštitu okoline BPK	150.000/objekt	Općinski i kantonalni proračun	EU, WB
Pripremiti Studije procjene utjecaja na okoliš i projektну dokumentaciju za sve komponente RCUO i PS. Dobiti potrebne dozvole.	2013-2014	Vlasnici objekata	50.000/objekt	-	WB

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

Mjera	Vrijeme izvršenja	Odgovornost	Iznos sredstava (KM)	Izvor sredstava	Međunarodni fondovi
Finalni radovi i puštanje u rad novog odlagališta (dio budućeg RCUO)	2015	Javno preduzeće koje će upravljati RCUO	-	-	WB
Izraditi općinske operativne planove upravljanja otpadom i propise kojima se definiraju lokalne obveze u odnosu na primjenu koncepta regionalnog deponiranja definiranog Kantonalnim planom	2013-2014	Općine	20.000/ općina	Proračun općina	-
Napraviti kratkoročni program uklanjanja nelegalnih odlagališta u svim općinama sa procjenom sredstava	2013	Općine	15.000/ općina	Općinski proračun	-
Izraditi Planove prilagođavanja općinskih deponija	2013	Općine	10.000/ općina	Općinski proračuni	WB
Sanirati i zatvoriti općinska odlagališta	2015	Općine	1.000.000/ odlagalište	Općinski proračun	WB
Sanirati divlja odlagališta otpada	2013 -2015	Općine	-	Općinski proračuni	-
Izrada dokumentacija i programa uklanjanja postojećih odlagališta, jama i groblja za otpade životinjskog porijekla u BPK sa procjenom sredstava	2014	Ministarstvo za urbanizam prostorno uređenje i zaštitu okoline BPK u suradnji sa općinama	-	Kantonalni proračun	-
Sanacija i zatvaranje postojećih odlagališta, jama grobnica i groblja za otpad životinjskog porijekla	2014-2016	Ministarstvo za privredu BPK u suradnji sa općinama	-	Kantonalni proračun	-
Uspostaviti kapacitete za prihvrat pri RCUO za opasni i inertni otpad	2015-2017	FMOIT u suradnji sa Ministarstvo za urbanizam prostorno uređenje i zaštitu okoline BPK	130.000	Federalni i kantonalni proračun	WB

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

Mjera	Vrijeme izvršenja	Odgovornost	Iznos sredstava (KM)	Izvor sredstava	Međunarodni fondovi
Uspostaviti odlagalište inertnog otpada (pri RCUO)	2015-2017	Ministarstvo za urbanizam prostorno uređenje i zaštitu okoline BPK	500.000	Fond za zaštitu okoliša	-
Određivanje lokacije i uspostava sabirnih mesta za sakupljanje otpada životinjskog porijekla (rashladni kontejneri) u skladu sa Federalnom strategijom upravljanja otpadom	2014-2015	Općine i Ured za veterinarstvo u suradnji sa MVTEO BiH, FMOIT i Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva FbIH	100.000/ sabiralište	Državni, federalni i kantonalni proračun	Prepristupni fondovi EU, WB
Projektiranje mreže objekata-sabirališta i prateće infrastrukture	2014-2015	Ured za veterinarstvo, MVTEO BiH, FMOIT i Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva FbIH	-	Državni, federalni i kantonalni proračun	-
Uspostava mobilnih spalionica za zbrinjavanje otpada životinjskog porijekla pri CUO	2016	Ministarstvo za urbanizam prostorno uređenje i zaštitu okoline BPK u suradnji sa Uredom za veterinarstvo, FMOIT, Ministarstvom poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva FBiH	70.000/ spalonica	Kantonalni i federalni proračun	WB
Nabaviti opremu za neškodljivo uništavanje infektivnog opasnog medicinskog otpada (autoklav) i oštih predmeta na izvoru (sterilizacija i mljevenje) za glavne medicinske i veterinarske centre u BPK	2013 - 2015	Federalno ministarstvo zdravstva u suradnji sa Ministarstvom za socijalnu politiku, zdravstvo, raseljena lica i izbjeglice BPK	4.000/ sterilizator, 8.000/ vertikalni autoklav	Kantonalni proračun	EC
Ishođenje svih potrebnih dozvola i uspostava spalionice opasnog medicinskog otpada pri budućem RCUO	2015	Federalno ministarstvo zdravstva u suradnji sa Ministarstvom za socijalnu politiku, zdravstvo, raseljena lica i izbjeglice BPK i Buduće Javno preduzeće koje upravlja CUO	50.000	-	EC, WB

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

Mjera	Vrijeme izvršenja	Odgovornost	Iznos sredstava (KM)	Izvor sredstava	Međunarodni fondovi
Izrada priručnika za sakupljače, prijevoznike, kompanije koje upravljaju pretovarnim stanicama, RD i RCUO	2014-2016	FMOIT u suradnji sa Ministarstvo za urbanizam prostorno uređenje i zaštitu okoline BPK	30.000	Federalni i kantonalni proračun	
Edukacija privrednih subjekata koji proizvode opasni otpad	2013-	FMOIT u suradnji sa Ministarstvo za urbanizam prostorno uređenje i zaštitu okoline BPK	20.000	Federalni i kantonalni proračun	
Smanjenje količina otpada za finalno odlaganje/zbrinjavanje uz efikasnije korištenje resursa					
Uspostaviti sistem odvojenog sakupljanja komunalnog otpada na području BPK (fazna uspostava)	2013-2018	Općine u suradnji sa Ministarstvo za urbanizam prostorno uređenje i zaštitu okoline BPK	-	-	-
Implementirati sistem upravljanja medicinskim otpadom u veterinarskoj i svim zdravstvenim ustanovama na teritoriji BPK akcentom na odvojeno prikupljanje opasnog medicinskog od ostalog otpada	2013-2016	Registrirane medicinske i veterinarske ustanove na području BPK	-	Kantonalni proračun	
Uspostava sortirnice otpada sa reciklažnim dvorištem i Pretovarnom Stanicom u sklopu budućeg RCUO	2017	FMOIT u suradnji sa Ministarstvo za urbanizam prostorno uređenje i zaštitu okoline BPK i Buduće Javno preduzeće koje upravlja CUO	2.700.000	-	WB
Uspostava zone za kompostiranje u sklopu budućeg RCUO	2018	FMOIT u suradnji sa Ministarstvo za urbanizam prostorno uređenje i zaštitu okoline BPK i Buduće Javno preduzeće koje upravlja CUO	400.000	-	WB
Osiguranje sistema praćenja parametara za ocjenu stanja okoliša					
Izraditi Studiju sa programom razvoja informacijskog sistema o otpadu	2015	FMOIT i nadležna kantonalna ministarstva	100.000	Federalni/kantonalni proračun	IPA

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

Mjera	Vrijeme izvršenja	Odgovornost	Iznos sredstava (KM)	Izvor sredstava	Međunarodni fondovi
Potpuno uspostaviti sistem izvještavanja (registrovani zagađivači)	2013-2015	Ministarstvo za urbanizam prostorno uređenje i zaštitu okoline BPK u suradnji sa FMOIT	-	Kantonalni i federalni proračun	-
Uključivanje svih privrednih subjekata u informacijski sistem upravljanja otpadom	2014-	Ministarstvo za urbanizam prostorno uređenje i zaštitu okoline BPK u suradnji sa FMOIT	-	Kantonalni i federalni proračun	-
Izvršiti edukaciju timova uključenih u rad informativnog sistema	2013	Ministarstvo za urbanizam prostorno uređenje i zaštitu okoline BPK u suradnji sa FMOIT	30.000	Kantonalni proračun	-
Potpuno usklađenje sa zahtjevima EU-a po pitanju podataka (propisi, metodologija)	2015	FMOIT u suradnji sa Ministarstvo za urbanizam prostorno uređenje i zaštitu okoline BPK	-	Federalni/kantonalni proračun	IPA

*Tabela 37: Akcioni plan***8. KORIŠTENA LITERATURA I DOKUMENTI**

1. Krovna EU direktiva (75/442/EEC) iz oblasti upravljanja otpadom,
2. Okvirna direktiva o otpadu (2008/98/EC),
3. Direktiva o upravljanju opasnim otpadom (91/689/EEC),
4. Direktiva o odlagalištima otpada (1999/31/EC), dopunjena Pravilnikom (EC) 1882/2003 i Direktiva 2011/97/EU (COUNCIL DECISION 2003/33/EC od 19 Decembra 2002 – Landfill Directive),
5. Direktiva o mulju s uređajem za pročišćavanje otpadnih voda (86/278/EEC, dopunjena Direktivom 91/692/EEC),
6. Direktiva o spaljivanju otpada (2000/76/EC),
7. Direktiva o ambalaži i ambalažnom otpadu (94/62/EC) s dodacima 2005/20/EC, 2004/12/EC, 1882/2003,
8. Direktiva o baterijama i akumulatorima (2006/66/EC),
9. Direktiva 2000/53/EC o starim/otpadnim vozilima,
10. Direktiva o odlaganju PCB i PCT (96/59/EC) dopunjena Regulativom (EC) 596/2009,
11. Direktiva o električnom i elektroničkom otpadu (2002/96/EC),
12. Uredba o transportu otpada (EC) 1013/2006,
13. Ustav BiH,
14. Zakon o zaštiti okoliša („Službene novine FBiH“, 33/03, 38/09),
15. Zakon o upravljanju otpadom („Službene novine FBiH“, 33/03, 72/09),
16. Zakon o Fondu za zaštitu okoliša („Službene novine FBiH“, 33/03),
17. Zakon o prikupljanju, proizvodnji i prometu sekundarnih sirovina i otpadnih materijala („Službene novine FBiH“, 35/98),
18. Zakon o zaštiti okoline („Službene novine BPK“, br. 5/05, 11/10, 8/11),
19. Zakon o vodama („Službene novine BPK“, br. 6/10),

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

1. Zakon o šumama („Službene novine BPK“, br. 4/13),
2. Zakon o zaštiti od buke („Službene novine BPK“, br. 5/05, 4/13),
3. Zakon o prostornom uređenju i građenju („Službene novine BPK“, br. 15/09, 4/13),
4. Zakon o koncesijama („Službene novine BPK“, br. 5/03),
5. Uredba o selektivnom prikupljanju, pakovanju i označavanju otpada (Sl. novine FBiH, br. 38/06),
6. Uredba o finansijskim i drugim garancijama za pokrivanje troškova rizika od mogućih šteta, čišćenje i postupke nakon zatvaranja odlagališta („Sl. novine FBiH“, br. 39/06),
7. Uredba o finansijskim garancijama kojima se može osigurati prekogranični promet otpada („Sl. novine FBiH“, br. 41/05),
8. Uredba koja regulira obavezu izvještavanja operatora i proizvođača otpada o provođenju programa nadzora, monitoringa i vođenja evidencije prema uslovima iz dozvole („Sl. novine FBiH“, br. 31/06),
9. Odluka o ratifikaciji Konvencije o kontroli prekograničnog prometa opasnog otpada i njegovom odlaganju („Sl. Glasnik BiH“, br. 31/00),
10. Pravilnik o upravljanju medicinskim otpadom (Sl. novine FBiH, br. 77/08)
11. Pravilnik o kategorijama otpada sa listama ("Službene novine Federacije BiH", broj 9/05). Pravilnik o životinjskom otpadu i drugim neopasnim materijalnim prirodnom porijekla koji se mogu koristiti u poljoprivredne svrhe (Sl. novine FBiH, br. 8/08),
12. Pravilnik o obrascu, sadržaju i postupku obavještavanja o važnim karakteristikama proizvoda i ambalaže od strane proizvođača („Sl. novine FBiH“, br. 8/08),
13. Pravilnik o upravljanju električnim i elektronskim otpadom (Sl. novine FBiH, br. 87/12),
14. Pravilnik o ambalaži i ambalažnom otpadom (Sl. novine FBiH, br. 83/10),
15. Pravilnik o sadržaju plana prilagođavanja upravljanja otpadom za postojeća postrojenja za tretman ili odlaganje otpada i aktivnostima koje poduzima nadležni organ („Službene novine FBiH“, broj: 09/05)
16. Pravilnik o pogonima i postrojenjima koji mogu biti izgrađeni i pušteni u rad samo ako imaju okolinsku dozvolu („Službene novine BPK“, br. 1/05, 11/06),
17. Pravilnik o uslovima za podnošenje zahtjeva za izdavanje okolinske dozvole za pogone i postrojenja koji imaju izdate dozvole prije stupanja na snagu Zakona o zaštiti okoline („Službene novine BPK“, br. 9/11),
18. Pravilnik koji određuje postupanje sa opasnim otpadom koji se ne nalazi na listi otpada ili čiji je sadržaj nepoznat („Sl. novine FBiH“, br. 33/03),
19. Pravilnik o izdavanju dozvole za aktivnosti male privrede u upravljanju otpadom („Sl. novine FBiH“, br. 9/05),
20. Pravilnik o načinu prijevoza opasnih tvari u cestovnom prometu („Sl. list RBiH“, br. 13/94 i 2/92),
21. Roterdamska konvencija o postupku davanja saglasnosti na osnovu prethodnog obaveštenja za određene opasne hemikalije i pesticide u međunarodnoj trgovini,
22. Štokholmska konvencija o dugotrajnim organskim zagađujućim supstancama,
23. Strategija zaštite okoliša FBiH (2008-2018),
24. Federalna strategija zaštite prirode,
25. Federalna strategija zaštite zraka,
26. Federalna strategija upravljanja otpadom,
27. Federalna strategija zaštite voda, odnosno, upravljanja vodama, koja se radi posebno,
28. Federalni Plan upravljanja otpadom, ("Službene, novine Federacije BiH", br. 1/94, 8/95, 58/02, J9/03, 2/06 i 8/06),
29. Strategija zaštite okoliša,
30. Prostorni plan za područje Bosansko-podrinjskog kantona Goražde 2008-2028,
31. Federalni zavod za statistiku,
32. Statistika okoliša "Javni odvoz i odlaganje komunalnog otpada" od 28.10.2010.

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

9. PRILOZI

9.1. Spisak priloga

Prilog 1. Bosansko-podrinjski kanton Goražde (kanton broj 5.)- geografski prikaz

Prilog 2. Primjer sistema odvojenog sakupljanja otpada,

Prilog 3. Šema MBO sistema,

Prilog 4. Organizacija sistema sakupljanja otpada,

Prilog 5. Šema koncepta integralnog sistema upravljanja otpadom na području BPK,

Prilog 6. Organizacija upravljanja komunalnim i neopasnim proizvodnim otpadom

Prilog 7. Lokacija objekata planiranog sistema upravljanja otpadom – Varijanta 1,

Prilog 8. Lokacija objekata planiranog sistema upravljanja otpadom – Varijanta 2,

Prilog 9. Planirani sadržaj RCUO,

Prilog 10. "M" komponenta MBO sistema – sortirnica otpada (I faza),

Prilog 11. "B" komponenta MBO sistema – biološka obrada otpada (II faza),

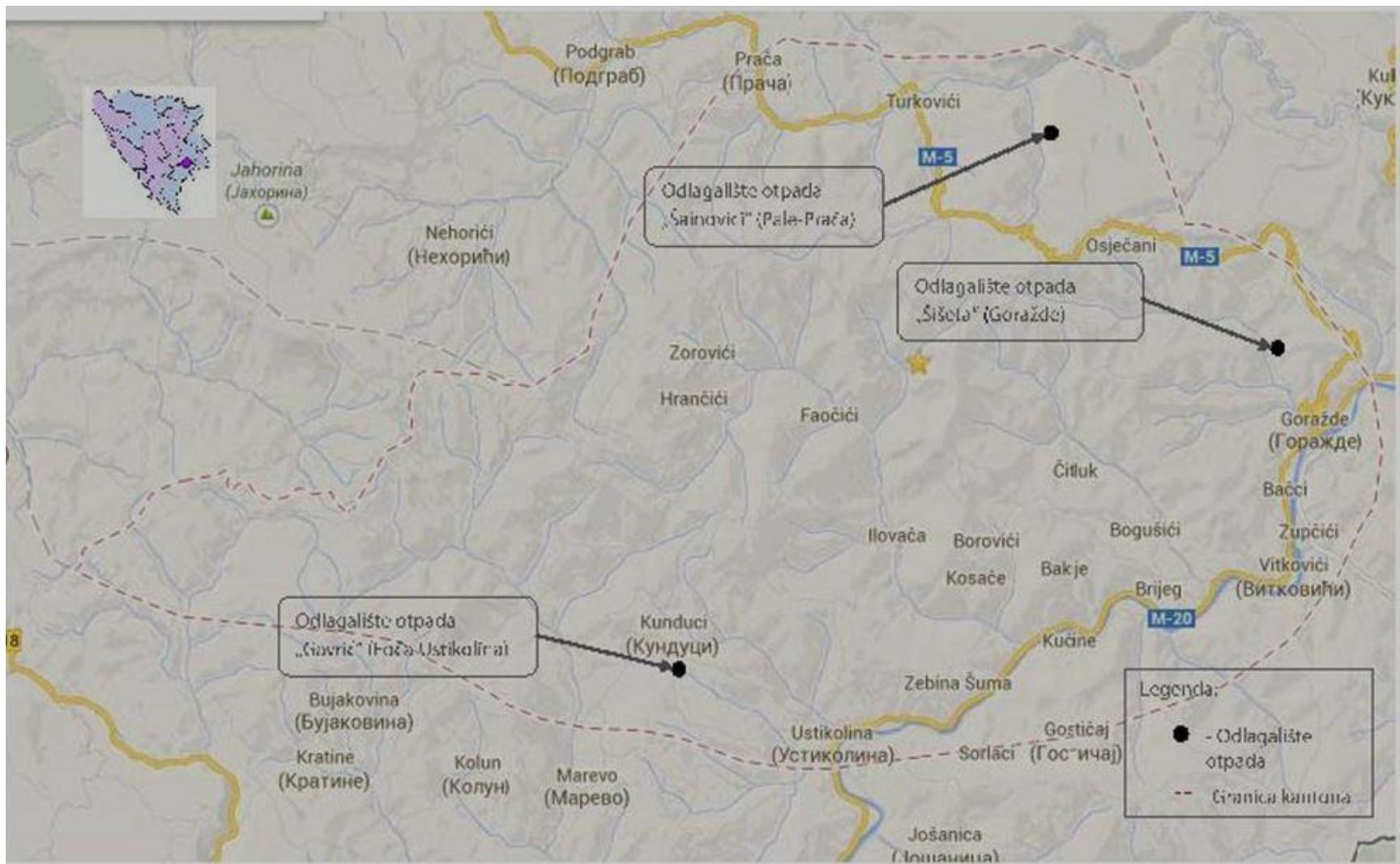
Prilog 12. Okvirni sistem upravljanja opasnim otpadom.

30. april/travanj 2014.

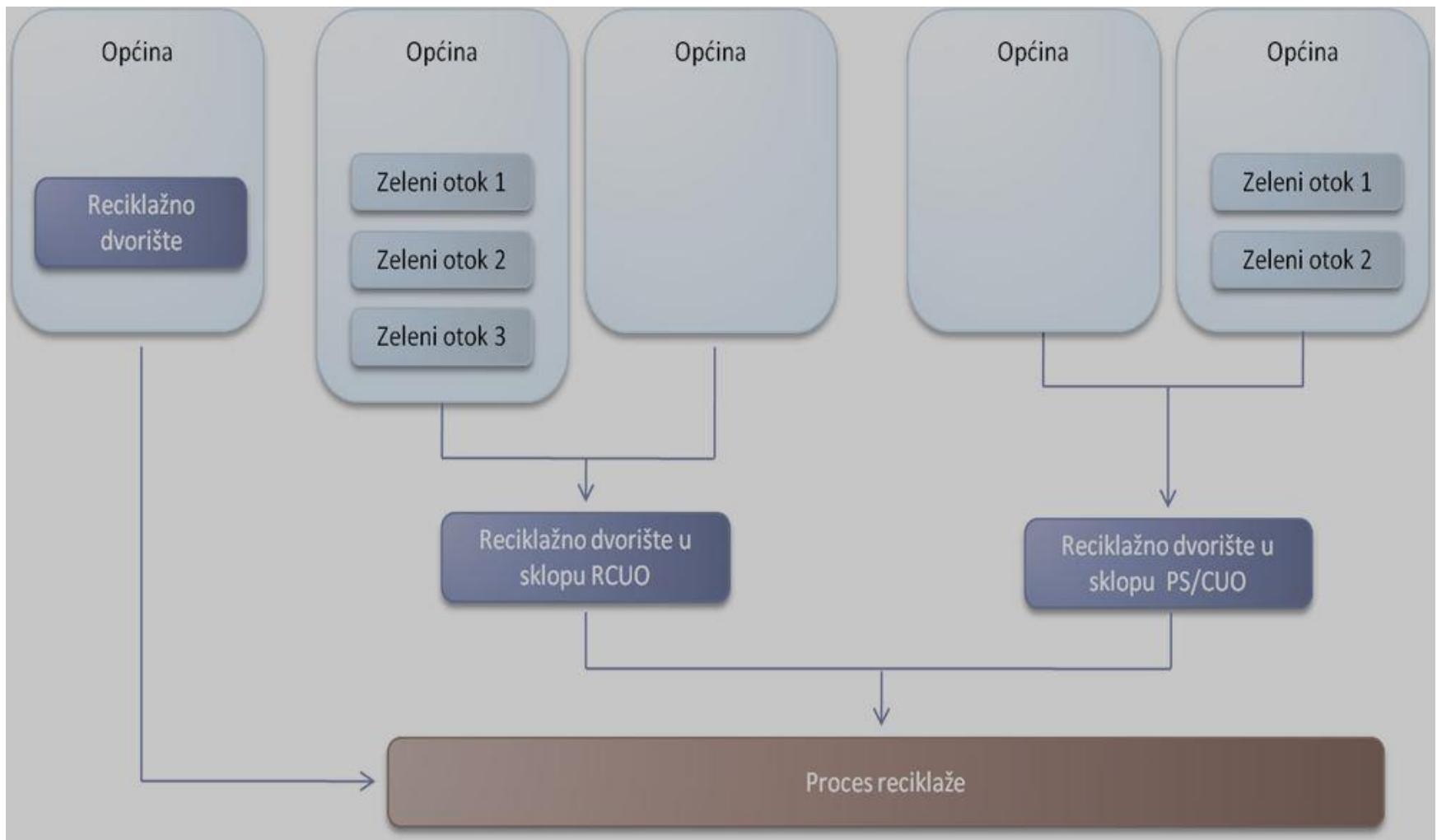
Broj 7 – strana 923

PLAN UPRAVLJANJA OTPADOM ZA BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE 2013 – 2018

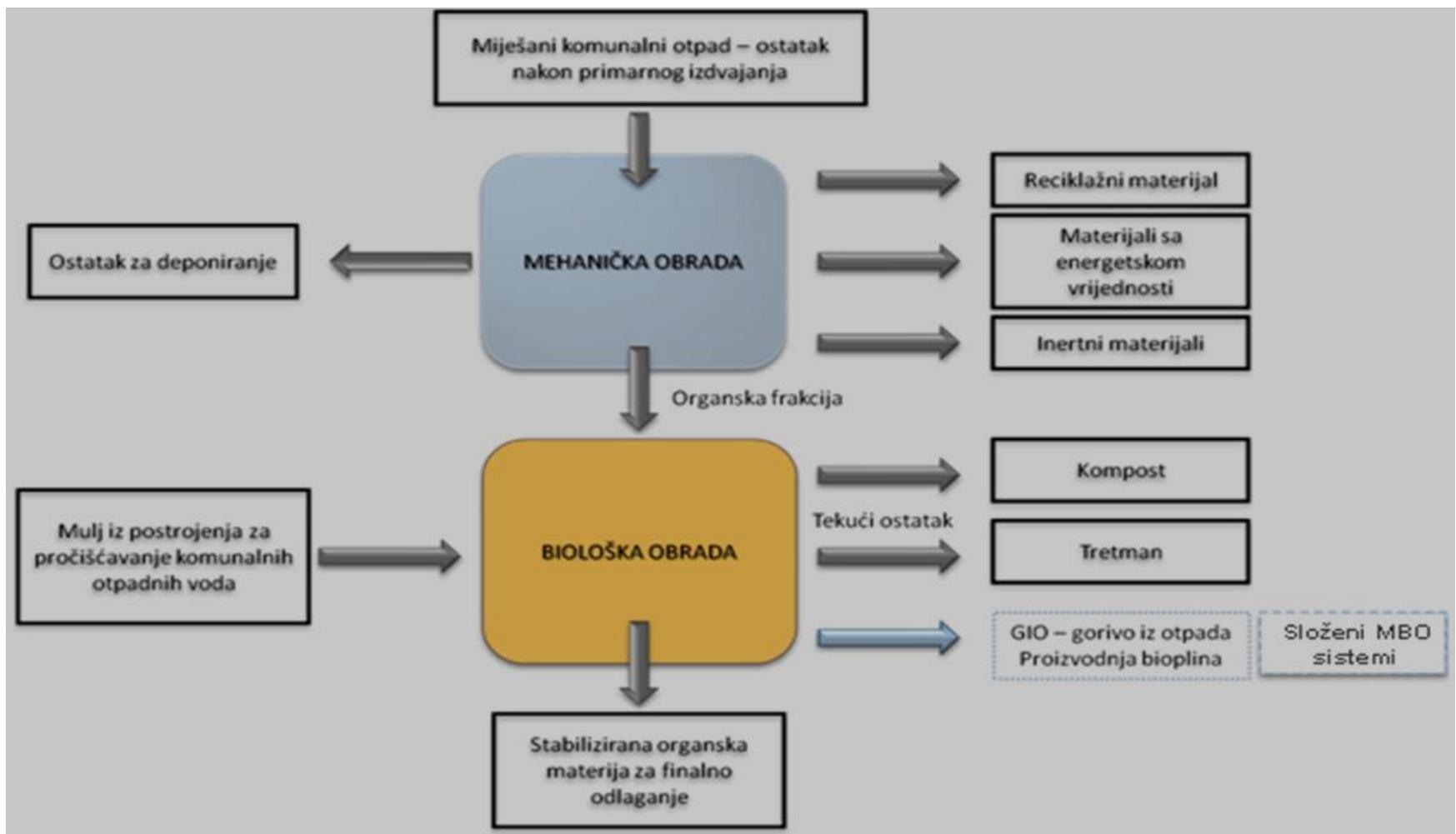
**PRILOG 1. BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON GORAŽDE
(KANTON BROJ 5.) - GEOGRAFSKI PRIKAZ**

PRILOG 2. PRIMJER SISTEMA ODVOJENOG SAKUPLJANJA OTPADA

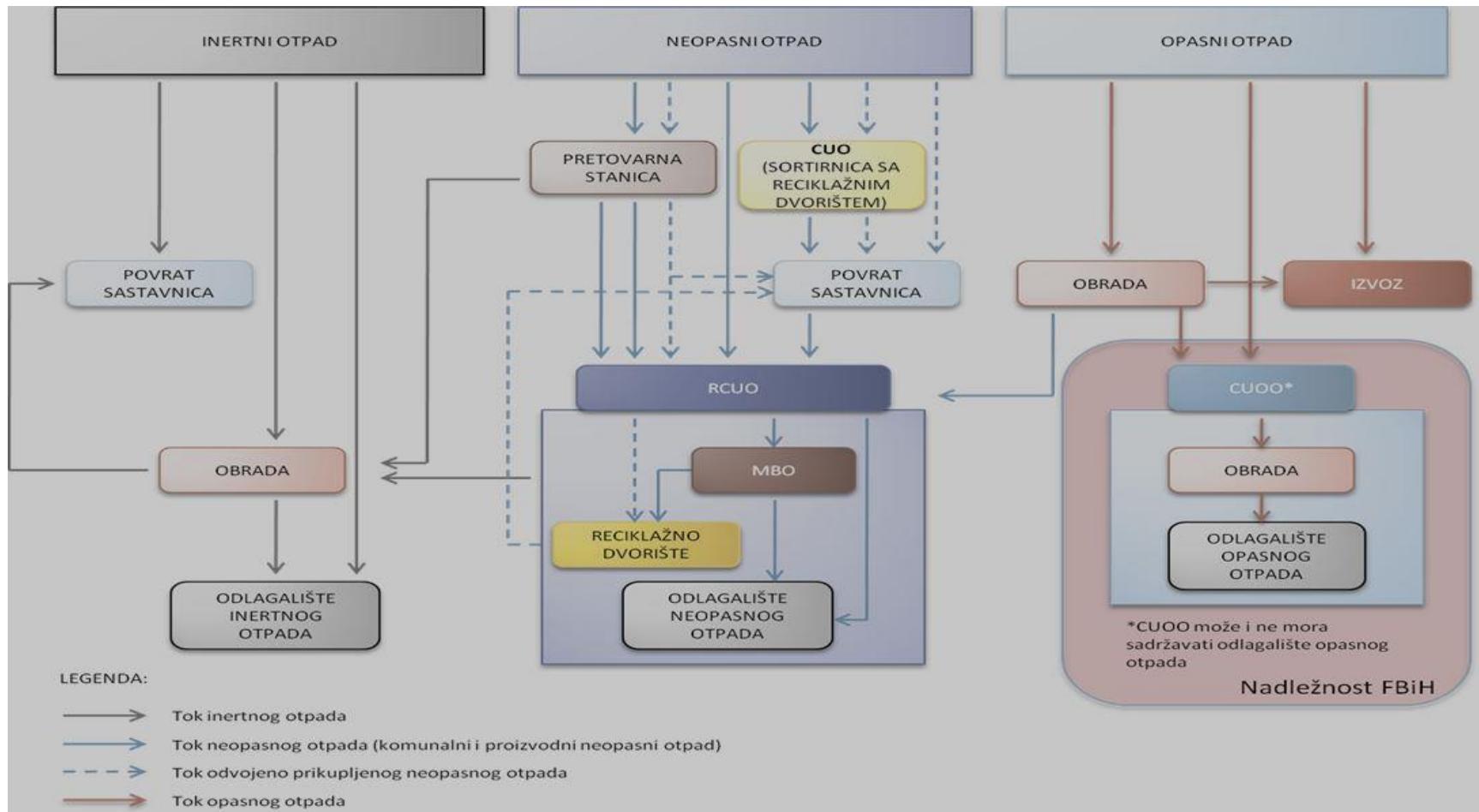
PRILOG 3 . ŠEMA MBO SISTEMA

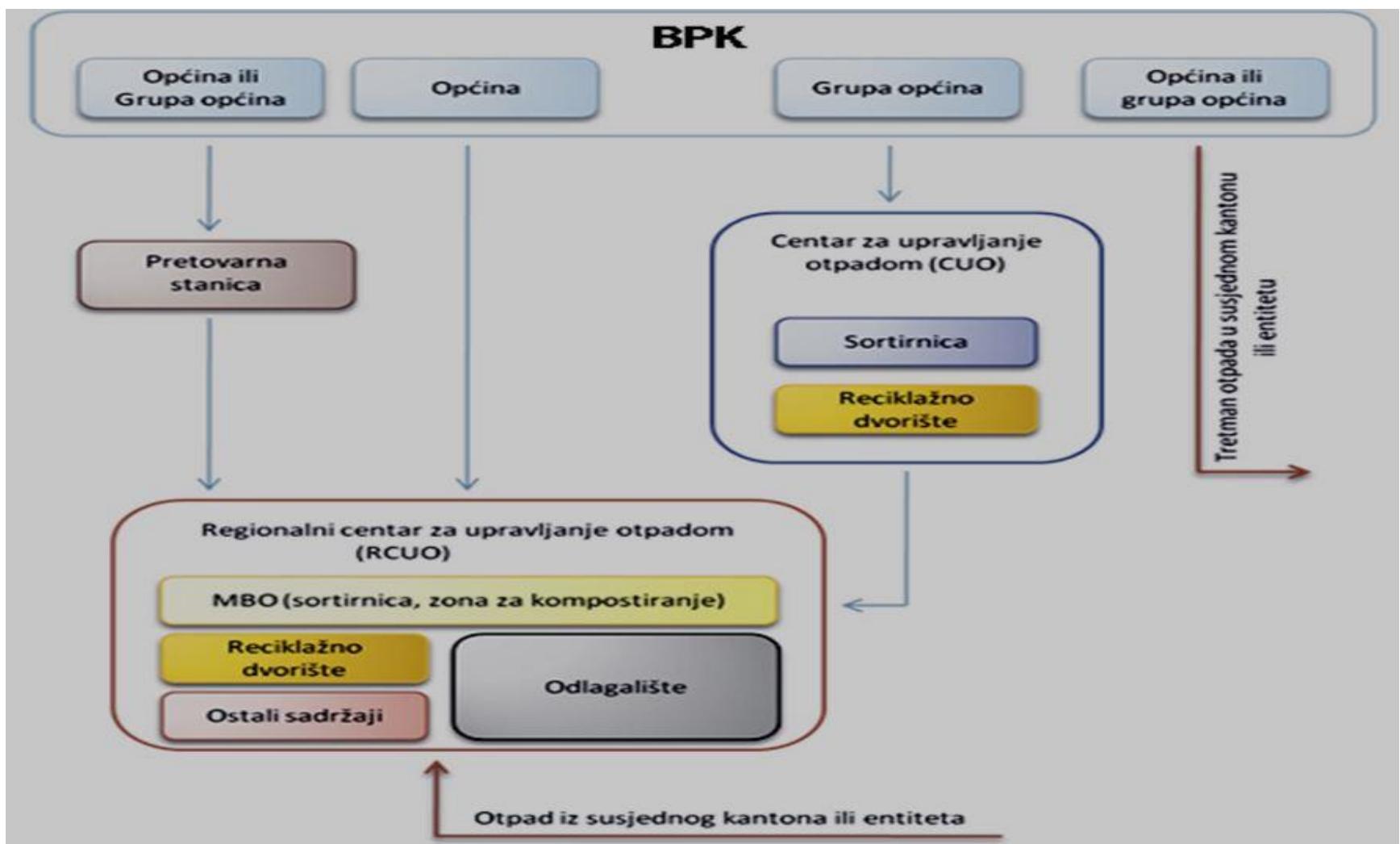
30. april/travanj 2014.

Broj 7 – strana 929

PRILOG 4. ORGANIZACIJA SISTEMA SAKUPLJANJA OTPADA

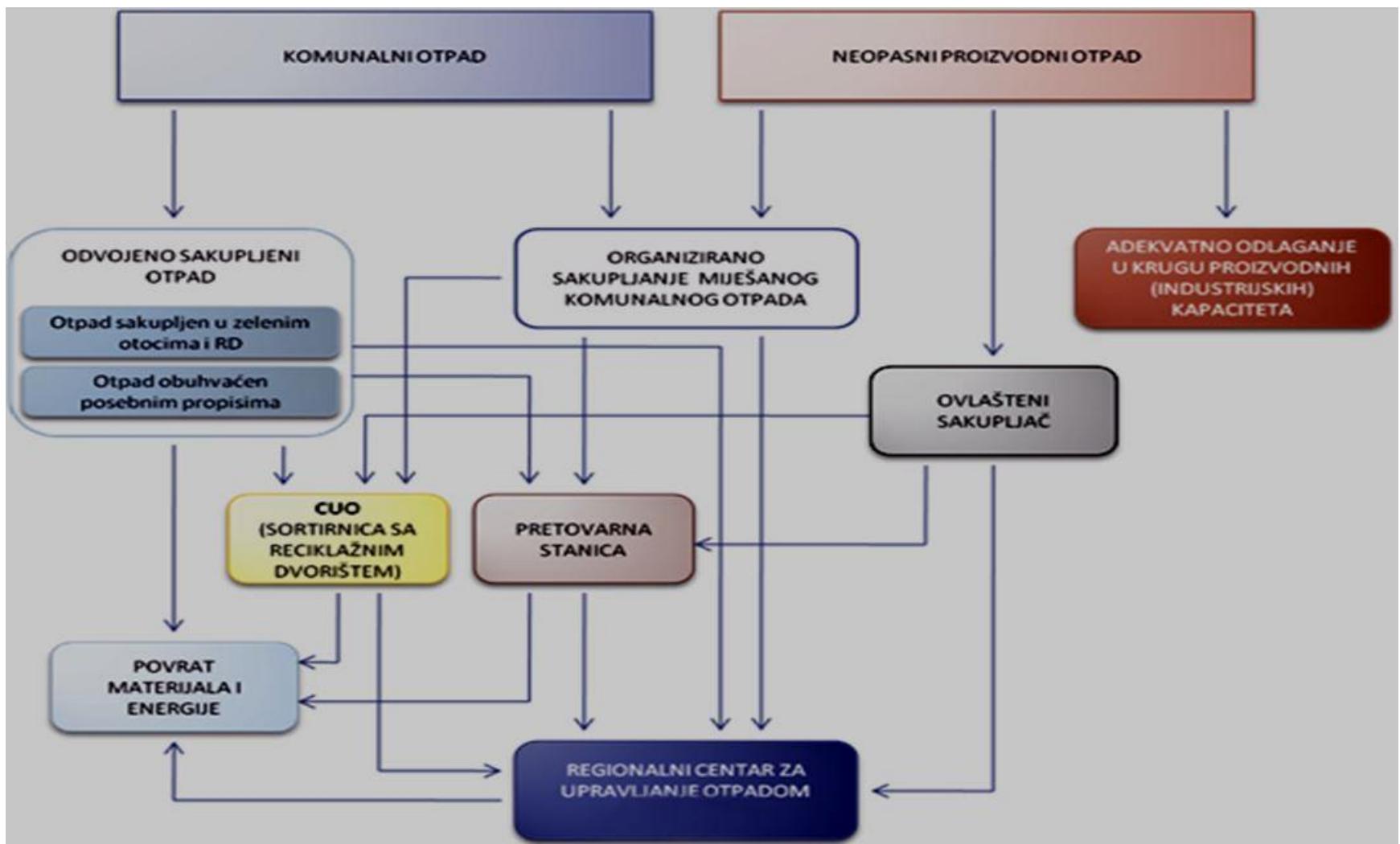
**PRILOG 5. ŠEMA KONCEPTA INTEGRALNOG SISTEMA UPRAVLJANJA
OTPADOM NA PODRUČJU BPK**

30. april/travanj 2014.

Broj 7 – strana 933

**PRILOG 6. ORGANIZACIJA UPRAVLJANJA KOMUNALNIM I NEOPASNIM
PROIZVODNIM OTPADOM**

30. april/travanj 2014.

Broj 7 – strana 935

**PRILOG 7. LOKACIJA OBJEKATA PLANIRANOG SISTEMA UPRAVLJANJA
OTPADOM- VARIJANTA 1**

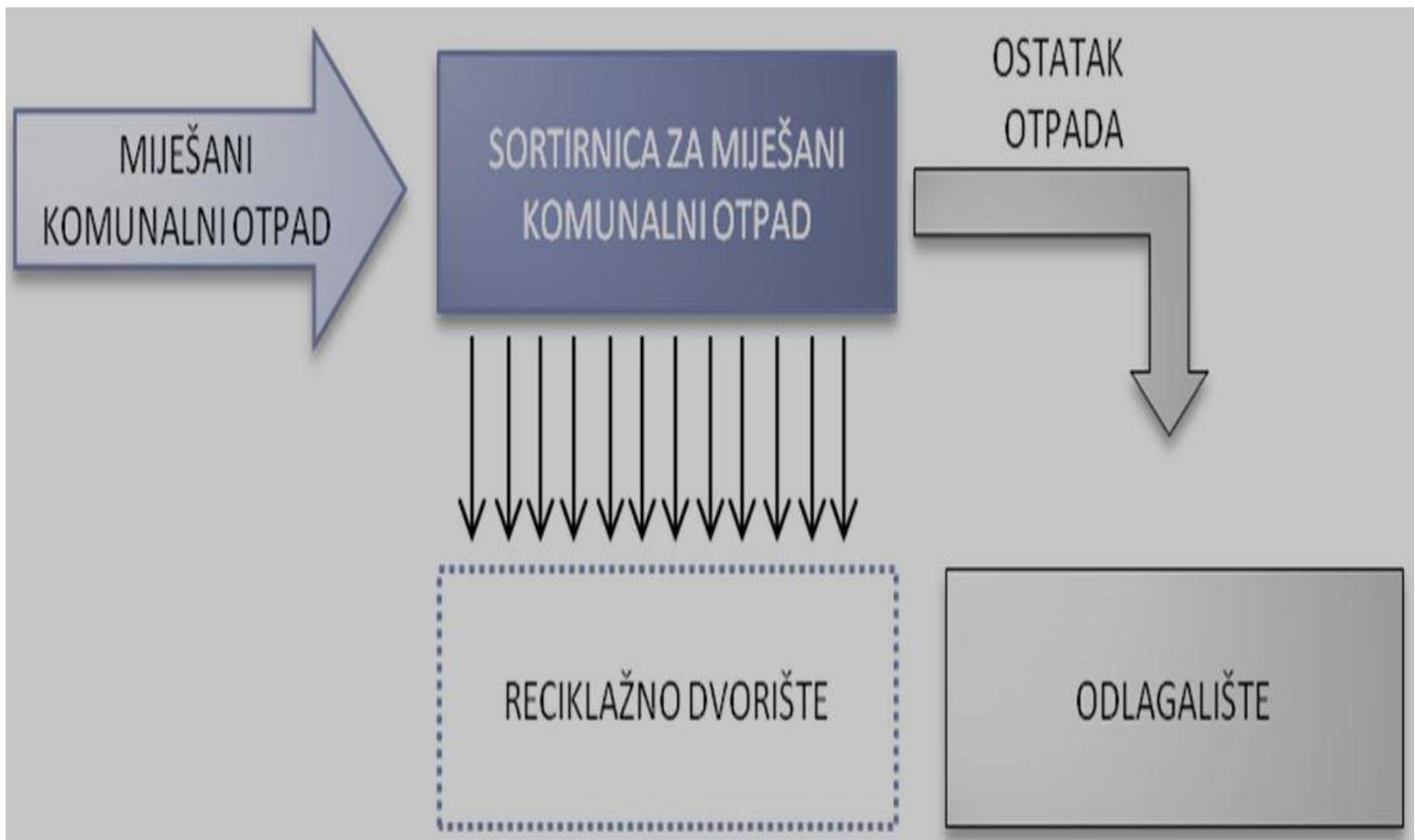
**PRILOG 8. LOKACIJA OBJEKATA PLANIRANOG SISTEMA UPRAVLJANJA
OTPADOM - VARIJANTA 2**

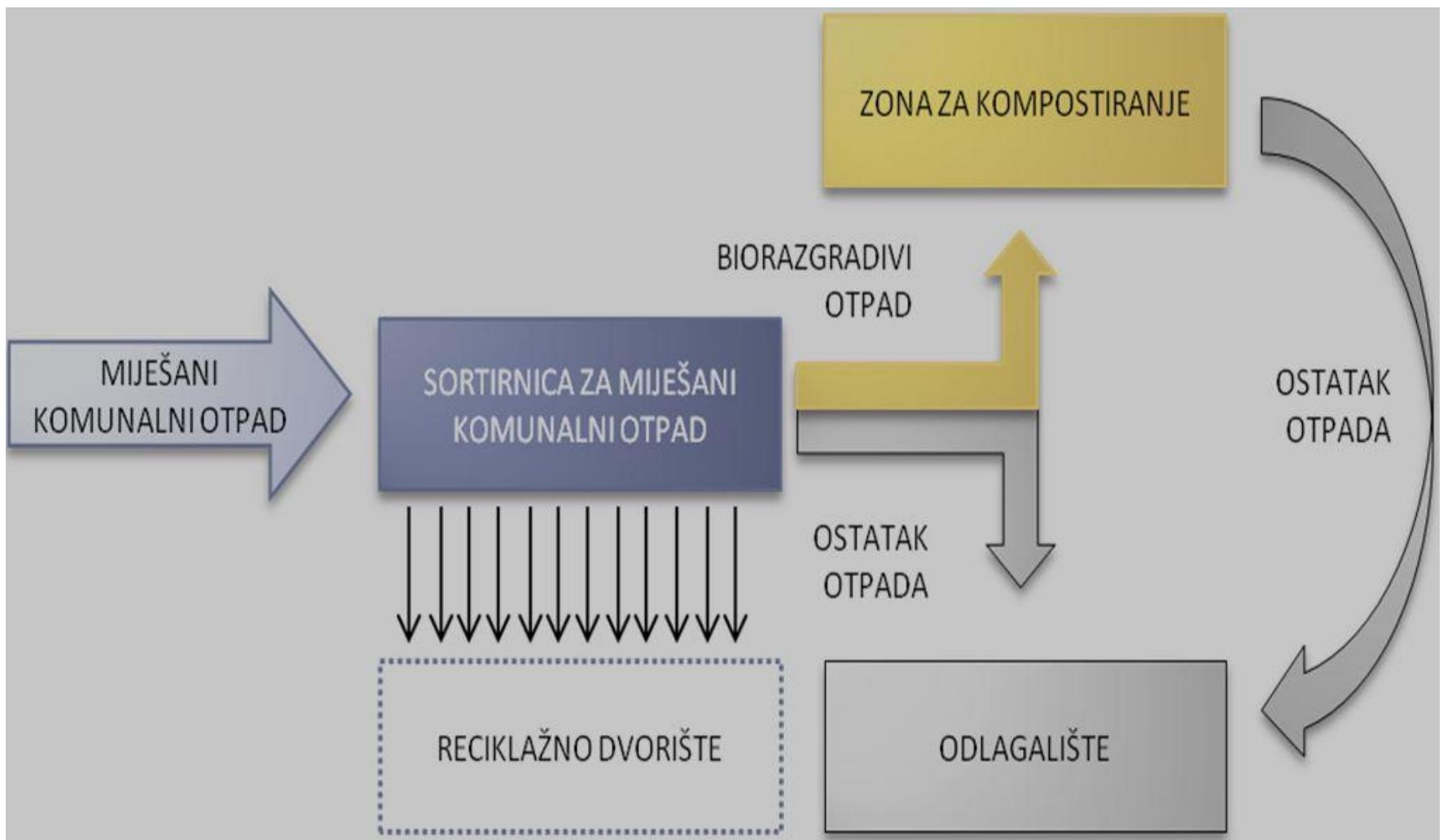
PRILOG 9. PLANIRANI SADRŽAJ RCUO

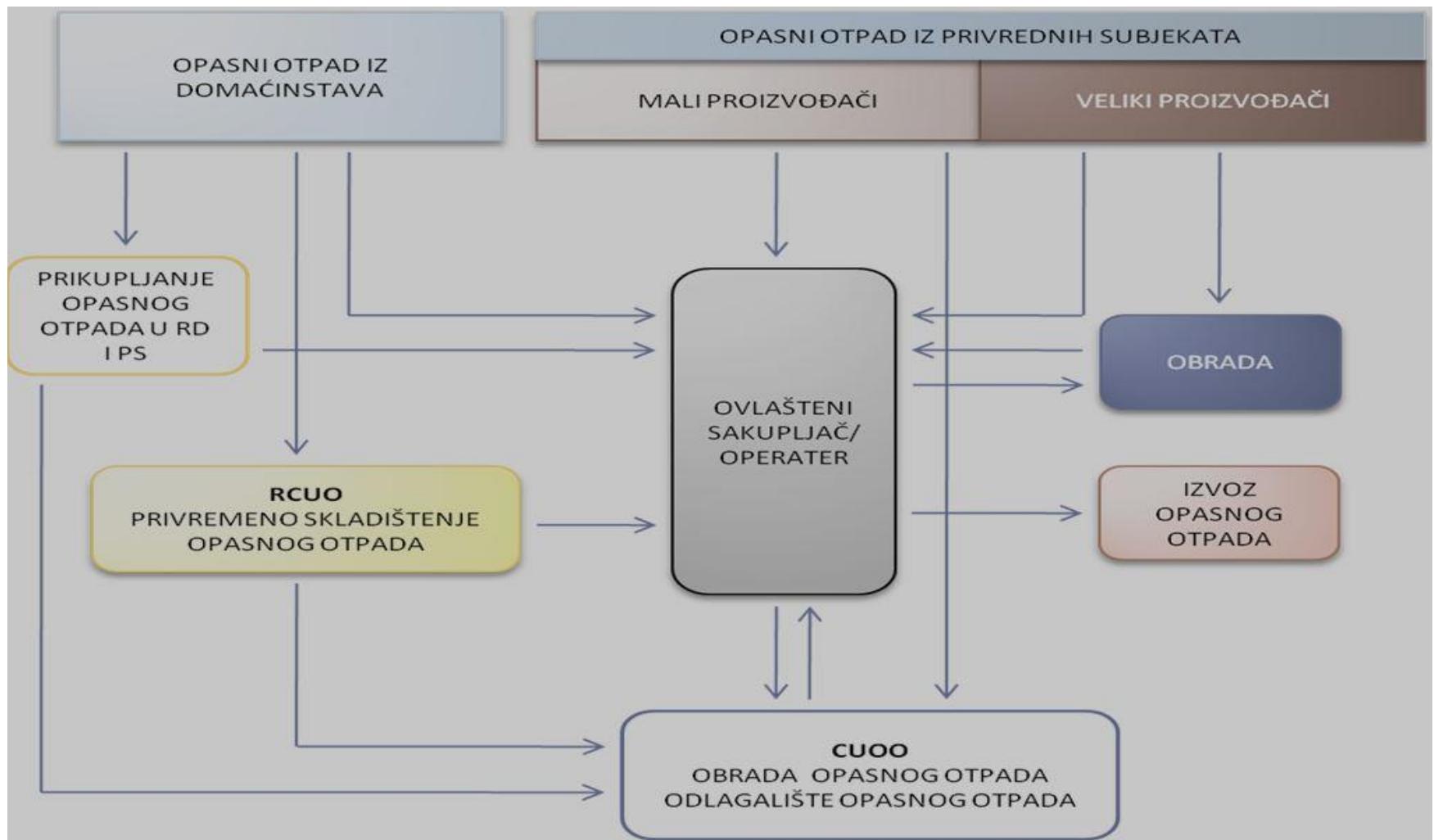
**PRILOG 10. „M“ KOMPONENTA MBO SISTEMA - SORTIRNICA OTPADA
(I FAZA)**

**PRILOG 11. „B“ KOMPONENTA MBO SISTEMA - BIOLOŠKA OBRADA OTPADA
(III FAZA)**

PRILOG 12. OKVIRNI SISTEM UPRAVLJANJA OPASNIM OTPADOM

322

Na temelju članka 25. Zakona o Vladi Bosansko-podrinjskog kantona Goražde („Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde”, broj: 5/03), Vlada Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, na svojoj 77. redovitoj sjednici, održanoj dana 22.04.2014.godine, **d o n o s i :**

**R J E Š E N J E
o razješenju predsjednika i članova
Upravnog odbora Zavoda
zdravstvenog osiguranja Bosansko-
podrinjskog kantona Goražde**

Članak 1.

Razrješavaju se predsjednik i članovi Upravnog odbora Zavoda zdravstvenog osiguranja Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, u sastavu:

1. Emir Sijerčić - predsjednik
2. Esad Imamović - član
3. Ferid Tutić - član
4. Alma Pašić - član
5. Aldijana Zorlak - član
6. dr. Olga Hasanbegović - član
7. dr.Rabina Hadžiahmetović - član
8. dr. Mediha Lojo-Deljo - član
9. mr.ph. Smirna Peštek - član

Članak 2.

Rješenje stupa na snagu danom donošenja i isto će se objaviti u "Službenim novinama Bosansko-podrinjskog kantona Goražde".

Broj:03-05-561/14
22.04.2014.godine
G o r a ž d e

P R E M I J E R
Emir Frašto,v.r.

323

Na temelju članka 25. Zakona o Vladi Bosansko-podrinjskog kantona Goražde („Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde”, broj: 5/03), a sukladno člankom 4. Zakona o ministarskim, vladim i drugim imenovanjima Federacije BiH („Službene novine FBiH”, broj: 34/03 i 65/13), Vlada Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, na svojoj 77. redovitoj sjednici, održanoj dana 22.04.2014. godine, **d o n o s i :**

**R J E Š E N J E
o imenovanju predsjednika i članova
Upravnog odbora Zavoda
zdravstvenog osiguranja Bosansko-
podrinjskog kantona Goražde**

Članak 1.

Imenuju se predsjednik i članovi Upravnog odbora Zavoda zdravstvenog osiguranja Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, u sastavu:

1. Emir Sijerčić - predsjednik
2. Esad Imamović - član
3. Alma Pašić - član
4. Aldijana Zorlak - član
5. dr.Olga Hasanbegović - član
6. dr.Rabina Hadžiahmetović - član
7. dr.Mediha Lojo-Deljo - član
8. mr.ph.Smirna Peštek - član

Članak 2.

Imenovanje iz članka 1. Rješenja je privremenog karaktera i vrši se na period do 90 (devedeset) dana, odnosno do konačnog imanovanja sukladno Zakonu.

Članak 3.

Rješenje stupa na snagu danom donošenja i isto će se objaviti u "Službenim novinama Bosansko-podrinjskog kantona Goražde".

**Broj:03-05-561-1/14
22.04.2014.godine**

G o r a ž d e

**P R E M I J E R
Emir Frašto,v.r.**

324

Na temelju članka 24. Zakona o Vladi Bosansko-podrinjskog kantona Goražde („Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“, broj: 5/03), te Programa utroška sredstava sa ekonomskog koda 615100 – Kapitalni transferi za zdravstvo, broj: 08-14-451-2/14 od 21.03.2014.godine i broj: 08-14-451-6/14 od 31.03.2014.godine, Vlada Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, na svojoj 77. redovitoj sjednici, održanoj dana 22.04.2014. godine, **d o n o s i:**

**O D L U K U
o isplati novčanih sredstava
JZU Kantonalna bolnica Goražde
za izvođenje radova na uređenju
dvorišta te nabavku i ugradnju
elektro grijaca bojlera za topnu
sanitarnu vodu**

Članak 1.

Vlada Bosansko-podrinjskog kantona Goražde odobrava isplatu novčanih sredstava za izvođenje radova na uređenju dvorišta u JZU Kantonalna bolnica Goražde po priloženom predmjeru i predračunu radova, te nabavku i ugradnju elektro grijaca na postojeći bojler za pripremu tople sanitарne vode, po prilo-

ženoj ponudi Termoprojekt, broj:02-03 /14, u ukupnom iznosu od 9.936,67 KM.

Članak 2.

Sredstva za provedbu ovog zahtjeva osigurana su u Proračunu Ministarstva za socijalnu politiku, zdravstvo, raseljene osobe i izbjeglice Bosansko-podrinjskog kantona Goražde za 2014. godinu, na ekonomski kod 615100 – Kapitalni transferi za zdravstvo.

Članak 3.

Za provedbu ove Odluke zadužuju se Ministarstvo za socijalnu politiku, zdravstvo, raseljene osobe i izbjeglice i Ministarstvo za financije Bosansko-podrinjskog kantona Goražde.

Članak 4.

Obvezuje se JZU Kantonalna bolnica Goražde da po provedbi odobrenih sredstava Ministarstvu za socijalnu politiku, zdravstvo, raseljene osobe i izbjeglice dostavi izvješće o namjenskom utrošku sredstava.

Članak 5.

Ova Odluka stupa na snagu danom objavlјivanja na službenoj oglasnoj ploči kantona, a naknadno će se objaviti u „Službenim novinama Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“.

**Broj:03-14-562/14
22.04.2014.godine**

G o r a ž d e

**P R E M I J E R
Emir Frašto,v.r.**

325

Na temelju članka 24. Zakona o

Vladi Bosansko-podrinjskog kantona Goražde ("Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde", broj: 5/03), Vlada Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, na svojoj 77. redovitoj sjednici, održanoj dana 22.04.2014.godine, **d o n o s i:**

O D L U K U
o davanju suglasnosti Ministarstvu
za obrazovanje, mlađe, znanost,
kulturu i sport za korištenje kombi
vozila u vlasništvu JU STŠ Hasib
Hadžović Goražde i to isključivo
za potrebe prevoza učenika
osnovnih i srednjih škola na
takmičenja koja će se provesti
sukladno kalendaru takmičenja

I

Ovom se Odlukom daje suglasnost Ministarstvu za obrazovanje, mlađe, znanost, kulturu i sport za korištenje kombi vozila u vlasništvu JU STŠ „Hasib Hadžović“ Goražde i to isključivo za potrebe prevoza učenika osnovnih i srednjih škola na takmičenja koja će se provesti sukladno kalendaru takmičenja.

II

Za potrebe korištenja kombi vozila iz članka I ove Odluke odobrava se korištenje usluga ovlaštenog isporučitelja goriva za službena motorna vozila (ENOL d.o.o.Goražde), uz obvezu podnošenja mjesecnih izvješća Ministarstvu za obrazovanje, mlađe, znanost, kulturu i sport.

III

Za potrebe korištenja kombi vo-

zila iz članka I ove Odluke zadužuje se uposlenik JU STŠ „Hasib Hadžović“ Goražde vozač Amir Halilović.

IV

Za provedbu ove Odluke zadužuje se Ministarstvo za obrazovanje, mlađe, znanost, kulturu i sport Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, a putni troškovi padaju na teret Proračuna JU STŠ „Hasib Hadžović“ Goražde.

V

Odluka stupa na snagu danom objavljivanja na službenoj oglasnoj ploči Kantona, a naknadno će se objaviti u "Službenim novinama Bosansko-podrinjskog kantona Goražde".

Broj:03-49-565/14
22.04.2014.godine
G o r a ž d e

P R E M I J E R
Emir Frašto,v.r.

326

Na temelju članka 24. Zakona o Vladi Bosansko-podrinjskog kantona Goražde ("Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde", broj: 5/03), Vlada Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, na svojoj 77. redovitoj sjednici, održanoj dana 22.04.2014. godine, **d o n o s i:**

O D L U K U
o davanju suglasnosti za putovanje
u inozemstvo (Republika Srbija -
Požarevac) i odobravanje vozača
i motornog vozila za putovanje
u inozemstvo (Republika Srbija -
Požarevac)

I

Ovom se Odlukom daje suglasnost za putovanje dva učenika i dva nastavnika (Ajla Balić i Emina Hubjer), koji čine predstavnike JU OMŠ „Avdo Smajlović“ Goražde na Jedanaestom takmičenju drvenih duvača, koje se održava u Republici Srbiji - Požarevac od 25. do 27.04.2014. godine.

II

Za putovanje iz članka I ove Odluke dana 24. i 25.04.2014. godine odobrava se vozač (Ešef Herak) i službeno vozilo Bosansko - podrinjskog kantona Goražde.

III

Za provedbu ove Odluke zadužuje se Služba za zajedničke poslove kantonalnih organa Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, a putni troškovi padaju na teret Proračuna Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, s tim da je smještaj osiguran u Đačkom domu u Republici Srbiji - Požarevac.

IV

Odluka stupa na snagu danom objavljivanja na službenoj oglasnoj ploči Kantona, a naknadno će se objaviti u "Službenim novinama Proračuna Bosansko-podrinjskog kantona Goražde".

**Broj:03-49-567/14
22.04.2014. godine
G o r a ž d e**

**P R E M I J E R
Emir Frašto,v.r.**

327

Na temelju članka 24. Zakona o

Vladi Bosansko-podrinjskog kantona Goražde ("Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde", broj: 5/03) i Programa utroška sredstava iz Proračuna Ministarstva za obrazovanje, znanost, kulturu i sport sa ekonomskog koda 614 100 (KAN 001) - Tekući transfer za sport za 2014. godinu broj: 10-14-592-2/14 od 20.02.2014. godine, Vlada Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, na svojoj 77. redovitoj sjednici, održanoj dana 22.04.2014. godine, **d o n o s i:**

**O D L U K U
o odobravanju novčanih
sredstava Sportskom savezu
Bosansko-podrinjskog kantona
Goražde na ime redovne tranše
za mjesec veljača i ožujak
2014.godine**

Članak 1.

Odobravaju se novčana sredstva u ukupnom iznosu od 15.450,00 KM Sportskom savezu Bosansko – podrinjskog kantona Goražde za mjesec veljača i ožujak 2014. godine i to:

- 450,00 KM na ime tehničkog funkcioniranja Sportskog saveza Bosansko – podrinjskog kantona Goražde za mjesec veljača i ožujak 2014. godine;
- 15.000,00 KM na ime korištenja sportskih objekata za klubove i saveze - pripreme i takmičenje za mjesec veljača i ožujak 2014. godine.

Članak 2.

Za provedbu ove Odluke zadužuje se Ministarstvo za financije, a sredstva doznačiti iz Proračuna Ministarstva za obrazovanje, mlade, znanost, kulturu

i sport sa ekonomskog koda 614 100 (KAN 001) – Tekući transfer za sport.

Novčana sredstva uplatiti na žiroračun Sportskog saveza Bosansko-podrinjskog kantona Goražde broj:1990540 006336521, otvorenom kod Sparkasse banke podružnica Goražde, ID broj: 4245007300007.

Članak 3.

Korisnik sredstava dužan je Ministarstvu za obrazovanje, mlade, znanost, kulturu i sport u roku od 10 (deset) dana od dana provedbe sredstava predati izviješće o utrošku proračunskih sredstava za redovite programe nositelja sportskih djelatnosti na razini Bosansko - podrinjskog kantona Goražde, za I (prvi) kvartal 2014. godine.

Izviješće se predaje na obrascu RP-2, koji je sastavni dio Kriterijuma za financiranje sporta iz javnih sredstava kojima se podstiče obavljanje sportskih djelatnosti na razini Bosansko-podrinjskog kantona Goražde („Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“, broj: 16/11, 3/12, 2/13 i 2/14).

Članak 4.

Odluka stupa na snagu danom objavljivanja na službenoj oglasnoj ploči Kantona, a naknadno će se objaviti u „Službenim novinama Bosansko-podrinjskog kantona Goražde Goražde“.

**Broj:03-14-569/14
22.04.2014. godine
G o r a ž d e**

**P R E M I J E R
Emir Frašto,v.r.**

328

Na temelju članka 24. Zakona o

Vladi Bosansko-podrinjskog kantona Goražde („Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“, broj: 5/03) i Programa utroška sredstava iz Proračuna Ministarstva za obrazovanje, znanost, kulturu i sport sa ekonomskog koda 614 100 (KAN 001) – Tekući transfer za sport za 2014. godinu broj: 10-14-592-2/14 od 20.02.2014. godine, Vlada Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, na svojoj 77. redovitoj sjednici, održanoj dana 22.04.2014.godine, **d o n o s i:**

**O D L U K U
o odobravanju novčanih sredstava
Aktivu nastavnika tjelesnog
i zdravstvenog odgoja
Bosansko-podrinjskog kantona
Goražde**

Članak 1.

Odobravaju se novčana sredstva u iznosu od 6.000,00 KM Aktivu nastavnika tjelesnog i zdravstvenog odgoja Bosansko-podrinjskog kantona Goražde na ime podrške za kantonalna i federalna takmičenja učenika osnovnih i srednjih škola sa područja Bosansko-podrinjskog kantona Goražde.

Članak 2.

Za provedbu ove Odluke zadužuje se Ministarstvo za financije, a sredstva doznačiti iz Proračuna Ministarstva za obrazovanje, mlade, znanost, kulturu i sport sa ekonomskog koda 614 100 (KAN 001) – Tekući transfer za sport za 2014. godinu.

Novčana sredstva doznačiti na žiroračun Udruženja Pedagoga sporta i stručnih osoba u oblasti fizičke kulture i

sporta Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, broj:1990540051752212, otvoren kod Sparkasse banke podružnica Goražde, ID broj: 4245063630001.

Članak 3.

Korisnik sredstava dužan je Ministarstvu za obrazovanje, mlađe, znanost, kulturu i sport u roku od 10 (deset) dana od dana provedbe sredstava predati izvješće o utrošku proračunskih sredstava za redovne programe nositelja sportskih djelatnosti na razini Bosansko-podrinjskog kantona Goražde.

Izvješće se predaje na obrascu RP-2, koji je sastavni dio Kriterijuma za finansiranje sporta iz javnih sredstava kojima se podstiče obavljanje sportskih djelatnosti na razini Bosansko-podrinjskog kantona Goražde („Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“, broj: 16/11, 3/12, 2/13 i 2/14).

Članak 4.

Odluka stupa na snagu danom objavljivanja na službenoj oglasnoj ploči Kantona, a naknadno će se objaviti u „Službenim novinama Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“.

**Broj:03-14-570/14
22.04.2014. godine
G o r a ž d e**

**P R E M I J E R
Emir Frašto,v.r.**

329

Na temelju članka 24. Zakona o Vladi Bosansko-podrinjskog kantona Goražde („Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“ broj: 5/03), u svezi sa člancima 42. i 43. Zakona o policijskim službenicima Kantona („Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“, broj: 12/06, 13/07, 8/08, 17/08 i 7/09), a sukladno Pravilniku o unutarnjoj organizaciji i sistematizaciji MUP-a BPK, broj: 07-01-34-2689/08, 07-01-34-8037/08 i 07-01-34-9319/09 i 07-01-34-5436/10, Vlada Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, na svojoj 77. redovitoj sjednici, održanoj dana 22.04.2014. godine, **d o n o s i:**

skog kantona Goražde“, broj: 12/06, 13/07, 8/08, 17/08 i 7/09), a sukladno Pravilniku o unutarnjoj organizaciji i sistematizaciji MUP-a BPK, broj: 07-01-34-2689/08, 07-01-34-8037/08 i 07-01-34-9319/09 i 07-01-34-5436/10, Vlada Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, na svojoj 77. redovitoj sjednici, održanoj dana 22.04.2014. godine, **d o n o s i:**

O D L U K U o davanju suglasnosti za prijem u radni odnos policijskih službenika u početnim činovima

Članak 1.

Ovom se Odlukom daje suglasnost Upravi policije u sastavu Ministarstva za unutarnje poslove Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, da, sukladno relevantnim odredbama Zakona o policijskim službenicima Kantona, izvrši upošljavanje, odnosno prijem 12 policijskih službenika u početnom činu “policajac” i 3 policijska službenika u činu “mlađi inspektor”.

Članak 2.

Sredstava za provedbu ove Odluke osigurati u Proračunu Uprave policije u sastavu Ministarstva za unutarnje poslove Bosansko-podrinjskog kantona Goražde za proračunsku 2015.godinu.

Članak 3.

Za provedbu ove Odluke zadužuje se Uprava policije u Ministarstvu za unutarnje poslove Bosansko-podrinjskog kantona Goražde.

Članak 4.

Odluka stupa na snagu danom objavljivanja na službenoj oglasnoj ploči Kantona, a naknadno će biti objavljena u „Službenim novinama Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“.

**Broj:03-34-597/14
22.04.2014.godine
G o r a ž d e**

**P R E M I J E R
Emir Frašto,v.r.**

330

Na temelju članka 24. Zakona o Vladi Bosansko-podrinjskog kantona Goražde („Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“, broj: 5/03), a sukladno Planu Uprave policije MUP-a BPK Goražde za nabavku odjeće i obuće za policijske službenike u proračunskoj 2014. godini broj: 07/I-14-698-2/14 od 24.02.2014.godine, Vlada Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, na svojoj 77. redovitoj sjednici, održanoj dana 22.04.2014. godine, **d o n o s i:**

**O D L U K U
o davanju suglasnosti za plaćanje
predračuna broj: PR-3/14
gospodarskom subjektu “
MILITARYSHOP”d.o.o. Sarajevo**

Članak 1.

Ovom se Odlukom daje suglasnost Upravi policije Ministarstva za unutarnje poslove Bosansko-podrinjskog kantona Goražde da gospodarskom subjektu „**MILITARYSHOP**“ d.o.o. Sarajevo izvrši plaćanje po predračunu broj: PR-3/14 od 26.02.2014 godine u iznosu od **1.433,25 KM**, u svrhu nabavke 1 kompleta digital-urbane uniforme za pripad-

nika Jedinice za podršku Sektora uniformisane policije Uprave policije Ministarstva za unutarnje poslove BPK Goražde.

Članak 2.

Sredstva potrebna za provedbu Odluke obezbijeđena su u Proračunu Uprave policije Ministarstva za unutarnje poslove Bosansko-podrinjskog kantona Goražde za 2014. godinu, u operativnom planu za mjesec ožujak, ekonomski kod 613400 - Nabavka materijala i sličnog inventara.

Članak 3.

Za provedbu ove Odluke zadužuju se Uprava policije Ministarstva za unutarnje poslove BPK Goražde i Ministarstvo za finansije Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, svako iz svoje nadležnosti.

Članak 4.

Ova Odluka stupa na snagu danom objavljivanja na službenoj oglasnoj ploči Kantona, a naknadno će se objaviti u „Službenim novinama Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“.

**Broj:03-14-573/14
22.04.2014.godine
G o r a ž d e**

**P R E M I J E R
Emir Frašto,v.r.**

331

Na temelju članka 24. Zakona o Vladi Bosansko – podrinjskog kantona Goražde („Službene novine Bosansko – podrinjskog kantona Goražde“ broj: 5/03) i članka 215. Zakona o dopunskim pravima branitelja i članova njihovih obitelji u Bosansko-podrinjskom kantonu

Goražde („Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“, broj: 9/13), Vlada Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, na svojoj 77. redovitoj sjednici, održanoj dana 22.04.2014.godine, **d o n o s i:**

O D L U K U
o odobravanju novčanih sredstava
na ime jednokratnih novčanih pomoći
braniteljima i članovima njihovih
obitelji sa prostora Bosansko-
podrinjskog kantona Goražde

Članak 1.

Odobravaju se novčana sredstva u ukupnom iznosu od **3.486,00 (slovišma: tri tisuće četiri stotine osamdeset šest) KM** na ime jednokratnih novčanih pomoći braniteljima i članovima njihovih obitelji sa prostora Bosansko-podrinjskog kantona Goražde.

Sredstva iz prethodnog stavka odobravaju se u pojedinačnim iznosima kako slijedi:

R/B	Prezime (ime oca) ime	Opis pomoći	Visina sredstava (KM)
1.	Hajdarović (Asim) Sead	socijalne potrebe	207,50
2.	Hasović (Rušid) Fadil	socijalne potrebe	166,00
3.	Hendo (Sulejmen) Dževad	socijalne potrebe	166,00
4.	Hodžić (Ramiz) Samir	socijalne potrebe	249,00
5.	Hodžić (Zahir) Mevlida	socijalne potrebe	166,00
6.	Hodžić (Jusuf) Zahid	socijalne potrebe	207,50
7.	Kadrić (Ragib) Zahid	prehrambeni bon nabavka ogrijeva	290,50
8.	Kanlić (Adem) Ramiz	socijalne potrebe	166,00
9.	Ligata (Meho) Mehida	socijalne potrebe prehrambeni bon nabavka ogrijeva	456,50
10.	Odžak (Hasan) Haris	socijalne potrebe	207,50
11.	Oruč (Ramiz) Zijad	socijalne potrebe	207,50
12.	Peštek (Ahmet) Hrustem	prehrambeni bon	83,00
13.	Redžić (Galib) Mensur	socijalne potrebe	249,00
14.	Rimpapa (Juso) Zaim	socijalne potrebe	166,00
15.	Turulja (Rašid) Mujo	socijalne potrebe	249,00
16.	Zec (Ćamil) Džafer	socijalne potrebe	249,00
UKUPNO:			3.486,00

Članak 2.

Odobrena sredstva osigurati iz Proračuna Ministarstva za boračka pitanja Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, ekonomski kod 614200 – “Tkući transferi pojedincima” (BOR-004) – jednokratne novčane pomoći.

Članak 3.

Za provedbu ove Odluke zadužuju se Ministarstvo za boračka pitanja i Ministarstvo za financije Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, a ukupna sredstva uplatiti na žiroračune NLB Tuzlanska banka, podružnica Goražde.

Članak 4.

Ova Odluka stupa na snagu danom objavljuvanja na službenoj ploči Kantona, a naknadno će se objaviti u „Službenim novinama Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“.

**Broj:03-14-575/14
22.04.2014.godine
G o r a ž d e**

**P R E M I J E R
Emir Frašto,v.r.**

332

Na temelju članka 24. Zakona o Vladi Bosansko-podrinjskog kantona Goražde (“Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde”, broj: 5/03), Vlada Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, na svojoj 77. redovitoj sjednici, održanoj dana 22.04.2014.godine, **d o n o s i:**

**O D L U K U
o prenosu opreme**

I

Odobrava se prenos sredstava (opreme) sa Ministarstva za pravosuđe, upravu i radne odnose na Zavod za besplatnu pravnu pomoć Bosansko-podrinjskog kantona Goražde.

II

Opremu iz član I. ove Odluke čini:

R. B.	Vrsta opreme	Inventurni broj	Vrijednost
1.	Oprema za grijanje (6 radijatora)	4684, 4685, 4686, 4687, 4688, 4689	1320,00
2.	Računari MSGW Win 7 Pro (4 komada)	4690, 4699, 4701, 4702	3186,75
3.	Monitor 22 PH 226 (4 komada)	4703, 4704, 4705, 4706	903,84
4.	LapT NOT HP 6570b (2 komada)	4707,4708	3369,60
5.	Torba DOD HP (2 komada)	Vodi se kao sitni inventar	105,22
6.	T elefonska centrala Hipath 3350		1743,30
7.	SLU 8 digitalni modul za centralu	4677	468,00
8.	Modul Tlan 2 za centralu		169,65
9.	Kabal za napajanje centrale		15,21
10.	Telefon 40 T	4683	332,28
11.	Telefon 15 T (5 komada)	4678, 4679, 4680, 4681,4682	924,30

12.	Produžni kabal (7 komada)	Vodi se kao sitni inventar	237,51
13.	Klima Beko INVER (2 komada)	4675, 4676	1798,00
14.	Skener Canon DR-C130	4674	1151,87
15.	Klub sto 120x60x60	4671	105,30
16.	Stolica za čekaonicu (5 komada)	4652, 4653, 4654, 4655, 656	549,90
17.	Ladičar 55x42x62 (6 komada)	4665, 4666, 4667, 4668, 4669, 4670	1158,30
18.	Klub stolić 44,5x50x50	4659	114,66
19.	Ormar 225x40x250	4721	649,35
20.	Ormar 215x40x250	4648	643,50
21.	Ormar 295x40x270	4647	848,25
22.	Ormar 295x40x110	4720	532,35
23.	Radni stol 160x80x73 (5 komada)	4660, 4661, 4662, 4663, 4664	1181,70
24.	Radna stolica visoki naslon (3 komada)	4649, 4650, 4651	322,92
25.	Stolica polufotelja (2 komada)	4657, 4658	198,90
26.	Multifunkcijski kopir Laser MX410de	4672	935,10
27.	Printer MS410DN	4673	691,47

III

Za provedbu ove Odluke zadužuju se Ministarstvo za pravosuđe, upravu i radne odnose i Zavod za besplatnu pravnu pomoć Bosansko-podrinjskog kantona Goražde.

IV

Odluka stupa na snagu danom objavlјivanja na službenoj oglasnoj tabli kantona, a naknadno će se objaviti u "Službenim novinama Bosansko-podrinjskog kantona Goražde".

Broj:03-14-577/14
22.04.2014.godine

G o r a ž d e

P R E M I J E R
Emir Frašto,v.r.

333

Na temelju članka 24. Zakona o Vladi Bosansko-podrinjskog kantona

Goražde ("Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde" broj: 5/03) i članka 35. Zakona o izvršenju Proračuna Bosansko-podrinjskog kantona Goražde za 2014. godinu ("Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde" broj: 16/13), Vlada Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, na svojoj 77. redovitoj sjednici, održanoj dana 22.04.2014.godine, **d o n o s i:**

**O D L U K U
o davanju suglasnosti
za nabavku opreme**

Članak 1.

Ovom se Odlukom daje suglasnost za nabavku opreme Ministarstvu za financije i to:

- Kancelarijski digitron (x1)

Članak 2.

Sredstva potrebna za provedbu Odluke osigurana su u Proračunu Ministarstva za financije Bosansko-podrinjskog kantona Goražde na ekonomskom kodu 821300 - Nabavka opreme.

Nabavku opreme obaviti sukladno Zakonu o javnim nabavkama Bosne i Hercegovine.

Članak 3.

Za provedbu Odluke zadužuje se Ministarstvo za financije Bosansko-podrinjskog kantona Goražde.

Članak 4.

Ova Odluka stupa na snagu danom objavljivanja na službenoj oglasnoj ploči Kantona, a naknadno će se objaviti u „Službenim novinama Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“.

Broj:03-14-576/14

22.04.2014. godine

G o r a ž d e

P R E M I J E R

Emir Frašto,v.r.

334

Na temelju članka 24. Zakona o Vladi Bosansko-podrinjskog kantona Goražde („Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“, broj: 5/03), Vlada Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, na svojoj 78. redovitoj sjednici, održanoj dana 29.04.2014. godine, **d o n o s i:**

**ODLUKU
o davanju suglasnosti
za plaćanje računa**

Članak 1.

Ovom se Odlukom daje suglasnost Ministarstvu za gospodarstvo Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, za plaćanje predračuna broj:01/14 od 08.04. 2014.godine u iznosu od 3.439,80 KM, AFIP-u - Agenciji za finansijske, informatičke i posredničke usluge d.d. Sarajevo, na ime dostave podataka iz računovodstvenih iskaza za 294 pravnih osoba sa područja Bosansko-podrinjskog kantona Goražde za 2013.godinu po zahtjevu Ministarstva za gospodarstvo Bosansko-podrinjskog kantona Goražde.

Članak 2.

Za provedbu ove Odluke zadužuju se Ministarstvo za gospodarstvo i Ministarstvo za financije Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, a sredstva osigurati iz Proračuna Ministarstva za gospodarstvo, ekonomski kod 613900- Ugovorene i druge posebne usluge.

Članak 3.

Ova Odluka stupa na snagu danom objavljivanja na službenoj oglasnoj ploči Kantona, a naknadno će se objaviti u „Službenim novinama Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“.

Broj:03-14-608/14

29.04.2014.godine

G o r a ž d e

P R E M I J E R

Emir Frašto,v.r.

335

Na temelju članka 24. Zakona o Vladi Bosansko-podrinjskog kantona Goražde („Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“, broj: 5/03), Vlada Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, na svojoj 78. redovitoj sj-

ednici, održanoj dana 29.04.2014.godine,
d o n o s i:

**O D L U K U
o davanju suglasnosti za plaćanje
računa broj: RN-0090/14**

Članak 1.

Daje se suglasnost Ministarstvu za gospodarstvo - Direkcija za ceste Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, da izvrši plaćanje računa broj: RN-0090 /14 od 01.04.2014.godine na iznos od 56.000,00 KM, ispostavljenog od strane gospodarskog društva „Okac“ d.o.o. Goražde po Ugovoru broj: 03-14-1892-1/13 od 31.12.2013. godine, a odnosi se na 2,5 tranše Zimskog održavanja ugovorenih putnih pravaca u periodu od 01.01. do 15.03.2014.godine.

Članak 2.

Za provedbu ove Odluke zadužuju se Ministarstvo za gospodarstvo - Direkcija za ceste i Ministarstvo za finansije Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, a sredstva osigurati iz Proračuna Ministarstva za gospodarstvo Bosansko-podrinjskog kantona Goražde - Direkcija za ceste, ekonomski kod **613700 - Izdaci za tekuće održavanje**.

Članak 3.

Odluka stupa na snagu danom objavljivanja na službenoj oglasnoj ploči Kantona, a naknadno će se objaviti u „Službenim novinama Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“.

Broj:03-14-609/14
29.04.2014.godine

G o r a ž d e

P R E M I J E R
Emir Frašto,v.r.

.....

336

Na temelju članka 24. Zakona o Vladi Bosansko-podrinjskog kantona Goražde („Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“, broj: 5/03) i članka 41. Zakona o izvršenju Proračuna Bosansko-podrinjskog kantona Goražde za 2014.godinu („Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“, broj: 16/13), Vlada Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, na svojoj 78. redovitoj sjednici, održanoj dana 29.04.2014.godine, **d o n o s i:**

**O D L U K U
o davanju suglasnosti na Program
podrške razvoju privatnog sektora
i izvozne industrije Bosansko-
podrinjskog kantona Goražde za
2014.godinu na ekonomskom kodu
614500 - Subvencije privatnim
poduzećima i poduzetnicima**

Članak 1.

Ovom Odlukom Vlada Bosansko-podrinjskog kantona Goražde daje suglasnost na Program podrške razvoju privatnog sektora i izvozne industrije Bosansko-podrinjskog kantona Goražde za 2014.godinu na ekonomskom kodu **614500-Subvencije privatnim poduzećima i poduzetnicima**, u iznosu od 50.000 KM.

Članak 2.

Za provedbu ove Odluke zadužuju se Ministarstvo za gospodarstvo i Ministarstvo za finansije Bosansko-podrinjskog kantona Goražde.

Članak 3.

Ova Odluka stupa na snagu dan-

om objavljanja na službenoj oglasnoj ploči Kantona, a naknadno će se objaviti u „Službenim novinama Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“.

**Broj:03-14-610/14
29.04.2014.godine
G o r a ž d e**

**P R E M I J E R
Emir Frašto,v.r.**

.....

336a)

PROGRAM UTROŠKA SREDSTAVA
PRORAČUNA BOSANSKO-
PODRINJSKOG KANTONA GORAŽDE
ZA 2014. GODINU

Godina:	2014
Proračunski korisnik	Ministarstvo za gospodarstvo
Ekonomski kod:	614 500
Naziv ekonomskog koda	Subvencije privatnim poduzećima i poduzetnicima

PODACI O PROGRAMU

Naziv Programa: Program podrške razvoju privatnog sektora i izvozne industrije Bosansko-podrinjskog kantona Goražde

Proračunski korisnik:
Ministarstvo za gospodarstvo

Proračunski razdjel: 17

Ekonomski kod: 614 500

Analitički kod: POD 001

Naziv analitičkog koda: Subvencije privatnim poduzećima i poduzetnicima

Period provedbe Programa:
01.01.2014 - 31.12.2014.

Ukupna vrijednost Programa:
50.000 KM

Odgovorna osoba:
Demir Imamović, dipl.ecc.

Pozicija odgovorne osobe: Ministar

Kontakt osoba za Program:
Ismet Omeragić

Kontakt-telefon: +387-38-228-640

Kontakt e-mail:
jedinicazarazvoj@bpkg.gov.ba

Datum usvajanja Programa:
29.04.2014. godine

Suglasnost: Suglasnost na Program utroška dala je Vlada Bosansko-podrinjskog kantona Goražde („Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“, broj:03-14-610/14)

Objavljanje: Program je objavljen u „Službenim novinama Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“ broj: 7/14

Internet: www.mp.bpkg.gov.ba

Na temelju članka 41. Zakona o izvršenju Proračuna Bosansko-podrinjskog kantona Goražde za 2014.godinu („Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“, broj:16/13), sukladno Programu razvoja Bosansko-podrinjskog kantona Goražde („Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“, broj: 10/11) i Zakona o sustavu državne pomoći u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“ broj:10/12), Ministarstvo za gospodarstvo Bosansko-podrinjskog kantona Goražde utvrđuje:

PROGRAM UTRŠKA
sredstava Proračuna Bosansko-podrinjskog kantona Goražde za 2014. godinu sa ekonomskog koda 614 500 - Subvencije privatnim poduzećima i poduzetnicima

TOČKA 1.

NAZIV PROGRAMA

Naziv Programa utroška sredstava Proračuna Bosansko-podrinjskog kantona Goražde sa ekonomskog koda 614 500 - Subvencije privatnim poduzećima i poduzetnicima glasi: **Program podrške razvoju privatnog sektora i izvozne industrije Bosansko-podrinjskog kantona Goražde** (u daljem tekstu: Program).

TOČKA 2.

NADLEŽNOSTI MINISTARSTVA
ZA GOSPODARSTVO

(1) Na temelju Zakona o ministarstvima i drugim tijelima kantonalne uprave Bosansko-podrinjskog kantona Goražde („Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“ broj: 09/13), nadležnosti Ministarstva za gospodarstvo su predlaganje i provođenje politike u oblasti industrije, poduzimanje mjera za unapređenje proizvodnje, upravljanje prirodnim bogatstvima, razvoj poljoprivrede, upravljanje poljoprivrednim zemljištem, uzgoj, zaštita i unapređenje šuma, šumske komunikacije i eksploracija šuma, industrijske vode, vodo-privredne aktivnosti, korištenje voda u energetske i rekreacijske svrhe, upotreba i zaštita voda, ulaganja u gospodarska poduzeća, promet roba i usluga, učešće u kreiranju politike

uvoza i izvoza, kontrola cijena proizvoda i usluga, zaključivanje ekonomskih sporazuma, kreiranje i implementaciju politike kantonalnog turizma, razvoj turističkih resursa, razvoj rekreativnih, rehabilitacijskih i drugih centara, promocija turizma, ugostiteljstvo, poduzetništvo, provođenje politke razvoja komunikacija i transportne infrastrukture, razvoj javnog prometa, izgradnja, obnova i održavanje prometnica od značaja za kanton, modernizacija cestovnog prometa i osiguranje komunikacijskih veza na području Bosansko-podrinjskog kantona Goražde.

- (2) Program je izrađen sukladno:
- Zakonu o izvršenju Proračuna Bosansko-podrinjskog kantona Goražde za 2014. godinu;
 - Programu razvoja Bosansko-podrinjskog kantona Goražde do 2014. godine;
 - Ciljevima i politici Bosansko-podrinjskog kantona Goražde za 2014. godinu („Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“, broj: 3/13);
 - Programu rada Vlade Bosansko-podrinjskog kantona Goražde za 2014. godinu („Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“, broj: 04/14).

TOČKA 3.

OPIS PROGRAMA

- (1) Programom razvoja Bosansko-podrinjskog kantona Goražde do 2014. godine definirano je ubrzanje gospodarskog razvoja, kreiranje novih radnih mjeseta, razvoj gospodarske infrastrukture i izvozno orijentirane pre-

rađivačke industrije kao ključne razvojne prioritete Bosansko-podrinjskog kantona Goražde.

- (2) Program podrške razvoju privatnog sektora i izvozne industrije osigurava da se planirana sredstva proračuna Ministarstva za gospodarstvo koriste na transparentan, specifičan, mjerljiv način sa svrhom da se podrži:
 - a) gospodarski razvoj i upošljavanje,
 - b) kreiranje novih radnih mesta u izvozno orijentiranoj prerađivačkoj industriji,
 - c) provođenje drugih mjera koje doprinose razvoju gospodarstva, unapređenju industrijske infrastrukture i kreiranju novih, sigurnijih i bolje plaćenih radnih mesta na području u Bosansko-podrinjskog kantona Goražde.

(3) Program obuhvata:

- a) odredbe o početku i rokovima provođenja Programa,
- b) pregled stanja gospodarstva Bosansko-podrinjskog kantona Goražde za 2013. godinu,
- c) opći cilj i posebni ciljevi Programa za 2014. godinu,
- d) potrebna sredstva za provođenje Programa,
- e) kriterijume za raspodjelu sredstava,
- f) procedure apliciranja, selekcije i evaluacije projekata i zahtjeva za sredstvima,
- g) prioritete, financijske kriterijume i način rangiranja,
- h) naziv korisnika sredstava,
- i) procjenu rezultata,

j) procjenu nepredviđenih rashoda i rizika.

- (4) Program definira bitne elemente za dobijanje suglasnosti od strane Vlade sukladno Zakonu o izvršenju Proračuna Bosansko-podrinjskog kantona Goražde (svrha Programa, opći i posebni ciljevi, kriterijumi za raspodjelu sredstava, korisnici sredstava, način procjene rezultata i procjena nepredviđenih rashoda i izdataka).
- (5) Program je otvoren za sufinanciranje projekata gospodarskih društava koji doprinose kreiranju novih radnih mesta (upošljavanje) proizvodnim malim i srednjim poduzećima, prerađivačkoj industriji, u sektoru usluga, pomoć za gospodarska društva koja se nalaze u poteškoćama te projekata i aktivnosti koje doprinose povećanju konkurenčkih prednosti.

TOČKA 4.

POČETAK I ROKOVI PROVOĐENJA PROGRAMA

- (1) Ovaj Program je višegodišnjeg karaktera koji se provodi od početka 2011.godine do kraja 2014. godine.
- (2) U Programu su definirane aktivnosti za 2014. godinu, a provođenje Programa počinje dobivanjem suglasnosti od strane Vlade Bosansko podrinjskog kantona Goražde i trajaće do 31.12.2014. godine.
- (3) Godišnji Program za 2014. godinu donijet će se nakon donošenja Proračuna Kantona za 2014. godinu.
- (4) Krajnji rok za dostavljanje zahtjeva za korištenje sredstava ističe 05. prosinca 2014. godine u 16:00 sati.

TOČKA 5.

PREGLED STANJA GOSPODARSTVA
BOSANSKO-PODRINJSKOG
KANTONA GORAŽDE U 2013 GODINI

- (1) Stanje gospodarstva Bosansko-podrinjskog kantona Goražde je polazni temelj za procjenu potreba korisnika koje su podržane u okviru ovog Programa. Stanje gospodarstva se mjeri na temelju izviješća o mjesecnim statističkim kretanjima u Federaciji BiH i finansijskih izviješća gospodarskih društava.
- (2) Na kraju 2013. godine na području kantona je bilo uposleno 6.404 radnika, što je za 266 radnika više u odnosu na 31.12.2012. godine.
- (3) Protekla godina obilježena je najvećim godišnjim rastom broja novih radnih mjesta. Prerađivačka industrija Bosansko-podrinjskog kantona Goražde na kraju 2013.godine upošljava-

la je 2.989 radnika, što je povećanje od 301 novih radnih mjesta u odnosu na 2012.godinu. Najveći porast broja uposlenih ostvaren je u velikim izvozno orijentiranim gospodarskim društvima, koja svoje djelatnosti obavljaju na području industrijskih zona „POBJEDA“ i „VITKOVIĆI“.

- (4) Tijekom protekle godine zabilježen je pad uposlenosti u poduzećima koja upošljavaju manje od 250 radnika, a stanje u sektoru usluga također ukazuje na smanjenje uposlenosti, zbog čega je povećanje uposlenosti u sektoru usluga jedan od prioriteta, posebno u oblastima povezanim sa potrebama izvozne industrije.
- (5) Temeljni odabrani indikatori stanja gospodarstva Bosansko-podrinjskog kantona Goražde od 2010. godine na kraju svake godine prikazani su u tabeli 1.

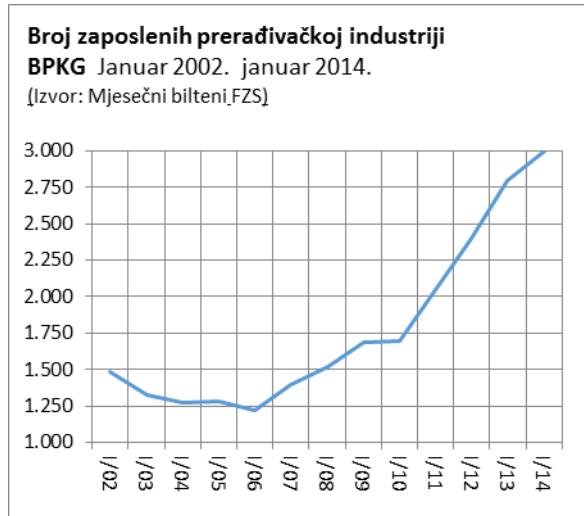
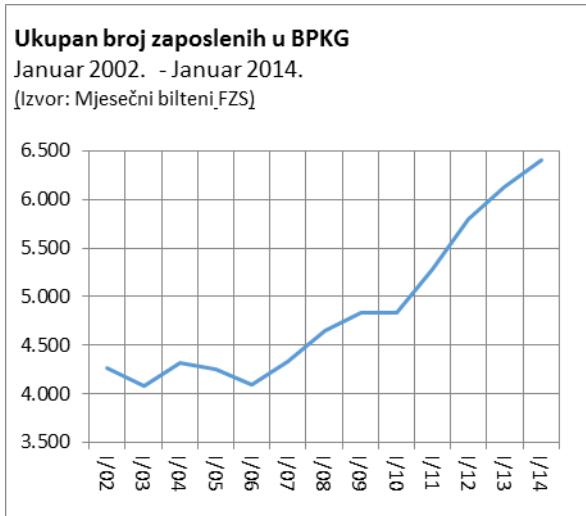
Tabela 1:
Pregled temeljnih indikatora stanja gospodarstva
Bosansko-podrinjskog kantona Goražde

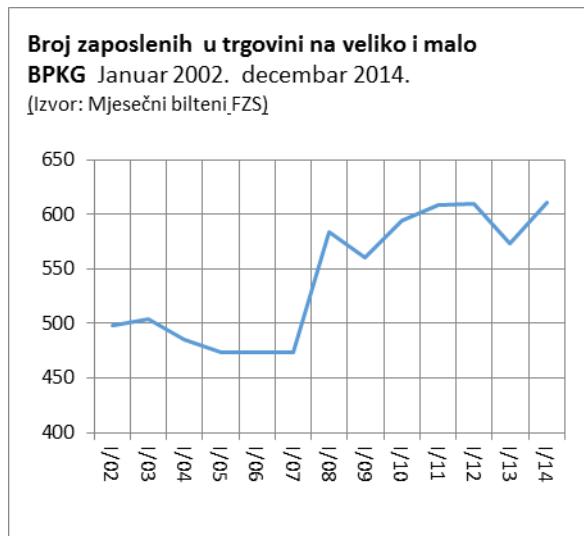
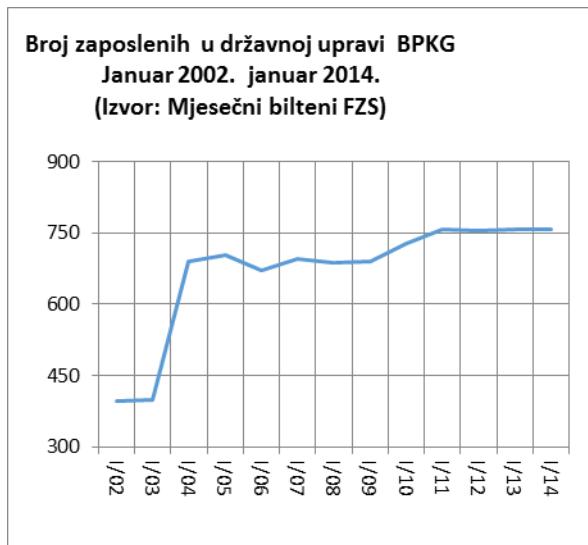
(Ukupno za godinu, stanje listopad, studeni 2013.godine)

RBR	INDIKATOR	2011.	2012.	2013.
1.	Ukupan broj neuposlenih	3.855	3.644	3.676
2.	Ukupan broj uposlenih	5.541	6.138	6.404
3.	Broj uposlenih u prerađivačkoj industriji kantona	2.252	2.916	2.989
4.	Prosječne neto plaće u industriji kantona (u KM)	607.06	629,11	673
5.	Ukupni prihod privatnog sektora (u KM)	106.405.086		
6.	Ukupan izvoz (u .000 KM)	101.891.000	104.424.000	111.430.000
7.	Ukupan uvoz (u .000 KM)	79.637.000	76.847.000	81.316.000

8. Broj velikih poduzeća (≥ 250 radnika)	3	4	4
9. Broj radnika u velikim poduzećima	980	-	2.337
10. Ukupan prihod velikih poduzeća (u .000 KM)	-	-	-
11. Broj poduzeća srednje veličine ($\geq 50 < 250$ radnika)	8	8	7
12. Broj radnika u poduzećima srednje veličine	995	-	468
13. Ukupan prihod poduzeća srednje veličine (u .000 KM)	-	-	-
14. Broj malih poduzeća ($\geq 10 < 50$ radnika)	19	19	27
15. Broj radnika u malim poduzećima	452	-	639
16. Ukupan prihod malih poduzeća	-	-	-

- (6) Pokretočki motor razvoja Bosansko-podrinjskog kantona Goražde je prerađivačka industrija, koja se nakon desetogodišnje stagnacije (1996-2006) već sedmu godinu nalazi u ekspanziji i ona je imala presudan uticaj na rast broja uposlenih u Bosansko-podrinjskom kantonu Goražde. Na naredna četiri grafikona prikazani su podaci o broju uposlenih radnika ukupno i po sektorima na početku svake godine (mjesec siječanj) u periodu od siječnja 2002. do siječnja 2014. godine.

- (7) Tijekom 2013. godine nastavljeno je nekoliko ključnih trendova:

 - a) Nastavljen je rast ukupnog broja uposlenih zahvaljujući ubrzanim rastu broja uposlenih u industriji;
 - b) Broj uposlenih u javnom sektoru je u stagnaciji;
 - c) U sektoru usluga je vidljiv oporavak, posebno kroz povećanje broja uposlenih u trgovini.

(8) Tijekom 2013. godine zabilježen je rast uposlenosti u poduzećima koja upošljavaju manje od 250 radnika, a stanje u sektoru usluga također ukazuje na povećanje obima aktivnosti i broja uposlenih. Povećanje uposlenosti u sektoru usluga je iznimno važno, a posebno u oblastima povezanim sa prerađivačkom industrijom.

(9) Tijekom 2011. godine podržana je kompletna rekonstrukcija dijela prometnice prema industrijskoj „Bekto-Precisa“ u Goraždu, a do kraja 2014.

godine očekuje se početak radova na kružnom tijeku koji će ovu industrijsku zonu adekvatno spojiti sa zaobilaznicom Goražde.

(10) U 2012. godini djelimično je rekonstruiran dio prometnice do Industrijske zone Pobjeda na dijelu regionalnog puta R-448, a tijekom 2011. godine podržana je rekonstrukcija dijela zajedničkih prometnica koje koriste gospodarska društva Pobjeda Technology d.d. i Pobjeda Rudet d.d. Preostao je problem osiguranja kvalitetne prometnice sa R-448 do ulaza u industrijsku zonu Pobjeda, rekonstrukcija javnog parkirališta, te zajedničkih prometnica unutar industrijske zone, a posebno u dijelu u kojem se prevoze opasne materije.

(11) Također, putna infrastruktura do potencijalnih industrijskih zona je u lošem stanju i njena rekonstrukcija doprinijela bi povećanju atraktivnosti za nove investitore.

TOČKA 6.

**PROCJENA NAPRETKA
I KLJUČNE KOREKCIJE PROGRAMA
U 2014. GODINI**

(6.1)

(Procjena napretka)

- (1) U procjeni napretka u ostvarivanju ciljeva Programa vrši se usporedba sa drugim kantonima u Federaciji BiH. Informacije o drugim kantonima preuzeti su od Federalnog zavoda za zapošljavanje (FZZ) i Federalnog zavoda za statistiku (FZS).
- (2) Bosansko-podrinjski kanton Goražde je u 2013. godini nastavio sa trendom ubrzanog rasta broja uposlenih i smanjenja broja registriranih neuposlenih osoba Prema istim podacima BPK Goražde ima najnižu stopu neuposlenosti stručne radne snage, a stanje u oblasti neuposlenosti nestručnih osoba se samo donekle popravilo i u ovoj oblasti postoji značajan potencijal za napredak.
- (3) Trend oporavka industrijske proizvodnje nastavljen je i u 2013.godini sa prijemom novih radnika u poduzećima PREVENT grupacije u Vitkovićima, koja je na kraju 2013.godine upošljavala više od 1.100 radnika. Također, pokrenute su i nove investicije u industrijskim zonama Vitkovići i Pobjeda.
- (4) Tijekom 2013. godine zaključen je novi ugovor o specijalnoj pogodbi sa gospodarskim društvom Bekto-Precisa d.o.o. Goražde, putem kojeg se u industrijskoj zoni Vitkovići tijekom 2013.godine izgrađeni novi proizvodni pogoni koji će, nakon kompletne izgradnje po ugovoru, omog-

učiti kreiranje 60 novih radnih mjesata.

- (5) Također, početkom 2013. godine Vlada je prihvatile ponudu i zaključila ugovor sa gospodarskim društvom Bekto-Precisa d.o.o. za izgradnju novih proizvodnih pogona na području Industrijske zone Vitkovići. Ovim projektom će se stvoriti uvjeti za otvaranje minimalno 60 novih radnih mesta na području ove Industrijske zone.
- (6) Na području Industrijske zone Pobjeda provodi se projekat izgradnje postrojenja za tretman tehničkih otpadnih voda, čija investicija prelazi 3 miliona KM, koji je najvećim dijelom financiran od strane Unis-Ginex d.d., Pobjede-Rudet d.d. i fondova u oblasti zaštite okoliša F BiH. Tijekom 2013.godine, iz Proračuna Bosansko-podrinjskog kantona Goražde se za potrebe sufinanciranja ovog projekta izdvojii iznos od 400.000 KM, koji je od strane Agencije za vodno područje rijeke Save dobiven kao namjenski grant isključivo za ovaj projekat. Implementacija ovog projekta se provodi sukladno ugovoru potpisanim sa Agencijom. Trenutno najveći investicijski projekat na području ove Industrijske zone provodi Unis-Ginex, koji će za rezultat imati otvaranje do 80 novih radnih mesta i značajno poboljšanje kvalitete izvoznog poslovanja.
- (7) Obzirom na stanje i popunjeno poстоjeće tri industrijske zone, početkom 2013. godine Ministarstvo za urbanizam, prostorno uređenje i zaštitu okoliša pokrenulo je aktivnosti oko definiranja novog područja za industrijsku zonu na prostoru općine Goražde, čime bi se stvorili uvjeti

za nova ulaganja i razvoj izvozno orijentirane prerađivačke industrije.

(6.2)

(Ključne korekcije
Programa za 2014. godinu)

- (1) Na početku 2013. godine Vlada Bosansko-podrinjskog kantona Goražde proglašovala je cilj od 7.000 uposlenih radnika do kraja 2014. godine, čime bi se stopa neuposlenosti smanjila daleko ispod 30 procenata.
- (2) Program za 2014. godinu je prilagođen pozitivnim kretanjima u gospodarstvu kantona, koji su omogućili da Bosansko-podrinjski kanton Goražde postane regija sa najmanjom stopom neuposlenosti u Bosni i Hercegovini.
- (3) Prilikom kreiranja korekcija Programa uzeto je u obzir da Program za 2013. godinu, koji je dobio suglasnost od Vlade Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, nije realiziran zbog smanjenja sredstava u Proračunu, ali je po istom donesena Odluka o davanju suglasnosti za pokretanje postupka odabira najpovoljnijeg ponuđača za izvođenje radova na sanaciji pristupne prometnice i parking-prostora Industrijske zone "POBJEDA" i pristupnih prometnica objektima u krugu poduzeća "UNIS-GINEX" d.d. broj:03-14-1007/13 od 10.06.2013. godine, te Odluka o odobravanju novčanih sredstava, broj:03-14-1519/13 od 17.09.2013.godine, koja nije realizirana.
- (4) Kako bi se poboljšao proces planiranja, organizacije, implementacije, monitoringa i evaluacije Programa, primjenjuje se propisana metodologija Ministarstva za gospodarstvo. Ova

metodologija propisuje postupanje povjerenstva u slučaju prijedloga, primjedbi, sugestija i prigovora potencijalnih korisnika tijekom planiranja i implementacije Programa.

- (5) Kao i u Programu za 2013. godinu, upošljavanje je ostao glavni prioritet Programa. Sve aktivnosti koje se podstiču u okviru Programa neophodno je da imaju direktnu vezu sa upošljavanjem ili stvaranjem uvjeta za novo upošljavanje. U Programu su predviđene mјere koje će direktno podstaknuti razvoj industrijskih zona sa ciljem da do kraja 2014. godine sve tri industrijske zone imaju osiguranu kvalitetnu javnu infrastrukturu, kao što su prilazni putevi za industrijske zone, parking-prostori i zajedničke prometnice unutar industrijskih zona. Program podržava i promovira ulaganja u osiguranje kvalitetnih i sigurnih uvjeta rada za radnike.

TOČKA 7.

OPĆI I POSEBNI CILJEVI PROGRAMA

(7.1)

(Osnovni cilj)

Opći cilj Programa je kreiranje novih radnih mjesta na području Bosansko-podrinjskog kantona Goražde kroz podsticanje ekonomskog razvoja, razvoja malih i srednjih poduzeća i razvoja izvozno orijentirane prerađivačke industrije.

(7.2)

(Posebni ciljevi)

Program sadrži posebne ciljeve

za 2014. godinu, koji su usklađeni sa općim ciljem Programa. Posebni ciljevi Programa su:

- a) razvoj izvozno orijentirane prerađivačke industrije,
- b) razvoj malih poduzeća,
- c) jačanje sektora usluga,
- d) podrška u izlasku iz problema prouzrokovanih recesijom i gubitkom tržišta,
- e) povećanje konkurentnih prednosti.

(7.3)

(Razvoj izvozno orijentirane prerađivačke industrije)

- (1) Prvi poseban cilj Programa je razvoj velikih izvozno orijentiranih kompanija i poduzeća srednje veličine.
- (2) U okviru razvoja izvozno orijentirane prerađivačke industrije obezbjeđit će se podrška u implementaciji investicijskih projekata i aktivnosti koje doprinose povećanju broja uposlenih radnika i boljih uvjeta poslovanja u izvozno orijentiranim gospodarskim društvima koja upošljavaju više od 50 uposlenih radnika.
- (3) Podrška za razvoj izvozno orijentirane prerađivačke industrije planirana je za projekte rekonstrukcije prisutnih prometnica unutar industrijskih zona te projekata i aktivnosti koje uključuju kombinaciju aktivnosti na izgradnji, rekonstrukciji ili proširenju industrijskih objekata; nabavci strojeva i opreme neophodnih za proizvodnju novih proizvoda ili proširenje proizvodnje uvođenjem novih tehnologija; nabavku strojeva i opreme koje otklanjaju uska grla u procesu proizvodnje, poboljšanju uv-

jeta rada, sigurnosti na radu i zdravlja radnika sa aktivnostima na otvaranju novih radnih mjesta, upošljavanju kvalificirane i stručne radne snage, te aktivnostima na poboljšanju uvjeta i sigurnosti na radu.

- (4) Podrška je planirana i za aktivnosti na unapređenju stanja okoliša i njegove zaštite u industrijskim zonama na području Bosansko-podrinjskog kantona Goražde.
- (5) U okviru ovog posebnog cilja obezbjedit će se sredstva za pripremne radove na lokalitetu Haldište, koji je planiran za proširenje prostora Industrijske zone Vitkovići, a koji se provodi u suradnji sa Ministarstvom za urbanizam, prostorno uređenje i zaštitu okoliša.
- (6) Podrška će se osigurati i za druge projekte i mјere koje ispunjavaju kriterijume po pitanju uvjeta za ostvarivanje podrške u okviru razvoja malih i srednjih poduzeća.

(7.4)

(Razvoj malih poduzeća)

- (1) Drugi posebni cilj Programa je povećanje broja uposlenih radnika u malim poduzećima iz sektora prerađivačke industrije.
- (2) U okviru razvoja malih poduzeća, obezbjedit će se podrška u implementaciji projekata i aktivnosti koje doprinose povećanju broja radnika u poduzećima koja upošljavaju do 50 radnika.
- (3) Podrška za razvoj malih poduzeća planirana je za projekte koji uključuju kombinaciju aktivnosti na izgradnji, proširenju ili adaptaciji industrijskih objekata; nabavci strojeva i op-

reme za proizvodnju uvođenjem novih tehnologija, poboljšanju uvjeta rada, sigurnosti na radu i zdravlja radnika sa aktivnostima na otvaranju novih radnih mesta i upošljavanju kvalificirane i stručne radne snage.

- (4) Podrška će se osigurati i za druge projekte i mjere koje ispunjavaju uvjete i kriterijume za ostvarivanje podrške u okviru razvoja malih poduzeća.

(7.5)

(Jačanje sektora usluga)

- (1) Treći poseban cilj Programa je razvoj i upošljavanje u uslužnom sektorу.
- (2) U okviru razvoja i upošljavanja u uslužnom sektorу obezbjedit će se podrška gospodarskim društvima iz sektora usluga u implementaciji projekata i aktivnosti koje doprinose njegovom razvoju i kreiranju novih i bolje plaćenih radnih mesta.
- (3) Podrška za kreiranje novih radnih mesta planirana je za projekte koji uključuju kombinaciju aktivnosti na izgradnji, rekonstrukciji, proširenju poslovnih objekata, nabavku opreme i uređaja u kombinaciji sa aktivnostima koje za rezultat imaju kreiranje novih i bolje plaćenih radnih mesta.
- (4) U okviru ovog posebnog cilja podrška će se osigurati za sve uslužne sektore, uključujući i turistički sektor koji je do 2012. godine bio podržavan u okviru Programa za razvoj turizma, a posebna pažnja bit će data ulaganjima u turističke gospodarske subjekte (hoteli i moteli) u cilju poboljšanja smještajnih kapaciteta, uvjeta rada i povećanja broja stručne radne snage uposlene u turističkom

sektoru za navedene objekte.

(7.6.)

(Podrška u izlasku iz problema prouzrokovanih recesijom i gubitkom tržišta)

- (1) Četvrti posebni cilj Programa je pružanje podrške gospodarskim društvima u slučaju da problemi prouzrokovani recesijom i gubitkom tržišta mogu dovesti do ozbiljnijeg poremećaja na tržištu rada i smanjenja broja uposlenih.
- (2) Podrška za izlazak iz problema prouzrokovanih recesijom obezbjedit će se u vidu pomoći gospodarskim društvima koja imaju izrađen sveobuhvatan Program sanacije na način i pod uvjetima koji su definirani ovim Programom.
- (3) Podrška će se osigurati gospodarskim društvima u prevazilaženju poteškoća, koja nisu u stanju da bilo svojim vlastitim sredstvima ili sredstvima svojih utemeljitelja, suutemeljitelja, povjeritelja, zaustave gubitke i što bi bez intervencije javnih organa u kratkom ili srednjem roku, gotovo sigurno rezultiralo prestankom njihovog poslovanja i gubitka radnih mesta, te pomoći u slučaju poteškoća koje su prouzrokovane prirodnim nepogodama ili drugim izvanrednim okolnostima.

(7.7)

(Poboljšanje konkurenčkih prednosti)

- (1) Peti posebni cilj Programa je poboljšanje konkurenčkih prednosti gospodarstva Bosansko-podrinjskog kantona Goražde.

- (2) U okviru poboljšanja konkurentskih prednosti obezbjedit će se podrška gospodarskim društvima kroz učestvovanja u shemi podsticajnih mjera za poboljšanje konkurentnosti.
- (3) Podrška za poboljšanje konkurentskih prednosti planirana je za projekte ili aktivnosti koji za rezultat imaju upošljavanje stručnih kadrova u prerađivačkoj industriji, obuku i usavršavanje radnika, istraživanje i razvoj novih proizvoda i tehnologija, poboljšanje uvjeta rada, zdravlja i sigurnosti radnika i aktivnosti u oblasti marketinga.
- (4) Podrška će se osigurati i za druge inovativne projekte i aktivnosti koje mogu doprinijeti poboljšanju konkurentskih prednosti gospodarstva Bosansko-podrinjskog kantona Goražde.

TOČKA 8.

POTREBNA SREDSTVA ZA PROVOĐENJE PROGRAMA

(8.1)

(Visina sredstava
za provođenje Programa)

Potrebna sredstva za provođenje Programa definirana su Proračunom Bosansko-podrinjskog kantona Goražde („Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“, broj: 16/13) na ekonomskom kodu 614 500 – Subvencije privatnim poduzećima i poduzetnicima u iznosu od 50.000 KM.

(8.2)

(Maksimalni proračun
po komponentama)

- (1) Programom se utvrđuje visina, odn-

osno maksimalni i minimalni iznos sredstava za svaki posebni cilj Programa. Maksimalna ili minimalna visina sredstava za pojedinčni specifični cilj predstavlja jednu finansijsku komponentu Programa.

- (2) Za svaki poseban cilj, odnosno za svaku finansijsku komponentu Programa definiran je sljedeći maksimalni i minimalni proračun:
 - a) Razvoj izvozno orijentirane prerađivačke industrije
Maksimalni proračun: 50.000 KM
 - b) Razvoj malih poduzeća
Minimalan proračun: 0 KM
 - c) Jačanje sektora usluga
Minimalan proračun: 0 KM
 - d) Podrška u izlasku iz problema prouzrokovanih recesijom i gubitkom tržišta
Minimalan proračun: 0 KM
 - e) Povećanje konkurentskih prednosti
Minimalni proračun: 0 KM

(8.3)

(Finansijski plan Programa
za period 2011-2014.)

- (1) U periodu od 2011. do 2014. godine planiran je ukupan proračun od 2.220.000 KM, od čega je od strane Vlade i Skupštine odobren proračun u iznosu od 2.140.000 KM (proračun za 2011, 2012. i 2013. godinu).
- (2) Do 31.12.2013. godine ukupno je izvršeno 533.020 KM, a na raspolaganju do 31.12.2013. godine je 580.000 KM iz proračuna za 2013. godinu.

(3) Za 2014. godinu planirana su ukupna sredstva za ovaj Program u iznosu od 50.000 KM za financiranje aktivnosti Programa u narednoj godini. Financijski plan za dvije predhodne, tekuću i narednu godinu prikazan je u tabeli 3.

Tabela 3:

Pregled ukupnog godišnjeg proračuna Programa za prethodne dvije, tekuću i narednu godinu (u KM)

R.br.	Posebni ciljevi	2011.	2012.	2013.	2014.	Ukupno
1.	Planirano	1.000.000	590.000	580.000	50.000	2.220.000
1.1.	Razvoj izvozne prerađivačke industrije	450.000	150.000	300.000	50.000	950.000
1.2.	Razvoj malih i srednjih poduzeća	400.000	160.000	100.000	0	660.000
1.3.	Jačanje sektora usluga	0	100.000	120.000	0	220.000
1.4.	Očuvanje radnih mesta	150.000	60.000	0	0	210.000
1.5.	Konkurentske prednosti	0	120.000	60.000	0	180.000
2.	Izvršeno	533.020	0	0	0	533.020
2.1.	Razvoj malih i srednjih poduzeća	102.000	0	0	0	102.000
2.2.	Razvoj izvozne prerađivačke industrije	431.020	0	0	0	431.020
2.3.	Jačanje sektora usluga	0	0	0	0	0
2.4.	Očuvanje radnih mesta	0	0	0	0	0
2.5.	Konkurentske prednosti	0	0	0	0	0

(8.4)

(Redistribucija sredstava)

(1) U slučaju potrebe, Ministarstvo za gospodarstvo može napraviti redistribuciju sredstava sa jedne na drugu finansijsku komponentu u iznosu do maksimalno 10 procenata od iznosa

komponente sa koje se sredstva prenose. Redistribuciju ovih sredstava Ministarstvo za gospodarstvo će izvršiti odlukom ministra.

(2) U slučaju postojanja opravdane potrebe za korekcijom iznosa sredstava planiranih za svaki posebni cilj Programa do maksimalno 25 procenata, Ministarstvo za gospodarstvo može

napraviti redistribuciju sredstava uz suglasnost Vlade Bosansko-podrinjskog kantona Goražde.

- (3) U slučaju izmjene ukupne vrijednosti Programa, koja je rezultat izmjene i dopune Proračuna Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, preusmjerjenja sa drugih kodova ili na druge kodove unutar Proračuna Ministarstva za gospodarstvo i preusmjeravanja između proračunskih korisnika, Ministarstvo za gospodarstvo se ovlašćuje da može vršiti izmjenu i dopunu Programa sukladno potrebama na temelju kojih su donešene odluke o preusmjeravanju, povećanju ili smanjenju ukupne vrijednosti Programa uz suglasnost Vlade.

TOČKA 9.

KRITERIJUMI ZA RASPODJELU SREDSTAVA

(9.1)

(Način raspodjele sredstava)

- (1) Raspodjela sredstava se vrši dodjelom državne pomoći u novcu, stvarima i pravima za projekte, aktivnosti i mjere sukladno ciljevima predviđenim točkom 7. Programa i može biti dodijeljena jednom ili više puta sukladno odredbama ovog Programa.
- (2) Raspodjela sredstava u slučaju dodjele državne pomoći u novcu će se vršiti na temelju odobrenih projekata, zahtjeva i prijava za podsticaje sukladno Programu. Konačne odluke o dodjeli državne pomoći za pojedinačne projekte, aktivnosti i mjere iz sredstava iz ovog Programa na prijedlog Ministarstva za gospodarstvo donosi Vlada Bosansko-podrinjskog

kantona Goražde.

- (3) U slučaju dodjele državne pomoći u pravima i stvarima, postupak provođenja javne nabavke može provesti organ Ministarstva sukladno Programu. Postupak javne nabavke i sklapanje ugovora o nabavci radova ili usluga provodi se nakon dobivanja suglasnosti Vlade Bosansko-podrinjskog kantona Goražde.
- (4) Dodjela sredstava se može vršiti u hitnim slučajevima i na temelju zahtjeva za podrškom u provedbi pojedinačne aktivnosti ili potrebe isključivo na način propisan Programom.

(9.2)

(Kriterijumi za raspodjelu)

- (1) Sredstva iz Proračuna će se dodjeljivati korisnicima srazmjerno njihovom doprinosu u ostvarivanju općih i posebnih ciljeva i očekivanih rezultata Programa.
- (2) Za ocjenjivanje doprinosa ostvarivanja ciljeva Programa primjenjivat će se kriterijumi koji su definirani za potrebe rangiranja aplikacija, kako bi se osiguralo da prioriteti Programa budu ispunjeni, a stanje gospodarstva poboljšano sukladno Programom.
- (3) Kriterijumi po temelju kojih će se vršiti raspodjela sredstava Programa:
- ispunjavanje općih uvjeta za učestvovanje u Programu (točka 9.3),
 - ispunjavanje posebnih uvjeta za učestvovanje u Programu (točka 9.4).
 - rezultat procesa apliciranja, selekcije i evaluacije projekata i zahtjeva (točka 10.),
 - prioriteti, posebni uvjeti i ograničenja za korištenje podrške (točka 11.).

čka 11.).

- (4) Iznimno od odredaba iz stavka (3) ove točke, kriterijumi po temelju kojih će se vršiti raspodjela sredstava se neće primjenjivati na neizravnog korisnika sredstava – implementatora, već na direktnе korisnike sredstava koji su uključeni u dodjelu državne pomoći putem neizravnog korisnika – implementatora.

(9.3)

(Opći uvjeti za učestvovanje u Programu)

U implementaciji Programa primjenjivat će se restriktivne procedure koje omogućavaju ravnopravno učestvovanje u Programu i svim osobama koje kumulativno ispunjavaju sljedeće opće uvjete:

- a) da su registrirane kao gospodarska društva shodno odredbama Zakona o gospodarskim društvima FBiH,
- b) da imaju registraciju na prostoru Bosansko-podrinjskog kantona Goražde,
- c) da u momentu podnošenja aplikacije imaju minimalno pet stalno uposlenih radnika na neodređeno vrijeme,
- d) da obavljaju djelatnost na prostoru Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, sa minimalnim brojem radnika koji su predviđeni Programom,
- e) da su registrirane minimalno 2 godine od dana podnošenja aplikacije za učestvovanje u Programu.

(9.4)

(Posebni uvjeti za učestvovanje u Programu)

- (1) Za svaki poseban cilj Programa, po red općih, će se primjenjivati i posebni uvjeti za učestvovanje u Programu.

Posebni uvjeti koji se primjenjuju za aplikante u okviru prvog posebnog cilja su:

- a) da su aplikanti oslobođeni plaćanja poreza na dobit po temelju pretežnog izvoznog poslovanja,
- b) da su namjenski utrošili sredstva odobrena od strane Vlade Bosansko-podrinjskog kantona Goražde u periodu od protekle tri godine, ukoliko im je takva pomoć dodijeljena,
- c) da su ispunili ugovorene obveze po odobrenim grantovima Vlade Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, a posebno po pitanju upošljavanja, ukoliko su ih dobili u zadnje tri proračunske godine,
- d) da se ne nalaze u procesu stečaja ili likvidacije ili blokade računa,
- e) da nemaju neizmirenih obveza za poreze i doprinose, uključujući i neizmirene obveze koje su obuhvaćene ugovorom o reprogramiranju obveza.

- (2) Posebni uvjeti za apliciranje u okviru drugog posebnog cilja su:

- a) da su namjenski utrošili sredstva odobrena od strane Vlade Bosansko-podrinjskog kantona u periodu od protekle tri godine, ukoliko im je takva pomoć dodijeljena,

- b) da su ispunili ugovorene obveze po odobrenim grantovima Vlade Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, a posebno po pitanju upošljavanja, ukoliko su ih dobili u zadnje tri proračunske godine,
 - c) da nisu koristili podršku za iste ili slične namjene u periodu od protekle tri godine iz sredstava ovog Programa,
 - d) da se ne nalaze u procesu stečaja ili likvidacije ili blokade računa,
 - e) da nemaju neizmirenih obveza za poreze i doprinose, uključujući i neizmirene obveze koje su obuhvaćene ugovorom o reprogramiranju obveza.
- (3) Posebni uvjeti za apliciranje u okviru trećeg posebnog cilja su:
- a) da su namjenski utrošili sredstva odobrena od strane Vlade Bosansko-podrinjskog kantona Goražde u periodu od protekle tri godine, ukoliko im je takva pomoć dodijeljena,
 - b) da su ispunili ugovorene obveze po odobrenim grantovima Vlade Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, ukoliko su ih dobili u zadnje tri proračunske godine,
 - c) da se ne nalaze u procesu stečaja ili likvidacije ili blokade računa,
 - d) da nemaju neizmirenih obveza za poreze i doprinose, uključujući i neizmirene obveze koje su obuhvaćene ugovorom o reprogramiranju obveza.
- (4) Posebni uvjeti za apliciranje u okviru četvrtog posebnog cilja su:
- a) da imaju urađen elaborat sanacije i restrukturiranja, koji dokazu-

je sposobnost održivog poslovanja na tržištu nakon završetka procesa restrukturiranja i oporavka poduzeća.

- (5) Posebni uvjeti za apliciranje u okviru petog posebnog cilja su:
- a) da su namjenski utrošili sredstva odobrena od strane Vlade Bosansko-podrinjskog kantona Goražde u periodu od protekle tri godine, ukoliko im je takva pomoć dodijeljena,
 - b) da se ne nalaze u procesu stečaja ili likvidacije ili blokade računa,
 - c) da nemaju neizmirenih obveza za poreze i doprinose, uključujući i neizmirene obveze koje su obuhvaćene ugovorom o reprogramiranju obveza.

(9.5.)

(Kandidiranje prijedloga projekta i podnošenje zahtjeva za sredstvima)

- (1) Prijedlozi projekata i zahtjevi za sredstvima dostavljaju se nakon objavljanja javnog poziva, koji se raspisuje sukladno odredbama Programa.
- (2) Prijedlozi projekata se ne dostavljaju za apliciranje na sredstva u okviru četvrtog posebnog cilja.
- (3) Podnošenje zahtjeva za sredstvima dozvoljeno je za sve posebne ciljeve. U okviru četvrtog posebnog cilja apliciranje na sredstva moguće je isključivo u formi zahtjeva za sredstvima uz obvezno dostavljanje sanacionog elaborata.
- (4) Minimalno jedan javni poziv će se raspisati za sve specifične ciljeve Programa za koje su Programom predviđena sredstva. Ministarstvo za go-

spodarstvo može raspisati i javni poziv za pojedinačne komponente Programa u slučaju raspisivanja dva i više javnih poziva.

- (5) Pravilno popunjavanje propisane forme omogućava da se svi aspekti prijedloga projekata i zahtjeva objektivno selektiraju i procjene.
- (6) Svi prijedlozi projekata ili zahtjevi se procjenjuju sukladno procedurama apliciranja, selekcije, evaluacije i rangiranja. Procjenjivanje prijava za podsticaje provodi se sukladno procedurama apliciranja.

-TOČKA 10-

PROCEDURE APLICIRANJA, SELEKCIJE I EVALUACIJE PROJEKATA I ZAHTJEVA ZA SREDSTVIMA

(10.1)

(Aplikanti)

- (1) Pored Ministarstva za gospodarstvo, prijedloge projekata, aktivnosti i mjera za financiranje iz sredstava Programa mogu dostavljati i osobe koje ispunjavaju opće i posebne uvjete iz Programa.
- (2) Osobe koje ispunjavaju opće i posebne uvjete za učestvovanje u Programu i koje u formi propisanoj od strane Ministarstva za gospodarstvo dostave prijedlog projekata i zahtjev za sredstvima, imaju status aplikanta. Aplikant može odabrati najpovoljniji način apliciranja na sredstva.
- (3) U slučaju odobravanja dodatnih sredstava za potrebe implementacije Programa, prvi javni poziv se raspisuje u roku od 15 dana od dana dobivanja suglasnosti, koja je propisana Pr-

ogramom. Javni poziv minimalno sadrži sažetak svrhe, općeg i posebnog cilja, način raspodjele i rokove za dostavljanje aplikacija.

- (4) Javni poziv se objavljuje na internet stranici Vlade Bosansko-podrinjskog kantona Goražde i u jednom ili više elektronskih medija.
- (5) Krajnji rok za objavljivanje javnih poziva je 05. prosinca 2014. godine u 16:00 sati.

(10.2)

(Kandidiranje prijedloga projekata)

- (1) Aplikant može kandidirati prijedlog projekta u kojem je planirano finansiranje troškova projekta iz sredstava Programa.
- (2) Aplikant može dostaviti maksimalno jedan prijedlog projekta. Prijedlozi projekata se ne dostavljaju u okviru četvrtog posebnog cilja.
- (3) Ministarstvo će raspisati drugi javni poziv za dostavljanje prijedloga projekata ukoliko se u prvom javnom pozivu ne utroše sva planirana sredstva Programa, ukoliko dođe do povećanja proračuna, te ukoliko sredstva planirana za financiranje zahtjeva i podsticaja ne utroše u vremenskom planu koji je određen Programom.
- (4) Obvezni sadržaj prijedloga projekta je definiran u formi za apliciranje, koja se nalazi u Prilogu 1. ovog Programa.
- (5) Za projekte koji se odnose na rekonstrukciju objekata, javne ili zajedničke infrastrukture, uz prijedlog projekta neohodno je dostaviti idejni projekt ili predmjer i predračun radova, ukoliko se radi o sanaciji stanja na postojećem objektu ili infrastrukturi.

(10.3)

(Financiranje prijedloga projekata)

- (1) Ukupan proračun predloženih projekata, koje aplikanti dostavljaju za financiranje, ne može biti manji od 10.000 KM. Maksimalni iznos projekta nije ograničen.
- (2) Minimalni i maksimalni iznos granta koji može biti zatražen za sufinanciranje projekta u novcu, stvarima i pravima je u rasponu od 8.000 KM do 50.000 KM.
- (3) Aplikanti sredstava su obvezni da osiguraju vlastito učešće u financira-

nju projekata u iznosu od minimalno 50%.

- (4) Prijedlozi projekata čiji ukupni iznos prelazi maksimalni iznos projekta, u kojima je planirani grant veći ili manji od utvrđene visine i projekti u kojima nije osigurano vlastito učešće sukladno prethodnom stavku, će u fazi administrativne provjere biti automatski odbijeni kao neprihvatljivi za financiranje.
- (5) Minimalni i maksimalni iznos granta za sufinanciranje projekata iz sredstava ovog Programa su definirani u rasponu za svaki specifični cilj u tabeli 4.

Tabela 4:

Pregled minimálnih i maksimalnih iznosa grant-sredstava u novcu za sufinanciranje iz Programa

R.br.	Poseban cilj	Ukupan proračun po komponenti	Minimalni iznos granta	Maksimalni iznos granta
1.	Razvoj izvozno orijentirane industrije	50.000 KM	25.000 KM	50.000 KM
2.	Razvoj malih poduzeća	0 KM	0 KM	0 KM
3.	Jačanje sektora usluga	0 KM	0 KM	0 KM
4.	Podrška u izlasku iz problema prouzrokovanim recesijom i gubitkom tržišta	0 KM	0 KM	0 KM
5.	Povećanje konkurenčkih prednosti	0 KM	0 KM	0 KM

(10.4)

(Podnošenje zahtjeva za sredstvima)

- (1) Ukupan iznos sredstava koji se može dodijeliti putem zahtjeva za sredstvima ne može preći 20% ukupnog proračuna u okviru 1, 2, 3. i 4. Posebnog cilja Programa, odnosno do 80%

sredstava u okviru petog posebnog cilja.

- (2) Aplikant ne može tijekom godine u okviru istog cilja dostaviti i prijedlog projekta i zahtjev za sredstvima u okviru 1, 2. i 3. posebnog cilja. Ukoliko je tijekom godine aplikant koristio sredstva Programa putem zaht-

jeva za sredstvima, njegov prijedlog projekta, ukoliko je podnesen za isti cilj kao i zahtjev, će biti automatski odbijen do ispunjavanja ugovorenih obveza.

- (3) Zahtjev za sredstvima aplikant podnosi u propisanoj aplikacijskoj formi za zahtjeve.
- (4) Istovremeno aplikant može podnijeti samo jedan zahtjev za sredstvima u okviru jednog posebnog cilja.
- (5) U slučaju pozitivne odluke, aplikant može podnijeti novi zahtjev za sredstvima, tek nakon prihvatanja izvješća o utrošku sredstava po odobrenom zahtjevu. U slučaju odbijanja zahtjeva u procesu evaluacije, aplikant može podnijeti novi zahtjev tek nakon isteka 30 dana od dana prijema obaveštenja o odbijanju zahtjeva.
- (6) Aplikant može dostaviti zahtjeve za sredstvima od dana objavljivanja ovog Programa u „Službenim novinama Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“ do 05. Prosinca 2014. godine.

(10.5)

(Obvezni sadržaj zahtjeva)

U podnesenom zahtjevu aplikant je dužan navesti:

- a) osnovne podatke o aplikantu,
- b) opis usklađenosti zahtjeva sa općim i posebnim ciljevima Programa,
- c) razlog zbog kojeg se zahtjevom traži odobravanje sredstava sa finansijskim opisom i mjerama poduzetim prije podnošenja zahtjeva,
- d) pregled planiranih aktivnosti,

očekivani rezultat koji se planira ostvariti,

- e) iznos traženih sredstava iz Programa i iznos sredstava koji bi se obezbijedio iz drugih izvora.

(10.6)

(Financiranje zahtjeva za sredstvima)

- (1) Minimalni i maksimalni iznos granta koji na temelju zahtjeva može biti zatražen za prvi, drugi i treći posebni cilj je u rasponu od 2.000 KM do 6.000 KM. Zahtjevi u kojima je planirani grant veći ili manji od utvrđene visine će u fazi administrativne provjere biti automatski odbijeni kao neprihvatljivi za financiranje. Vlastita sredstva aplikanta su poželjna, ali nisu obvezujuća, osim za ostvarivanje podsticaja u okviru petog posebnog cilja. Tijekom godine aplikant može podnijeti samo jedan zahtjev za sredstvima.
- (2) Minimalni i maksimalni iznos granta koji može biti zatražen u okviru četvrtog posebnog cilja - podrška u izlasku iz problema prouzrokovanih recesijom i gubitkom tržištu je u rasponu od 8.000 KM do 30.000 KM, uz maksimalno učešće od 25% troškova sanacijskog elaborata koji se planiraju sufinancirati iz sredstava ovog Programa.
- (3) Za podršku koja je predviđena u okviru petog posebnog cilja, aplikant može dostaviti zahtjev za sredstvima za svaku od I do V grupe podsticaja na temelju javnog poziva koji objavljuje Ministarstvo za gospodarstvo Bosansko-podrinjskog kantona Goražde.
- (4) Prilikom podnošenja zahtjeva za sredstvima aplikanti su dužni da vode

računa o kriterijumima za podsticaje koji su navedeni u Programu. Svaka aplikacija koja nije sukladna ovim kriterijumima, dodatnim uvjetima i ograničenjima će biti odbačena u administrativnoj provjeri.

- (5) Zahtjevi za sredstvima izvan roka, zahtjevi u kojima je tražen iznos sredstava veći od maksimalne vrijednosti predviđene Programom i u kojima nisu dostavljeni dokazi o vlastit-

om učešću; zahtjevi u kojima nisu dostavljeni dokazi o ispunjavanju posebnih uvjeta ili ograničenja za ostvarivanje podsticaja, će biti automatski odbijeni kao neprihvatljivi za finansiranje.

- (6) Kriterijumi za ostvarivanje podsticaja, vrijednost podsticaja i dodatni uvjeti za ostvarivanje podsticaja su navedeni u tabeli 5.

Tabela 5:

Pregled podsticaja, visine kvota/proračuna, korisnici, vrijednosti, dodatni uvjeti za njihovo odobravanje

R.b r.	Vrsta podsticaja	Komponenta proračun	Korisnici podsticaja	Vrijednost pojedinačnog podsticaja	Dodatni uvjeti
I	Pdsticaj za upošljavanje kadrova u prerađivačkoj industriji	10.000 KM	Podsticaj se dodjeljuje gospodarskim subjektima iz prerađivačke industrije za otvaranje novog radnog mesta za mašinske inžinjere.	2.500 KM	Dodatni uvjeti: Popunjavanje novootvorenog radnog mjesta do rokova predviđenih javnim pozivom. Upošljavanje na poslovima u struci.
II	Podsticaj za nabavku opreme za zaštitu na radu za radnike	25.000 KM	Podsticaj se dodjeljuje gospodarskim društvima za sufinanciranje troškova nabavke opreme koja doprinosi boljoj zaštiti na radu i sigurnosti i zdravlju radnika u prerađivačkoj industriji.	Maksimalno 75% troškova nabavke opreme uz limit za dodjelu grant-sredstava od minimalno 10 KM do maksimalno 30 KM radniku.	Dodatni uvjeti: Posticaj se dodjeljuje samo za proizvodne radnike. Minimalni broj radnika koji trebaju biti obuhvaćeni podsticajem je 10.

III	Podsticaj za obuku i usavršavanje kadrova	10.000 KM	Podsticaj se dodjeljuje gospodarskim društvima za financiranje troškova obuke i usavršavanje kadrova.	Maksimalno 50% troškova usavršavanja ili obuke kadrova uz limit od minimalno 100 KM do maksimalno 1.000 KM po korisniku	Dodatni uvjeti: Za obuku i usavršavanje kadrova u zemlji limit za podsticaj se smanjuje za 50%. Usavršavanje i obuka omogućava dobijanje certifikata ili diplome. Usavršavanje i obuka je neophodna za postojeći proces proizvodnje ili za njegovo usavršavanje.
IV	Podsticaj za istraživanje i razvoj (Podsticaj se odobrava na temelju dostavljenog prijedloga projekta)	10.000 KM	Podsticaj se dodjeljuje gospodarskim društvima koja imaju službu istraživanja i razvoja za sufinanciranje troškova istraživanja i razvoja u oblastima koje su predviđene Programom.	Maksimalno 75% troškova istraživanja i razvoja, uz limit od minimalno 3.000 do maksimalno 10.000 KM po korisniku.	Dodatni uvjeti: Podsticaj za istraživanje i razvoj dodjeljuje se u omjeru 50% za troškove ljudskih resursa i 50% za nabavku roba i usluga za potrebe istraživanja i razvoja.
V	Podsticaj za promotivne aktivnosti	5.000 KM	Podsticaj se dodjeljuje gospodarskim društvima za sufinanciranje troškova promocije u elektronskim medijima.	Maksimalno 50% troškova promocije u elektronskim medijima, uz limit od minimalno 250 i maksimalno 1.000 KM po korisniku.	Dodatni uvjeti: Da gospodarsko društvo ima izrađenu internet stranicu, u suprotnom podsticaj se može dodijeliti samo za pokretanje internet stranice.

- (7) Posticajne kvote se povećavaju i smanjuju u slučaju redistribucije sredstava između posebnih ciljeva.
- (8) Sredstva za podsticajne namjene su ograničena. Podsticaji će se dodjeljivati do utroška sredstava koja su predviđena za svaku vrstu podsticajnih mjera sukladno podsticajnim kvotama. U situaciji da su sredstva za podsticajne namjene budu manja od iznosa sredstava po zahtjevima, iznosi podsticajnih kvota mogu se proporcionalno smanjiti ukoliko ne dođe do redistribucije sredstava sukladno točki 8.4. Programa.
- (9) Ministarstvo za gospodarstvo će putem interneta i oglasne ploče Ministarstva za gospodarstvo obavijestiti aplikante o povećanju ili smanjenju podsticajnih kvota, odnosno o ispunjavanju podsticajnih kvota.
- (10) Nakon ispunjavanja podsticajnih kvota, Program u odgovarajućoj komponenti je ispunjen, nakon čega se neće odobravati podsticaji u kojima su ispunjene podsticajne kvote.

(10.7)

(Otvaranje aplikacija
i administrativna provjera)

- (1) Otvaranje aplikacija i administrativna provjera za prijedloge projekata se provodi najkasnije 30 dana od zatvaranja javnog poziva.
- (2) Aplikacije za zahtjeve za sredstvima i prijave za podsticaje se otvaraju nakon prijema i kao takve upućuju u proceduru administrativne provjere i ocjenjivanja.
- (3) Administrativna provjera se provodi u cilju utvrđivanja da li osoba koja je dostavila aplikaciju ispunjava

uvjete za dobivanje statusa aplikanta sukladno odredbama ovog Programa. Administrativnu provjeru provodi povjerenstvo Ministarstva za gospodarstvo Bosansko-podrinjskog kantona Goražde. Povjerenstvo provjera da li je aplikacija zadovoljila sljedeće uvjete:

- a) da je aplikacija dostavljena u roku i na način predviđen Programom,
 - b) da je aplikacija potpuna i ispravno popunjena sukladno propisanoj formi,
 - c) da su dostavljeni svi prilozi na način predviđen Programom,
 - d) da aplikant ispunjava opće uvjete za učestvovanje u Programu,
 - e) da aplikant ispunjava posebne uvjete za učestvovanjem u Programu,
 - f) da je aplikacija sukladna prioritetima, posebnim uvjetima i ograničenjima za korištenje podrške,
 - g) da je aplikacija usklađena sa svrhom Programa, općim ciljem Programa, da je zahtjevana podrška sukladna posebnim ciljevima Programa, da je predloženo finansiranje sukladno odredbama o finansiranju, da su ispunjeni uvjeti i kriterijumi za ostvarivanje podsticaja.
- (4) Ukoliko su ovi uvjeti ispunjeni, povjerenstvo će aplikaciju evaluirati sukladno odredbama Programa. Povjerenstvo može zatražiti od aplikanta dostavljanje dodatne dokumentacije ukoliko je očigledno da je dokument izostavljen zbog slučajne tehničke greške, a što se može neizravno utvrditi na temelju preostale dostavljene

dokumentacije. Povjerenstvo može zatražiti dopunu dokumentacije za maksimalno dva dokaza o ispunjavanju općih ili posebnih uvjeta koji su propisani Programom. U suprotnom, aplikacija će i bez evaluacije biti odbijena iz administrativnih razloga.

(5) Aplikacije pisane rukopisom će biti automatski odbijene.

(6) Prijave za podsticaje koje su dostavljene nakon što je Ministarstvo za gospodarstvo izdalo obavještenje o ispunjavanju podsticajnih kvota će u administrativnoj provjeri biti odbijene.

(7) Nakon provedene procedure, Ministarstvo za gospodarstvo će obavijestiti sve aplikante o rezultatima administrativne provjere.

(10.8)

(Evaluacija dostavljenih prijedloga projekata)

- (1) Za provođenje procesa selekcije, evaluacije i ocjenjivanja prijedloga projekata Ministarstvo za gospodarstvo formira povjerenstvo.
- (2) Povjerenstvo sve dostavljene aplikacije razmatra i evaluira u periodu od maksimalno 30 dana od završetka administrativne provjere.
- (3) U evaluaciji projekata povjerenstvo primjenjuje pet grupa kriterijuma i to:
- Financijski i operativni kapaciteti aplikanta
 - Relevantnost
 - Metodologija
 - Održivost
 - Proračun i troškovna efikasnost

(10.9)

(Evaluacija dostavljenih zahtjeva za sredstvima)

- (1) Povjerenstvo provodi evaluaciju zahtjeva nakon provedene administrativne provjere.
- (2) U evaluaciji zahtjeva povjerenstvo primjenjuje tri grupe kriterijuma i to:
- Relevantnost
 - Održivost
 - Proračun i troškovna efikasnost.
- (3) Prijave za podsticaje u okviru petog posebnog cilja se ne ocjenjuju. Prije evaluacije zahtjeva za ostvarivanje podsticaja, povjerenstvo provjerava da li zahtjev za podsticajima ispunjava prioritete, posebne uvjete i ograničenja propisana Programom.

(10.10)

(Ocenjivanje/evaluacija aplikacija)

- (1) Evaluacija aplikacija se provodi na temelju kriterijuma i skale za evaluaciju. Evaluacijski kriterijumi su podijeljeni u okviru grupa i podgrupa. Za svaku podgrupu povjerenstvo daje ocjenu između 1 i 5 prema sljedećem redoslijedu:
- veoma slabo;
 - slabo;
 - adekvatno;
 - dobro;
 - veoma dobro.
- (2) Svaka ocjena se množi sa koeficijentom koji je za svaki kriterijum predviđen u evaluacijskoj skali. Maksimal-

- an broj bodova za projekat iznosi 100, dok je maksimalan broj bodova za zahtjev za sredstvima 80.
- (3) Projekti koji imaju manje od 70 bodova, odnosno zahtjevi za sredstvima koji imaju manje od 50 bodova se odbacuju u prvom krugu selekcije. Ukoliko je ukupan rezultat u poglavljju **relevantnost** manji od 15, aplikacija se odbija bez obzira na dobiven ukupan maksimalan broj bodova.
- (4) Ukoliko je ukupan rezultat u poglavljju **proračun i troškovna efikasnost** manji od 15, aplikacija se odbija

bez obzira na dobiven ukupan maksimalan broj bodova.

- (5) Povjerenstvo će procjenjivati vrijednost kriterijuma. Prilikom određivanja vrijednosti kriterijuma, povjerenstvo će se pridržavati prioriteta, posebnih uvjeta, finansijskih kriterijuma i načina rangiranja koji su propisani Programom. Svi članovi povjerenstva dodjeljuju ocjene, a ukupan broj bodova se dobija kada se ocjene dobivene od svih članova povjerenstva podijele sa brojem članova povjerenstva.

(10.11)

(Kriterijumi i skala za evaluaciju)

KRITERIJUM	SKALA	
	Projekti	Zahtjevi
1. Financijski i operativni kapaciteti aplikanta	10	
1.1. Procijenjena razina iskustva aplikanta u upravljanju projektom	5	-
1.2. Procijenjena razina financijskih kapaciteta aplikanta neophodnih za implementaciju projekata	5	-
2. Relevantnost	30	30
2.1. Koliko je aplikacija relevantna za svrhu, opći i posebne ciljeve Programa?	5x2	5x2
2.2. Koliko je aplikacija relevantna za prioritetne aktivnosti Programa?	5x2	5x2
2.3. Koliko je aplikacija relevantna za očekivane rezultate Programa?	5x2	5x2
- Metodologija	10	
3.1. Da li su aktivnosti u prijedlogu projekta odgovarajuće i konzistentne sa ciljevima i očekivanim rezultatima projekta?	5	-

3.2. Koliko je koherentan dizajn projekta, konkretna analiza problema, da li su predložene aktivnosti odgovarajuće za rješavanje prezentiranog problema, te da li su na zadovoljavajući način planirani raspoloživi resursi aplikanta neophodni za ostvarivanje planiranih rezultata iz projekta?	5	-
- Održivost	20	20
4.1. Da li će mјere podrške Programa značajnije doprinijeti rješavanju problema koji je naveden u prijedlogu projekta ili zahtjevu?	5	5
4.2. Da li predložene aktivnosti mogu imati pozitivne efekte na poboljšanje stanja gospodarstvu na području Bosansko-podrinjskog kantona Goražde?	5x2	5x2
4.3. Da li predložene aktivnosti mogu imati pozitivne multiplikativne efekte na sektor u kojem aplikant posluje, odnosno na prerađivački sektor Bosansko-podrinjskog kantona Goražde?	5	5
- Proračun i troškovna efikasnost	30	30
5.1. Da li je odnos između planiranih troškova i očekivanih rezultata zadovoljavajući?	5x2	5x2
5.2. Da li je visina predloženih troškova adekvatna za implementaciju planiranih aktivnosti?	5x2	5x2
5.3. Da li su predloženi troškovi aktivnosti obrazloženi na način da dokazuju da će sredstva Programa biti iskorištena na efikasan i ekonomičan način?	5x2	5x2
MAKSIMALAN BROJ BODOVA	100	80

(10.12)

(Procedure odobravanja
prijedloga projekata)

- (1) Projekte koji su u procesu evaluacije dobili više od 70 bodova povjerenstvo rangira po broju osvojenih bodova.
- (2) U procesu odobravanja, povjerenstvo može uvidom na terenu provjeriti stanje u pogledu uključenosti stvarnog stanja sa stanjem navedenim u prijedlogu projekta.

- (3) Nakon provedenog rangiranja, odobravaju se svi najbolje rangirani projekti do visine raspoloživih sredstava koja su Programom definirana za svaki pojedinačni cilj. Svi najbolje rangirani projekti za koje postoji rasploživa sredstva imaju status odobrenih projekata.
- (4) Prijedlozi projekata koji imaju više od 70 bodova, ali za čije financiranje nema raspoloživih sredstava, stavljaju se na listu čekanja u slučaju osiguranja dodatnih sredstava za Program ili donošenja odluke o preraspodjeli

- sredstava sukladno odredbama Programa. U suprotnom, prijedlog projekta se odbija.
- (5) Odobrene projekte Ministarstvo za gospodarstvo predlaže Vladi Bosansko-podrinjskog kantona Goražde da doneše odluku o odobravanju prijedloga projekta koji će se sufinancirati iz sredstava Proračuna Bosansko-podrinjskog kantona Gorazde - ekonomski kod 614 500 - Subvencije privatnim poduzećima i poduzetnicima.
 - (6) Ukoliko se radi o odobrenom projektu kojim se korisniku odobrava isplata sredstava u novcu, istovremeno sa prijedlogom odluke o odobravanju prijedloga projekta, Vladi Kantona se dostavlja odobreni prijedlog projekta i prednacrt ugovora o sufinanciranju odobrenog projekta.
 - (7) Ukoliko se radi o odobrenom projektu kojim se korisniku odobrava grant u stvarima ili pravima, Vladi Kantona se dostavlja prijedlog odluke o provođenju postupka javne nabavke sukladno Zakonu. Nakon završetka postupka javne nabavke, projekte Ministarstvo za gospodarstvo predlaže Vladi Bosansko-podrinjskog kantona Goražde da da suglasnost za zaključivanje ugovora sa odabranim ponuđačem sukladno Zakonu.
 - (8) Ukoliko se odlukom Vlade Bosansko-podrinjskog kantona Goražde odobrava iznos granta veći od 10.000 KM, prije potpisivanja ugovora, nacrt ugovora se dostavlja kantonalmu pravobranitelju na mišljenje.
 - (9) U slučaju da je planirano financiranje projekta iz Programa veće od 6.000 KM i manje od 50.000 KM, uz prednacrt ugovora podnosi se i prijedlog zaključka Vlade o davanju suglasnosti ministru za gospodarstvo

za potpisivanje ugovora. Ukoliko je iznos odobrenog granta veći od 50.000 KM, uz prednacrt ugovora se podnosi i prijedlog zaključka o davanju suglasnosti premijeru Bosansko-podrinjskog kantona Goražde za zaključivanje ugovora o financiranju projekta.

- (10) Nakon prihvatanja prijedloga Odluke od strane Vlade Bosansko-podrinjskog kantona Goražde i pribavljenog mišljenja kantonalmog pravobranilaštva na nacrt ugovora, pristupa se potpisivanju ugovora za sufinanciranje projekta, o čemu se aplikant pismeno obavještava. Ugovorom se definira način implementacije projekta, vrijeme implementacije, obveze korisnika sredstava i Ministarstva za gospodarstvo Bosansko-podrinjskog kantona Goražde i način osiguranja instrumenata za namjenski utrošak sredstava. U slučaju da sredstva koristi neizravni korisnik, isti je dužan da Vladi Kantona dostavi nacrt ugovora sa odabranim izvođačem radova, kojim će biti obuhvaćena i obveza korisnika sredstava u sufinanciranju projekta.
- (11) Nakon potpisivanja ugovora, Ministarstvo za gospodarstvo predlaže Vladi Bosansko-podrinjskog kantona Goražde da, sukladno Zakonu o izvršenju Proračuna, doneše Odluku o odobravanju sredstava iz Proračuna Kantona - ekonomski kod 614 500 - Subvencije privatnim poduzećima i poduzetnicima sukladno potpisanim ugovoru.
- (12) Nakon prihvatanja prijedloga Odluke od odobravanju zahtjeva za isplatom sredstava od strane Vlade Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, zahtjev za plaćanje se dostavlja

Ministarstvu za financije Bosansko-podrinjskog kantona Goražde.

(10.13)

(Procedure odobravanja zahtjeva za sredstvima)

- (1) Aplikacije podnesene u formi zahtjeva koje su u procesu evaluacije dobile više od 50 bodova povjerenstvo rangira po broju osvojenih bodova.
- (2) U procesu odobravanja, povjerenstvo može uvidom na terenu provjeriti ispunjavanje uvjeta za dobijanje podsticaja u pogledu uključenosti stvarnog stanja sa stanjem navedenim u prijedlogu projekta.
- (3) Nakon provedenog rangiranja, povjerenstvo predlaže odobravanje zahtjeva u punom ili umanjenom iznosu u ovisnosti o rezultatima procesa evaluacije. Tijekom provođenja procedura odobravanja zahtjeva, povjerenstvo vodi računa o prethodno odobrenim zahtjevima, odobrenim projektima, odnosno projektima koji se nalaze u procesu odobravanja. Povjerenstvo može predložiti privremenu suspenziju procedura odobravanja zahtjeva najviše do 3 mjeseca, nakon čega donosi konačni prijedlog Odluke.
- (4) Zahtjevi za sredstvima koji imaju više od 50 bodova, ali za čije financiranje nema raspoloživih sredstava stavljaju se na spisak čekanja u slučaju osiguranja dodatnih sredstava za Program ili donošenja odluke o preraspodjeli sredstava sukladno odredbama Programa. U suprotnom, zahtjev za sredstvima se odbija.
- (5) Sve odobrene zahtjeve Ministarstvo za gospodarstvo Bosansko-podrinjs-

- kog kantona Goražde predlaže Vladi Bosansko-podrinjskog kantona Goražde da, sukladno Zakonu o izvršenju Proračuna, donese odluku o odobravanju sredstava iz Proračuna Bosansko-podrinjskog kantona – ekonomski kod 614 500 – Subvencije privatnim poduzećima i poduzetnicima.
- (6) Ugovorom će se definirati način implementacije sredstava, vrijeme implementacije, obveze korisnika sredstava i način osiguranja instrumenata za namjenski utrošak sredstava.
 - (7) Nakon prihvatanja prijedloga odluke o odobravanju zahtjeva za isplatom sredstava od strane Vlade Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, zahtjev je odobren i Ministarstvo za gospodarstvo dostavlja zahtjev za plaćanje Ministarstvu za financije Bosansko-podrinjskog kantona Goražde.
 - (8) Zahtjeve za sredstvima koji su podneseni za ostvarivanje podsticaja, povjerenstvo razvrstava po vrstama podsticaja i provjerava ispunjavanje posebnih uvjeta i ograničenja. Povjerenstvo može i provjerom na terenu provjeriti ispunjavanje uvjeta za dobijanje podsticaja.
 - (9) Povjerenstvo rangira pristigle prijave za podsticaje koje ispunjavaju uvjete po datumu podnošenja prijave.
 - (10) Nakon provedenog rangiranja, povjerenstvo predlaže odobravanje isplate podsticaja u punom ili umanjenom iznosu u ovisnosti o rezultatima procesa evaluacije.
 - (11) Prijave za podsticaje se primaju do ispunjavanja predviđenih kvota za podsticaje. Prijave za podsticaje za čije financiranje nema raspoloživih sredstava stavljaju se na spisak čekanja. U slučaju osiguranja dodatnih sredstava za Program ili donošenja

odluke o preraspodjeli sredstava sukladno odredbama Programa, iste će se uzeti u razmatranje sukladno odredbama Programa. U suprotnom, prijave za podsticaje se odbijaju iz administrativnih razloga.

- (12) Sve odobrene prijave za podsticaje Ministarstvo za gospodarstvo, sukladno odobrenim sredstvima, predlaže Vladi Bosansko-podrinjskog kantona Goražde da, sukladno Zakonu o izvršenju Proračuna, donese Odluku o odobravanju sredstava iz Proračuna Bosansko-podrinjskog kantona Goražde - ekonomski kod 614 500 - Subvencije privatnim poduzećima i poduzetnicima.
- (13) Nakon odobravanja podsticaja, Ministarstvo za gospodarstvo će u registru aplikanata zavesti vrijeme ostvarivanja podsticaja, obveze korisnika sredstava čije neispunjavanje predstavlja ograničenja za buduće apliciranje korisnika za sredstva podsticaja iz ovog Programa.
- (14) Nakon prihvatanja prijedloga odluke o odobravanju podsticajnih sredstava od strane Vlade Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, zahtjev je odobren i Ministarstvo za gospodarstvo dostavlja zahtjev za plaćanje Ministarstvu za financije Bosansko-podrinjskog kantona Goražde.
- (15) Podnositelji zahtjeva za sredstvima čije aplikacije nisu odobrene i nisu objavljene u predloženim rang-listama korisnika grant-sredstava, mogu uložiti prigovor Ministarstvu za gospodarstvo Bosansko-podrinjskog kantona Goražde u roku od 7 (sedam) dana od dana objave na oglasnoj ploči i na web stranici Bosansko-podrinjskog kantona Goražde (www.bpkg.gov.ba), radi provjere či-

njenica i objektivnosti ocjene prijave.

TOČKA 11.

PRIORITETI, OGRANIČENJA, FINANCIJSKI KRITERIJUMI I NAČIN RANGIRANJA

(11.1)

(Prioritetne aktivnosti)

- (1) Prioritetne aktivnosti i mjere u okviru prvog posebnog cilja su:
 - a) rehabilitacija (asfaltiranje) prometnica unutar industrijskih zona,
 - b) rehabilitacija (asfaltiranje) pristupnih puteva do industrijskih zona i parking-prostora za radnike,
 - c) proširenje proizvodnih pogona i objekata u kojima se odvija proces proizvodnje u slučaju da postojeći proizvodni pogoni i objekti nemaju kapacitet koji je neophodan za upošljavanje novih radnika,
 - d) nabavka strojeva, uređaja i opreme kojim u proces proizvodnje uvode nove tehnologije i omogućava upošljavanje novih radnika,
 - e) nabavka strojeva i opreme putem koje se stvaraju uvjeti za upošljavanje novih radnika i otklanjanje uskih grla u procesu proizvodnje,
 - f) mjere koje doprinose poboljšanju uvjeta rada, sigurnosti na radu i zdravlja radnika.
- (2) Prioritetne aktivnosti i mjere u okviru drugog posebnog cilja su:
 - a) proširenje proizvodnih pogona i

- objekata u kojima se odvija proces proizvodnje u slučaju da postojeći proizvodni pogoni i objekti nemaju kapacitet koji je neophodan za upošljavanje novih radnika,
- b) nabavka strojeva, uređaja i opreme kojim u proces proizvodnje uvode nove tehnologije i omogućava upošljavanje novih radnika,
 - c) nabavka strojeva i opreme putem koje se stvaraju uvjeti za upošljavanje novih radnika i otklanjanje uskih grla u procesu proizvodnje,
 - d) mjere koje doprinose poboljšanju uvjeta rada, sigurnosti na radu i zdravlja radnika.
- (3) Prioritetne aktivnosti i mjere u okviru trećeg posebnog cilja su:
- a) proširenje i poboljšanje poslovnih objekata u kojima se pružaju usluge u slučaju da postojeći objekti ne zadovoljavaju kapacitet koji je neophodan za upošljavanje novih radnika,
 - b) nabavka uređaja i opreme kojim u pružanju usluga uvode nove tehnologije i omogućava upošljavanje novih radnika,
 - c) druge mjere koje doprinose poboljšanju uvjeta rada i plata uposlenih radnika u kombinaciji sa aktivnostima na upošljavanju novih radnika.
- (4) Prioritetne aktivnosti i mjere koje imaju prednost za učestvovanje u Programu u okviru četvrtog posebnog cilja su sanacioni elaborati koji imaju za cilj povratak na tržište u suradnji sa drugim gospodarskim subjektima sa područja Bosansko-podrinjskog kantona Goražde.
- (5) U okviru petog specifičnog cilja Programa, Programom nisu definirani dodatni prioriteti.
- (11.2)
- (Preduvjeti i ograničenja za dobijanje podrške)
- (1) Preduvjeti i ograničenja definiraju uvjete koje je neophodno ispuniti za dobijanje podrške koja je Programom predviđena.
 - (2) U okviru prvog posebnog cilja, Programom su definisana posebni preduvjeti ili ograničenja za korištenje državne pomoći, kako je definirano u tabeli 6.
 - (3) U okviru drugog posebnog cilja Programom su definisana posebni preduvjeti ili ograničenja za korištenje državne pomoći, kako je definirano u tabeli 6.
 - (4) U okviru trećeg posebog cilja Programom nisu definirani posebni preduvjeti ili ograničenja za korištenje državne pomoći.
 - (5) U okviru četvrtog posebog cilja Programom nisu predviđena sredstva za financiranje podrške, obzirom na trenutno stanje gospodarstva i finansijska ograničenja u Proračunu. U slučaju da su ispunjeni uvjeti za dobijanje podrške u okviru ovog posebnog cilja, podrška će se pružiti tek nakon redistribucije sredstava sukladno točki 8.4. Programa i dobijanja suglasnosti Vlade Bosansko-podrinjskog kantona Goražde.
 - (6) U okviru petog posebog cilja, Programom su predviđeni preduvjeti i ograničenja u slučaju korištenja Pro-

gramom predviđenih podsticaja samostalno ili u kombinaciji sa aktivnostima u okviru drugih posebnih ciljeva. Posebni uvjeti i ograničenja definirani su u tabeli 6.

Tabela 6:

Pregled posebnih uvjeta i o graničenja za ostvarivanje podrške iz Programa

	Poseban cilj / Vrsta podrške	Preduvjeti	Ograničenja
I/A	Podrška za rekonstrukciju prometnica unutar industrijskih zona	- Osigurane potrebne suglasnosti za izvođenje radova - Izrađen predmjer i predračun radova	- minimalno 100 uposlenih unutar područja industrijske zone
II/A	Podrška za rekonstrukciju prometnica i parking-prostora	- Osigurane potrebne suglasnosti za izvođenje radova - Izrađen predmjer i predračun radova	- Minimalno 100 uposlenih unutar područja industrijske zone
III/A	Izgradnja, rekonstrukcija ili proširenje industrijskih objekata	- Da ne raspolaže drugim objektima ili da u postojećim objektima nema na raspolaganju dovoljno adekvatnog prostora za rad novih radnika	- Nema
IV/A	Nabavka strojeva i opreme neophodnih za proizvodnju novih proizvoda ili proširenje proizvodnje uvođenjem novih tehnologija	- Strojevi i oprema koji se planiraju nabaviti moraju primjenjivati noviju tehnologiju u procesu proizvodnje od postojeće - Da je nabavka strojeva, uređaja i opreme zasnovana na cad/cam tehnologijama, izuzev u slučaju da tražene tehnologije nisu za njih primjenljive	- Nema
V/A	Nabavka strojeva i opreme koje otklanjaju uska grla u procesu proizvodnje sa aktivnostima na otvaranju novih radnih mesta	- Da nabavka strojeva, uređaja i opreme doprinose značajnom poboljšanju cijelokupnog procesa proizvodnje	- Nema

VIII/A	Poboljšanje uvjeta rada, sigurnosti na radu i zdravlja radnika	- Da je planirana nabavka zaštitne i druge opreme za proizvodne radnike ili - Poboljšanje stanja objekata koji služe za potrebe radnika	- Nema
IX/A	Podrška za unapređenje stanja okoliša u industrijskim zonama	- Da je planirana aktivnost usmjerena ka ispunjavanju obveza po važećim aktima (prethodnim suglasnostima, suglasnost ili dozvola)	- Nema
X/A	Mjere koje doprinose povećanju plaća uposlenih radnika	- Nema	- Podrška za ove namjene je ograničena samo u slučaju da su projektom predviđene i druge aktivnosti koje za rezultat imaju otvaranje novih radnih mesta.
XI/A	Druge mjere	- Nema	- Nema
B	Razvoj malih poduzeća		
I/B	Izgradnja, proširenje ili adaptacija industrijskih objekata	- Da aplikant ne raspolaže drugim objektima ili da u postojećim objektima nema na raspolaganju dovoljno adekvatnog prostora za rad novih radnika	- Nije za aplikante koji su u periodu od protekle dvije godine ostvarili podršku za izgradnju, proširenje ili adaptaciju objekata iz ovog Programa
II/B	Nabavka strojeva, opreme i uređaja za proizvodnju uvođenjem novih tehnologija	- Strojevi i oprema koji se planiraju nabaviti moraju primjenjivati noviju tehnologiju u procesu proizvodnje od postojeće, ili - Da je nabavka strojeva, uređaja i opreme zasnovana na cad/cam tehnologijama, izuzev u slučaju da tražene tehnologije nisu za njih primjenjive	- Nema

III/B	Provođenje aktivnosti na unaprijeđenu sigurnosti na radu i zdravlja radnika	Da je planirana nabavka zaštitne i druge opreme za proizvodne radnike	- Podrška za ove navedene je ograničena samo u slučaju da su projektom predviđene i druge aktivnosti koje za rezultat imaju otvaranje novih radnih mesta. - U slučaju manje ili hitne potrebe i podnošenja zahtjeva za sredstvima podrška se može pružiti i u slučaju da rezultat aktivnosti nije upošljavanje novih radnika.
IV/B	Mjere koje doprinose povećanju plaća uposlenih radnika	- Nema	- Podrška za ove navedene je ograničena samo u slučaju da su projektom predviđene i druge aktivnosti koje za rezultat imaju otvaranje novih radnih mesta.
V/B	Druge mjere	- Da je rezultat aktivnosti upošljavanje novih radnika	- Nema
C.	Jačanje sektora usluga		
I/C	Izgradnja, rekonstrukcija, proširenje poslovnih objekata	- Da je izgradnja, rekonstrukcija ili proširenje objekta neophodno za zapošljavanje novih radnika - da objekat nije privremenog karaktera	- Nije za aplikante koji su u periodu od protekle dvije godine ostvarili podršku za izgradnju, proširenje ili adaptaciju objekata iz ovog Programa.
II/C	Nabavka strojeva, uređaja i opreme	- Da je nabavka novih strojeva, uređaja i opreme neophodna za upošljavanje novih radnika	- Nije za aplikante koji su u periodu od protekle dvije godine ostvarili podršku isključivo za nabavku novih strojeva, uređaja i opreme.

III/C	Mjere koje doprinose povećanju plaća uposlenih radnika	- Nema	- Podrška za ove namjene je ograničena samo u slučaju da su projektom predviđene i druge aktivnosti koje za rezultat imaju otvaranje novih radnih mesta.
D.	Podrška u izlasku iz problema prouzrokovanih recesijom		
I/D	Pomoć za prevazilaženje problema prouzrokovanih recesijom i gubitkom tržišta	- Nema	- Nema
E.	Povećanje konkurentskih prednosti		
I/E	Pdsticaj za upošljavanje kadrova u prerađivačkoj industriji	- Da osnovna neto plaća, koja je predviđena za novo radno mjesto, manja od prosječne plaće u kantonu prema posljednjim objavljenim statističkim podacima.	- Da se podsticajem za novo upošljavanje upošljavaju radnici na radna mjesta koja su bila popunjena u 2013. god.
II/E	Podsticaj za nabavku opreme za zaštitu na radu za radnike	- Nema	- Nije za aplikante koji su kroz prijedlog projekta planirali sredstva za slične namjene.
III/E	Podsticaj za obuku i usavršavanje kadrova	- Nema	- Nema
IV/E	Podsticaj za istraživanje i razvoj	- Da se istraživanje odnosi na razvoj novog proizvoda ili tehnološkog procesa - Da se podsticaj traži i vidu prijedloga projekta	- Nema

(11.03)

(Financijski kriterijumi)

- (1) Financijski kriterijumi se primjenjuju za ocjenu proračuna i troškovne efikasnosti predloženih aktivnosti.
- (2) Za ocjenjivanje odnosa planiranih troškova i očekivanih rezultata te adekvatnosti i

efikasnosti i ekonomičnosti aktivnosti, primjenjivat će se osnovni i dodatni finansijski kriterijumi koji su definirani u tabeli 7.

Tabela 7:

Pregled osnovnih i dodatnih finansijskih kriterijuma
za ostvarivanje podrške iz Programa

	Poseban cilj / Vrsta podrške	Osnovni finansijski kriterijum	Dodatni finansijski kriterijum
A	Razvoj izvozno orijentirane prerađivačke industrije		
I/A	Podrška za rekonstrukciju prometnica unutar industrijskih zona	- Do 150 KM po radniku	- Nema
II/A	Podrška za rekonstrukciju prometnica koje spajaju industrijske zone sa magistralnim cestama i parking-prostori za radnike	- Do 150 KM po radniku	- Nema
III/A	Izgradnja, rekonstrukcija ili proširenje industrijskih objekata	- Do 7.000 KM po jednom novootvorenom radnom mjestu	- Finansijski kriterijum se uvećava za dodatnih 1.000 KM po radniku ukoliko se popunjava kvalificiranim radnikom iz struke - Finansijski kriterijum se uvećava za dodatnih 2.000 KM ukoliko se radno mjesto popunjava sa VSS u struci
IV/A	Nabavka strojeva i opreme neophodnih za proizvodnju novih proizvoda ili proširenje proizvodnje uvođenjem novih tehnologija	- Do 8.000 KM po jednom novootvorenom radnom mjestu za nabavku strojeva, uređaja i opreme nove tehnologije - Do 10.000 KM po jednom novootvorenom radnom mjestu za nabavku CNC-strojeva i uređaja	- Finansijski kriterijum se uvećava za dodatnih 1.000 KM po radniku ukoliko se popunjava kvalificiranim radnikom iz struke

V/A	Nabavka strojeva i opreme koje otklanjaju uska grla u procesu proizvodnje sa aktivnostima na otvaranju novih radnih mesta	- Do 8.000 KM po jednom novootvorenom radnom mjestu	- nema
VI/A	Poboljšanje uvjeta rada, sigurnosti na radu i zdravlja radnika	- Do 50 KM po jednom radniku	- nema
VII/A	Podrška za unaprijeđenje stanja okoliša u industrijskim zonama	- Do 6.000 KM	- nema
VIII/A	Mjere koje doprinose povećanju plata uposlenih radnika	- Maksimalno do 6.000 KM	- nema
IX/A	Druge mjere	- Do 7.000 KM po jednom novootvorenom radnom mjestu	- Nema
II/B	Nabavka strojeva, opreme i uređaja za proizvodnju uvođenjem novih tehnologija	- Do 7.000 KM po jednom novootvorenom radnom mjestu za nabavku strojeva, uređaja i opreme nove tehnologije - Do 9.000 KM po jednom novootvorenom radnom mjestu za nabavku CNC strojeva i uređaja	- Finansijski kriterijum se uvećava za dodatnih 1.000 KM po radniku ukoliko se popunjava kvalificiranim radnikom iz struke
III/B	Provodenje aktivnosti na unapređenu sigurnost na radu i zdravlja radnika	- Do 50 KM po jednom radniku	- Nema
IV/B	Mjere koje doprinose povećanju plaća uposlenih radnika	- Maksimalno do 6.000 KM	- Nema
V/B	Druge mjere	- Do 7.000 KM po jednom novootvorenom radnom mjestu	- Nema
C.	Jačanje sektora usluga		
I/C	Izgradnja, rekonstrukcija, proširenje poslovnih objekata	- Do 6.000 KM po jednom novootvorenom radnom mjestu	- Finansijski kriterijum se uvećava za dodatnih 1.000 KM po radniku ukoliko se popunjava kvalificiranim radnikom iz struke

			- Financijski kriterijum se uvećava za dodatnih 3.000 KM ukoliko se radno mjesto popunjava sa VSS u struci
II/C	Nabavka strojeva, uređaja i opreme	- Do 7.000 KM po jednom novootvorenom radnom mjestu za nabavku strojeva, uređaja i opreme	- Financijski kriterijum se uvećava za dodatnih 1.000 KM po radniku ukoliko se popunjava kvalificiranim radnikom iz struke - Financijski kriterijum se uvećava za dodatnih 3.000 KM ukoliko se radno mjesto popunjava sa VSS u struci
III/C	Mjere koje doprinose povećanju plaća uposlenih radnika	- Maksimalno do 6.000 KM	- Nema
D.	Podrška u izlasku iz problema prouzrokovanih recesijom		
I/D	Pomoć za prevazilaženje problema prouzrokovanih recesijom i gubitkom tržišta	- Nema	- Nema
E.	Povećanje konkurentske prednosti		
I/E	Podsticaj za upošljavanje kadrova u prerađivačkoj industriji	- 2.500 KM	- Nema
II/E	Podsticaj za nabavku opreme za zaštitu na radu za radnike	- do 50 KM po radniku	- Nema
III/E IV/E	Podsticaj za obuku i usavršavanje kadrova Podsticaj za istraživanje i razvoj	- maksimalno 2.000 KM - Do 10.000 KM	- Financijski kriterijum se umanjuje za 50% ukoliko se obuka i usavršavanje odvija u BiH - Nema
V/E	Podsticaj za promotivne aktivnosti	- Do 1.000 KM	- Nema

(3) Pored osnovnih i dodatnih financijskih kriterijuma za aktivnosti u okviru svakog posebnog cilja Programa, primjenjivat će se i dopunski financijski kriterijumi koji važe za sve posebne ciljeve Programa i to:

- a) Za projekte koji spadaju u grupu niskih tehnologija (proizvodnja hrane i pića, tekstila, obuće, prerada kože, proizvodnja galanterije i obuće, proizvoda od drveta, izdavačka i tiskovna djelatnost) primjenjuju se financijski kriterijumi iz tabele 7.
- b) Za projekte koji spadaju u grupu srednje niskih tehnologija (proizvodnja proizvoda od gume i plastične, nemetalnih mineralnih proizvoda, proizvodnja metala i proizvoda od metala, osim strojeva i opreme), financijski kriterijumi iz tabele 7. se uvećavaju za 10%.
- c) Za projekte koji spadaju u grupu srednje visokih tehnologija (proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda, proizvodnja strojeva i uređaja, proizvodnja električnih strojeva, aparata, proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica i ostalih prometnih sredstava i proizvodnja i opravka brodova) financijski kriterijumi iz tabele 7. se uvećavaju za 20%.
- d) Za projekte koji spadaju u grupu visokih tehnologija (proizvodnja medicinskih i farmaceutskih proizvoda, proizvodnja kancelarijskih strojeva i kompjutera, proizvodnja RTV i komunikacijskih aparata, medicinskih, preciznih i optičkih instrumenata i satova) financijski kriterijumi iz tabele 7.

se uvećavaju za 30%.

e) Za zahtjeve koji se odnose na sanacijske elaborate primjenjivat će se kriterijum da se maksimalno 25% troškova sanacijskog elaborata može financirati iz sredstava ovog Programa.

(11.4)

(Način rangiranja)

- (1) Prilikom ocjenjivanja financijskih i operativnih kapaciteta prednost će se dati aplikantima koji redovito izmiruju obveze prema porezima i do-prinosima, u odnosu na aplikante koji imaju reprogram duga, koji su duži vremenski period aktivni na području kantona, koji su veći broj godina poslovali sa dobitkom, koji imaju bolju organizacionu strukturu, koji su u posljednje tri godine provodili slične projekte.
- (2) Prilikom ocjenjivanja relevantnosti projekta prednost će se davati projektima koji su predviđeni Programom, a povjerenstvo će voditi računa o raznolikosti i zastupljenosti proizvodnje proizvoda i usluga na području kantona koji su predmet apliciranih projekata.
- (3) Prednost će se dati aplikacijama koje imaju za cilj provedbu prioritetnih aktivnosti i mjera predviđenih ovim Programom. Posebna pažnja će biti data aplikacijama koje doprinose ostvarivanju više prioritetnih aktivnosti i mjera predviđenih Programom.
- (4) Prednost u pružanju podrške će se dati projektima i zahtjevima koji omogućavaju ostvarivanje većih rezultata koji su predviđeni ovim Programom. Prednost će se dati aplikanti-

- ma koji su u protekle tri godine imali rast broja ukupno uposlenih radnika.
- (5) Prilikom ocjenjivanja metodologije ocjenjivat će se metode i predloženi način provedbe aktivnosti. Aplikacije koje imaju bolje razrađenu metodologiju i koherentniji plan implementacije projekta ili zahtjeva će imati prednost pri rangiranju.
 - (6) Prilikom ocjenjivanja održivosti projekta, prednost imaju aplikacije koje na sveobuhvatniji način rješavaju problem i omogućavaju ostvarivanje rezultata, koje provode aktivnosti koje su bolje povezane sa potrebama prerađivačkog sektora i koje mogu dugoročno osigurati nastavak aktivnosti i nakon završetka projekta.
 - (7) Prikom ocjenjivanja proračuna i troškovne efikasnosti, prednost će se dati aplikacijama koje bolje ispunjavaju finansijske kriterijume Programa.

TOČKA 12.

NAZIV KORISNIKA SREDSTAVA

(12.1)

(Izravni i neizravni korisnici sredstava)

- (1) Izravni korisnici sredstava Programa su osobe koje ispunjavaju opće i posebne uvjete Programa i koje su uspješno završile proces apliciranja, selekcije te evaluacije i koje su uspješno rangirane za korištenje sredstava iz ovog Programa.
- (2) Neizravni korisnici sredstava, odnosno implementatori sredstava su osobe kojima je Vlada Kantona svojom odlukom dala suglasnost da se dodjela državne pomoći izravnom korisniku ili više korisnika vrši u stvari-

ma i pravima na način da se pokrene procedura odabira najpovoljnijeg ponuđača za izvođenje radova, odnosno pružanje usluga putem kojeg će se projekat provesti.

- (3) Korisnici i implementatori sredstava iz Programa se određuju odlukom Vlade Bosansko-podrinjskog kantona Goražde.

(12.2)

(Neizravni korisnici sredstava)

- (1) U slučaju kada se provedbom projekta omogućava poboljšanje položaja jednog ili više korisnika sredstava iz točke 12.1.1., sredstva iz Programa se realiziraju putem neizravnih korisnika sredstava koji imaju status implementatora.
- (2) Implementatori sredstava imaju isti status u procesu odobravanja sredstava kao i izravni korisnici sredstava, s tim da je implementator obvezan jasno naznačiti koji udio sredstava će se utrošiti za svaku osobu koja ima status izravnog korisnika sredstava.
- (3) Neizravni korisnici sredstava koji imaju status implementatora mogu biti:
 - a) Gospodarska komora Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, ukoliko je projektom predviđeno pružanje istih ili sličnih aktivnosti za najmanje dvije osobe koje imaju status izravnog korisnika sredstava u okviru petog posebnog cilja Programa,
 - b) Direkcija za ceste Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, ukoliko je projektom predviđena izgradnja cestovne infrastrukture u okviru 1, 2. i 3. posebnog cilja Programa.

(4) Neizravni korisnici, odnosno implementatori, ne moraju ispunjavati opće i posebne uvjete iz točki 9.3. i 9.4. ovog Programa.

(12.3)

(Prednost u implementaciji sredstava putem neizravnih korisnika)

U slučaju da se projektom doprinosi poboljšanju stanja za dva ili više direktna korisnika sredstava, Ministarstvo za gospodarstvo će prednost davati implementaciji sredstava putem neizravnih korisnika sredstava.

(12.4)

(Registar korisnika)

Ministarstvo za gospodarstvo Bosansko-podrinjskog kantona Goražde vodi registar korisnika u kojem se nalaze svi relevantni podaci o datoj državnoj pomoći u okviru ovog Programa za period od pet godina od godine dobijanja državne pomoći.

TOČKA 13.

PROCJENA REZULTATA

(13.1)

(Pregled očekivanih rezultata podrške)

(1) Očekivani rezultati Programa podrške razvoju privatnog sektora i izvoznih kompanija su:

- povećanje broja novih radnih mesta malim poduzećima iz oblasti prerađivačke industrije,
- povećanje broja novih radnih mesta u srednje velikim i velikim

gospodarskim društvima u oblasti prerađivačke industrije,

- povećan obim poslovanja i kvalitet pružanja usluga, broj uposlenih u tercijalnom sektoru i povećanje broja specijalističkih usluga za potrebe prerađivačke industrije,
- spriječen veći gubitak radnih mjesta,
- poboljšana konkurentska prednost u oblasti ljudskih resursa, istraživanja i razvoja i unapređenje uvjeta rada uposlenih radnika.

(2) Aplikanti su dužni u prijedlogu projekta navesti specifične rezultate koji su direktno povezani sa djelatnošću gospodarskih društava i moraju biti mjerljivi i jasno vremenski određeni.

(3) Sve aplikacije koje se podnose za financiranje iz sredstava Programa će biti procjenjivane u odnosu na njihove očekivane rezultate. Očekivani rezultati prijedloga projekata i zahtjeva za sredstvima se procjenjuju u odnosu na očekivane rezultate Programa.

(13.2)

(Kvantitativni pregled očekivanih rezultata)

(1) Mjerenje rezultata aktivnosti će se vršiti na temelju rezultata monitoringu implementacije i rezultata obilaskom korisnika na terenu i na temelju pisanih izvješća korisnika sredstava.

(2) U cilju osiguranja procjene rezultata Programa, odabrani korisnici koji su dobili podršku dužni su nakon utroška odobrenih sredstava dostaviti

Ministarstvu za gospodarstvo Bosansko-podrinjskog kantona Goražde izviješće o provedenim aktivnostima koje su odobrena za financiranje iz Programa. Odabrani korisnici dužni su dostavljati jedno izviješće i jedno na polovini i jedno na kraju perioda implementacije projekta. Forma i sadržaj izviješća o utrošku sredstava će biti dostavljeni svim korisnicima sredstava.

Tabela 8:

Tabelarni pregled minimalnih očekivanih rezultata
i očekivanih maksimalnih iznosa podsticaja

Očekivani rezultat	Minimalni očekivani rezultat	Jedinica rezultata	Minimalni broj
Povećan broj novih radnih mješta u srednje velikim i velikim gospodarskim društвima iz oblasti prerađivačke industrije i unaprijeđeni uvjeti rada radnika u industriji	Poboljšani uvjeti rada radnika i uvjeta u kojima radnici rade	Projekat	1
	Broj radnika u prerađivačkoj industriji kojima su osigurani bolji uvjeti rada.	Radnik	500
Povećanje broja uposlenih u malim poduzećima iz oblasti prerađivačke industrije	Broj podržanih projektnih aktivnosti	Projekat	5
	Minimalni broj novih radnih mjeseta u malim poduzećima	Radno mjesto	11
Povećan broj novih radnih mjeseta u sektoru usluga	Minimalno sedam gospodarskih društava povećalo broj uposlenih	Projekat	8
	Minimalno ukupno novootvorenih radnih mjeseta u sektoru usluga	Radno mjesto	17
Zadržana radna mjesta kroz mjere zaštite od recesije	Podržano minimalno jedno gospodarsko društvo	Zahtjev - sanacijski program	1
	Dugoročno zadržana radna mjesta na održiv način	Radno mjesto	30
Podsticajne mjere za razvoj konkurenstkih prednosti	Upozleni novi kadrovi u metalnoj industriji	Mašinski inžinjer	4
	Poboljšani uvjeti rada radnika	Radnik	500
	Osigurana obuka kadrova i radnika	Osoba	5
	Pokrenut minimalno jedan projekt istraživanja i razvoja novog proizvoda za inozemno tržište	Projekat	1
	Pokrenute aktivnosti na promociji i marketingu	Gospodarsko društvo	5

(13.3)
(Monitoring implementacije Programa)

(1) Monitoring se provodi sa ciljem utv-

rđivanja da li se implementacija podržanih aktivnosti provodi sukladno potpisanim ugovorima i sukladno odredbama ovog Programa. U cilju

- osiguranja procjene rezultata, odabrani korisnici su dužni nakon utroška odobrenih sredstava dostaviti Ministarstvu za gospodarstvo Bosansko-podrinjskog kantona Goražde izvješće o provedenim aktivnostima koje su odobrene za financiranje iz Programa.
- (2) Nadzor provedbe Programa vrši Ministarstvo za gospodarstvo Bosansko-podrinjskog kantona Goražde.
 - (3) Mjerenje rezultata i provedenih aktivnosti će se vršiti na temelju periodičnog monitoringa implementacije projekta sačinjavanjem zapisnika uz koji će biti sva neophodna dokumentacija kojom se dokazuje implementacija namjenskog utroška dodijeljenih sredstava.
 - (4) U slučaju da rezultati monitoringa ukažu na značajan zaostatak u ispunjavanju ugovorenih obveza, Ministarstvo za gospodarstvo predlaže Vladi Bosansko-podrinjskog kantona Goražde donošenje Odluke o povratu dodijeljenje državne pomoći ili preusmjeravanje sukladno odredbama Programa.

TOČKA 14.

PROCJENA NEPREDVIĐENIH RASHODA I RIZIKA

(14.1)

(Nepredviđeni rashodi)

- (1) Kako bi se smanjili nepredviđeni rashodi unutar sheme podsticaja, uvedene su kvote obima ostvarivanja podsticaja. Dodatno osiguranje za nepredviđene rashode je uvedeno kroz minimalne i maksimalne vrijednosti izdataka za svaki specifični cilj,

čime je Program dodatno zaštićen od nepredviđenih rashoda.

(14.2)

(Rizici)

- (1) Na temelju iskustava iz implementacije Programa, mogući rizici Programa su usklađenost Programa sa svim specifičnim razvojnim potrebama gospodarstva kantona. Kako bi se povećala mogućnost za podršku većem broju faktora razvoja gospodarstva, a posebno izvozno orijentirane prerađivačke industrije, u Programu za 2014.godinu su uvedene novine koje omogućavaju ciljanu podršku identificiranim prioritetnim aktivnostima i mjerama.
- (2) Kako bi se smanjili rizici u procesu implementacije Programa, uvedene su novine i u procesu selekcije i monitorigu aktivnosti, koje su podržane u okviru ovog Programa. Novine se odnose na omogućavanje službenicima terenske posjete i prikupljanja dodatnih informacija neophodnih za proces selekcije, te monitoring tijekom same implementacije aktivnosti i mjera koje su podržane ovim Programom.
- (3) Aplikanti su dužni planirati odgovarajuće mjere koje će poduzeti u slučaju ostvarivanja rizika koji mogu uticati na ostvarivanje ciljeva i rezultata koji su predviđeni u aktivnostima i mjerama za koje su dobili podršku iz ovog Programa.

TOČKA 15.

POTREBAN BROJ RADNIKA ZA PROVOĐENJE PROGRAMA

Za provođenje Programa su nad-

ležni uposleni u Ministarstvu za gospodarstvo Bosansko-podrinjskog kantona Goražde i Program ne zahtijeva angažiranje dodatnih radnika na provođenju Programa, izuzev za korištenja vanjskih usluga za potrebe izrade baze podataka registra korisnika.

**Broj:04-14-700-2/14 M I N I S T A R
30.04.2014.godine Demir Imamović,v.r.
G o r a ž d e**

Suglasnost na ovaj Program dala je Vlada Bosansko-podrinjskog kantona Goražde Odlukom broj: 03-14-610/14 dana 29.04.2014. godine.

337

Na temelju članka 24. Zakona o Vladi Bosansko-podrinjskog kantona Goražde („Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“, broj: 5/03), a sukladno članku 17. stavak 3. Zakona o zakupu stana („Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“ broj: 7/04), Vlada Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, na svojoj 78. redovitoj sjednici, održanoj dana 29.04. 2014. godine, **d o n o s i:**

**O D L U K U
o utvrđivanju kriterijuma
za određivanje iznosa zakupnine
stana na području Bosansko-
podrinjskog kantona Goražde
za 2014. godinu**

Članak 1.

Ovom se Odlukom utvrđuju kriterijumi za određivanje iznosa zakupnine stana na području Bosansko-podrinjskog kantona Goražde za 2014. godinu.

Članak 2.

Iznos zakupnine stana za godinu dana izračunava se prema obrascu:

$$Zs = Vs \times Kpp \times Ksz \times K$$

gdje je:

Zs = Zakupnina stana za godinu dana
 Vs = Vrijednost stana
 Kpp = Koeficijent položajne pogodnosti
 Ksz = Koeficijent starosti zgrade
 K = Koeficijent zakupnine
 (od 0,03 do 0,05), koji određuje zakupodavac u odnosu na lokalite na kome se nalazi stan koji se izdaje pod zakup.

Članak 3.

Vrijednost stana

Vrijednost stana utvrđuje se na temelju sljedećeg obrasca:

$$Vs = Gvs \times P \times Kpp$$

gdje je:

Vs = Vrijednost stana
 Gvs = Građevinska vrijednost 1m² stana
 (koju za svaku godinu donose općine u sastavu Kantona)
 P = Površina stana
 Kpp= Koeficijent položajne pogodnosti
 (uredbom određuje Vlada BPK)

Članak 4.

Koeficijent položajne pogodnosti

Visinu koeficijenta položajne pogodnosti svojom uredbom određuje Vla-

da Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, a ona ovisi o zoni naselja u kojoj stan nalazi.

Mjesečni iznos zakupnine za stan dobije se dijelenjem godišnje zakupnine (Zs) sa brojem 12.

Članak 5.

Koeficijent starosti zgrade

Koeficijent starosti zgrade izračunava se po sljedećem obrascu:

$$Ksz = 1 - (Sz/100)$$

gdje je:

Sz = Starost zgrade izražena sa brojem punih godina računajući od godine izgradnje zgrade do godine izdavanja stana u zakup (maksimalno do 60 godina)

Članak 6.

Koeficijent zakupnine

Koeficijent zakupnine određuju općine za stanove na svom području, a njegov godišnji iznos ne može biti manji od 0,03 niti veći od 0,05.

Članak 7.

Ova Odluka stupa na snagu danom objavljivanja na službenoj oglasnoj ploči Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, a naknadno će se objaviti u „Službenim novinama Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“.

Broj:03-14-612/14
29.04.2014.godine

G o r a ž d e

P R E M I J E R
Emir Frašto,v.r.

338

Na temelju članka 24. Zakona o Vladi Bosansko-podrinjskog kantona Goražde (“Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde”, broj 5/03), članka 35. Zakona o izvršenju Proračuna Bosansko-podrinjskog kantona Goražde za 2014. godinu (“Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde” broj 16/13), Vlada Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, na svojoj 78. redovitoj sjednici, održanoj dana 29.04.2014. godine, **d o n o s i:**

O D L U K U o davanju suglasnosti za nabavku stalnih sredstava

Članak 1.

Ovom se Odlukom daje suglasnost Ministarstvu za unutarnje poslove BPK Goražde da izvrši nabavku:

- **unutrašnje kamere 1/3 600 TV linija (sa ugradnjom) 1 kom. u vrijednosti do 300,00 KM.**

Članak 2.

Sredstva potrebna za provedbu Odluke osigurana su u Proračunu Ministarstva za unutarnje poslove Bosansko-podrinjskog kantona Goražde za 2014. godinu, na ekonomskom kodu 821300 - Nabavka opreme.

Nabavka stalnog sredstva planirana je Planom nabavke stalnih sredstava MUP-a BPK Goražde za 2014. Godinu, broj: 07-01-14-861/14 od 24.02.2014. godine i broj: 07-01-14-1817/14 od 25.04. 2014.godine.

Nabavku opreme obaviti sukladno Zakonu o javnim nabavkama Bosne i Hercegovine.

Članak 3.

Za provedbu ove Odluke zadužuju se Ministarstvo za unutarnje poslove BPK Goražde i Ministarstvo za financije Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, svako iz svoje nadležnosti.

Članak 4.

Ova Odluka stupa na snagu danom objavlјivanja na službenoj oglasnoj ploči Kantona, a naknadno će se objaviti u "Službenim novinama Bosansko-podrinjskog kantona Goražde".

Broj:03-14-616/14
29.04.2014.godine
G o r a ž d e

339

Na temelju članka 24. Zakona o Vladi Bosansko - podrinjskog kantona Goražde ("Službenе novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde", broj: 5/03) i Programa utroška sredstava Ministarstva za socijalnu politiku, zdravst-

P R E M I J E R
Emir Frašto,v.r.

vo, raseljene osobe i izbjeglice, sa ekonomskog koda 614200 – Tekući transferi pojedincima (JAM 001 – Izdaci za raseljene osobe i JAM 003 – Zdravstveno osiguranje) za 2014.godinu („Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde“, broj:4/14), Vlada Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, na svojoj 78. redovitoj sjednici, održanoj dana 29.04. 2014. godine, **d o n o s i :**

O D L U K U o odobravanju novčanih sredstava za obezbjeđivanje alternativnog smještaja kroz nadoknadu za kiriju

Članak 1.

Odobravaju se novčana sredstava u iznosu od **500,00 KM** za obezbjeđivanje alternativnog smještaja kroz nadoknadu kirije za mjesec **travanj 2014.godine** za pet korisnika (100,00 KM mjesечно po korisniku) koji po imovinskim zakonima i Zakonu o raseljenim osobama i izbjeglicama imaju pravo na privremeni smještaj, sa pravom produžetka do trajnog rješavanja statusa, a prema spisku kako slijedi:

R/b	Prezime i ime	Prijeratna adresa	Iznos kirije za 1 /jedan/ mjesec (KM)
1.	Vreva Zulfija	Popov Most – Foča	100,00
2.	Tulović Izeta	N. Pite 9. – Čajniče	100,00
3.	Ovcina Hasnija	Čohodar-Mahala – Foča	100,00
4.	Hurko Suvad	Rogatica	100,00
5.	Pašović Hasan	Foča	100,00
U k u p n o:			500,00

Članak 2.

Za provedbu ove Odluke zaduž-

uju se Ministarstvo za socijalnu politiku, zdravstvo, raseljene osobe i izbjeglice i Ministarstvo za financije Bosansko-pod-

rinjskog kantona Goražde, a sredstva doznačiti iz Proračuna Ministarstva za socijalnu politiku, zdravstvo, raseljene osobe i izbjeglice, ekonomski kod - 614 200 - Tekući transferi pojedincima (JAM 001 - Izdaci za raseljene osobe) za 2014. godinu.

Članak 3.

Ova Odluka stupa na snagu danom objavlјivanja na službenoj oglasnoj ploči Kantona, a naknadno će se objaviti u "Službenim novinama Bosansko-podrinjskog kantona Goražde".

**Broj:03-14-615/14
29.04.2014.godine
G o r a ž d e**

**P R E M I J E R
Emir Frašto,v.r.**

340

Na temelju članka 24. Zakona o Vladi Bosansko - podrinjskog kantona Goražde ("Službene novine Bosansko - podrinjskog kantona Goražde" broj: 5/03), a sukladno članku 4. Odluke o utvrđivanju Kalendara obilježavanja značajnih događaja, datuma i ličnosti iz odrabljeno-oslobodilačkog rata 1992-1995. godina u Bosansko-podrinjskom kantonu Goražde ("Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde" broj: 1/13), Vlada Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, na svojoj 78. redovitoj sjednici, održanoj dana 29.04.2014.godine, **d o n o s i:**

**O D L U K U
o usvajanju Programa
obilježavanja „Dana otpora“
u Bosansko-podrinjskom kantonu
Goražde za 2014.godinu**

Članak 1.

Ovom Odlukom usvaja se Program obilježavanja „Dana otpora“ u Bosansko-podrinjskom kantonu Goražde za 2014.godinu, a isti je sastavni dio ove Odluke.

Odobravaju se troškovi za provedbu Programa u iznosu 9.320,00 (slovima: devet tisuća tri stotine dvadeset) KM, prema Financijskom planu koji je sastavni dio Programa.

Članak 2.

Odobrena sredstva osigurati iz Proračuna Ministarstva za boračka pitanja Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, ekonomski kod 614300 - "Tekući transferi neprofitnih organizacija - Obilježavanje značajnih datuma iz perioda '92-95".

Članak 3.

Za provedbu ove Odluke zadužuju se Ministarstvo za boračka pitanja i Ministarstvo za financije Bosansko-podrinjskog kantona Goražde.

Članak 4.

Ova Odluka stupa na snagu danom objavlјivanja na službenoj ploči Kantona, a naknadno će se objaviti u "Službenim novinama Bosansko - podrinjskog kantona Goražde".

**Broj:03-14-642/14
29.04.2014.godine
G o r a ž d e**

**P R E M I J E R
Emir Frašto,v.r.**

341

Na temelju članka 24. Zakona o

Vladi Bosansko-podrinjskog kantona Goražde ("Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde", broj: 5/03), a sukladno Odluci Skupštine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde o interventnim mjerama zaštite građanskih, ekonomskih i socijalnih prava broj: 01-05-174/14 od 26.02.2014. godine i broj: 01-05-319/14 od 22.04. 2014. godine, Vlada Bosansko-podrinjskog kantona Goražde na svojoj 78. redovitoj sjednici, održanoj dana 29.04.2014.godine, **d o n o s i:**

O D L U K U
**o odobravanju plaćanja sa transfera iz
Proračuna Ministarstva za obrazovanje,
mlade, znanost, kulturu i sport
Bosansko-podrinjskog kantona
Goražde**

I

Ovom odlukom Vlada Bosansko-podrinjskog kantona Goražde odobrava plaćanje sa transfera iz Proračuna Ministarstva za obrazovanje, mlade, znanost, kulturu i sport Bosansko-podrinjskog kantona Goražde sa sljedećih ekonomskih kodova:

1. Ekonomski kod 614 100 (KAN 004) - Tekući transfer za visoko školstvo
2. Ekonomski kod 614 200 (KAM 002) - Tekući transferi pojedincima - ostalo
3. Ekonomski kod 614 200 (KAM 001) - Tekući transferi pojedincima – isplata stipendija

II

Za provedbu ove Odluke zadužuju se Ministarstvo za financije Bosansko-podrinjskog kantona Goražde i Ministarstvu za obrazovanje, mlade, znanost,

kulturu i sport Bosansko-podrinjskog kantona Goražde.

III

Odluka stupa na snagu danom objavlјivanja na službenoj oglasnoj ploči Kantona, a naknadno će se objaviti u "Službenim novinama Bosansko-podrinjskog kantona Goražde".

**Broj:03-14-604/14
29.04.2014.godine
G o r a ž d e**

**P R E M I J E R
Emir Frašto,v.r.**

342

Na temelju članka 24. Zakona o Vladi Bosansko-podrinjskog kantona Goražde ("Službene novine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde", broj: 5/03) a sukladno Odluci Skupštine Bosansko-podrinjskog kantona Goražde o interventnim mjerama zaštite građanskih, ekonomskih i socijalnih prava broj: 01-05-174/14 od 26.02.2014. godine i broj: 01-05-319/14 od 22.04. 2014. godine, Vlada Bosansko-podrinjskog kantona Goražde na svojoj 78. redovitoj sjednici, održanoj dana 29.04.2014.godine, **d o n o s i:**

O D L U K U
**o odobravanju plaćanja sa transfera
iz Proračuna osnovnih i srednjih škola
Bosansko-podrinjskog kantona
Goražde**

I

Ovom Odlukom Vlada Bosansko-podrinjskog kantona Goražde odobrava plaćanje sa transfera iz Proračuna osnovnih i srednjih škola Bosansko-podrinjskog kantona Goražde sa sljedećeg ekonomskog koda:

1. Ekonomski kod 614 200 – Tekući transferi pojedincima – prevoz.

II

Za provedbu ove Odluke zadužuju se Ministarstvo za financije Bosansko-podrinjskog kantona Goražde, Ministarstvo za obrazovanje, mlade, znanost, kulturu i sport te osnovne i srednje škole Bosansko-podrinjskog kantona Goražde.

III

Odluka stupa na snagu danom objavlјivanja na službenoj oglasnoj ploči Kantona, a naknadno će se objaviti u "Službenim novinama Bosansko-podrinjskog kantona Goražde".

**Broj:03-14-648/14
29.04.2014.godine
G o r a ž d e**

**P R E M I J E R
Emir Frašto,v.r.**

K A Z A L O

313	Ukaz o proglašenju Zakona o dopunama Zakona o pravobranilaštву Bosansko-podrinjskog kantona Goražde.....	801
314	Zakon o dopunama Zakona o pravobranilaštву Bosansko-podrinjskog kantona Goražde.....	801
315	Ukaz o proglašenju Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o predškolskom odgoju i obrazovanju Bosansko-podrinjskog kantona Goražde.....	802
316	Zakona o izmjenama i dopunama Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju Bosansko-podrinjskog kantona Goražde.....	802
317	Odluka o utvrđivanju prava na zdravstveno osiguranje radnika, koji to pravo ne ostvaruju po drugom osnovu za 2014.godinu.....	804
318	Odluka o davanju saglasnosti Ministarstvu za privredu Bosansko-podrinjskog kantona Goražde za izdavanje poljoprivrednih saglasnosti.....	805
319	Odluka o sgtavljanju van snage Odluke o utvrđivanju javnog interesa i odobravanju projekta Javno-privatnog partnerstva.....	806
320	Odluka o davanju saglasnosti Premijeru Bosansko-podrinjskog kantona Goražde za potpisivanju ugovora o izvođenju grubih građevinskih radova a na izgradnji stambeno-poslovног objekta „Lamela-H2-Zgrada za mlade“ u Goraždu.....	806
321	Odluka o usv ajanju Plana upravljanja otpadom Bosansko-podrinjskog kanton Goražde za period 2013.-2018.godina.....	807
322	Rješenje o razrješenju Predsjednika i članova Upravnog odbora Zavoda zdravstvenog osiguranja Bosansko-podrinjskog kantona Goražde.....	947
323	Rješenje o imenovanju Predsjednika i članova Upravnog odbora Zavoda zdravstvenog osiguranja Bosansko-podrinjskog kantona Goražde.....	947

324	Odluka o isplati novčanih sredstava JZU Kantonalnoj bolnici Goražde za izvođenje radova na uređenju dvorišta te nabavku i ugradnju elektro grijачa bojlera za toplu sanitarnu vodu.....	948
325	Odluka o davanju saglasnosti Ministarstvu obrazovanje, mlade, nauku, kulturu i sport za korištenje kombi vozila u vlasništvu JU STŠ „Hasib Hadžović“ Goražde i to isključivo za potrebe prevoza učenika osnovnih i srednjih škola na takmičenja koja će se realizovati u skladu sa kalendarom takmičenja.....	948
326	Odluka o davanju saglasnosti za putovanje u inostranstvo (Republika Srbija-Požarevac) i odobravanje vozača i motornog vozila za putovanje u inostranstvo (Republika Srbija-Požarevac).....	949
327	Odluka o odobravanju novčanih sredstava Sportskom savezu Bosansko-podrinjskog kantona Goražde na ime redovne tanše za mjesec februar i mart 2014.godine.....	950
328	Odluka o odobravanju novčanih sredstava Aktivu nastavnika tjelesnog i zdravstvenog odgoja Bosansko-podrinjskog kantona Goražde.....	951
329	Odluka o davanju saglasnosti zaprijem u radni odnos policijskih službenika u početnim činovima.....	952
330	Odluka o davanju saglasnosti za plaćanje predračuna broj: PR-3/14 privrednom subjektu „MILITARYSHOP“ d.o.o. Sarajevo.....	953
331	Odluka o odobravanju novčanih sredstava na ime jednokratnih novčanih pomoći braniocima i članovima njihovih porodica sa Bosansko-podrinjskog kangtona Goražde.....	953
332	Odluka o prenosu opreme.....	955
333	Odluka o davanju saglasnosti za nabavku opreme.....	956
334	Odluka o davanju saglasnosti za plaćanje računa.....	957
335	Odluka o davanju saglasnosti za plaćanje računa broj:RN-0090/14.....	957
336	Odluka o davanju saglasnosti na Program podrške razvoju privatnog sektora i izvozne industrije Bosansko-podrinjskog kangtona Goražde za 2014.godinu na ekonomskomodu 614 500-Subvencije privatnim preduzećima i poduzetnicima.	958
336a)	Program podrške razvoju privatnog sektora i izvozne industrije Bosansko-podrinjskog kangtona Goražde za 2014.godinu na ekonomskomodu 614 500-Subvencije privatnim preduzećima i poduzetnicima.....	959
337	Odluka o utvrđivanju Kriterija za određivanje iznosa zakupnine stana na području Bosansko-podrinjskog kantona Goražde za 2014.godinu.....	999
338	Odluka o davanju saglasnosti za nabavku stalnih sredstava.....	1000
339	Odluka o odobravanju novčanih sredstava za obezbjeđivanje alternativnog smještaja kroz nadoknadu za kiriju.....	1001
340	Odluka o usvajanju Programa obilježavanja „Dana otpora“ u Bosansko-podrinjskom kantonu Goražde za 2014.godinu.....	1002
341	Odluka o odobravanju plaćanja sa transfera iz Budžeta Ministarstva za obrazovanje, mlade, nauku,kulturu i sport Bosansko-podrinjskog kangtona Goražde.....	1002
342	Odluka o odobravanju plaćanja sa transfera iz Budžeta osnovnih i srednjih škola Bosansko-podrinjskog kantona Goražde.....	1003

Broj 7 - strana 1006

30. april/travanj 2014.

30. april/travanj 2014.

Broj 7 – strana 1007

